

VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU HÁN NÔM

**Tổng
tập
truyện
thơ**

NÔM

CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM

Tập 4

**LÝ THỂ KHANH
NHÂN LĂNG**

Nhà xuất bản Khoa học Xã hội

VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU HÁN NÔM

TỔNG TẬP
TRUYỆN THƠ NÔM
CỦA CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM

Tập 4

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

Lý Thế Khanh
Nhân Lãng

VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU HÁN NÔM

4

LÝ THỂ KHANH NHÂN LÃNG

Hoàng Quyết - Triều Ân

Phiên âm - Dịch nghĩa - Chủ thích

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

Lý Thế Khanh

NGƯỜI CHINH PHỤ TRONG TRUYỆN

LÝ THẾ KHANH

Truyện thơ Nôm Tày Lý Thế Khanh gồm 2.209 câu thơ, là một truyện được lưu truyền rộng rãi trong vùng dân tộc Tày - Nùng. Chỉ nói riêng một vùng nhỏ quanh thị trấn Nước Hai, huyện Hòa An (Cao Bằng), chúng tôi đã được đọc ba bản Nôm chép tay truyện thơ này; có một điều đáng chú ý là những bản này của ba cụ không phải là túc Nho như cụ Lưu Văn Cẩm (xóm Dẻ - doóng, xã Hồng Việt) cụ Hoàng Văn Liêm (xóm Bản Vạn, xã Bế Triều), cụ Lê Ngọc Giao (xóm Thắc Tháy, xã Đức Long). So ba bản với nhau, lời thơ, chi tiết nhỏ, số câu thơ có chỗ khác nhưng căn bản câu chuyện giống nhau. Bản dịch truyện thơ này, chúng tôi dựa theo bản Nôm của cụ Hoàng Văn Liêm (xóm Bản Vạn, xã Bế Triều, huyện Hòa An, tỉnh Cao Bằng).

*

* *

Lý Thế Khanh, con quan Thượng thư họ Lý nước Việt (Nam bang) yêu Thị Trinh, con gái Thừa tướng nước Hồ (Trung Quốc). Thị Trinh học thông thiên văn địa lý, hiểu khoa

chiếm tình. Gặp năm nước Tần xâm lược Nam bang, Thế Khanh tình nguyện đi giết giặc. Thị Trinh ở nhà phụng dưỡng mẹ già và nuôi nấng hai con. Khi chiến thắng giặc ngoại xâm, Thế Khanh được vua ban thưởng rồi trở về quê sống trong cảnh sum họp gia đình.

Trong một lần gặp Điều Thuyền, một cô gái cùng quê, Thế Khanh muốn lấy làm vợ lẽ. Thị Trinh dạm hỏi và cưới Điều Thuyền cho chồng. Điều Thuyền sai người tìm thuốc đầu đưa Thế Khanh ăn. Thế Khanh bị bùa mê, ngày đêm say đắm người vợ lẽ. Điều Thuyền vu cáo Thị Trinh đi bậy bạ với nô gia. Thế Khanh đánh đập Thị Trinh và bắt đầy vào rừng sâu núi thẳm Lịch San.

Gặp năm Trịnh, Tần lại đến gây họa xâm lăng, vua Trang vương nước Việt lại sai Thế Khanh đi đánh giặc. Điều Thuyền tương tư Lý Thế Khanh. Một hôm, ả ra chơi vườn hoa, gặp nho sĩ Trịnh Tử, từ đấy hai bên đan díu; Điều Thuyền đón Trịnh Tử về nhà sớm tối chung chạ không còn nề các "bà mụ"⁽¹⁾ và người nhà. Thái Bà (Mai thị - mẹ chồng) ốm nặng nhưng Điều Thuyền không hề chăm sóc. Khi bà chết, ả không cho ai được khóc thương. "Mụ chị"⁽²⁾ viết đơn tâu vua về Điều Thuyền. Trang vương nghe lời nguyên súy nên chưa xét xử Điều Thuyền, đồng thời dặn mọi người phải giữ kín chuyện đó. Thế Khanh đánh Tần không nổi, gia tướng nhắc lại lời Thị Trinh dặn ngày trước: đánh giặc không đánh giờ dần. Cuối cùng Thế Khanh thắng. Thế Khanh được các quan cho uống thuốc giải "bà Điều Thuyền". Thế Khanh thương nhớ Thị Trinh. Các quan bày kết cùng Thế Khanh để thủ bụng Thị Trinh và Điều Thuyền, bèn tâu vua Thế Khanh đã chết trận, đồng thời đưa tin tới Điều Thuyền, Thị Trinh đến

nhặt xương khô. Điều Thuyền được tin đó lấy làm vui lắm. Thị Trinh thì trái lại, khóc lóc, vượt đường xa, vượt đèo rét đến chiến trường tìm xác chồng. Tới biên ải, Thị Trinh khóc than. Các tướng gạt lệ, khen nàng Thị Trinh, trách chàng Thế Khanh. Hai vợ chồng gặp nhau than hỏi, đoàn tụ và kéo về.

Lý Thế Khanh vào xin lỗi vua Trang vương và nói rõ nguyên do đặt ra tin Thế Khanh chết trận. Vua xá tội và đưa Thế Khanh xem bằng cáo trạng về Điều Thuyền. Điều Thuyền cùng Trịnh Tử bị ngũ mã phanh thây. Thị Trinh được phong "quốc nữ". Hai vợ chồng được đoàn tụ và lo việc báo hiếu mẹ....

*

* *

Câu chuyện dài có thể kể sơ lược như trên đây. Truyện xung quanh tướng Lý Thế Khanh. Nhưng nhân vật được cảm tình nhất của người đọc là Thị Trinh, vì trong truyện, Thị Trinh nêu tấm gương sáng của một người trinh phụ trong xã hội xưa kia; Lý Thế Khanh chỉ là cái "đầu mối" của câu chuyện, Lý Thế Khanh giúp bộc lộ hiện thực thối nát của chế độ đa thê cũ; truyện Lý Thế Khanh có nghệ thuật tốt...

*

* *

1- Thị Trinh, tấm gương sáng của người chinh phụ

Gái nước Hồ lấy chồng nước Việt, đường xa hàng trăm sông ngàn núi. Tác giả truyện thơ, tên nhân vật (Thị Trinh), ý

nghĩa hành động của nhân vật rất gần gũi với dân tộc Tày Nùng; cho nên không vì truyện kể về cô gái nước Hồ lấy chồng nước Việt mà ta không nhận rằng Thị Trinh cũng chính là một cô gái có tư tưởng, ý nghĩ tình cảm của một cô gái Tày Nùng xã hội cũ. Thế Khanh, người con trai nước Việt đến hỏi Thị Trinh. Nàng đã nghĩ rằng "không đi thì lòng méch người chê, mà đi thì cách quê hương tũ, bao giờ được trở lại nhà đây?...." nhưng rồi nàng ra đi lấy chồng nước Việt vì nàng đã cho rằng:

"Nhân duyên trời định số đã cho
Duyên kiếp tự gặp nhau xa vợi
Đàn bà ai đã chối theo chồng
Ở dưới trời mặc lòng mưa nắng
Mặc dầu nghèo cũng chẳng buồn than..."

Thị Trinh cũng mang trong đầu óc tư tưởng định mệnh như các cô gái Việt Nam trong xã hội cũ, mặc cho số phận "hạt mưa rào"⁽³⁾ của mình sẽ ra sao tùy trời:

"Có chồng như hạt lúa đem giâm
Có cây thì nẩy bông nuôi chủ
Có cây thì nơi chỗ phân gio
Có cây tự chết khô như chín
Bồi rơi trên đá rắn rịn hoang
Trời sinh người ta dường như lúa..."

Tác giả đã xây dựng ý nghĩ cô gái một quan Thừa tướng nước ngoài như ý nghĩ một cô gái Việt Nam bình thường trong xã hội cũ. Nàng mang theo ít vốn liếng và quyền địa lý thiên văn, rồi chào bố mẹ đi về nhà chồng nước

Việt. Ngay từ những ngày đầu ấy, công việc giữa chồng vợ đã được phân định rõ ràng:

"Thế Khanh biết việc quan cho trọn
Việc nhà anh thu dọn xếp trông"...
Nàng đã từng nói với chồng:
"Nho văn chàng thông rõ binh gia
Còn nói việc đàn bà mặc thiếp
Dạy vợ chồng dốc hết xót xa
Hò Việt họp một nhà giao hội...
.... Cửa nhà việc sửa soạn gia đình
Giao để em trắng manh⁽⁴⁾ lo lắng
Ruộng nương việc hôm sớm em toan..."

Những ý nghĩ và hứa hẹn đầu tiên ấy đã làm tiền đề cho hành động của Thị Trinh sau này. Khi chồng ra đi kháng chiến lần thứ nhất ngoài tiền tuyến, Thị Trinh đã đảm nhiệm tất cả mọi công việc ở nhà. Thị Trinh đã chẳng kể công "Ngọt bùi thiếp đã hiến nam, dạy con đèn sách thiếp làm phu thân"⁽⁵⁾, mà nàng đã làm hơn thế để Thế Khanh an tâm làm việc nước, theo đuổi cuộc chiến tranh chính nghĩa.

Giặc ngoài kéo quân ào ạt đến xâm lăng, việc nước việc nhà lo bời bời, Thế Khanh tình nguyện ra đi giết giặc, nhưng trong lòng còn nhiều vương vấn (nào mẹ già, nào vợ con); nếu Thị Trinh không đủ tài đảm đương mọi việc nhà thì Thế Khanh làm sao nhẹ gánh lên đường? Trong lời thơ không nêu được "Chỉ ngang ngọn giáo vào ngàn hang beo"⁽⁶⁾, nhưng Thị Trinh đã nói cho chồng hay ý chí và khả năng của mình:

"Thuận phương hướng phá nó thẳng xông
Một trận cho nên công nhiều bữa

Còn như nói bản xứ quê hương
Thân em ở nhà chương sẽ gánh
Còn mẹ, em sẽ tính nuôi chờ
Nhờ ví rằng tâm tư càng chắc
Miễn là việc đánh chác được yên
Còn việc nhà thì em càng đáng
Không phiền anh lo lắng làm chi..."

Mẹ khóc mẹ than không muốn cho con lên đường. Thị Trinh đã giải thích và an ủi mẹ:

"Yên thiên hạ chiến dịch giúp vua
Người con trai không lo thay với
Hồi mẹ đừng sầu tủi vào thân..."

Thế là ổn thỏa. Những lo lắng của một người con hiếu thảo đối với mẹ già, một người chồng yêu vợ đang có mang... đã được giải quyết, tướng Thế Khanh nhẹ nhàng lên ngựa. Thị Trinh vẫn tỏ ra là một cô gái sắc sảo, hoạt bát, khi dặn chồng, lúc dặn quan theo chồng (Kể cho chồng thẳng có mọi ý, dặn thêm hai lão tuế theo ông⁽⁷⁾):

"Đánh cờ nhằm xe chiếu cho thông
Đừng cậy mạnh đánh tham tổn sức"
Thị Trinh cũng tham gia ý kiến cả việc quân.

Những ngày xa chồng, gặp khi mẹ ốm, mười phần không chuyển. Thị Trinh khấn trời và tự nguyện chết thay để mẹ chồng được sống. Lời khấn động đến trời phật Tam Quang và trời phật đã cho tiên xuống cứu sống Thái Bà. Bỏ đi yếu tố mê tín thần bí, ta thấy ngời lên tấm lòng hiếu thảo "Ngọt bùi thiếp đã hiếu nam", thấy rạng lên tấm lòng nhân đạo hết cách chạy chữa bệnh nhân già khom.

Hoặc trong những ngày nàng bị vu oan đầy ải trong rừng núi sâu thẳm, một mình nàng chăm sóc và nuôi lớn hai con (Văn Nhân, Đức Nhân)

"Đói bụng chỉ lần kiếm tìm ăn
 Đây củ mọc sâu chân khôn bới
 Được củ mọc nảo con đợi nuôi thân
 Hoặc được một củ ăn khi chẳng
 Hai con khóc ăn lắm càng thương...."
 Nàng nuôi con lớn dạy con học:
 "Học hành không có giấy được biên
 Có bút không có nghiên khôn vẽ
 Đêm ngày học với mẹ mẫu thân"⁽⁸⁾
 Học so người thông hơn tài trí
 Thông thiên văn địa lý sử kinh
 Dần ngày dần thông minh tài lạ"

Thị Trinh đã làm "hiếu nam", làm "phụ thân" là như thế. Trong cuộc kháng chiến lần thứ hai, Thị Trinh còn là người chịu đựng oan khiên và giữ vẹn tròn tấm lòng thủy chung. Thủy chung là cái đức gốc, chịu đựng oan khiên là cái tính ngọn; hai mặt ấy có quan hệ hữu cơ với nhau. Từ những ngày mới lấy chồng, nàng đã đính ninh:

"Dù nhà bố làm quan không ở
 Dầu nhà chồng nghèo khó không lui"

Bị vu oan, bị đánh đập, bị bắt đi đầy⁽⁹⁾ vào rừng núi sâu thẳm, Thị Trinh không hề nảy sinh một ý nghĩ ghét bỏ chồng mình. Theo lời bố dặn, nếu bị chồng hành hạ, nước Hồ biết, quân Hồ sẽ kéo sang đánh tan nước Việt (đánh một giờ sẽ tiêu bại tán), nhưng Thị Trinh không hề có ý báo cho cha mẹ mình biết để trả thù vì cá nhân mà làm hại nhiều người; vì trước khi

lên đường về nhà chồng, nàng đã dặn bố mẹ khi có cuộc chiến tranh xâm lăng nước Việt thì xin bố đừng đi tham chiến:

"Dù mà khi Tần vương chiến hạ
Mà sai quân đem phá nước Nam
Trăm lạy bố đừng sang đi với
Bố sang con sẽ lỗi sâu xa
Ơn cha thương hại qua cho với..."

Và đến nay, nàng vẫn giữ trọn được lời ước xưa, giữ được tình giao hảo từ trước tới nay:

"Duyên cá nước dây tơ đẹp lứa
Hồ Việt được hai chữ bình an..."

Vì vậy ngay cả trước lúc lên đường đi biếm⁽¹⁰⁾ nàng vẫn còn dặn dò mọi người phải giữ kín tin tức về mình:

"....Mọi người ở trong nha giữ kẽ
Đừng nói cho bố mẹ biết tin..."

Thị Trinh đã chịu đựng tất cả. Dù mẹ can ngăn, dù các mục chi (người nhà) lẫn ra khóc động trời thì "quan (vấn) một mực không tha không để" vì rằng:

"Ba mươi những mục chi khôn can
Năm mươi những bà quan khôn nói
Các tướng vào kêu gọi trình quan
Thế Khanh quan không hoan không nể..."

Tất nhiên ta không khen lắm cái "chịu đựng tất cả" đó của Thị Trinh, nhưng ở vào tình thế "Người người đều xuống lạy xót xa, nhiều nàng nước mắt xa xót mướt, Thế Khanh toan đem giết rành rành" ấy, Thị Trinh cũng không đương nổi trước cái uy quyền của người chồng (trong đạo tam tòng). Vì vậy, nàng đành chào người già, chào hương lân, bà mẹ chồng... rồi điệu con lên rừng đi biến vào núi Lịch San.

Trước khi xa cái xã hội sầm uất để đi vào sống cuộc đời cô quạnh trong rừng, Thị Trinh còn dặn gia tướng nhắc Thế Khanh khi đi đánh giặc ngoại xâm cần phải kiêng giờ nào.v.v..... Không phải vì chuyện riêng mà nàng làm hỏng việc lớn.

Thị Trinh đã nêu một tấm gương về lòng chung thủy của người chinh phụ trong xã hội cũ, một con người phụ nữ bình thường có khả năng đảm nhiệm mọi công việc gia đình để chồng yên tâm một bề đi chiến trận; nàng còn là một người con gái của xã hội cũ chịu đựng nhiều oan trái (tuy rằng cuối cùng Thị Trinh đã được giải oan). Ở đây ta thông cảm với người con gái nết na của xã hội phong kiến cũ bị vùi dập, đồng thời phải tìm ra cái gốc của oan khiên đó: chế độ đa thê.

*

* *

2. Truyện Lý Thế Khanh phản ánh hiện thực xấu xa của chế độ cũ

Chế độ đa thê vô nhân đạo, ngày nay và ngày mai đã vĩnh viễn bị xóa bỏ trên đất nước, vì nó chỉ là sản phẩm của xã hội phong kiến, và sau này còn xuất hiện vài trường hợp thì nó chỉ là tàn tích. Những người cao tuổi có kinh nghiệm như Mai Thị (Thái Bà) đã nhìn thấy trước kết quả của việc con mình (Thế Khanh) cưới vợ lẽ (Điều Thuyền):

"Một ống mức hai tuổi sao xuôi⁽¹¹⁾
Mẹ mắt thấy nhiều người từng đã
Hai vợ tốt là họa người nào..."

Nhưng theo tập quán xã hội cũ, Thị Trinh không nghĩ gì đến hậu quả tai hại, mà chỉ một mực: anh: "Muốn cưới vợ lẽ em thì cưới cho"⁽¹²⁾

"Sự này chẳng lọ hỏi làm chi
Anh đã muốn lấy gì vợ bé
Đàn bà lấy nhiều kẻ người cười
Trai nhiều vợ thói đời có lý
Nào em có nuông để chi hay..."⁽¹³⁾

Thế Khanh cũng biết dựa vào nhược điểm trong ý thức tư tưởng của Thị Trinh (tin số mệnh, tin trời) để thỏa mãn cái ái sắc của mình:

"Bây giờ đội ơn vua sang trọng
Nói ra thì méch bụng châu trai"⁽¹⁴⁾
Số anh lấy vợ hai mới đỡ
Lấy hai vợ nhà cửa mới an
Dẫu méch lòng cô nàng anh lỗi
Không phải anh dám bội tình nhau..."

Thị Trinh đã hành động theo ý chồng, đi dạm hỏi và cưới Điều Thuyền cho chồng mà mình vẫn làm chính thê. Trong xã hội cũ, vô số người vợ cả đã lấy việc làm như thế (cưới vợ lẽ cho chồng) để tự hào. Đó là một "về vang" sai lầm lớn. Và thói thường, người vợ lẽ được đón về, những buổi đầu ấy, rất ngoan chưa thể hiện hết bản chất chua ngoa và ích kỷ của họ (chồng chung ai để mà nhường nhau). Lời Điều Thuyền nói với chồng rất khôn ngoan và đúng ý nguyện Thị Trinh:

"Ông bảo, tôi nghe ở lời ông
Chim khuyên đậu cao cùng sao nổi"⁽¹⁵⁾
Gà nhùng không sánh với kỳ lân"⁽¹⁶⁾
Tôi tùy người ban ơn ân ái
Người rủ lòng thương hại nhờ ơn..."

Trăm người vợ lẽ đều có chung một lời khôn ngoan ban đầu như thế. Cũng vì thế mà trong làng xóm cũ mới có nhiều hiện tượng đó nảy sinh. Những lời ngon ngọt êm đềm không có phong ba bão táp của người con gái đã làm chết đuối (đắm đuối) những chàng trai si tình. Thế Khanh cũng bị đắm ngày càng sâu. Lời ngon ngọt của Điều Thuyền chưa lần la gì đã mất đi và mẹ dì ghẻ Điều Thuyền đã hiện nguyên hình là một con ác quỷ ích kỷ phá hoại hạnh phúc gia đình.

Điều Thuyền đã sai người ở đi hái hoa vặc viên⁽¹⁷⁾ cho Thế Khanh ăn bị bùa mê. Việc làm đó, ngày nay ta biết không có một cơ sở khoa học y học nào, mà chỉ là chuyện mê tín dị đoan; nhưng ta nhìn ở đây âm mưu nham hiểm của Điều Thuyền và từ đó, Lý Thế Khanh ngày đêm mê mẩn tâm thần. Lý Thế Khanh đã bị bả (Thế Khanh ăn bị hẳn không ngoa):

"Tự say mê một gái Điều Thuyền
Việc nhà cửa ruộng vườn không nhắc
Việc binh cơ châu cực không toan
Ngày đêm cùng Điều Thuyền không xa..."

Được dịp khác, cũng bằng lời lẽ rất khôn ngoan, Điều Thuyền nói cùng Thế Khanh:

"Ông đi việc quốc gia đại sự
Không biết việc nhà cửa đau thương"

Để vu khống cho Thị Trinh đi "Bây bạ với nô gia trong các" và bắt đầu từ đây con quỷ vợ lẽ Điều Thuyền tác oai tác quái. Chế độ đa thê tàn nhẫn đã phủ phàng đánh đập vùi dập một người vợ hiền như Thị Trinh (con người có đức như cái tên nàng mang). Thế Khanh đánh đập vợ con:

"Tức thì dây buộc lấy thân xinh
Cầm roi vọt Thị Trinh thảm hại
Nàng lặn mình kêu khóc than thân...
... Quan cầm hờn bức dọc nghìn lần
Quảng cả hai con quan xuống dưới
Con chết thì con mới chi buồn
Vợ chết thì lại còn vợ mới....

Người con đây mà mẹ chồng (Thái Bà) phải nhận rằng "Trần gian được mấy kẻ tây nàng", giờ đây dù "Cửa dinh ba mươi chị muốn can, năm mươi chị nhà quan đi tới, định cứu nàng thoát khỏi nỗi oan" cũng không được. Thế Khanh đã bị nọc độc vợ lẽ chích vào mình từ lúc nào, nay chỉ một mực lôi nàng ra bãi cát chém:

"Thế Khanh buộc văn khôi Trinh Thị
Lại buộc hai con bé nam trai
Buộc đem ra bên ngoài bãi cát...
... Thế Khanh toan đem giết rành rành..."

Với những lời can ngăn có lý lẽ và đến nơi đến chốn của gia tướng, của người nhà, Thế Khanh không thể giả điếc được, bèn chuyển "án" chém thành "án" đầy vào rừng sâu để hồng mượn miệng hổ kết liễu đời nàng. Cuộc sống bình thường của gia đình bước đầu tan nát. Người trực tiếp bị khổ đau là Thị Trinh. Bốn năm sống trong rừng sâu nàng được gần gũi muông thú (có ý so sánh với Điêu Thuyền), nàng thấy rằng muông thú tuy "mặt lông nhưng dạ người có nghĩa". Những lời kêu khóc ai oán của Thị Trinh, cũng là

những lời tố cáo chế độ đa thê của xã hội cũ. Chế độ đã đẩy
 ải người lương thiện một cách tàn nhẫn:

"Tháng chạp hạt sương sa lạnh ngắt
 Không có áo chống rét che thân
 Đói không có cơm ăn nuôi sống
 Bữa no, mười bữa luống thiếu ăn
 May lá cây làm chăn, làm áo...
 Mẹ con tự than khóc âu sầu
 Muốn ăn báng không dao mà bở⁽¹⁸⁾
 Bữa bữa ăn cỏ đường nai
 Còn thiếu không mọc đuôi lạ số..."

Lo ăn, lo mặc, khổ vật chất khổ tinh thần, bên cạnh đó
 Thị Trinh còn phải lo dạy dỗ hai con thơ.

Còn Mai Thị (Thái Bà) ở lại nhà, Thế Khanh đi tham gia
 kháng chiến lần thứ hai, Mai Thị cũng bị Điều Thuyền đối xử
 tàn tệ. Thái Bà ốm đến chết, Điều Thuyền không đoái hoài,
 không chăm sóc, khi Thái Bà qua đời, Điều Thuyền cấm
 người nhà không ai được khóc thương.

Về phía Lý Thế Khanh, con người đã bị những lời ngon
 ngọt quyến rũ, đến lúc này Lý Thế Khanh cũng được trả lời
 đích đáng: xa chồng, Điều Thuyền dan díu cùng chàng Nho
 sĩ Trịnh Tử, rước Trịnh Tử về nhà sớm tối....

Những kết quả đó là kết quả tất yếu của chế độ đa thê.
 Chuyện thơ đã tố cáo tất cả cái ung nhọt, thối nát bên trong
 và phơi bày sự thật trông thấy của chế độ "một ông hai bà".
 Các "mụ chị" oán trách Điều Thuyền và viết đơn tố cáo lên
 vua. Các gia tướng trách móc Lý Thế Khanh; không một ai

ủng hộ chế độ một chồng nhiều vợ. Thái độ của truyện thơ đối với vấn đề hôn nhân đã rất dứt khoát, rõ ràng.

Truyện thơ đã dành nhiều câu để biểu hiện Thị Trinh với những suy nghĩ, hành động cụ thể của tấm lòng thủy chung. Nghe tin chồng chết, Thị Trinh khóc lóc. Nàng cúng chồng bằng rau rừng rồi lên đường ra biên ải nhật xương chồng. Đường xa lương cạn, với ý chí kiên định, mấy mẹ con định cắt thịt của mình (ai cũng đòi được cắt) để nuôi sống một người đi tìm xác cha. Ý đó động đến Ngọc hoàng, Ngọc hoàng đưa đào tiên đến trước mặt cho ba mẹ con ăn. Đến đoạn đường gặp bể rộng, Ngọc hoàng làm gió to cây đổ ngổn ngang thành cầu để cho ba mẹ con đi qua... Những ý tưởng lãng mạn đó chính là ý chí con người. Cuối cùng vợ chồng cha con gặp nhau và đoàn tụ....

Thị Trinh, từ đầu đến cuối truyện, vẫn sáng ngời gương con người chung thủy, rất mực yêu chồng. Nàng đã được phong "quốc nữ" và gia đình sum họp.... Câu chuyện phản ánh hiện thực thối nát của chế độ đa thê xã hội phong kiến, khiến mọi người ra sức đấu tranh cho xã hội mới nhân đạo, đề cao đạo đức con người.

*

* *

3- Nghệ thuật dân tộc quen thuộc trong truyện Lý Thế Khanh

Cũng như các truyện thơ Nôm Tây Nùng khác, truyện Lý Thế Khanh có những nét nghệ thuật quen thuộc của dân tộc. Để thể hiện rõ tư tưởng của chủ đề, ngay tên người, tác giả cũng đặt với dụng ý nhất định. Người tiêu biểu cho đạo đức được đặt là Thị Trinh, Đức Nhân, Văn Nhân... Người không ngay thẳng, gái trai lăng nhăng được đặt là Điều Thuyền... Vì vậy, khi đọc, ấn tượng của độc giả đối với từng nhân vật đã rõ ràng dứt khoát.

Trong truyện, truyền thống lãng mạn của truyện thơ vẫn được phát triển. Khi gặp lúc đói, con người đã nghĩ làm thế nào để có ăn, khi gặp sông to, con người đã nghĩ làm thế nào qua sông; Ngọc hoàng đã giúp đỡ, hoặc cho hiện đảo tiên trước mặt hoặc làm cây đũa trôi ngổn ngang mặt sông thành cầu qua được.... Đó là ước mơ, nó nâng cao ý chí con người, đồng thời nó phản ánh khát vọng con người mong cuộc sống đầy đủ thuận lợi hơn. Con người ước mơ, vượt qua khó khăn và đạt được mục đích, vươn tới lý tưởng. Yếu tố đó càng làm cho con người thêm đẹp, thêm hùng, chứ không làm cho con người bị mờ đi trong thiên nhiên, nhỏ đi trong vũ trụ, mà vẫn sáng lên chí khí con người.

Về ngôn ngữ cũng vậy, truyện thơ vận dụng khôn khéo các biện pháp nghệ thuật quen thuộc. Sinh động biết bao khi truyện thơ diễn tả số lượng bằng những câu:

"Bình mã như bướm bãi rất đông
Lá cây và cát sông chẳng khác..."

Những yếu tố nghệ thuật quen thuộc ấy đã giúp cho tác phẩm có tính lan truyền mạnh mẽ trong dân gian, giúp tác phẩm biểu hiện rõ ràng tư tưởng của chủ đề câu chuyện.

*

* * *

4- Truyện Lý Thế Khanh vẫn mang nhiều hạn chế

Tư tưởng "phu xướng phụ tùy" thể hiện nhiều trong truyện. Khi tiễn con đi nhà chồng, Thừa tướng nhà Hồ còn dặn:

"Vợ chồng hãy thuận hòa muôn thuở

Nghĩa xướng tùy ăn ở cho ngoan..."

Thị Trinh ăn ở trong khuôn khổ đó cho nên nàng đã chịu đựng nhiều ngay cả những oan trái, chứ không có một hình thức đấu tranh nào khác. Cuộc đời tương lai của Thị Trinh cũng không phải do đấu tranh của Thị Trinh mà có được; cuộc đời tươi sáng đoàn tụ sau này phần chủ yếu là do cái "có hậu" của kết cấu truyện thơ quyết định. Hạn chế này ta có thể thông cảm, nhưng không phải do hoàn cảnh lịch sử bó hẹp, mà chủ yếu là do thế giới quan của tác giả quyết định. Cũng vì thế mà nhiều cách giải quyết vấn đề đều do trời bụt giúp đỡ chứ yếu tố con người hơi yếu. Tư tưởng thiên định thể hiện nhiều chỗ:

"Nhân duyên trời định số đã cho..."

"Làm nên ăn duyên số mặc trời..."

Đây là chưa kể đến những yếu tố khác như giờ xấu giờ lành, lòng người tốt xấu động đến tai Ngọc hoàng.v.v....

★

★ ★

Truyện thơ Nôm Tày - Nùng Lý Thế Khanh vẫn là một truyện thơ Nôm hay. Với tính nhân dân của truyện, truyện thơ Lý Thế Khanh được lưu truyền rộng rãi trong dân tộc Tày Nùng. Khi đọc truyện, gạt bỏ phần hạn chế của truyện, ta thấy sáng lên tấm gương người chinh phụ với tinh thần đảm nhiệm công việc, đồng thời nghe thấy tiếng kêu khóc tố cáo chế độ đa thê cũ dã man tàn nhẫn, thông cảm con người phụ nữ trong xã hội cũ mà tự hào với cuộc đời tươi đẹp, tinh thần đảm đang của người phụ nữ Việt Nam trong xã hội ta ngày nay...

Chú thích:

- (1) *Bà mụ*: hoặc mụ chị trong truyện là chỉ người ở (tôi tớ) trong nhà.
- (2) *Mụ chị*: xem chú thích(1)
- (3) *Số phận "hạt mưa rào"*: ca dao có câu: Thân em như hạt mưa rào, hạt sa đây giềng hạt vào vườn hoa, thân em như hạt mưa sa, hạt rơi đây giềng hạt ra vườn đào...
- (4) *Trắng manh*: lời nói tôn người con gái lên (có lúc gọi trắng trong, có lúc gọi trắng trợn...) ở đây chỉ Thị Trinh.
- (5) *Ngọt bùi thiếp đã hiểu nam, dạy con đèn sách thiếp làm phụ thân*: hai câu thơ trong Chinh phụ ngâm của Đoàn Thị Điểm.
- (6) *Chi ngang ngọn giáo vào ngàn hang beo*: câu thơ trong Chinh phụ ngâm.
- (7) *Hai lão tuế theo ông*: hai tướng có tuổi theo Lý Thế Khanh.

- (8) *Mẹ mẩu thân*: truyện thơ Tày Nùng thường có hiện tượng dùng thừa từ. Sao lại có hiện tượng như ta thường nói "Nửa đêm giờ tý canh ba, vợ tôi phụ nữ đàn bà nữ nhi" này? Nếu dùng "mẹ" thì thôi mẩu thân hoặc ngược lại, có được không? Đó là điều chúng ta cần tìm tòi thêm.
- (9)(10) *Đi đầy, đi biếm*: đi đầy là do phạm pháp bị tù đầy có số tù, mất quyền lợi chức vị... hần. Đi biếm là do cấp trên không vừa ý bắt đổi đi nơi khác nhưng địa vị (ông bà, quan này nọ) vẫn không mất. Đối với Thị Trinh cũng khó nói đúng là bị đi đầy hay đi biếm; vì vậy chúng tôi dùng cả hai từ để gọi.
- (11) *Một ống mức hai suối sao xuôi*: ở miền núi thường gánh nước bằng hai ống cây mai. Cả câu ý nói: một ống (để đi gánh nước) đem mức nước ở hai suối (mỗi suối mức một lưng ống) sao được.
- (12) Ca dao Việt Nam có câu: hỏi anh: anh giận ái chi, muốn cưới vợ lẽ em thì cưới cho.
- (13) *Nuông*: nuông chiều; còn có nghĩa giữ riêng để cho mình.
- (14) *Châu trai*: hoặc ngọc châu, hoặc ngọc... đều dùng để gọi người mình yêu quý và tôn trọng.
- (15) *Chim khuyên đậu cao cùng sao nổi*: chim khuyên là loài chim nhỏ chỉ ở trong bụi không bao giờ bay cao; ý câu thơ: Điều Thuyền biết địa vị của mình trong gia đình không nghĩ rằng mình muốn bay cao.
- (16) *Gà nhùng, kỳ lân*: gà nhùng là loài cầm tầm thường, kỳ lân là loài thú cao quý, ý câu thơ nói: đem hai thứ này so sánh, với nhau không được.
- (17) *Hoa vặc viển*: loài hoa rất thơm và đẹp, thường mọc ở vách đá khó lấy. Trong truyện nói: lấy hoa viển vặc để làm bùa yêu (ai ăn phải sẽ say mê mình) là hoang đường. Vì vậy ta nên hiểu nó ở mặt giá trị nghệ thuật văn học.
- (18) *Cây báng*: cây có hình thù gần giống cây móc, trong thân có chứa chất bột, người ta có thể gạn lấy bột để làm lương thực hoặc dùng nấu thức ăn (xào thịt bò chẳng hạn).

李世卿

LÝ THẾ KHANH

金丁。暖炕。戈喜。那。住。居。乐。敬。治。奴。吕。官。西。当。乐。统。当。清。愿。
 解。天。寇。一。不。歡。南。治。安。快。交。京。相。才。各。枚。腰。留。達。的。别。棚。
 付。言。鍾。家。動。聖。王。地。琉。喝。華。李。卡。下。腰。兄。官。有。卿。漢。金。
 創。得。分。因。不。地。我。在。每。聖。會。栗。戶。上。天。結。敬。致。自。世。如。十。
 異。肩。楚。治。而。笑。傳。我。汝。帝。帝。也。驛。欺。曾。吳。了。生。第。欺。恨。董。
 大。黎。次。帝。平。民。自。肩。而。事。用。取。官。我。安。悅。婿。給。如。果。如。媽。
 出。其。凡。聖。太。人。創。所。治。民。供。肩。統。我。早。統。夫。卒。相。考。重。夫。

Dù đai là chếp toện chãi vuồn
 Tời xua mì truyền ngôn thiên hạ
 Phong suy lôm vât và song sa
 Thánh đế trị quốc gia nhất thống
 Thái bình nhi bất động can qua
 Nhân dân hảy rầy nà hôn hủ
 Chếp câu toện tời ké Nam bang
 Gạ mì tời Trang vương trị vị
 Nước Nam khóp mọi tỷ an cư
 Dân sự đây phong lưu khoái lạc
 Boong rả đây hội hát giao ca
 Mì gần nấng vinh hoa kinh trị
 Tên quan rộng họ Lý Tương Như
 Tời tời hát thượng thư tài lạ
 Tầu nưa tăng thiên hạ các quan
 Tên mia là kết nạng Mai Thị
 Phạ mia lêu kinh nề yêu đang
 Hả síp sinh lúc quan nà miác
 Tương Như vô củ pác tât tên
 Hiệu là hát Thế Khanh đích đáng
 Chuộng như ngân như vàng piết xinh
 Phua mì toặng thiên kim mừng toặng

LÝ THẾ KHANH

Bản dịch từ nguyên bản nôm Tày

Ở đây ta chép truyện giải buồn
Đời xưa có truyền ngôn⁽¹⁾ đây đó
Gió hiu hiu lẫn vỗ song sa⁽²⁾
Thánh đế trị⁽³⁾ nước nhà nhất thống⁽⁴⁾
Thái bình không biến động nhiều nhưong
Nhân dân cấy ruộng nương vui thú
Chép để bài truyện cũ Nam bang
Rằng: có đời Trang vương trị nước
Khắp nước Nam đều được an khang
Dân sự được vui mừng khoan khoái
Chúng ta được vui hội hát ca
Có một người vinh hoa kinh trị⁽⁵⁾
Họ tên quan là Lý Tương Như
Nổi đời làm thượng thư tài lạ
Hơn dưới trên thiên hạ các quan
Tên vợ gọi là nàng Mai thị
Vợ chồng cùng kính nể yêu thương
Năm mươi tuổi đẻ con trai mập
Tương Như bố bèn đặt nên danh
Hiệu gọi là Thế Khanh rõ ràng
Chuộng như bạc như vàng cả xinh⁽⁶⁾
Vợ chồng trọng thiên kim⁽⁷⁾ mừng dạ

車命尖教往明韓額帝碧暢算地堆国邦直見呂額氏南何根
 切隊保每出采通了坤接如克中每結外胡忠女別坤去北玉立呂
 望界庭身嬾齊仰匪墨害度番想南意妮送官孜辭醫咁地咁和分
 仰天上道妹添怡史武敢眉敢准落僕輩出政發弃他取每渴迂相
 辭出哀嘆添辭官冊添辭官官官泣似似共眉拾曉眉吨似綠也
 搭宵官氏他一卿寸才六旁我探覬色吟倪我仍更賢庄免辭想
 辭黃爺叔致迄世時文拾每屑暇伯保吨爺我伊年旁挪如併眉敢

Pi tập pi ngược vọng xiết xa
 Nam Tào dù thiên la tôi mình
 Vô quan khủn thượng đỉnh bầu hàng
 Mai thị hãy bức thân mọi khái
 Lúc vạ thêm mẽ mãi dù sương
 Nhí nhất pi thêm bươn lai vạng
 Thế Khanh quan ngô ngáng thông minh
 Sơn thuôn xéc sử kinh liễu suốt
 Văn tài thêm vụ lược khôn ngoan
 Síp hóc pi hắt quan tiếp vô
 Mọi sức quan mi độ như xưa
 Tuyển tôi quan giúp vừa sung sường
 Văn goặng quan hác sường lo toan
 Câu chiêm khóp nước Nam mọi tỷ
 Bầu sắc gần đẹp ý kết đôi
 Tồn gạ gần cách nơi ngoại quốc
 Vô mìn là dù nước Hồ bang
 Tôi tôi gụng hắt quan trung trực
 Ý nhụng mi một lúc nự nhi
 Niên canh síp hã pi piết lạ
 Đức hiền ngòi tha nà khôn ngoan
 Páy dăng mi gần xam Xuân Thị
 Vừa mìn tôn mọi tỷ bắc nam
 Rả hủ gần mùa xam ngược á
 Mi vừa duyên ngô wạ róp cần
 Văn sường là gím phần lạ lũng

Năm thêm năm càng tỏ thiết tha....
Nam Tào ở thiên gia đòi mạng⁽⁸⁾
Bố quan lên cõi thượng⁽⁹⁾ ruổi mau....
Mai thị tui rơi châu vật vã
Những đau thương mẹ góa con cô
Thấm thoát thoáng năm trôi lẩn nữa
Thế Khanh quan hiền ngộ thông minh
Học khắp các sử kinh cả suốt⁽¹¹⁾
Văn thêm vũ lược khôn ngoan
Mười sáu tuổi làm quan tiếp bố
Mọi điều quan có độ⁽¹²⁾ như xưa
Quan nhà nòi giúp vua sung sướng
Ngày vắng riêng tư tưởng lo toan
"Ta ước hết nước Nam đây đây
Tuyệt không ai vừa ý kết đôi
Đồn có người xa nơi ngoại quốc
Cha nàng là ở nước Hồ bang
Đời đời cũng làm quan ngay thật
Nhưng nghe vừa có một nữ nhi
Xuân xanh mới cặp kê lạ nhất
Đức hiền trông nét mặt khôn ngoan
Chưa có người hỏi han xuân thị⁽¹³⁾
Tiếng nàng đồn bốn bể bắc nam
Ta cho người hỏi han đầy đủ
Có khi duyên xay xở hợp nhau..."
Ngày ước đêm chiêm bao lạ lùng

方珠既耳邦哨分望規呂眉里南宋光醫步哨句許开有肥算事地
 爵听吏海胡唱色仰亮咁庄千溪腰片虎咁共登渭英云恨吟同每
 姻量教磋氏娘淘放恩魅吟南地算地触座枯命幼起大愁泪还同
 姐遇咏仙真立上霍暇寔咱地赤音麻醜渭亮我吟归根步渭同世
 疑鼓当欣娘渭效我喋珠句章娘似解許害似书珠面約歡珠珠泣
 凌卿睡众欣帝緣諸惠卧要越声職辭保吟王眉万嫁嫁看吏云姑
 累世朔歌吟歌登恨惠晏太胡歌渭歌似直眉仍千眉魚珠底保咁

Nâu lãng vạ vừa rừng sí phương
 Thế Khanh ngi tư lương gạ mè:
 "- Gùm ngòa đương vãng về canh ba
 Lúc phẩn hãn tiên sa hải nhĩ
 Gạ hãn nãng Trinh Thị Hồ bang
 Lúc đẫy mưa rộp nãng chẳng pác
 Soong duyên sỏ thượng các dạ pãn
 Đâu châu lúc hác hãn ngưng vọng
 Khẩn khẩn điệp đầu toọng thúc khuây
 Nâu viuc mè hại pây xam lạ
 Thái Bà củ pác gạ đẵng khan
 Hồ Việt cách bắc nam xiễn lý
 Hắt rừ nãng mà tí nước Nam
 Mưa các gằn tê toan yêu mí
 Gằn hầu rả mà tí phong quang
 Gằn bầu hầu hồ đang xầu nà"
 Quan gạ: "Hại mưa sỏa xam lu
 Mì vừa gằn thúc gò gụng tỉnh
 Nhẳng mì sư tháy minh soong câu
 Xiễn mản mè gòi au mưa hắt
 Mì duyên dậu quây xầu gụng khai
 Vô duyên ước căn đại vãn piầu"
 Mè giá pây lo sấu dẫu sim
 Dây rại mè mưa thẳng gòi soãn
 Bầu vãn mè gòi hoãn hồi loan
 Xam lùa khóp thể gian mọi tỷ

Sớm sau giờ vừa bình bốn phương
Thế Khanh nghĩ vấn vương, thưa mẹ:
"- Đêm qua đương vắng vẻ canh ba
Con mơ thấy tiên sa hải nhĩ⁽¹⁴⁾
Bỗng thấy nàng Trinh Thị⁽¹⁵⁾ Hồ bang
Con được đi gặp nàng trò chuyện
Hai duyên số sẵn thượng⁽¹⁶⁾ đã xe
Thân con những thiết tha trông ngóng
Đau đáu con tâm động cảm say⁽¹⁷⁾
Mai sớm nhờ mẹ đi dạm hỏi"
Thái Bà mở miệng nói với con:
"- Hồ Việt cách bắc nam nghìn dặm
Sao mà nàng đến tận nước Nam
Đi chắc người có toan yêu chẳng⁽¹⁸⁾
Người cho thì mặt rạng về quê
Người chối sẽ hổ thay mặt mũi"
Quan rằng" - Mẹ hãy tới hỏi xem
Hoặc giả dạ người êm cũng có
Giấy thay lời gửi đó vài câu
Muôn lạy mẹ đem theo đi với
Có duyên thì chẳng ngại xa gần
Vô duyên ước nhau toàn trống rỗng
Mẹ đừng lo xấu túng vào thân
Mẹ tới nơi hay hèn sẽ liệu
Không xong ta sẽ kiến⁽¹⁹⁾ hồi loan
Dạm dâu khắp thế gian mọi chốn
Được may dễ chắc chắn bao lần
Mong rằng mẹ cất chân đến chỗ!"

算秋难
半对金
咏叫秋
难连珠
恒珠恩
秋唱梁
妹自太

又

又

者鼓时凌拾明群俊吕琪惶该地城坛花吕官乃身寿
半青脚案按正新威别交倍队泪江床畏别使泪通万
官个佛女娘百精行驥马唯行来跪瘦横他呼郭祖俞
妹秋第少金予军空貌乌家登臂渭楼粉馨叫秋新柳
段吟得散添清仍揮及添啗眉叁以建仍姪連凌了哦
听咱官辛印夫咱国短兵还後为将恨傍秋相事相外
吏壳令咱外丁叁軍競兵器前塘家金咱曉承眉家須

Mê lúc chàng năn nị lo toan
Củ pác mẽ liên xam duỗi lúc,
Thái Bà toọng mẽ hác vuồn năn

*

* *

Lại gạ đoạn mẽ quan lo già
Thúc tỉnh gằm lúc cá tè pây
Lệnh quan tuyển quan hây tức thí
Pác hà gằn thiếu nư rèo lãng
Phít vốc thêm kim ngân án tháp
Đình phu mừ hà pác chính minh
Sam pác nhụng quân tỉnh rọ ràng
Quân quốc sắp soong háng uy nghi
Sùng tăn cấp sùng rì piết lạ
Bình bình thêm mạ mạ giao chân
Tông dục tiếng moòng năn vội vàng
Tiền hậu mì soong háng đội cai
Tàng quây sam bươn lai thàng tỷ.
Gia tướng khâu mừ gủi chang sân
Kim ngân tắt síp bâm giurong tăn
Pác sức nhụng phẩn vàng trắng hoa
Ngòi hăn chôi nà tha piết lạ
Thừa tướng liên xam gạ sứ quan
Mì sậu răng gằn pang thàng nầy?
Gia tướng liễu lỏng lạy thông thân
Tua khôi xo lạy ông vạn thọ

Mẹ con bàn to nhỏ lo toan
Cùng con, mẹ hỏi han mỗi khúc:
"- Dạ mẹ buồn bứt rứt khó khăn!"

*

* *

Lại nói đoạn mẹ con lo lắng
Đành nghe lời quan dặn, đi xa
Lệnh quan truyền quân ta tức khắc
Trăm rưỡi nàng thu xếp theo sang
Vóc đoạn và bạc vàng kẻ gánh
Năm trăm tên phu chính rõ ràng
Ba trăm những tinh binh vạm vỡ
Quân quốc sắp hai phía hùng oai
Súng ngắn thêm súng dài lạ quá
Quân quân thêm ngựa ngựa giao chân
Trống giục tiếng lừng rân vội vã
Trước sau có ai gã đội cai⁽²⁰⁾
Đường xa ba tháng giờ tới đây
Gia tướng vào quì lạy ngoài sân
Bạc vàng đặt mười mâm giường hân
Đủ trăm đồ son phấn trang hoa
Mắt nhìn những sáng lòa thật lạ
Thừa tướng liền hỏi: - rõ sứ quan
"- Có sự gì người sang đây thế?"
Gia tướng liền vái lạy tường thân: ⁽²¹⁾
"- Chúng tôi xin lạy ông vạn thọ

井李商希敗帽庄許金世承胡敗祭世桑臥外事棠責事信天如秦
 廿世希推乃敗許演銀卿相趙群乃卿快將祀乃翁外乃枯下免王
 欣卿了破眉隨鵲房赤赤承結即赤保眉安柯冬翁外料責丙麻爭用低
 匠廿眉隨鵲房赤赤承結即赤保眉安柯冬翁外料責丙麻爭用低
 路官來強漫雪謝泪礼婿時歡誼狀乃兔依係來算係軍破根武根
 諾京秦華廿暇祀秋受貞开沮泪來曉脚思赦当咋毛困秦凡安庄
 南内王進官座翁魚銀氏吟地根往大時量罪官量人所軍夫軍將

Khôi là gần viện lộ nước Nam
 Lý Thế Khanh là quan kinh nội
 Rườn vô lều mi lội Tần vương
 Vùa xoi phá biên cương cách chốn
 Văn nầy mi khảo ón là quan
 Gùn văn dú phòng loan đầu sỏa
 Giảng hầu khôi mà tạ lạy ông
 Hầu tua khôi mà thâng lúc nhì
 Kim ngân kính tiểu lệ thụ ngôn
 Thế Khanh xam kết hôn Trinh Thị
 Thừa tướng liền tức thi khay gắm:
 "Hò Việt ước mà wan thâng tỷ
 Văn còn là bầu ngậy thâng căn
 Giờ nầy răng mi gần lai vạng
 Thế Khanh ngăn án vạn ngòi đại
 Tèo khoái, câu khả thai tức thí"
 Gia tướng tăng các vị tư lường
 Khôi lạy xo ông sương xá tội
 Sầu nầy se khôi lội tang quan
 Piom ông gòi liệu toan lo lường
 Trách khôi bạng trách đường mào nhân
 Sầu nầy là bường quân khôn ga
 Tín cát quân mà phá Tần quân
 Thiên hạ sầu cheng căn phạm phụ
 Vừa min sầu dụng vụ binh quân
 Giờ nầy hát đây căn đẳng dư

Tôi là người viễn lộ⁽²²⁾ nước Nam
Lý Thế Khanh là quan binh nội⁽²³⁾
Nhà bố từng có lỗi Tần vương
Vua sai phá biên cương cách chốn
Ngày nay có trắng nõn⁽²⁴⁾ là quan
Ngày đêm ở phòng loan trong tọa
Mới cho tôi đến tạ lạy ông
Cho tôi tới đến thăm lện ái⁽²⁵⁾
Vàng bạc kính tiểu lễ⁽²⁶⁾ thụ ngôn⁽²⁷⁾
Thế Khanh hỏi kết hôn Trinh Thị"
Thừa tướng liền lúc ấy ngỏ nhờ:
"- Hồ Việt mong cầu vui đến chốn
Ngày trước đã không trọn đến đây
Bây giờ mặc kệ bay lui tới
Thế Khanh bạc vạn phải nhìn không
Không đi tao giết phẳng tức khắc!"
Gia tướng bèn cung các vị bàn:
"- Tôi lạy xin ông khoan xá tội
Sự này xin chịu lỗi thay quan
Lạy ông sẽ liệu toan lo rộng
Trách tôi như trách giống mao nhân⁽²⁸⁾
Sự này là nên quân chót đã
Quân nam bắc thiên hạ ngày xưa
Không đi thì phép vua truyền bảo
Cắt quân đến áp đảo Tần binh
Thiên hạ sự tranh giành vụng xấu
Thuở đó việc dụng vũ binh đao
Bây giờ tốt với nhau mới phải

湯相南群真松根外京慘充恩
 增承北如玉繩對再淫庄吟悞
 事消雨貧濕信往凌吏妖郭通
 耽麻登奸僻都來故他津吟敢
 了以像恩結要通事滄滄意
 外鮮結沃麻太懸戶喧苦言相
 官庄柳保庄妹教保咱党尽承

邦廷珙氏尖听男鱼呼保眷歌
 胡宾麻我保珙浩狄叮昼庄下
 奇算座那乃翁名珙鼓生愁珙
 相吟股臨泪相塔麻困親听
 段女娘珙麻承肩許爺狄恩呼
 听呈隊麻娘財那卿乃开娘希
 夷咏了歌妹那秦世爭云妹裙

Quan khôi lều chắc sậu thua thang
 Dẳng hầu khôi mà thâng thừa tướng
 Sấp kết duyên soong buồng bắc nam
 Bầu ooc toọng gian tham như cón
 Dẳng mà kết sao ón Thị Trinh
 Mè Thái Bà lổng tín lạy tăn
 Xo on thông lai vạng đuổi căn
 Bầu lo sự vắn tăng tái ngoại
 Pác chàng nặmtha rài rằm kinh
 Táng rầu nặm roát thìn giảng thăm
 Tận ngôn chàng gắm tằm gắm sung
 Thừa tướng ý cảm thông đầu dạ

*

* *

Lại gạ đoạn tướng cả Hồ bang
 Gắm đường là gắm toan thật thá
 Liều tôi nằng đầu sỏa mà xam
 Gắn mà xam khao bang Trinh Thị
 Mè nằng mà tỳ nầy bầu hâng
 Tức thí thừa tướng ông xam gạ
 "Giờ nầy mì khéc lạ nước Nam
 Thế Khanh hầu mà xam lúc nhi
 Sự nầy vô khỏn ngậy đĩnh ninh
 Vắn khai lúc thân xinh rụ bầu"
 Mè nằng toọng lo sấu dẳng khan:
 "Lạy vô ngô răng toan hạ giá

Quan tôi hiểu rành rồi gót đầu
Mới cho tôi sang hầu tướng phủ
Sắp kết duyên hai họ bắc nam
Không nầy bụng gian tham như trước
Mới đến kết trắng mực⁽²⁹⁾ Thị Trinh"
Mẹ Thái Bà cất chân lạy hấn:
"- Xin ơn thông đưa đón với nhau⁽³⁰⁾
Hết lo sự mai sau tái ngoại"⁽³¹⁾
Miệng nói nước mắt rải ướt thân
Dường dãi lội nước tràn mới thăm
Nói thấp cao dài ngắn hết câu
Ý Thừa tướng thật sâu thông cảm

*

* *

Lại nói đoạn Thừa tướng bên Hồ
Lời trình lời dẫn đo chân thật
Liều gọi nàng trong các hỏi han
Người đến hỏi trắng ngần Trinh Thị⁽³²⁾
Cô nàng ra đến đấy không lâu
Thừa tướng người liền mau thăm hỏi:
"- Giờ đây có khách mãi nước Nam
Thế Khanh cho hỏi con Bồng Nhị⁽³³⁾
Sự này cha khó nghĩ đình ninh
Nên gả con thân xinh hay chẳng?"
Cô nàng dạ lo lắng bèn thưa:
"- Lạy bố, sao toan đưa hạ giá⁽³⁴⁾

刀堪嘔恩良命分希明何芦昼咄义生恩良喜靖会坤歡叙思処章
 似醉似盆戴合色对分玉肝既雀順親杰韦歡凋交乾交梅相到文
 何侨岸柳重山情身新生呂芦護肢株哩旺山聲刀每瑟南桂中宇
 我烟吹群博家俣通群親娘係忿酸爺赤於露雨荷蒙琴源月私幾
 命淡我孩似渭齊娘呈孩許云吟咩咩咩敢運貴枚向紅曲甲翹訖脚
 漫开捧叶昼孩似貞年叶韦孩麻意馭娘不欣越綠成帝既草情
 生咏早咏保帶戴氏少希可江杰朴仍蓋庫竹職胡保和群帽朴心

Sinh một mình lúc á nung đeo
 Ngò khai ooc đĩn keo hẩu tẩn
 Bạng pioóng lúc khẩu ngần gẩn khua
 Ngò ép lúc hẩu sưa vuồn toọng
 Bấu rự gẩn yêu chuộng vì quan
 Đây lúc mùa gia san hạp mình
 Chắc gẩn tè sương tỉnh sắc phần"
 Thị Trinh nằng thông thân đuổi vô
 Thiếu niên đường tương tô phân mình
 Vô gạ lúc thân xinh ngược á:
 "Khay sư hẩu nằng lạ giôm lu
 Chang sư vắn đường rầu chắc rự
 Mặc lúc gỏi nằm nghị hác lo
 Phác mà xam đầu gò thuận nghĩa
 Nhằng ý xam vô mè thân sinh
 Cài mà hất rườn kin mắc toọng"
 Mừng nằng liền cãm dôm sự quan:
 "Trúc bắt quý gia san hôn hi
 Mừng hẩn mãi bường phẻ voòng khiêu
 Hỏ Việt ước rườn đeo giao hội
 Duyên tơ hồng mong rọi kiển khôn:
 Hòa thanh khúc cãm sắt giao hoan
 Hẩu đây cấp tu rườn lầu nghị
 Gừn vắn trông nguyệt quế tương tư
 Phác thảo ký tư thư áo xú
 Tâm tình tức kỷ tự vắn chương"

Đề một mình con ả thân đàn⁽³⁵⁾
Nỡ gả ra Việt bang cho họ
Thả chim vào rừng rú người cười
Ép con lấy ba mươi⁽³⁶⁾ buồn dạ
Chẳng hay người quý hóa anh quan⁽³⁷⁾
Được con về phòng loan hợp mặt
Người sẽ có thương thiết phần nao"
Nàng kể lể gót đầu với bố
Thiếu niên trình tường tỏ phân minh⁽³⁸⁾
Bố nói con thân sinh là ả:
"- Mở thư cho nàng lạ xem qua
Thư thế nào xem ra ắt rõ
Mặc con ta xem đó tự toan
Gửi đến hỏi tìm gan⁽³⁹⁾ thuận nghĩa
Còn nhỏ hỏi bố mẹ thân sinh
Khôn lớn lập gia đình mặc ý"⁽⁴⁰⁾
Tay nàng cầm ngắm nghĩa thư quan.⁽⁴¹⁾
"- Trúc quý hóa gia san vui vẻ
Thấy mai nơi ngoài bể sóng xanh⁽⁴²⁾
Hồ Việt một nhà riêng giao hội
Duyên tơ hồng⁽⁴³⁾ thất mối lứa đôi
Ước sum họp một nơi lâu nghị
Vây duyên ở cửa nhà vui vẻ⁽⁴⁴⁾
Đêm rồi trông giăng xế nhớ nhung⁽⁴⁵⁾
Thao thảo gửi thư phong đến chốn
Năm này... đưa một đoạn văn chương"⁽⁴⁶⁾

一昨沙阿隣望受達前洛曼和汨廣保者分配夫嬖仲並仲致生倦心
 望窻致近遠似慘柔承恩庄保归汨申了困幼汾吟困着在長對鄰
 量落廿社似恩嗟歸山妹語色似重床厭根堅呖决官都旬沛聖艱
 思他身本姻教隔帝海父娘呖啼嬖嬖帝城帝齊保共云善世念前悔
 放洽沒夫速廿廿庄華呖懽懽沒奇吟奴催作厭苦次夫都李耿平
 具喋生帝吏懽懽戶壯奇娘咬嫁似夫嫁刻安單朝前前差信世夫
 氏增父蒙夫保勿如堪作身帽出戕懽姻淚妹並面覆面朝貼生眉

Thị Trinh hẳn tư lương vọng pác
 Thua côm nậm tha lác song sa
 "Vô sinh một thân già lúc á
 Mong đây phua bán xạ cận lân
 Phua lại tốc đin gần viện vọng
 Bầu pây là một toọng gần chề
 Vắt pây là cách quê thăm dất
 Vừa tẩu dẳng đây ngoác tèo rườn
 Tâng quây cách thủy sơn hải tế
 Rầu tè lu vô mè gắm nầu?"
 Thân nằng điếp đàu châu dẳng họa
 Gừn vắn hác lo dạ bầu thông
 "Xuất giá tốc mừng gần quây quăng
 Chác gần tè yêu chuộng thăng rà
 Pây phua ngó đây mà lu giá
 Nhân duyên sở khoác vạ lều păn
 Duyên kiếp hác đây căn khôn phuồi
 Mè nhìn rầu tè chối au phua
 Dú tẩu vạ bầu lo phân dết
 Tậu giàu khô gụng quyết ngò thân
 Tậu rườn vô vắn quan khôn dú
 Tậu rườn phua khô dó giá thân
 Giàu khô dú thể gian tại sở
 Cúa tin mừng nậm bó tràng sinh
 Sinh thế hất rườn kin đuôi vậu
 Mì phua bặng muối khẩu lòng tôm

Thị Trinh nhìn lo lường máy mép
Cúi đầu hàng nước mắt tuôn rơi:
"- Bồ sinh một thân tôi con gái
Ngỡ được chồng gần gũi quanh đây
Lại được chồng đất người viễn cách
Không đi thì lòng méch người chê
Mà đi thì cách quê thương tủi
Bao giờ được trở lại nhà đây?
Đường xa cách núi mây sông bể
Ai trông nom bố mẹ sớm hôm?"
Thân nàng nghĩ trong tim thừa gửi:
"- Đêm ngày thầm nghĩ ngại khôn xuôi
Lấy chồng phải quê người xa vắng
Biết người có yêu chuộng tới ta?
Về chồng khôn lại nhà thăm nữa
Nhân duyên trời định số đã cho
Duyên kiếp tự gặp nhau xa vợi
Đàn bà ai đã chối theo chồng
Ở dưới trời mặc lòng mưa nắng
Mặc giàu nghèo cũng chẳng buồn than
Dù nhà bố làm quan khôn ở
Dẫu nhà chồng nghèo khó không lui
Dẫu nghèo ở trần ai mặc số
Của làm ra nước mỡ trường sinh⁽⁴⁷⁾
Sinh thế lập gia đình với họ
Có chồng như hạt lúa đem giâm

主低嬌色免彬父凌咆丰事安相年惘光賀何女珠利述巡訛地咬
 餘烟如子如在腿吏父訂好平莊千針片喜幻男魁大判細差誑吏
 晦齒黠祿麻命曉評云命煎蔣糠駐勸姻盤雷家氏夫內渭妇亦戲
 云速龜針作緣共欣吟狄永聖糟盛啗雷饒西隣貞渭每坏凡送保
 廿廿雀速似麻孩團齊开緣帝足帝自共度曾寸改娘垣狄吓陰鄉
 枯枯枯悅生聖朝妹狄射繩越羅嬌將雨酬外沒堅敗相立狄幼世
 屑屑屑吡彬云自父點脚赤胡娶夫家空和內買麻送承導蘭保若

Mì co là vắn ăn liệng chùa
Mì co là tốc dú đin dầy
Mì co hác thai pây như súc
Nhòong mìn tốc ghê rồc tềnh phya
Bân sinh gằn rầu mà thư mĩn
Vắn kìn mà duyên minh tại bân
Tậi lúc gụng trông kẻ vô"
Vô mề toạng hơn hồ lại dăng:
"- Mặc lúc tề gạ vắn vô tình"
Tức thí khay lúc minh dềnh thư
Xích thẳng duyên thùy ngư hảo sự
Hồ Việt dầy soong dữ bình an
Nhình giải định tao khang vượng tường
Phua mừa dầy thịnh vượng xiên niên
Gia tướng củ pác khuyên giồm mắng
Soong bường gụng na rừng phong quang
Khẩu lầu tắt bôm bân hí hạ
Nội ngoại tằng Lùng pả áo a
Mời khóp thuồn lân gia nam nự
Mả kìn cười Trinh Thị khôì chua
Chon vắn nạng mừa phua đại lợi
Thừa tướng chằng mọi nội phân pua:
"- Bà sắp lúc khôì mừa thăng xừ
Tậi lúc khôì phàm phụ sai ngoa
Bầu au gôi sống mà thăng tỷ
Nhược Thế Khanh bầu nghì lại chề

Có cây thì nẩy bông nuôi chủ
Có cây thì rơi chỗ phân gio
Có cây tự chết khô như chín
Bởi rơi trên đá rắn rậm hoang
Giời sinh người ta đường như lúa
Làm nên ăn duyên số mặc giò
Dầu giàu con trông nơi bố đó"
Mẹ cha nói hờn hờ mà rằng:
"- Tùy con có bằng lòng, cha thuận"
Tức thì mở lục mệnh so vừa⁽⁴⁸⁾
"- Duyên cá nước dây tơ⁽⁴⁹⁾ đẹp lứa
Hồ Việt được hai chữ bình an
Gái giai định tao khang⁽⁵⁰⁾ vượng tướng⁽⁵¹⁾
Vợ chồng được sung sướng nghìn năm"
Gia tướng đưa lời sang mừng tặng
Hai bên cùng mặt rạng phong quang⁽⁵²⁾
Rượu cơm thiết mâm bàn⁽⁵³⁾ hễ hà
Nội ngoại thấy bác bá chú cô
Mời khắp chỗ quen nhau lân lý⁽⁵⁴⁾
Đến ăn cưới Trinh Thị khôi châu⁽⁵⁵⁾
Chọn ngày nàng bảo cầu đại lợi⁽⁵⁶⁾
Thừa tướng nói mọi nỗi phân vua:
"- Bà đón con tôi về đến chỗ
Dầu con tôi phạm phụ⁽⁵⁷⁾ sai ngoa
Không lấy sẽ bản gia đưa lại
Bằng Thế Khanh không nghĩ chê bai

10

喃卿壯來散翁賢
 烟塍散几散翁賢
 尸閣迷猛氣埃分
 齊汨本齊遠星拾
 者麻郎南刀信要
 安送漏澆暴要地
 保珠地空郎太孫
 保珠地空郎太孫
 仁義父孫夫又夫
 夫孫廷氏孫效南
 推于父思孫
 喃卿壯來散翁賢
 烟塍散几散翁賢
 尸閣迷猛氣埃分
 齊汨本齊遠星拾
 者麻郎南刀信要
 安送漏澆暴要地
 保珠地空郎太孫
 保珠地空郎太孫
 仁義父孫夫又夫
 夫孫廷氏孫效南
 推于父思孫

Bầu an giá tè se dân đặc
 Mè sông mà thăng các quê hương
 Khôi mưa tức bản mừng tan tánh
 Khoong nước Nam tè mệnh kỷ lai
 Tức giờ đeo lèo thai vải sán"
 Thái Bà tín đường tân là ông:
 "- Lúc khôi thật síp phẩn ngày hiền
 Nước Nam tồn vắn tiếng xầu quây
 Nhân đức lúc khôi mì sứa soại
 Nhược gạ tăng tân rại bầu mì"
 Vô lại sáng nữ nhi lúc á:
 "- Lúc gòi mưa định sóa tè gia
 Phua mì gòi thuận hòa mọi ló
 Nghĩa xướng tùy kìn dú vắn oan
 Phua dá, mì tín sang gạ vô
 Lúc hạy giá lưỡng lự đầu thân
 Ngô vạ mì gằm lằng gòi gạ"
 Thị Trinh củ pác họa đường qua:
 "- Lúc mì phua nghi gia viễn vọng
 Sô sinh mà dát toọng đoạn sương
 Đậu gạ vua Tần vương chiến hạ
 Xoi binh mạ mà phá nước Nam
 Xiên mản vô giá sang mùa đuôi
 Vô mưa lúc tè tội xiết xa
 Ôn vô gòi sương qua lúc đuôi
 Lúc sáng vô mọi nổi chính chuyên

Không lấy đừng bỏ rơi đôi rách
Mẹ đưa về đến các quê hương
Tôi đi đánh quốc bang tan nát
Liệu nước Nam khỏe được bao nhiêu
Đánh một giờ sẽ tiêu bại tán"
Thái Bà trình tường tận lên ông:
"- Con tôi thực mười phần từ thiện
Nước Nam đồng nức tiếng gần xa
Nhân đức con tôi đã thừa thái
Dù một điều nhu đại cũng không"
Cha lại dặn cùng con gái:
"- Con hãy về cửa đại⁽⁵⁸⁾ tề gia⁽⁵⁹⁾
Vợ chồng hãy thuận hòa muôn thuở
Nghĩa xướng tùy⁽⁶⁰⁾ ăn ở cho ngoan
Chồng mắng đưa tin sang mách bố
Trong lòng đừng lưỡng lự phân vân
Khi nào có điều cần cứ gửi"
Thị Trinh mở miệng nói trình qua
"- Con lấy chồng cửa nhà xa lạ
Số sinh ra xót dạ lẫn thương
Dù mà khi Tần vương chiếu hạ
Mà sai quân sang phá nước Nam
Trăm lạy bố đừng sang đi với
Bố sang, con sẽ lỗi sâu xa
Ơn cha thương hại qua cho với
Con dặn cha mọi nỗi nguồn cơn

父保明須夫一聖登罰道系保父孩許榮者妹者夫夫者者者孩哥
 陰戰敗前區麻廿廿第廿帝系哥竟佃沃婆垣保敗愧並明許
 將堪孩役廿敬敬敬敬及甥堅所者如帝恩廿夷倭保事猛對吟都
 相進敬內媚蕭道竟道道平軍王出堅快奸禿似姻殿奸雄保父每
 連匪夫助歡藉夫如隣趙民共貞愚都保平殆吟醜姻云月多無吟坤
 吟似揀帆順公媿宋各齊堅帝孩暖保平殆吟醜姻云月多無吟坤
 配嘔道政和姑重親个根襪堅王。胎喃安情夫醫他鄒花孩感誤頑

Vô gôi giú tương liên gằm phuổi
 Bầu chắc tàng tiền thoái gằn khua
 Gùm vắn lúc kính phua đúng đạo
 Tu rườn viểc nội trợ gùm vắn
 Phua khua là mĩa hoan thuận hóa
 Nhất mã kính pú giả công cô
 Soong là kính đạo phua yêu chuộng
 Sam là kính vì noọng tông thân
 Sí là kính đạo lân các cá
 Đạo pú cấp đạo giả táy căn
 Há là yêu bình dân kìn nùng
 Rà đây kìn quân cụng đây kìn"
 Vô tèo sáng Thị Trinh lúc nguộc:
 "Lúc nở giá dù ác dẫu gò
 Hâu vì noọng kìn đo bầu giác
 Sảy tờ đây khoái lạc bình an
 Giá ooc toọng gian tham bạc tính
 Mè nhinh rà thúc tỉnh cầm phua
 Giá chàng rại gằn khua xầu nà
 Phua yêu rầu rùng nà rùng tha
 Phua bầu yêu về rà vắn róa
 Giá bắt sự gian tá nguyệt hoa
 Giá cậy mạnh hùng ta hồi lúc
 Giá giú cái bầu thúc vô duyên
 Lúc tỉnh cầm vô khuyên cỏi ngậy
 Son hầu do mọi ý khôn ngoan

Cha hãy nhớ luôn luôn lời nói
Người cười đường tiến thoái không thông
Sớm tối con chiều chồng kính nể
Cửa nhà việc nội trợ chính chuyên
Chồng cười là vợ khuyên thuận nghĩa
Một là kính bố mẹ chồng ta
Thứ hai vợ chồng là yêu dấu
Ba là kính nể họ tông thân
Bốn là kính lão nhân già cả
Mẹ chồng ta quý hóa như chồng
Năm: chăm đến ăn dùng dân chúng
Ta được ăn quân cũng được ăn"
Dận Thị Trinh, bổ rằng: "- Con ngọc⁽⁶²⁾
Lòng đừng ở ác độc gay go
Cho anh em ăn no không đói
Thầy tớ được thoải mái bình an
Đừng ra dạ tham gian bạc tính⁽⁶³⁾
Đàn bà to bản định chồng qua
Đừng nói dữ người ta chê bét
Chồng yêu, mặt chú bác rạng ra
Chồng hắt hủi bố nhà hèn hạ
Đừng làm điều gian trá nguyệt hoa
Đừng cậy khỏe hàng cha con hời
Đừng kiêu căng thất lỗi vô duyên
Con nghe lời cha khuyên nghĩ kỹ
Học khôn ngoan mọi ý cho sâu"

越聖地堆好夫賀針叮夫地凌越通障人尸事佳女既辭生了禽
 對歌奴云采對喜棚庄渭祥雨保閑晚居在遠每男少行把妹寸机
 山下姻排倍老婦伯嘆緒姊姝姝姝姝姝姝姝姝姝姝姝姝姝姝姝
 家天婿達在偕針俺姪采歌父姻南伯竟南都歌疎隱眉袒官以
 渭礼正排帝甚來啞娘眠歡親嬲信嬌明歌妹教婢歌歌女以伴立
 陰常是礼室辭教幻牽呵嫁双汾雁主采慈父暇当以姝仁王象侯
 我条太都家唱養曾批切出左歌燕愜懶切佐寸歌替紋修娘所娘

Lúc giờ mưa già san đũa già
Rèo thường lệ thiên hạ hắt kin
Thái hiệu chính hôn nhân vửa đĩa
Đo lệ bài tất bảy vắn tôi
Gia thất dây dây vời miác hảo
Pác pi giấm giai lạo đũa phua
Dượng giảo lai chắm nua hí hạ
Tằng áo a lũng pà mắng giôm"
Chấp mừng nằng Văn Đám đặng gạ:
"Khôi cả này rèo già mưa phua
Xuất giá pây hắt lửa táng tí
Tả song sân vô mè bường lẳng
Vần phân dết rừng khảm bầu chắc
Ến nhận tin năm bắc nhàn thông
Gậy chủ thím pà lũng ngồi chường
Nằng tèo nai vì noọng xá nhần
"- Khôi pây hắt rườn kin quây quàng
Tả vô mè rườn lẳng tất se
Xòn dẫu noóc do về mọi sự
Gần tang rà hắt vô nam giai
Thế khôi hắt châu trai thiếu nự
Việc bân đin nắc nấu hăng vắn
"Tu nhần hác mi nhần pyá hẩu"
Nằng ngoác khâu lay vô mè sinh
Sắng chúng bạn quan kinh thuận lẹo
Nằng hầu rắp khấn ghiếu gần tham

Lại nói đoạn khôi châu Trinh Thị
 Nàng lấy sách địa lý thiên văn
 Phòng để sau này cần cứu nạn
 Họ hàng xếp màn trướng chiếu hoa
 Vàng bạc đưa Dương Nga ⁽⁶⁶⁾ làm vốn
 Mọi người bảo nữ hán nói xen: ⁽⁶⁷⁾
 " - Theo mẹ chồng về bên nhà cửa
 Làm ăn trong khuôn khổ đường ai
 Lễ hôn nhân từ đời Thái Hiệu ⁽⁶⁸⁾
 Đưa cặp da ⁽⁶⁹⁾ ghi dấu lứa đôi
 Chúc thọ được vui tươi nhà cửa
 Cùng trăm năm cả vợ cả chồng
 Ra tay vui đầy đông nếp tẻ ⁽⁷⁰⁾
 Bác chú cô vui về mừng thăm".
 Chắp tay nàng Văn Đấm thưa kể:
 " - Nay tôi về theo mẹ theo chồng
 Gả làm dâu khác vùng lạc đất
 Mẹ cha già bỏ vút sau lưng
 Ngày mưa nắng hểnh râm ai biết
 Ớn nhận tin nam bắc khôn thông ⁽⁷²⁾
 Nhờ chú bác rủ lòng coi tới!"
 Nàng lại dặn anh chị xá nhân: ⁽⁷³⁾
 " - Tôi cất chân làm ăn cách trở
 Bỏ mẹ cha nhà cửa ở đây
 Thấy mọi việc trong ngoài cạnh khía
 Hãy thay tôi làm vị nam giai ⁽⁷⁴⁾
 Thay tôi đóng châu trai thiếu nữ
 Nổi cao đầy ⁽⁷⁵⁾ nặng nợ chiều xuân
 Kẻ có nhân mười phần chẳng khó".
 Nàng quay vào lạy bố mẹ sinh
 Dặn bề bạn quan kinh ⁽⁷⁶⁾ một thảo
 Nàng hầu đón vào kiệu phu mang

以扶序運界官侯安色仁觀欣臆起群貞郎邦壻奸討呼告轉買軍
它黠次相上夫立雖許不逆岫望望榮計免朝處欣賢討吟煥勅回
鳩婦妒女仙對問事望落秦胎身膽陵彈與直媚度猶了都意懷界
良妹界男婢伴民民欺恫毒爭望望以湯妹祥燭保秋保保中命適
送各及和平官箴听害根網黠秦侯秦侯亦胡坊余尸望望噫許消
國兩者草娘衣前勸臥味以矣孔諸陣諸消送榮岫方離蹶似受胡
軍望照行欣党身娘祥者者信汨汨以卑賦臣懋彬積欣勵似祝似

Quân quốc sống khinh tâng rầy rầy
 Soong buồng các mụ chị pây phù
 Ghiếu giả cấp ghiếu lừa thứ tự
 Háng phổ gần nam nự tương liên
 Hăn nạng bạng sao tiên thượng giới
 Đàng lúc quan bạn duỗi phua quan
 Thân rườn vô dân gian rắp hầu
 Nạng khuyên gạ dân sự giải ninh
 "Táng gần hại hất kìn hầu xác
 Giá dùa cần dạn lác bắt nhân
 Giá khấu vắng vùa Tần nghịch đồ
 Tín bình pây cheng của đin gần
 Thắng lè Tần kìn thăn kìn ác
 Thăng chư hầu kìn dúc kìn năng
 Khâu tận Tần khâu lằng tèo cón
 Quân chư hầu thăng dạn cả rinh
 Sắc thăng rườn mề ninh mền tức
 Dân nước Hồ táng dúc Hồ bang
 Pây rêu sức rọ ràng xầu nà
 Bân đin tầu bầu tộ gần chan
 Tích dúc se lúc lan hiền thảo
 Hất ngây kìn bầu lẹo kỷ hò
 Guột gheo kìn bầu đo gằm vì"
 Gần gần nằm chúng ý dẫu đang
 Chúc thậu hầu minh nạng rềng mại
 Gần Hồ thăng tiên chái hồi quân

Quân quốc đưa lên đàng cùng trẩy
Hai bên các mụ chị theo phù ⁽⁷⁷⁾
Kiệu mẹ chồng kiệu dâu thứ tự
Người phổ phường nam nữ như nêm
Khen nàng như nàng tiên thiện giới ⁽⁷⁸⁾
Đáng con quan bạn với chồng quan ⁽⁷⁹⁾
Tới trạm nghỉ dân gian hầu đón
Nàng khuyên răn dân bản gái giai:
"- Việc làm ăn mọi người chăm chỉ
Đừng chây lười đua đầy bắt nạt
Chớ theo hùa vua Tần nghịch ngạo
Dấy quân đi chinh thảo ⁽⁸⁰⁾ ngoại lân
Nếu thắng Tần ăn thăn, ăn ngực ⁽⁸¹⁾
Chư hầu gặm bạc nhạc xương gầu ⁽⁸²⁾
Vào trận Tần đi sau về trước
Quân chư hầu hứng rước đạn là
Giặc đến nhà đàn bà phải đánh ⁽⁸³⁾
Người Hồ ta tự gánh Hồ bang
Luồn cúi giặc rõ ràng xấu hổ
Giời đất đâu phù hộ kẻ gian
Tích đức để con hiền cháu thảo
Làm lành ăn chẳng thiếu bao giờ
Làm bậy ăn không no lời ví ".
Mọi người nghe vừa ý thân mình
Chúc nguyện nàng thân xinh ⁽⁸⁵⁾ sống mãi
Người Hồ tới biên giới hồi quân ⁽⁸⁶⁾

艷增駭歎事勁艷娘礼却醺取姊邦醺真祖官宴曾喧来配绿父見
官養立增無猛官囑施京堅叁姆胡堅氏本妹堅荆吨了困結真男
湘桃官过安姊卿跻官送後飲民地盘秀餅壽壽賢吟惻紅会凉子
漏旗条迂平姆世番呈大姆宴軍坎侵廿先祝房女欽慄擒交桃居
令央馬暇眯寸針泪娘娼柯營差勿起娘謝仙麻素下雀作帝分竹
宴軍軍十惻央孟麻跻吟差請功帝民曾襖桃媚听天涉担乃仍呈
太推干歡官軍功官都殿官買賞功軍官吹盡夫官平書戲數真娘

Thái Bà lệnh mùa tháng quan báo
Soi quân binh cờ đảo khinh tàng
Xiên quân mạ rêu quan rắp má
Pây sịp vẫn ngộ quá tàng lương
Quan mắng mẽ binh an vô sự
Quân binh thuận mục chị mạnh rềng
Lắc vui giỡm Thế Khanh quan báo
Quan mà tháng nà giễu tuồng năng
Lồng nghiêng náng đường quan thi lễ
Đoạn nắm tàng đại lộ kinh đô
Quan sai khã mu mò kìn lầu
Mời chư dinh yển ẩm sam văn
Thượng công khô quân dân mục chị
Công lao vượt khảm ti Hồ bang
Quân dân nằng bôm bản kìn lầu
Quan tăng nằng nự tú Thị Trinh
Khâu lạy tạ tiên binh bán chỗ
Bản đảo tiên chúc thọ mẽ quan
Phua mìa mà phong loan kìn yển
Quan gạ: "- rồi nự hiến kinh trâm
Tầu thiên hạ vạ ngoằm tồn chẳng
Vi một hác điếp mắng lêu lai
Ngậy tám tác nèm hai khồn phuồi
Kỳ này đẩy giao hội kết duyên
Ngờ nhằng phẩn Đảo Nguyên Ngư phủ"
Náng đường gạ: "quân tử nam nhi

Thái Bà cho báo quan trước rõ
Quan sai quân cò đồ lên đường
Nghìn kỵ mã theo quan đi đón
Đi mười ngày gặp chốn bình nguyên
Quân mừng mẹ bình yên vui vẻ
Quân, phi đình, mụ chị mạnh lành
Mừng thăm dạ Thế Khanh quan cậu
Quan lên tới bên kiệu chào nàng
Xuống kiệu nàng cảm ơn thương tới
Rồi cùng thẳng đường cái về đô
Quan cho mỗ lợn ăn cưới
Mời các đình yến hội ba ngày
Thưởng quân đi phu đài ⁽⁸⁷⁾ các mụ
Khó nhọc vượt sang chỗ Hồ bang
Quân dân ngồi mâm bàn uống rượu
Quan và nàng niên thiếu Thị Trinh
Lập bàn thờ tiên binh bái tổ
Tiệc bàn đào ⁽⁸⁸⁾ chúc thọ mẹ quan
Vợ chồng vào phòng loan ăn yến
Quan rằng: "Hỡi quý mền kinh trâm ⁽⁸⁹⁾
Cả thiên hạ cõi trần đồn tiếng
Anh những thăm yêu mền đã từng
Muốn cầm bông chòi giăng khôn tới ⁽⁹⁰⁾
Bây giờ được giao hội kết duyên
Còn ngờ mộng Đào - Nguyên Ngư phủ" ⁽⁹¹⁾
Nàng rằng: - "Chàng quân tử nam nhi

Thiếp là người viễn đi ⁽⁹²⁾ kém cỏi
Chàng không chê đón gọi về nhà
Xin cứ dạy dần dà giáo hóa
Không nên thì sẽ trả về cho
Người Hồ đưa về Hồ như cũ
Mở rộng đường nhân đạo của quan"
Thế Khanh đường bản hoàn suy nghĩ
Cất lời cùng em nhị đương xuân: ⁽⁹³⁾
- "Hồi vía van trắng ngàn ⁽⁹⁴⁾ nói thế
Đây anh là con trẻ mồ côi
Cũng có quyền cao nơi bản quán
Nhà thiếu người thu vén nữ công
Thân tôi tạm hiểu thông kinh sử
Việc nặng nhẹ khoảng giữa bậc trung
Không biết việc binh nhưng mây nước
Rõ ràng mặt đạo đức chưa thông
Ngày đêm những long đong ao ước
Phải duyên kiếp cho được Dương Nga ⁽⁹⁵⁾
Coi được việc trong nhà anh sướng
Anh chỉ biết lo lắng việc công
Việc vương triều mặc lòng anh xếp ⁽⁹⁶⁾
Binh chiến anh liệu chết không có ⁽⁹⁷⁾

段員呂明重娥乃身処多愛頑地點松來買題如娘嘆泪係共私餘
 每听别正取預泪盆别蛭冠坤畫文帝了正軍杰魁抱帝弟後杰切
 毒算英下央恩赤壯親理併才官聖放恩羅戰山望宸廷根詳發恩
 後通殺天該腹保類別葦青女夫松色惘爺征家所对齊对精殊寸
 帝帝用殺帝吟英地帝夫弟边幼嗜欣竟身役役竟垣泓恩竟役代
 財眼全戰竟貞通别内幼吏帝共卿帝朕世眉前事貞边戰文听媚
 相恩兼吏許氏保華庄帝醫許世世撒喂竟系演万氏淪弟夜仍夫

Gừn vắn lo việc vừa mọi đoạn
 Ôn nằng dầy thông toán gả rình
 Kiêm toàn dùng việc binh piết lạ
 Lại chắc việc thiên hạ chính minh
 Hầu vi dầy "cai binh chức trọng"
 Thị Trinh ngậm đầu toọng đường nga:
 "- Bầu thông gụng bầu mã thăng này
 Cách biệt tỷ phiến sảy vườn thân
 Giảng nội dầy biệt lân biệt xứ
 Đây au phua cách trở quê hương
 Nà rại tầu tề sương ân ái
 Hầu dầy vắn nự tái khôn ngoan
 Noọng gụng au phua quan đủ tỷ"
 Thê Khanh khan: "Noọng nhĩ Văn Dăm
 Páy dầy hần sắc gấn táy noọng
 Gừn này vi mắng toọng lều lai
 Vi là thân vô giải chính hiến
 Hệ mi việc chính chiến quân sang
 Tu rườn việc gia san mặc noọng
 Vạn sự vi sở vọng on nằng"
 Thị Trinh chàng đuổi quan bắc bầm
 Nậm vắn wãng tề nhảm dầy thăng
 Rầu chắc toọng đuổi căn rừ đường
 Nho vắn vi tinh tướng việc binh
 Nhằng gạ việc mẽ nhình mặc noọng
 Phua mĩa ra thuôn toọng xiết xa

Ngày đêm lo việc vua mọi đoạn
Ơn nàng đã thông toán rõ ràng ⁽⁹⁸⁾
Kiếm toàn việc dụng binh thật lạ
Lại biết việc thiên hạ chính minh ⁽⁹⁹⁾
Để anh được cai binh chức trọng".
Thị Trinh nghĩ trong bụng thừa qua:
"Vì không hiểu đành ra đây vậy
Xa lìa quên phiền chí hổ thân
Phải sa lìa hương lân biệt xứ
Lấy chồng nơi cách trở quê hương
Xấu mặt ai lại thương ân ái
Phải nữ tài mà lại khôn ngoan
Cũng đã lấy chồng quan bản địa".
Thế Khanh rằng: "- Em nhụy ⁽¹⁰⁰⁾ mười phân
Chưa từng thấy ai cân em được
Nay lòng em mừng thực là nhiều
Anh là thân hiền hào nam tử ⁽¹⁰¹⁾
Nếu có việc chiến sự quan sang
Mặc em việc gia san nhà cửa
Anh cậy trông muôn sự ƠN NÀNG".
Thị Trinh nói với quan dài vắn
"- Nước vực sâu dễ lặn tới nơi
Ai biết được lòng người mở tỏ
Nho văn chàng thông rõ binh gia
Còn nói việc đàn bà mặc thiếp
Dạ vợ chồng dốc hết sâu xa

会歌伴山凌翠準京大歡暢各全言恩根会歎和宸智人馱
 有盟合家昨如許曉咽君將色孟方堅一傑約交色交廿才文庄房
 家買花饒邦晨官如昨啞營吏現着卿賢坤望矧判个頑幹去座
 一勸不所嬌晏後命保娘請吟男情世媚夫仰帥保叁狄坤欣登江
 合彬勇役如役戰交意却沒眉恩娘及帝帝收出齏帝眉晚連帝出
 越仙以苗尸雷卿苗民剛咤保卿貞貞坤登慈伴齏根生齏男如官
 胡戰胡嶺交地世役兵外啞吏世氏氏夫嬌五合疎勾了他既官珠

Hồ Việt hợp nhất gia hựu hội
 Chén tiên bân khuyên mời xướng ca
 Mèng khẩu vườn bioóc hoa hợp bạn
 Tu rườn viéc sửa soạn gia san
 Chao se noọng khao bang lo lắng
 Rẫy nà viéc nầu gằm noọng toan
 Thế Khanh chắc viéc quan hầu dọn
 Viéc rườn chao minh noọng ngòì lu
 Binh dân ý bầu lo dân dác
 Khòì nọi im dẫu pác ơn kinh"
 Tiếng đồn khóp chư dinh tướng đại
 Lại bầu mì gằm rại sắc khi
 Thế Khanh toọng nam nhi vui sường
 Thị Trinh nằng nổi tiếng phương danh
 Thị Trinh cấp Thế Khanh song tuyến
 Phua khôn đây mìa hiển nhất ngôn
 Mìa rụ đây phua khôn đẹp toọng
 Phi chí vắn ngược vọng ước căn
 Hợp bạn đủ gìm vắn giao hội
 Quỳnh tương lâu bầu rời sắc khi
 Au căn đây sam pi giáo hóa
 Liễu sinh mì lúc cá là quan
 Tha nà ngòì khôn ngoan tài tú
 Tên hiệu tắt trát dữ vắn nhân
 Quan vừa đây soong xuân đẳng mà
 Mè quan đủ chang xóa phòng loan

Hồ Việt họp một nhà giao hội
Hát mời, bầu chuốc mãi chén tiên
Ong điệp vào hoa viên họp bạn
Cửa nhà việc sửa soạn gia đình
Giao để em trắng mạnh ⁽¹⁰²⁾ lo lắng
Ruộng nương việc hôm sớm em toan"
Thế Khanh biết việc quan cho trọn
Việc nhà em thu dọn xếp trông
Quân dân không buồn lòng đói rách
Thầy tớ chiều hết sức sướng thân
Tiếng đồn khắp đình quân trưởng đại
Không có lời ái ngại một khi
Thế Khanh dạ nam nhi vui sướng
Thị Trinh nằng nổi tiếng thơm danh
Thị Trinh và Thế Khanh song tuyền
Chồng khôn được vợ hiền nhất môn
Vợ giỏi được chồng khôn đẹp ý
Bổ ước ao phỉ chi bấy lâu
Ngày đêm những tâm đầu ý hợp
Chén quỳnh tương ⁽¹⁰³⁾ chẳng xót đòi corn
Giao hòa được ba xuân xum họp
Đã sinh để được một con giai
Trông mặt mũi hiền tài tuần tú
Tên hiệu đặt là chữ Văn Nhân
Quan ⁽¹⁰⁴⁾ vừa được hai xuân chưa lớn
Mẹ quan ở trong chốn phòng loan

Trong người lại thêm lần thai nghén
Vợ chồng thêm yêu mến càng nhiều
Đẻ con giai thêm điều mừng dạ
Đêm ngày quan hi hạ reo hò
Chúc thọ được tung hô vạn tuế
Đêm ngày ở lâu nghị ⁽¹⁰⁵⁾ nhà ta
Đàn cầm sắt ⁽¹⁰⁶⁾ xướng ca không ngớt
Bóng giăng đương giờ phút canh ba
Thị Trinh dạo vườn hoa nhìn bóng
Đang khi giăng rọi sáng quang minh
Nàng nhìn thấy thiên tinh cao vọi
Nhìn thấy có một vị chính cung
Sao Thái bạch phạm xung tây địa ⁽¹⁰⁷⁾
Năm hai hiệu cấp tốc trung thiên ⁽¹⁰⁸⁾
Xa gần khắp tứ tuyên ⁽¹⁰⁹⁾ nàng ngắm
Được biến sao chuyển vận động kinh
Sự này ắt có tin thật rõ
Nàng trở về chốn cũ phòng hoa
Thế Khanh ngủ giường ta vừa nhấp
Tức thời nàng đánh thức chồng quan
Nói có việc đông nam tây bắc
Vua Tần nổi làm giặc ải quan
Thế Khanh liền nói năng với ả:
"Sao biết xảy sự lạ rõ ràng?"
Tức thì nàng Thị Trinh thưa nói:
"- Sự này thật mắt thấy không sai

事信命業既明已洽律閑糟恍肘顏有星波
 肩戰沒保奏高別定床隘戰愧郎天曉地渭十保天
 旼昭惊想行帝貞朕軍驟頻破貞曉莖像尖過欣
 系十魄相毀皇民安棄外天匙氏奏氣勤諸許他
 廿世卿壯吹旁世文賊泪奏連娘吹沃肩差保决
 快难世宸肘望叶天肩麻秋玉隊貞曉欣連日乃
 系系官身即伏媚取叶色叶莊判氏琴帝希期事保
 殿崔隘吹奏天顏
 殿崔隘吹奏天顏

Hẹ khoai là hả vắn mì sự
 Hẹ nân là síp mự chắc tin"
 Quan Thế Khanh hồn kinh một mình
 Thân quan nằng gừm rùng bầu nòn
 Túc thí khâu điện môn tẩu quý
 Phục vọng đức hoàng đế cao minh
 "Mia khôi là Thị Trinh piết lạ
 Chắc thiên vắn nưạ vạ định phân
 Gạ mì sắc Tần quân mà piôt
 Đạ mà thâng ngoại noóc ái quan
 Khôi xo tẩu thiên nhan chắc rọ"
 Trang vương liền đi phó hồn kinh
 Phán tòi nằng Thị Trinh túc thí
 Thị Trinh khâu tẩu gũy thiên nhan:
 "Gắm ngòa oóc vương lan ngòi hương
 Đầy hăn mì đao tượng bắc tỉnh
 Vua liền sai chư binh mùa phá
 Kỳ nhật bầu hẫu quá síp vắn
 Sự nầy quyết tha hăn bầu khôi
 Bầu mì khôi chịu tội thiên nhan"
 Nằng gạ đuôi các quan thật thá
 Thôi đoạn nằng mùa sỏa gia san
 Vắn vụ thuôn các quan lo sáu

*

* *

Đoạn quan ái khâu tẩu thiên nhan

Nếu chóng thì năm ngày có sự
Chậm ra thì mười bữa biết tin".
Thế Khanh quan hồn kinh một ngóng
Ngồi từ đêm đến sáng không nằm
Tất tưởi tới đèn vàng ⁽¹¹⁰⁾ tàu lạy
- "Cúi trình đức hoàng đế sáng soi
Thị Trinh là vợ tôi lạ quá
Biết thiên văn giỏi cả mọi phần
Nói có giấc quân Tần thấy tới
Đã tới nơi ngoài cõi ải quan
Tôi xin tàu thiên nhan ⁽¹¹¹⁾ biết rõ".
Vua Trang vương mặt vỡ hồn kinh
Tức thì đòi Thị Trinh phán dạy.
Thị Trinh vào tàu lạy thiên nhan:
"- Đêm qua dọc vườn lan ngắm hướng
Trông thấy ngôi sao Tượng bắc tinh
Vua phải sai số binh đi đánh
Hẹn ngày không quá hẹn mười ngày
Sự này mắt thấy ngay không khỏi
Bằng không tôi chịu tội thiên nhan".
Nàng nói với các quan cho rõ
xong rồi nàng về chỗ phòng loan
Văn võ thấy các quan sầu não.

*

* *

Lại quan ải báo cáo Tần quân

地惊秀文害兵界多帝凌他愁寡僭民破併下希敢失命民下併
 每魄女天切秦地甚保速日保咄百声救奇惨天务散保纳闭天惨
 范敦真昼信敢烟吏碌治敢地花武算量泪马方吁翰吏泪庭似叩
 失雀氏通照探消甥地仍来泪床文齐咄麻捏尉奏倭判漏朝敢希
 以希娘呀帝声麻如反共啗郎御各佳吟倪漆寸跪群希偶各对然
 秦王蜀安宸欺以兽样役帝定希低乃武肩兵本宸郎主礼安善宸
 单莊希妹有俾倪安邑軍近倪毒芦事文保捏地百倪莊保如咽各

Quân Tần khâu tằm mừng mọi tỷ
 Trang vương vừa hác nghị hồn kinh
 Vừa khen nằng Thị Trinh nự tử.
 "Mê nhìn rắng thông rự thiên văn"
 Bách quan đây nghìn tin xiết hại
 Rà hát rức tiếp vãi Tần binh
 Mìn khâu mà thàng đin địa giới
 Binh mạ như vị rài thậm đa
 Bâu mây cấp đaoan rài bầu táy
 Quân hận gung nhằng trảy tốc lằng
 Vặn đây bác lai vắn nhật ký
 Mìn đĩnh tức thàng tỷ bầu sa
 Đức vừa ngự giường hoa lo sáu"
 "- Rừ đây các vắn vự bách quan?
 Sự nẩy rầu tẻ toan rừ đường
 Vắn vự gỏi lo lượng cứu dân
 Bầu mì mìn mà thàng tẻ phá
 Nát binh thêm nát mạ thàm thương
 Mừng bản thuôn sí phươg thiên hạ
 Bách quan gủi tầu gạ đức vua:
 "- Mìn tức cón rầu sua sán vãi"
 Trang vương vừa phán lại bầu hàng:
 Bầu lẽ rà mùa thàng nỏ mình
 Vừa an các triều đĩnh muôn dân
 Kẻo khô duỗi bại gản thiên hạ
 Các quan ngìn vua gạ thàm thương!

Trải vào đến khắp miền đây đây
Vua Trang vương tự thấy hồn kinh
Vua khen nàng Thị Trinh nữ tú ⁽¹¹²⁾
Đàn bà sao thông rõ thiên văn
Các quan nghe được tin sợ hãi
Ta làm sao mà bãi Tần binh
Quân nó định tới miền địa giới
Binh mã như bướm bãi rất đông
Lá cây và cát sông chẳng khác
Hậu quân đang lục tục theo sau
Trải hơn trăm ngày lâu kỳ nhật
Nó định đánh đến đất không tha
Đức vua ngự giường hoa ⁽¹¹³⁾ lo nghĩ:
"- Tính sao đây văn võ trăm quan
Sự này ta sẽ toan sao nhỉ?
Quan tướng hãy nghĩ kế cứu dân
Không thì nó đến gần sẽ phá
Nát quân thêm nát mã thảm thương
Thấy các châu bốn phương thiên hạ"
Các quan cùng tâu dạ đức vua:
"- Nó đánh trước mình thua tan bại"
Trang vương vua phán lại ngay luôn:
"- Không thì ta đi lên nộp mạng
Vua yên các quan tướng muôn dân
Khỏi khổ đến quần thần thiên hạ"
Nghe lời vua tất cả thảm thương:

候身罪算跪秋者了良听或太娘皇古命差嘴仁焉碧着端命机
 藉暖歌中奏十听保哈各判氏通恩圣保料令边不矣荒用断耿兵
 迷愁僵仆江夜思破翰朝颜呵明赖藉万翰庭气战军吟枕伏孤战
 淹内断伴憐浩三渭条由天赏正愧能兀百朝保征来孤謀漏来征
 仍左涓仍信安事奔即分嘉改娘帝奏属帝皆主民幼然幼幼後
 律芦吟月鄉跑仍仆吐泪方恨欣希卿倭即色金入路帝陣保齊乃
 賊敗希事世希步尹苦吟御金希苗世安面願希机保机战軍倍事

Sắc piót nhằng nặm muông chư hầu
 Hắt rừ dẳng nội sáu đầu thân
 Vừa ngộ mưa hắt mìn hắt tội
 Sầu nầy nhằng bọn khỏi lo toan"
 Thế Khanh tún sân chang tẩu gũy:
 Vừa nằng yên trí vị xiên thu
 Lo nhừng sự tam tư rắng già
 Se khô tẻ mưa phá bầu lo
 Nhược khỏi tức tèo sua gói liệu
 Gỏi thăng phán nội triều các quan
 Ngự đức vừa thiên nhan phán gạ:
 Kim ngân oóc thương á Thị Trinh
 Vừa hân nằng chính minh thông thái.
 Rườn vừa dây cạy lại ơn nằng"
 Thế Khanh tẩu ngai sang thánh wáng
 Bình rầu mì kỳ vạn bầu lo
 Tậu tức dây tậu sua liễu minh
 Ban sắc chỉ triều đình lệnh sai
 Vừa vuồn chúa là thai vắn tiếng
 Pát nhân dân chinh chiến bắt nhân
 Bầu lọ au lai quân binh mạ
 Khỏi dây nghìn gấn gạ tời xưa
 Chiến trận au mưu cơ dưng chước
 Quân rà au mira phục tồn tàng
 Ngò tẻ au lai gấn hắt mạng
 Sự nầy việc chinh chiến binh cơ

"- Giặc tới còn bốn phương đội ngũ
Làm sao đến nỗi sợ trong thân
Vua nở đi cho Tần bắt vạ
Việc này còn thần hạ lo toan".
Thế Khanh sân son tấu lạy:
"- Vua ngồi yên trị vì nghìn thu
Lo những việc tam tứ chi đã ⁽¹¹⁴⁾
Để tôi đi sẽ phá không lo
Bằng tôi lại đánh thua sẽ liệu
Sẽ đến phần nội diện các quan".
Ngự đức vua thiên nhan ⁽¹¹⁵⁾ phán dạy
Lấy bạc vàng thưởng gái Thị Trinh
Vua thấy nàng rõ ràng thông thái
Nhà vua được nhờ cậy ơn nàng
Thế Khanh tâu bàn thánh thượng ⁽¹¹⁶⁾
" Quân ta có vài vạn không lo
Dù đánh được hay thua liều mạng
Triều đình ban sắc lệnh chỉ sai
Vua buồn, chúa chết thay nên tiếng
Bắt nhân dân chinh chiến bắt nhân
Không lo lấy nhiều quân binh ngựa
Tôi nghe lời truyền của đời xưa
Chiến trận lấy mưu cơ, dùng chước
Quân ta vào làng phục mọi nơi
Không lo lấy nhiều người làm mạnh
Sự này việc chiến trận mưu cơ

項江艾顏隆希朝秦將分戰針堂兵士竊羨夏座媚外強座親蹕夫
破烏意天適是廿兵才十進惻府精力沃管效江及內適江老保苗
聖喪躬拜冤拜輸陣雄恩官億軍丁各陞駝象麻罽圍地香趙似陶
改羽化望氣帝以破美惻昇想請登肩肉洪馬沃太房汨房聰烟寧
信山聖以保以許懋宸虹希朝各帝恩軍械添糸殊寸賊萬吟氣出
輿里羽乃以許保歟卿王帝宸推送輶推器兵卿研听即吟晏亮吟
如久項暴若歟歟以世莊破各希宸仍希常軍世宸官漏此尽若世

Như Hàn Tín vừa xưa phá Hạng
Cừ Lý Sơn vạ táng Ô giăng
Hạng Vũ xưa hóa đang ý ngài
Giờ nẩy khỏi vọng bãi thiên nhan
Nhược khỏi bầu thai wan biên ái
Bân hầu khỏi đây bãi ơn vừa
Bân bầu hầu khỏi xưa là mắng
Khởi xo pây phá trận binh Tần"
Thế Khanh quan anh hùng tài tướng
Trang vương vừa mắng toạng sếp phần:
Phá đây vũ thắng quan tiến chức
Các quan triều tường ức mắng gièm
Vừa soi các chư quân phủ đáng
Quan chọn đây sam vạn tinh binh
Nhưng thao lược mĩ danh lực sĩ
Vừa soi quân nội bộ oóc khao
Phát khí giới hồng mao quân tượng
Quân binh thiên hạ giăng số đa
Thế Khanh tèo oóc mà chàng sỏ
Quan sáng mẽ Thái Bả cấp mĩa
Quan sáng thuần phòng khuê nội ngoại
"Mưa tức sắc thăng ái biên cương
Noọng gỏi đủ phòng hương chàng sỏ
Gầm nầu gỏi ngoài giả lạo sân
Nhược vì thai đin gần bầu ngoác
Noọng gỏi đủ cung các rườn phua

Như Hàn Tín đời xưa phá Hạng ⁽¹¹⁷⁾
Núi Cửu lý Vũ táng Ô giang
Hạng Vũ bị chết thương cũng dễ
Ngày nay nhờ uy thế nhà vua
Bằng tôi không chết co biên ải
Giới cho tôi được đội ơn vua
Giới không để tôi thua thì đã
Để tôi xin đi phá Tần nhưng". ⁽¹¹⁸⁾
Quan Thế Khanh anh hùng tài lạ
Vua Trang vương mừng dạ mười phần
"- Phá được trăm phong quan thắng thưởng".
Các quan triều tin tưởng mừng thầm
Vua sai các chư quan phủ tướng
Quan chọn được ba vạn tinh binh
Những thao lược ⁽¹¹⁹⁾ có danh lực sĩ
Vua sai quân nội bộ ⁽¹²⁰⁾ ra khao
Phát khí giới hồng mao ⁽¹²¹⁾ quân tượng ⁽¹²²⁾
Nhiều ngựa voi số lượng quân binh.
Chốn nhà cửa Thế Khanh trở lại
Dặn vợ và bà thái mẹ quan ⁽¹²³⁾
Dặn hết người phòng loan nội ngoại
"- Ta đánh giặc ngoài ải biên cương
Em hãy ở phòng hương chốn ấy
Sớm hôm trông nom mẹ lão thân
Bằng ta chết mà không trở lại
Em ở nhà cứ vậy lấy chồng

萬恩嘆過戰民且悅料通力身歎冲身多駐學下安如野意家如
 祥帝如星征兵宴部中郭才其對直來塹吟吟庄帝杰取寸園凌云
 孤克暫配家屋軍破軍燕郭覆勸破功如章如愚戰山恩根下麻房
 單新格吸國双秦吹交車郎不難同如本前中三征家江對天帝江
 珠尸玉懔仍竟賊陰倂仍勃而恨何許堪並妹吟役後嬾恒役克倂
 佐福所貞律群收改奕棋愜用順方邑听如魅吟咏敢者媚魅倂保
 者敗身玉賊願正晚仍郡看能魁順陣差身克吟魅仍克夫克叙叙

Giá tà mê đơn cô táng dù
 Hắt phúc se hẫu vì dày ơn
 Vì sáng nguộc ngổ buơn noọng hời"
 Thị Trinh điếp gắm phuồi đường quai:
 Sắc piôt nhằng quốc giả chinh chiến
 Nguyên hẫu vì soong tuyền binh dân
 Chính vắn sắc Tản quân thật thá
 Ngồi vắn giới khâu phá tức mìn
 Nhằng ngờ rà giao quân lo liệu
 Tức có nhằng xe chiếu hẫu thông
 Giá cây mạnh tức lỏng tải lực
 Năng dụng nhi bắt phúc kỷ thân
 Và chàng nằng và khuyển đuổi ma
 "Thuận phương hướng gọi phá trực xung
 Trận nung hẫu vắn công lai mự
 Nhược gạ nơi bán xứ quê hương
 Thân noọng dù rường chương gọi nhóm
 Vì pây, mê se noọng gọi lu
 Gắm vì gạ tam tư đẳng bển
 Ké lóm việc chinh chiến dày an
 Nhằng bại việc gia san ,nặc noọng
 Vì giá phiến chang toọng hắt răng"
 Phua mĩa chàng đuổi càn thuôn ý:
 "- Vì pây việc thiên hạ quốc gia
 Bán sương, vì dày mà lằng noọng
 Bán bầu sương chang phóng vắn quây

Đừng bỏ mẹ lạnh lùng chốn ấy
Làm phúc để hậu thế anh nhờ
Anh dặn ngọc nàng Ngô Ban hồi!" (124)
Thị Trinh nàng ngẫm nghĩ trình qua:
"- Giặc tới vì quốc gia chinh chiến
Cầu cho anh toàn vẹn binh dân" (125)
Chính (126) quả giặc người Tần thật rõ
Coi nên vào đánh nó phá liền
Còn ngờ ta giao quân sẽ liệu
Đánh cờ nhằm xe chiếu cho thông (127)
Đừng cậy mạnh đánh tham tổn sức
Có khoẻ còn phải biết cơ giời"
Vừa nói vừa khuyên lời chồng rõ;
"- Thuận phương hướng phá nó thẳng xông
Một trận cho nên công nhiều bữa
Còn như nói bản xứ quê hương
Thân em ở nhà chương (128) sẽ gánh
Còn mẹ em sẽ tính nuôi chờ
Nhời ví rằng tam tứ càng chắc (129)
Miễn là việc đánh chác được yên
Còn việc nhà thì em càng đáng
Không phiền anh lo lắng chi đâu"
Vợ chồng nói với nhau niềm nở:
"- Anh đi việc thiên hạ nước nhà
Trời thương, anh về mà sum họp
Trời không thương hiền hẹ (130) thành xa"

10

增通辱分帝笑齒听希倦身
 自隘若十齐超呀秋庄扶对
 還雀年着倪笑琪帝讀下中愁
 他鐵少屋郎經他妹履天保
 淪郎秋倪泥離淪佐懌役難者
 梁渭金玉戶署增戶貞戰第妹
 太孜妹棄取太紫取氏安秋來

又 又
 吏復撰軍擒鉅治民开飲寅氏
 听呀政馬朱雖軍貞冊殺郊貞
 段役良及聲逐沃娘晚迷时娘
 世喜長袖軍勤外親破利吉恒
 卿各堪傘前叮憐願雲向長对
 留了倍余起驛斜翻天上勝夫
 乐安往千信叙涉叙上方位宸

Thái Bà nậm tha luây cũ pác:

"- Lúc mìn tức sắc hác ài biên

Mê vuồn lúc thiếu niên khô nhọc

Tần vương mìn rự chước síp phẩn

Hắt rừ mùa tức mìn tê dầy"

Thái Bà mê và hây và than:

Cầm thua nậm tha chan roọng hây

Hắt rừ tả mê dầy lúc pây?"

Thị Trinh điếp dẫu châu dẳng gạ

An chiến dịch thiên hạ phò vua

Lúc vô giải bầu lo đuổi vãn

Rồi mê giá lo sấu dẫu thân"

*

*

*

Lại gạ đoạn Thế Khanh nà miác

Quan sảng việc cung các lều an

Chọn vãn quan khinh tàng vội vàng

Quân mạ cấp dù tán dư xiên

Tổng nhạc phát quân tiền khôi tín

Chiêng nần dục động dĩnh lắt bản

Táy quân oóc ngoài sân noóc bển

Thị Trinh nằng chúc nguyện lạy bản

Khay xéc ngòi phả vãn thiên thượng

Hần phả mây lợi hướng thượng phương

Dần mạo thời cát lương thắng lợi

Thị Trinh nằng chàng đuổi phua quan:

Thái Bà lệ tuôn ra mở mép:

"- Con đi đánh giặc khách ải biên⁽¹³¹⁾

Mẹ buồn con thiếu niên thắc mắc

Tân vương thông mưu chước mưì phân

Làm sao đi đánh Tân cho được?"

Thái Bà mẹ vừa khóc vừa than

Cúi đầu những bản khoãn rơi lệ

"- Nỡ nào bỏ được mẹ con đi?"

Thị Trinh nghĩ rồi thì thưa tiếp:

"- Yên thiên hạ chiến dịch giúp vua

Người con trai không lo thay với⁽¹³²⁾

Hồi mẹ đừng sầu tủi vào thân"

*

* *

Lại nói đoạn Thế Khanh mặt ngọc

Quan dặn dò cung các đã yên

Chọn ngày quan cất chân vội vã

Dù tàn và quân mã hơn ngàn

Hòa nhạc khởi quân tiền tiến phá

Chiêng trống dục động dạt vang trời

Trẩy quân ra bên ngoài bên bến

Thị Trinh nàng chúc nguyện lay trời

Mở sách xem làn mây thiên tượng⁽¹³³⁾

Thấy đám mây lợi hướng phương trời

Giờ dần mao tốt tươi thắng lợi

Thị Trinh nàng nói với chồng quan:

者悅蹠低地秦也机礼翁將戮佐攻帝退破差謝薦臨黠野章患矣
 听对青保沮軍共知每蹂夫典扶交共庶者者拜房通嘆岸而恨調
 難年軍款黠帝民踈夫黠攻养依破翁帝未叮該產官碍归座仰望
 金果敗每以破矣登对培对奉冥以廿共暴卦各漏役者暫涓嘆更
 施郎賊廿破保爾共喧登敵要娘吟爾申已吟曾娘黠官叁蹂妹黠
 保者欣未面將暴申直哪交身量寅辰暴暴諸將恨外軍望貞安狄
 堯堯欺暴暴即若暴曲吏系攻伐暴如百仍吟家穉瀕將皮氏太瀕

"- Vì bầu xây vườn nần rang giá
Vi giá tức giờ ngọc đuổi mìn
Khi hấn sắc bại quân giá tiếp
Giờ mùi là mọi mạch bầu dây
Giờ dần phá khâu pây thàng tỉ
Tức thì ra phá dây sắc Tần
Nhược giờ dậu bình dân gụng bên
Giờ thân gụng song tuyến trí cơ"
Khúc trục chẳng đuổi phua mọi lẻ
Lại sáng soong tàn ké rêu ông:
"Hệ đối địch giao công phù tướng
Công thu hiểu phụng dựng hăng pi
Phục lượng năng thực ý phù tá
Giờ dần gôi khâu phá giao công
Au thìn dậu là ông gụng dây
Tậu giờ thân gụng dây mà thôi
Nhưng giờ tỵ giờ mùi giá phá
Goi chứ gằm khỏi gạ giá sai"
Gia tướng tăng các cai bái tạ:
"Lạy nàng, nàng mừa sỏa phòng loan
Tua khỏi pây việc quan biên ái
Tướng quân quan giá ngại hại pay
Viện vọng sam bươn quân ngân dạ"
Thị Trinh tèo mừa sỏa rườn chương
Thái Bà mê thân sương dậu toạng
Tứ lúc pây viện vọng điều bình

"Anh chớ có buồn phiền chi đó
Anh đừng đánh giờ ngọc với Tần
Khi giặc thua thời quân chớ đuổi
Giờ mùi là mọi nỗi không hay
Giờ dần phá vào đi đến chốn
Tức thì ta phá trận thành công
Nếu giờ dậu bình nhung cũng bền
Giờ thân cũng song tuyền trí cơ"
Kể cho chồng thẳng cơ mọi ý
Dặn thêm hai lửa tuế theo ông⁽¹³⁴⁾
"- Hễ đối địch giao công phò tướng
Thu công từng bồi dưỡng lâu năm
Hiếu âm dương thực tâm phò tá
Giờ dần sẽ vào phá giao công
Lấy thìn dậu là ông cũng được
Dẫu giờ thân chẳng khác biết thời
Nhưng giờ tý giờ mùi đừng tấn
Hãy nhớ nhờ tôi dặn chớ sai"
Gia tướng cùng các cai lạy tạ:⁽¹³⁵⁾
"- Lạy nàng, nàng về chỗ phòng loan
Chúng tôi đi việc quan biên ải
Tướng quân quan dừng ngại cứ đi
Xa xôi ba tháng chồng ngàn nội"
Thị Trinh nàng trở lại nhà chương
Thái Bà mẹ than thương trong dạ
Từ con đi xa lạ hành chinh⁽¹³⁶⁾

愁要没身孝軍对解界解轉当何来妹仙駭安駭身下希囓来訂当
 中房裁娘良切保吓下保龜咬凌當出城平且没天辞云寬中氣
 京有官氣办料粉那吓拜分願囑赦龜孔天忌山听曾囑賢粉命
 娘吧改边十步乘断出望十口願囑赦龜孔天忌山听曾囑賢粉命
 盆共对过强娘菜娘吓娘病歎用字秋願眉上道家嘆許矣似妒吟出
 敢聖盆朱改真幼改免香吓吓歎用字秋願眉上道家嘆許矣似妒吟出
 州吧夷盆強氏立阻妹嬾妹身太来边似默尸咋来狀夫佐囑氣眉

Gùm vắn vuồn đầu kinh lo sấu
 Bựa kin là bựa piấu phòng loan
 Lại vuồn đuổi lúc quan pây tây
 Vuồn lai quả vắn khây đầu thân
 Gắng vắn gắng síp phẩn lương hẻo
 Thị Trinh nằng lo liệu xiết xa
 Rấp au sảy mà gia bấu rời
 Gùm vắn nằng đoán pôi roọng bân:
 "Mê thai khỏi dú răng hạ giới?"
 Chít hương nằng vọng bái lạy bân:
 "Mê khỏi bệnh síp phẩn bấu tuyền
 Thân khỏi xo khẩu nguyện thai tang"
 Thái Bà sương sảng khan "hội á
 Rồi lúc ngó phuổi sá răng lai
 Vắn răng lúc nguyện thai tang mê?
 Gằn ké là mì lệ quy tiên
 Mặc mê mưa thượng thiên khoắc vạ
 Se lúc dú đạo là bình an
 La lẳng việc gia san thả mà
 Rồi lúc giá thán gạ một thân:
 Hắt toẹt se hắt hàng thiên hạ
 Phua pây viếc bình mạ hắt vùa
 Tả mê thai gằn khua vắn tiếng
 Hủ khoăn mà, lủ hiếu khoăn mà
 Khây chép rà khỏi gia lu dếnh
 Mì việc răng xuất minh thai tang"

Đêm ngày buồn trong mình lo lắng
Bữa ăn là bữa chẳng phòng loan
Lại buồn với con quan xa dặm
Quá buồn nên mắc ốm vào thân
Càng ngày càng mười phần vàng héo
Thị Trinh nàng lo liệu xót xa
Đón lấy thầy về tra không ngớt⁽¹³⁷⁾
Đêm ngày nàng rên xiết kêu trời
"- Mẹ chết, tôi ở chi hạ giới?"
Thấp hương nàng khấn vái lạy trời
Mẹ tôi ốm bằng mười không chuyển
Thân tôi xin khấn nguyện chết thay
Thái Bà mới đưa nhời: "Con hỡi!
Sao con nói buồn tủi nhiều chi
Làm sao nguyện chết đi theo mẹ
Cội già là có lệ về tiên
Mặc mẹ ở giờ tiên⁽¹³⁸⁾ cửa Phật
Để con ở cõi đất bình an
Đợi chồng con lo làm lo cửa
Thôi con đừng than thở một thân
Kẻo đồn đại xa gần thiên hạ
Chồng đi việc binh mã vua kia
Bỏ mẹ chết người chê tiếng xấu
Hú vía van dân thảo về nhà
Đau ốm ta sẽ tra sẵn sóc
Con nữ nào mình chết thay dương?"

Động đến bụt Tam quang cõi Phật:
"- Thị Trinh người thành thật có thương"
Sai người xuống thế dương cứu cụ
Cho Thái Bà tăng thọ lão thân
Thái Bà khỏe người lên như trước
Bình yên ăn cơm được như xưa
Thị Trinh lại thật thà mừng dạ
Thái Bà sống khuây khỏa ngày sinh
Nhờ được nàng Thị Trinh dâu thảo
Cả mẹ con thuận đạo với nhau
Đã phỉ chí ngày thâm khẩn nguyện
Lại lo dân phiền muộn có mang
Bao giờ thấy con quan ra mắt
Chín tháng vừa đủ chẵn mười ngày
Nàng liền nói thấy ngay không khỏi
Đề được con nổi dỗi lương quân⁽¹³⁹⁾
Đặt là hiệu Đức Nhân tên để
Mặt mũi như hoa hé nở tươi
Lại lo với quan người đi thứ⁽¹⁴⁰⁾
Tính ra chín tháng đủ đã từng
Biết rõ bụng một trung với chúa
Ngày đêm riêng tưởng nhớ lòng mình....

*

* *

Lại nói đoạn Thế Khanh tài tướng
Một tháng đi tới thẳng Tần quan⁽¹⁴¹⁾

界營陣勢柯柯無冊豈疎計北方總涉路軍才良祖云漢歌道適來報
通據排直勾動町瀕桑治南華滄洋道中無色每分港地道隘陳動
昂隘軍免慌吁身喀吏乃東色梁蚋麻神云將方瀕秦乃方慍添滄
還過乃乃守運改臣殘地西五港如吹正吹中南瀕港云後喧來鉅
棟斗叁改作然官泊臥肩曹棋鄭治治治隊彬西色軍斗治治奔還
軍軍得交似兵免然儒賊過却港馬兵各旗曹旗儒馬軍軍衛安
後三度京差藉帽了總軍治驍軍兵侍秦驍欣龍驍軍安趙臣鄭大

Hậu quân tổng nghênh ngang biên giới
Tiền quân lều quá ải toàng đình
Quan tuyến sam vạn binh bảy tận
Hệ giao công vừa mìn dức đang
Nhược tua rầu ru hoang cầu nhà
Chư binh nghìn liễn gạ đoong bân
Gùm mìn quan một thân dến xéc
Liều nghìn thăng mạ khéc tu đình
Trống năm lúc tàn canh tang tâng
Quân sắc mìn vắn vạn tấy thăng
Tấy quá tâng tây đông nam bắc
Ngòi do có ngũ sắc phi phương
Quân nước Trịnh, nước Lương, nước Ngụy
Binh mạ tấy như vj phù sa
Tuyển binh tây khâu mã đạo lộ
Tần binh tây chính giữa trung quân
Ngòi các đội khâu vắn vô vạn
Hãn có bân trung trọng sắc lương
Nhộn tâng tấy nam phương mọi tò
Ngòi cổ sắc tua từa phân vắn
Quân mìn quân nước Tần, nước Hán
Binh mạ kéo vắn vắn tâng lưỡng
Khởi quân tấy hậu phương dộn đạo
Ba quân tây huyền náo ải biên
Trịnh, Vệ, Tề lại thêm Trần, Tống
Đại binh dục chiềng tổng động bân

Hậu quân đóng nghênh ngang địa giới
Tiền quân đã qua ải đóng dinh
Quan truyền ba vạn binh bày trận:
"- Hễ giao công ⁽¹⁴²⁾ ắt hẳn giữ giàng
Bằng đũa nào chốn hoang tảo giết"
Quân binh nghe "dạ" tiếp vang trời
Đêm ấy quan một lời xem sách
Nghe tiếng ngựa hí cách cửa dinh
Trống năm lúc tàn canh tang tãg ⁽¹⁴³⁾
Quân giặc kéo hàng vạn đến đây
Trải các đường đông tây nam bắc
Đủ thứ cờ năm sắc kéo giương
Quân nước Trịnh, nước Lương, nước Ngụy
Binh mã như bướm bãi cát sông
Truyền quân kéo vào vùng đường xá
Vua Tần ở chính tọa trung quân
Trông thấy kéo bao lần vô số
Nhìn thấy cờ chính giữa sắc vàng
Trải đầy đường nam phương các chỗ
Thấy cờ bay tua tủa phân vân
Quân ấy quân nước Tần nước Hán
Binh mã chia nhan nhản khắp đường
Quân qua khỏi sau đặng quay lại
Ba quân trải biên ải dài vượn
Trịnh, Vệ, Tề tiếp luôn Trần, Tống
Quân đi dục chiêng trống vang trời

弓 治 了 泊 別 呂
 郎 推 渭 破 莊 王
 軍 認 將 方 山 野
 欣 卿 揀 且 隘 閑
 秦 希 千 班 惆 恩
 得 團 三 班 惆 洗
 遠 圉 世 卿 終 帝
 終 此 幼 地 許 園
 保 欣 汝 跡 四 後
 世 卿 儻 愁 通 戰
 嘆 諸 官 吟 媚 東 吁
 保 郎 以 桑 午 計 真
 輕 敵 心 舌 矣 失 將
 軍 賊 隙 每 兩 冲 統
 朝 幼 隙 世 鄉 並 帥
 情 棋 還 駁 堆 也
 柯 帝 秦 矣 分 也
 尸 似 江 恣 憂 驚
 劉 似 鄒 恣 如 陰
 軍 秦 王 死 陣 來
 強 柯 儒 強 氣 了 來
 世 卿 排 着 無 以
 柯 帝 軍 賊 氣 將 來
 軍 各 港 軍 散 忍 方
 欺 免 弄 秦 散 魂 惶

Hiệu nâng tây lều thàng piết lạ
 Túc tốc xoi mưa phá Trang vương
 Quân quốc nhộn sí phương sơn dạ
 Hãn Thế Khanh đồng thả ái quan
 Tần vương vua xiên ban mắng toạ
 Tuyển quân vây sam vòng chung queng
 Léo pắt au Thế Khanh hầu đây
 Chung queng khớp mọi tí từ vì
 Bầu hãn mìn oóc ni thông hộ
 Thế Khanh quan lo sáu lai về
 Tật chứ thàng găm nửa sáng gạ
 Bầu tức khâu giờ ngộ kẻ rình
 Khinh địch tất thiệt binh thất thương
 Quân sắc lộm mọi bường xung queng
 Chuyển au quân Thế Khanh dù giữa
 Tinh cò quan dục ngựa đôi bên
 Khả dây quân Tần binh phần núng
 Xây gàn nhộn chang tổng hư kinh
 Lướt gàn luây lỏng đin như nằm
 Quân Tần vương tử trận lều lai
 Gắng khả mìn gằng thai lẫn khâu
 Thế Khanh bảy mưu chúc mộng lai
 Khả dây quân sắc thai vô vạn
 Quân các nước liễn sán sí phương
 Khi mìn vua Tần vương hốt hoảng
 Hãn quân ni vài sán hồn kinh

Một toán kéo gần nơi rất lạ
Lập tức sai về phá Trang vương⁽¹⁴⁵⁾
Quân quốc đặc bốn phương đồng núi
Thấy Thế Khanh đóng đội ải quan
Vua Tần vương muôn vàn mừng dạ:
"- Quân ba vòng vây cả chung quanh
Phải bắt lấy Thế Khanh bằng được
Chung quanh khắp mọi mặt tứ vi
Không thấy nó chạy đi thông hậu"
Thế Khanh quan sầu não ngổn ngang
Sức nhớ nhời vợ từng dặn dỗ
Quan không đánh giờ ngộ mới là
Khinh địch kéo quân ta bị thiệt
Quân giặc vây các mặt chung quanh
Dồn cho quan Thế Khanh vào giữa
Tinh cờ quan dục ngựa đôi bên
Giết được quân Tần binh một nửa
Thấy người bày ngang ngựa đầy đồng
Máu người chảy thành dòng trên đất
Bên vua Tần chết rất nhiều quân
Càng giết nó càng lẫn vào chết
Thế Khanh biết mưu chước mạnh nhiều
Giết quân giặc chết hao vô hạn
Người các nước toán loạn bốn phương
Bấy giờ vua Tần vương hốt hoảng
Thấy quân chạy tán loạn hỗn kinh

盤後地分鬻。既伏。雖身辱。跳焉。喧。喻。作。無。害。既。臨。弄。足。咋。它。身。
 丙。威。漏。十。數。敗。枚。寧。割。追。交。踪。速。斬。來。氣。散。慘。切。了。坎。莫。別。困。肥。執。
 長。破。既。志。論。敵。圍。逐。南。害。汨。舳。船。招。安。陣。才。啗。王。敗。為。拜。机。破。粘。居。
 押。交。敗。荷。跳。祿。哀。跪。澆。陵。滑。正。氣。陣。平。臨。跳。望。奔。數。云。望。謀。亦。解。陣。
 王。以。敵。欣。以。官。軍。鉅。軍。騎。官。王。連。卿。沒。姓。敗。希。欣。為。沃。以。智。僅。設。氣。
 育。王。卿。王。軍。莫。也。拂。仍。王。卿。奔。王。世。長。王。馬。王。滕。兵。軍。王。卿。听。功。主。
 代。育。世。育。押。保。人。旗。晚。育。世。斷。育。軍。張。育。兵。素。他。既。與。項。世。若。中。育。

Hần Tề vương áp binh bường na
Tề vương khâu giao phá uy nghi
Thế Khanh chá hát ni mùa ti
Tề vương hãn dắc chí sip phần
Áp quân khâu lộn lần pây nà
Bầu ngồ quan loóc chá hát ni
Phút mừng quân quan vây mai phục
Cớ phất chiềng tổng dục hênh nần
Ngồi nhặng quân nước Nam piết lạ
Tề vương khúy lắng mạ bức thân
Thế Khanh quan mùa thắng giao mạ
Thẳm Tề vương chính giữa quềng khoang
Tề vương liền thai đang tốc mạ
Quan Thế Khanh liền lọa thẳm thua
Bêu khỉn khóp tầu nua lai lần
Tề vương vừa lâm trận thai sưng
Binh mạ vài sí phương tan tác
Tần vương vừa vọng pác thẳm thương
Tha mừng hãn Tề vương xiết hại
Thối binh mạ sấn vài lều ni
Kèo quân oóc vên vi khâm ái
Hạng vương khâu vọng bá tầu vua
Thế Khanh trí mưu cơ piết lạ
Nhược gạ mìn mà phá khốn lo
Khôi lặc ngậy dẫu gò dây dáy
Tề vương thai trận nầy mất thân

Thấy Tề vương dục binh trước mặt
Tề vương đang đánh chác gay go
Thế Khanh giả vờ thua bỏ chạy
Tề vương liền đốc chí mười phân
Liền dục quân băng băng thẳng ruổi
Chẳng ngờ quan vờ chạy mà thôi
Một phút quan quân vây mai phục
Cờ phát tiếng trống dục động ran
Thấy những quân nước Nam rất lạ
Tề vương ở lưng ngựa bước lui
Thế Khanh chạy tới nơi giao ngựa
Chém Tề vương chính giữa lẫn đùng
Tề vương liền đâm choảng sa ngã
Quan Thế Khanh liền vớ chặt đầu
Bêu lên cả trước sau nhiều bận
Tề vương vua lâm bệnh chết thương
Quân mã loạn bốn phương tan tác
Tần vương vua thăm dất kêu thương
Mất nhìn thấy Tề vương kinh hãi
Lui binh mã tán bại liền đi
Kéo quân ra vân vi khỏi ải⁽¹⁴⁶⁾
Hạng vương vào quỳ lạy tâu vua:
"- Thế Khanh giỏi mưu cơ rất lạ
Bằng nó mà đến phá khôn sao
Tôi trộm nghĩ trước sau dài vẫn
Nay Tề vương chết trận mất thân

31

欽使愁寢甚下宸哨惶
 勅王侯軍將家謝顏情銀
 諸侯奏請各事駐方欣幼
 汝軍希奏各事駐方欣幼
 儒郡院所乃武乃幼職王
 而儒歎判暴文事僂陳秦
 耶推身朴者淡色潤者若
 若使連僂世因啟

Bường min khòp chư quân rềng cãi
 Mìn tức quân rầu vài thai sương
 Khi mìn vừa Tần vương lo sấu
 Phán gạ: "Các chư hầu các quan
 Giờ này rầu tè toan rừ đường?"
 Vãn võ các chư tướng tâu qua:
 "Sự nầy sự quốc gia thiên hạ
 Rầu au của mưa tạ lạy quan
 Bấu chắc đức thiên nhan liễu tỉnh?"
 Tần vương hãn sự tính kinh hoàng
 Tức thí au kim ngân vô vãn
 Soi gần mùa lạy tân Thế Khanh
 Thân quan đủ cửa sinh mắng toạng
 Phác gần mùa bái vọng vừa quan
 Giá gạ ngải nước Nam mìn sáy
 Nước Tần rà giá gây rềng hơn
 Sắc vừa tè tha hãn mắt mình
 Hồi mưa tầu triều đỉnh hoàng gia
 Dá gạ động can qua lai mự
 Nước Nam đủ vô sự đẳng an"
 Sứ tỉnh gắm vô quan mọi lẽ
 Liễn tái hồi tức thí tầu vừa
 Rầu chiêu an biên khu mọi tỷ
 Thế Khanh quan tức thí hồi toan
 Quốc gia liễu đẹp an sự tính
 Khải hoàn vui động đỉnh quân ca

Bên nó khắp chủ quân hăng hái
Nó đánh đất ta bại chết thương"
Bấy giờ vua Tần vương lo nghĩ
Rằng: "- Các quan tất thầy chư hầu
Bây giờ ta cách nào tính toán?"
Các văn võ chư tướng tâu qua:
"- Sự này sự quốc gia thiên hạ
Ta lấy của đi tạ lạy quan⁽¹⁴⁷⁾
Không biết đức thiên nhan nghe chẳng?"
Tần vương tự tính toán kinh hoàng
Tức thời lấy bạc vàng vô lượng ⁽¹⁴⁸⁾
Sai người đi lạy tướng Thế Khanh
Thân quan ở cửa sinh mừng dạ
Gửi lời về báo cả vua quan:
"- Đừng tưởng dễ nước Nam tranh cạnh
Đừng cậy quân cậy mạnh đánh nhau
Kéo mắt thấy mắt đầu có lúc
Về triều đình tân phúc hoàng gia⁽¹⁴⁹⁾
Đừng nói động can qua⁽¹⁵⁰⁾ nhiều bữa
Nước Nam ở vô sự mới an"
Sứ nghe dặn miệng quan mọi nhời
Tức thì liền tái hồi tấu vua⁽¹⁵¹⁾
Ta chiêu an⁽¹⁵²⁾ biên khu mọi chốn
Thế Khanh quan liền độn hồi loan⁽¹⁵³⁾
Sự tình đã dẹp an giặc già
Khải hoàn⁽¹⁵⁴⁾ vui giống già quân ca

32

帝希生頻賊大万希且氣散適下居思家陣興肘長拜城阿塏金仁
京翳万天探猛無軍宴了敗隘天安憫國勝保即置是陽賞同双方
麻跪呼帝閑着来算輪奇氣行南下花重俱郡公氏王愜麻謝秉賢
糸奏寄皇隘眉眉保仍將跡麻後天酌戰軍取王真帝恻沃信賢孩
官涓拜方涓保馬儒共王希寄救平御設將封將娘批帝幼官反幼
臂良望良幼王兵翼机齊王相慈太玉听冠連許看扶王銀卿妹指
九官伏奏推稟宴作謀柯稟儒沃民莊幼者希領夷登國金世飲賓

Cầu bươn quan tèo mà kinh đế
Quan khâu mùa tấu gùy nã vừa
Phục vọng bái tung hô vạn tuế
Tâu khảm đức hoàng đế thiên nhan:
"- Xoi khôì mùa ải quan tẹp sặc
Tần vương bầu mì chúc mệnh dai
Thạch bình mạ mì lai vô văn
Rầu ngờ mìn bầu soán quân vua
Muru cơ gung nhằng sua thật thà
Khả Tề vương tướng cả lều thai
Tần vương vừa nì thai vãi sán
Mìn lều tè mà háng ải biên
Oóc pây cháu nước Nam thiên hạ
Dân thái bình hí hạ âu ca
Trang vương ngự ngài hoa mắng toọng
Au răng thết chúc trạng quốc gia?
Già on tướng quân rà thắng trận
Vừa liễn phong chức quân bầu hăng
Ban hửu tướng vương công túc thi
Lại khen nằng Trinh Thị hiền lương
Rụ phò giúp đế vương on bái
Quốc vương dây nhờ gậy dương nga
Kim ngân au oóc mà thưởng á
Thế Khanh quan tín tạ hội quê
Hăn mè cấp hiền thê song tuyền
Quan ồm au lúc hiền Đức Nhân

Chín tháng kéo quân ta đến chốn
Quan về tàu lạy tận mắt vua
Quý phục lạy tung hô vạn tuế
Tàu bày đức hoàng đế thiên nhan⁽¹⁵⁵⁾
"- Sai tôi ra ải quan dẹp giặc
Tần vương không có chức mệnh chi
Thật binh mã nhiều thì vô kể
Ai ngờ nó coi nhẹ quân vua
Mưu cơ cũng còn thua sự thật
Giết Tề vương đã chết tướng cao
Tần vương chạy cố mau tán loạn
Về đầu hàng ở chốn ải quan
Ra đi cứu nước Nam thiên hạ
Dân thái bình hể há hát ca"
Trang vương ngự ngai hoa mừng dạ:
"- Lấy gì thưởng chức cả quốc gia
Giả ơn tướng quân ta thắng trận?"
Vua liền ban chức quận ngay xong⁽¹⁵⁶⁾
Phong cho tước Vương công ngay đấy⁽¹⁵⁷⁾
Lại khen nàng Trinh Thị hiền lành
Biết giúp rập vua mình công lớn
Nhà nước cậy nhờ đến Dương nga⁽¹⁵⁸⁾
Lấy bạc vàng thưởng cho Ngọc nữ
Thế Khanh quan dậy tạ về liền
Thấy mẹ cùng vợ hiền đều khỏe
Liền ẵm bế con trẻ Đức Nhân

33

萬歎葉生陣陵苒端玩著看恨濟身命能妹娘情生賢媚搭壽客年
 万色羌親戰雨輕多听庄听奔家老劣嘆戰思苗妹媚夫娘朝宮半
 宋制为妹矣但听惡好咱冤何搶妹侵打氣夏好命明金尸閣渭來
 祖保云咁役喀事恩恩句叙幾新許氣听願过出玩正双杰殿衆鬻
 慈改巧宜黠幽眉眉眉連帝眉凌算边仍思帝恩欣我鞋前渭官娘
 弄歌蕙媚我媚保娘娘等看间听陰妹姊礼係肩乃卿帝演我退立
 玩唱兰琮自位娘或或太孩世昼粉群娘販叙保姊世直後官朝途

Chúc thọ ơn chỗ chông vạn tôi
 Xướng ca vắn bầu rơi sắc khi
 Lan huệ khéo vắn vi phong nhụy
 Goeng mìa, quan xam mê thân sinh:
 "- Tứ lúc pây việc binh chiến trận
 Tả mìa dú lận dận buồng lẳng
 Nàng bầu mì sự răng kinh bạc?
 Hoặc nàng mì toọng ác đa đoan?
 Hoặc nàng mì toọng chan gà lúc?
 Thái Bà liên củ pác dẳng khan:
 "- Lúc gia dây ngậy oan răng giả
 Thế gian mì kỳ á táy nàng
 Rủ lo lẳng sửa sang gia tế
 Khẩu nậm toan hẩu mê lạo sân
 Còn mê vắn khây xâm liệt minh
 Nàng lùa nhặng lu dếnh viần ngài
 Vắn lều khăn nguyện thai tang mê
 Bân sương dây quả hé ơn nàng
 Bầu mì toọng dú chan bạc tính
 Lúc nây hơn lúc minh mê sinh"
 Thế Khanh chắc chính mình mìa hiển
 Chúc dây sông song tuyền phua mìa
 Việc tu rườn mặc se nàng tháp
 Quan chắc mưa tên các châu vua
 Châu thôi quan téo mưa cung các
 Ngô rốp nàng nả miác thiếu niên

Chúc muôn đời gia tiên ơn thọ
Ngày xướng ca vui thú không rời
Lan huệ khéo xanh tươi nở nhụy
Vắng vợ, quan hỏi mẹ thân sinh:
"- Từ con đi việc binh chiến trận
Bỏ vợ để lẳng đẳng đẳng sau
Có không sự tình nào rẻ bạc?
Hay là có bụng ác đa đoan?
Nếu nó có bụng gian mẹ bảo!"
Thái Bà miệng nhanh nhẩu trả lời:
"- Con đừng nói chi rồi oan nhé
Trần gian được mấy kẻ tầy nạng
Biết lo lắng sửa sang nhà cửa
Cơm nước lo nâng đỡ mẹ già
Trước thân mẹ ôm la ôm liệt
Dâu trông nom thu xếp đêm ngày
Luôn miệng khấn chết thay cho mẹ
Trời thương hại được khỏe ơn nạng⁽¹⁵⁹⁾
Ăn ở không bụng gian tình bạc
Dâu này như con Ngọc mẹ sinh!"
Thế Khanh biết rành rành vợ thảo
Chúc vợ chồng giai lão song tuyền⁽¹⁶⁰⁾
Việc nội trợ nàng chuyên thu xếp
Anh biết lên đèn các châu vua...
Châu thôi quan lại về tư thất
Bắt gặp bạn mặt Ngọc thiếu niên

說娘他充官紹世赤面若呀疎氏事世官
 娘兒醫意喧辦卿前赴娘喧醫貞呀卿
 哭秋姻官對玉了恩呼伴各喧冤判對隊
 親祥平年婢奴驤對親凡叙姆呀書荆
 辭社親少難呵初駟生夫算菡嗜呀簪
 別望窈窕世宴旺別氏竟意困在在尽
 呂多窈窕卿且喧呂貞受咁和算和心
 名多窈窕卿且喧呂貞受咁和算和心
 別望窈窕世宴旺別氏竟意困在在尽
 辭社親少難呵初駟生夫算菡嗜呀簪
 哭秋姻官對玉了恩呼伴各喧冤判對隊
 娘兒醫意喧辦卿前赴娘喧醫貞呀卿
 說娘他充官紹世赤面若呀疎氏事世官

Tên nàng là Diêu Thuyền piết lạ
 Nàng mìn gần táng xạ quê hương
 Tha nả rừng băng gương yếu diệu
 Thúc ý quan niên thiếu Thế Khanh
 Quan chàng duỗi sao eng thật thá
 Diêu Thuyền ngược nóng á nhúm khua
 Thế Khanh liêu say sơ piết lạ
 Mà rườn chàng duỗi á Thị Trinh
 Tậu mất toọng thân sinh vi thậu
 Nhược nóng gạ phàm phụ ý xam
 Phác chàng rà ngậy toan khôn wạ
 Goọng nả các mụ già dẳng toan
 Thị Trinh chàng pác khan dẳng wạ
 "- Sự rãng vi là gạ tận tâm"
 Thế Khanh phán kinh tâm tức thí
 Quan gạ duỗi noọng nhi khôì chua
 Vừa nẩy tội ơn vua sang trọng
 Chàng mà là mất toọng¹ châu trai
 Sô vi au mìa lai dẳng dặ
 Au soong mìa định sáo dẳng an
 Tậu mất toọng khao bàng vi thậu
 Bấu dữ vi tình phậu thân sinh"
 Cù pác nàng Thị Trinh dẳng wạ
 "Sự nẩy vi mà gạ hắt rãng
 Vi tè diếp au thàng mẽ nả
 Mẽ nhìn au lai mà gần chê

Tên nàng gọi Điêu Thuyền đẹp lạ
Nàng ấy người khác xā quê hương
Mặt mũi như tấm gương yểu điệu⁽¹⁶¹⁾
Thế Khanh quan niên thiếu ý vừa
Quan nói với gái tơ thành thật
Điêu Thuyền cô em ngọc mĩm cười
Thế Khanh liền mê người qua lại
Về nhà thuật với ả Thị Trinh:
"- Dù méch lòng thân sinh anh chịu
Nếu em rằng kém thiếu thừ thăm
Mở miệng tôi ngập ngừng khó nói
Vắng mặt ác giả mới dám bàn..."
Thị Trinh nói lời lên thừa gửi
"Việc gì chàng cứ nói tận tâm"
Thế Khanh đáp kinh trăm tức khắc
Quan nói với em ngọc khô châu:
"- Bây giờ đội ơn vua sang trọng
Nói ra thì méch bụng châu trai⁽¹⁶²⁾
Số anh lấy vợ hai mới đỡ
Lấy hai vợ nhà cửa mới an
Dẫu méch lòng cô nàng anh lỗi
Không phải anh dám bội tình nhau"
Thị Trinh liền tiếp sau thừa nói:
"- Sự này chẳng lộ hỏi làm chi
Anh đã muốn lấy dì vợ bé⁽¹⁶³⁾
Đàn bà lấy nhiều kẻ người cười

理听恩算皇家贵，年忘花性，声命凌重，嘆恩明，番差，緞家，吟，輝，喜，夫，
眉，敢，牒，吟，媚，良，富，少，别，如，攀，係，腰，群，羞，吟，懶，光，魅，保，良，庄，醪，歡，及，
媚，兜，秋，如，嗜，縣，枝，玉，緣，番，歌，恩，吟，根，準，般，姻，金，平，罽，萑，娥，呵，先，楚，
來，推，來，杰，有，針，俺，女，眉，他，唱，道，真，元，幻，祥，千，姐，銀，額，僧，花，陌，叫，家，妹，
幼，青，幼，蓮，白，出，曾，秋，寒，晚，嬌，吟，玉，憐，媚，華，然，歎，幼，眉，友，玉，玉，麻，漏，叮，
雖，如，竟，吟，卿，秋，戶，眉，綽，相，謂，娘，高，媚，夫，幼，卿，凌，谷，金，模，叫，真，青，如，擾，
希，空，效，竟，世，眉，親，生，韶，係，通，杰，強，夫，也，保，世，界，可，封，萑，漏，氏，外，立，帝，

Vô giải au lai mìa mì lý
Khoong noọng tề huông vi hắt rắng
Sỏ vi au lai gần điểp tọng
Vi gạ hấu mặc noọng gỏi toan"
Thế Khanh củ pác khan mìa hiễn
"Mì gần nung giãmm huyện lương gia
Thân họ tăng lũng ta phù quý
Sinh mì lúc nữ thị thiếu niên
Điều Thuyền thực mì duyên piết lạ
Dương sướng ngòi tha nà như hoa
Thống mưa tàng xướng ca cửa tỉnh
Mặc nạng gỏi vằn dủng đường rừ"
Thấp cao Thị Trinh lo dẫu mình
"Phua mìa là thúc tỉnh còn lẳng
Vằn phua mì au căn nghịa trọng
Bầu an cách táng chồn ngổ than"
Thế Khanh nghìn xiên ban mắng tọng
Nầu lẳng vạ vừa rùng quang minh
Khay hóm au ngăn kim pây nà
Phung kim mì pềng hà bầu sai
Miầu mác cặp lựa là phít phải
Mưa xam nguốc hoa nhái lương gia
Thị Trinh nguốc Dương Nga đặng vạ:
"Khỏi tề mà xam á Điều Thuyền
Rắp noọng mưa gia tiên hôn hi
Đầy hưa dểnh mẽ ké cấp phua"

Trai nhiều vợ thói đời có lý
Nào ngờ có ruộng để chi hay
Số anh lấy nhiều người vừa ý
Anh bảo, mặc em sẽ lo liền"
Thế Khanh khen vợ hiền ra miệng:
"- Có một người cùng huyện lương gia⁽¹⁶⁴⁾
Chú bác họ hàng nhà phú quý
Đề được con nữ thị thiếu niên
Điều Thuyền thực có duyên khác lạ
Dáng điệu mặt mũi đã như hoa
Thông về đàn xướng ca các điệu
Tùy em nên lo liệu làm sao"
Thị Trinh lo thấp cao trong dạ
Vợ chồng là nghe cả khôn chê
Khi nên vợ chồng thì nghĩa nặng
Không lấy lìa cách quăng trả than"
Thế Khanh nghe nghìn phần vui sướng
Sớm sau trời vừa rạng nắng hồng
Mở hòm lấy bạc vàng liên trữ
Gói bạc có nén rưới phân hoa
Dầu cau và lụa là vóc vải
Đi hỏi ngọc hoa sói lương gia⁽¹⁶⁵⁾
Thị Trinh ngọc Dương Nga thừa nói:
"- Tôi đến xin dạm hỏi Điều Thuyền
Cưới về cùng vậy duyên vui vẻ
Được giúp tôi xem mẹ và chồng"

吁湘改署圻望玉關駭山礼亲堂典選囑眾慰吁吏者似配年穀糠
在俸愜庄湘苗真連隔家每老家鞋太夫唔蒙庄笋敗色庄少尊糟
學看親拜堂京青匪躬座嗜姑親旺湘慈墜弊時泡叙和肥眾專正
唔翁秋金嫖媚身似身湘唔煩案盛襖翁敢堅唔登來候娘妹正叔
旬登圻娘娶敢買文娘隔白襖襖強異襖圻麻白劍歌德妹討低女
族恩咬辦翁隔並選辦信辦麻麻喋麻敢咬圻安刀了嬌卿吁迷貞
令春係親慈幼假殺親旬親乙登吟叁選係幼太榜妹登世事娘氏

Lênh tộc củ pác thừa dăng ga

"Già on soong ông giả sương thăng

Bầu chê khởi xo trông cây gửi"

Điều Thuyền nâng vọng bãi dăng khan:

"Ông bà yêu đang thâu khoi

Au mùa hắt mễ mọi rườn kìn"

Bâm bán mời thân xinh Trinh Thị

Đoạn thời rập nóng nhì liền sang

Đieu Thuyền nàng thân dang nửa mà

Cù tin mùa thưng sũa gia san

Điều Thuyền củ pác khan mọi lễ:

"Nhất mà lay tua ké lao thân

Soong mà lạy tông thân gia dǎng,

Gỏi gụm găng thịnh vượng sống hằng

Sam mà là lay thưng Thái bá

Thôi đoạn lay ông già phua mia

Bầu chế khô gần quê pác noi

Au khỏi mà kìn bái trông ơn"

Thái Bà củ pác son dăng ga:

"- Bả̃ng deo tắc song tầ rầu vậ̃n

Mẽ lều hăn lai gần đoạn giá

Soong mìa dây là wa sắc gần

Thế Khanh điếp đaur châu dẳng phuối

Quan ga duỗi mề nọi thiếu niên:

"- Nàng đủ dày chính chuyên tôn kính

Thị Trinh là quyền chính tào khang

Lệnh tộc⁽¹⁶⁶⁾ ngỏ lời cùng thưa nói:
"- Ông bác trai bác gái đoái thương
Không chê tôi xin vâng cậy gửi"
Điều Thuyền nàng kính vái thưa rằng:
"- Ông ông bà yêu thương con bé
Đem về làm vợ lẽ làm ăn"
Mâm bàn mời Văn Đăm Trinh Thị⁽¹⁶⁷⁾
Xong rồi rước em Nhị⁽¹⁶⁸⁾ liền sang
Điều Thuyền về nhà chồng vui thú
Cát chân về tới chỗ gia đình
Điều Thuyền cất tiếng trình một thảo
"- Thứ nhất lạy bậc lão họ thân
Hai tôi lạy gia tông tổ thượng
Sẽ họ cho thịnh vượng sống lâu
Lạy Thái Bà dâng câu mừng tuổi
Lạy vợ chồng chung mối tơ xe
Không chê tôi người quê vụng dại
Lấy tôi về ăn bái trông ơn"⁽¹⁶⁹⁾
Thái Bà dạy lời luôn bèn nói:
"- Một ông mức hai tuổi sao xuôi
Mẹ mất thấy nhiều người từng đã
Hai vợ tốt là họa người nào"
Thế Khanh nghĩ trước sau nói đỡ
Quan nói với vợ thứ thiếu niên
"- Em hãy ở chính chuyên tôn kính
Thị Trinh là quyền chính tao khang"⁽¹⁷¹⁾

行心下驚星帝麟愛以真地順和
 爭一天多味吟聲戲冠冠每順
 奸誠民諫諸有充排以拜分練練
 恩意安配唯沒批敢太帝十勸糟
 出廿滋有自外狗聲廿廿戮娘道
 者貞扶如輝吟鳩鳩外修卿貞俾
 必氏帝昭報翁翺翺身似世氏登

Noọng giá dú toọng chan chanh hành
 Thị Trinh là ý thánh nhất tâm
 Đây phụ nước yên dân thiên hạ
 Pác noọng giá phuối chà đa đoan"
 Điều Thuyền củ pác khan giường tênh
 "- Ông gạ khỏi một tỉnh gằm ông
 Nồ sảy ước chấp sung râu dây
 Cây nhùng râu cảm bảy kỳ lân
 Thân khỏi là mặc gằn ân ái
 Gằn sương là dây bái ơn gằn"
 Thế Khanh ngay síp phần ngày hiến
 Thị Trinh nằng khuyên luyện mọi tàng
 "Soong rà đạo tao kang thuận hóa"

*

* *

魏奸許如吏姑了何連吏了都
 魏奸許如吏姑了何連吏了都
 何專駛陵平員河延詳凌準
 如正讓西額域海麻新凜每
 段出齊龍許幻隔却然泪沒
 听保作時金懸亮尋偶鼓車
 吏恩似郎是許地鼓叔了暖

Lại gạ đoạn moọng á Điều Thuyền
 Toọng dú bầu chính chuyên gian tả
 "- Gằn rậu tề nhường mà hẩu căn?"
 Tức thí khiến buồng lằng noọng nà
 Sống kim hẩu pêng há lại khuyên:
 "- Hẩu pây au vắc viên của lạ
 Khau sung cách hẩu há lều pây
 Pây tin au mà ngay câu thương"
 Noọng nà nghìn tộ tướng liền viàng
 Lều pây thàng hơn tàng lại tèo
 Viàng : Xa khốp keng kéo lều đo

Em đừng có lòng gian tranh hành⁽¹⁷²⁾
Thị Trinh người lòng thành nhất tâm
Được giúp nước yêu dân thiên hạ
Miệng em đừng nói quá đa đoan"⁽¹⁷³⁾
Đieu Thuyền bấy lời ngoan tình tự:
"- Ông bảo, tôi nghe ở lời ông
Chim khuyên⁽¹⁷⁴⁾ đậu cao cùng sao nổi
Gà nhùng⁽¹⁷⁵⁾ khôn sánh với kỳ lân
Tôi tùy người ban ơn ân ái
Người rủ lòng thương hại nhờ ơn"
Thế Khanh nghĩ mười phần hiền hậu
Thị Trinh nài khuyên nhủ mọi đường
Đôi ta đạo tao khang hòa thuận....

*

*

*

Lại nói sang đến đoạn Đieu Thuyền
Ăn ở không chính chuyên gian trá
"- Chồng chung ai dễ đã nhường nhau"
Tức thì khiến⁽¹⁷⁶⁾ em cô bên ngoại
Cân vàng một nén rươi và khuyên:
"- Cho đi lấy vạc viên⁽¹⁷⁷⁾ hoa lạ
Cách núi sông bể cả cố đi
Đi tìm lấy về ngay tao thưởng"
Em nghe nói hiểu hướng đối phăng
Dạo đi tới quãng đường trở lại
Đối: "- Tìm khắp đèo ải⁽¹⁷⁸⁾ nơi nơi

38

棟朝命赤沃麻下孰肝脾
了保君帝石以良差保韶保保保保
枯蒙胡尋豈祿艱禿禿命山堂
色保身豈以略廿連我沒象朝
欣鉅罪以即畔滄聖愧噪役役
保十帝搜免瀕尸卿吟咎亦机
哥金約桑姑每度世家雀頭英
帽狀狀前芳翁婦併強取呖吏
思娘帽吏娘撕晏保韶

Tím bầu hãn sắc co lều dưng
Kim síp pêng bầu mùng bầu trông
Au dây tội thân thàng khô minh
Tèo mượn gản pây tín dây mà
Cúa mìn tức khâu phya théc oóc
Mọi tua kéo lẩn loóc khâu mà
Tắt se nặm là pya khin bóc
Thế Khanh kin liên thúc sai ngoa
Hệ gạ mìa lúc rà bầu dếnh
Hác lẩn loóc một mùng Điều Thuyền
Tu rườn viéc gia san bầu mâng
Binh cơ viéc triều dáng bầu an
Gùm vắn cáp Điều Thuyền bầu rời
Gản rườn tăng lúc khôi chàng căn:
"- Hắt rừ ắt tha bấn sự lạ
Rườn ông tẻ vắn chà sắc vắn"
Mụ chị hắc thán khoắn vọng pác
Toọng sương duỗi nà miác Thị Trinh
Nàng gâng dú chính minh lai mự
Gùm vắn chắc phụng tự lạo sân
Lại lu dếnh mọi gản lúc khôi
Nàng lại lu lúc nọi soong quan
Sửa sang viéc gia san cung nghị
Nầu gảm một lu mè phòng lương
Bầu chắc viéc lia gương vắn lác
Điều Thuyền toọng bạc ác đa đoan

Chẳng hề thấy có nơi nào đúng
Vàng mười nên chẳng ngán chẳng trông
Lấy được tôi đến thân nguy hiểm"
Lại mượn người đi kiếm được về
Của này đánh núi kia vỡ toạc
Mọi con kéo lẫn lóc tới nơi
Đặt trong nước cá bơi trên cạn
Thế Khanh ăn bị hủ không ngoa
Cứ là vợ con ta không đoái
Tự say mê một gái Điều Thuyền
Việc nhà cửa ruộng vườn không nhắc
Việc binh cơ châu chực không toan
Ngày đêm cùng Điều Thuyền một chỗ
Mụ chị⁽¹⁷⁹⁾ cùng đầy tớ xông xao
"- Thế nào cũng thấy bao sự lạ
Nhà ông sẽ nên chà⁽¹⁸⁰⁾ có ngay"
Mụ chị tự thương thay thắc mắc
Đau lòng cùng mặt Ngọc Thị Trinh
Nàng càng ở chính mình⁽¹⁸¹⁾ nhiều bữa
Đêm ngày biết chăm chút lão nhân
Lại săn sóc mọi phần tôi tớ
Nàng lại chăm con nhỏ hai quan⁽¹⁸²⁾
Việc nhà cửa sửa sang cung nghị
Sớm hôm một xem mẹ phòng hương
Không biết nữa lia gương lạ bước
Điều Thuyền dạ bạc ác đo đoan

30

計問禮作計官奴花姚碩律
 下傳地車和吟者、陰曉專呂車座明
 夏人肩拟高希对如霜娘麻星天刑每切諸登所看都正事醜江正
 肝体歡义諸理曹恩敬啗官下家座湛亮他咆中所身氏緣駛象吟
 敗事陌道限殿房惻唱欣夫床国江念恩空弗家界通貞無夫奴呈
 思想祿堵懽朝律連及爭欣都役事安ノ喧官役所連吟吏对計
 揸叨嗔戕敗脚麻辦彈戕辦繞點戕戕戕床保鄉者事辦翁乃時諸醜
 沒娘恩保和世洗貂攝芦韶了翁保昼喧八世僕君韶器暴失献吟

Một sắp toong hát chan đa kê
 Nằng lặc suồng sự thể nhân gian
 Toong sỏm tọ pác wan mì lệ
 Bầu chắc tàng đạo nghĩa gần tầu
 Gừm vắn điép dẫu châu cao kê
 Thế Khanh châu điện bệ vừa quan
 Oóc mà piót phòng loan đuổi noọng
 Điêu Thuyền liên mắng toong như hoa
 Tỏi dân cấp suồng ca rắp rịu
 Rầu chắc sự hát mẻo gian ngoan
 Điêu Thuyền hân phua quan mà piót
 Liễu gùy lỏng giường bioóc đường qua
 "- Ông pây việc quốc gia thiên hạ
 Bầu chắc sự chang sỏa piết suồng
 Rụ chắc ăn nặm mường mọi tỷ
 Chàng mà phít toong vi xiết xa
 Vắt bầu chàng khoong tha chữ wạ"
 Thế Khanh quan phít dá soong gằm:
 "- Mìn lới việc gia trung răng giá?
 Mì sự răng là gạ giá giảm"
 Điêu Thuyền liên thông thân lỏng gùy
 "Xo ông gạ Trinh Thị chính chuyên
 Giờ nầy lại vô duyên sự lạ
 Thất thí đuổi phua mà xầu xa
 Hìn chú khời nô gia chang sỏa
 Gằm phuôi kê đường gạ chính minh

Chỉ rắp dạ làm gian bày kế
Nàng nghĩ thâm sự thể nhân gian⁽¹⁸³⁾
Bụng chua miệng ngọt ngon có lệ
Bất chấp đường đạo nghĩa ai nào
Ngày đêm nghĩ chước cao trong dạ
Thế Khanh châu điện bệ vua quan⁽¹⁸⁴⁾
Ra về tới phòng loan với ả
Điều Thuyền liền mừng dạ như hoa
Nảy đàn cầm hát ca diu dặt
Ai biết sự mẹo đặt gian ngoan
Điều Thuyền thấy chồng quan⁽¹⁸⁵⁾ về tới
Liên quý tình ngay dưới chiếu hoa:
"- Ông đi việc quốc gia đại sự
Không biết việc nhà cửa đau thương
Hiểu biết việc nước mừng xa rộng
Nói ra thành méch bụng xót xa!
Không nói dễ ai mà thấy với"
Quan bỗng quát mắng nói hai nhời
"- Nó lỗi việc chi rồi gia đạo⁽¹⁸⁶⁾
Có việc gì là bảo chó đánh"
Điều Thuyền liền lặn mình quý lạy
"- Xin ông bảo Trình Thị chính chuyên
Giờ đây là vô duyên sự lạ
Mất nét với chồng đã xấu xa
Bây bạ với nô gia⁽¹⁸⁷⁾ trong các
Nhời nói kể tình thức phân minh

40

保官听車諒夫氏青宮寬
 辰对庄切密对珠財貞切嘆
 真愁着芽那吟珠財貞切嘆
 計盆啗了涅喀魁郡氏鄂咽
 肩雀句意理保娘部槐娘吃
 吁叶卿吟魚乃樹連模躬有
 取身世十咆歌更信松京句
 来摩卿幼龜真敗妹曲乃
 世策孤媚氏帕辭保事竟
 肩魚世

Chắc kẻ mè kẻ rình rự bầu
 Thân khôi hác vuồn sấu duỗi quan"
 Thế Khanh củ pác khan dăng ga
 "Síp gằm ý liễu nhả xiết xa
 Đá vô lý nét na thật trá
 Gắn nẩy bá lẩn ga duỗi phua"
 Liễn tuổi nằng khôi chua Trinh Thị
 Tín liễn phúc tức thí thân xinh
 Cắm mạy gợn Thị Trinh xiết hại
 Kinh dang nằng riu rại thán khoăn
 Củ pác đá gừm vắn tẹp gợn
 Chép lai nằng riềc roọng duỗi bản
 Soong mừng lúp thâng thân roọng hảy
 Thế Khanh giận dẫu sảy xiên ban
 Vèng au soong lúc quan lỏng tầu
 "Lúc thai là lúc mầu vuồn răng
 Mĩa thai lại tèo nhằng mĩa mầu"
 Thị Trinh nằng lo sấu xiết xa
 "Gừm vắn hắt oan gia sự lạ
 Hẫu mề lúc khôi quá thai sương
 Bồng dú rườn mền sương lo sấu
 Sự nẩy là xo hẫu quan tra
 Vì an gắn mìn mà đối diện
 Mì tội noọng vừa mìn xo thai
 Vô sự khả căn thai ý hại"
 Thế Khanh găng giận rại thêm khi

Chẳng rõ có thực tình hay chẳng
Thân tôi buồn lo lắng với quan"
Thế Khanh cất lời kêu bèn nói:
"- Mời lời chừng đã đổi xót xa
Mắng vô lý nét na cả mắt
Người này không thuật chồng mau"
Liền đuổi nàng Khôi Châu Trinh Thị
Tức thì dây trói lấy thân xinh
Cầm roi vọt Thị Trinh thăm hại
Nàng lẫn mình kêu gọi than thân
Mở mồm chửi ngày đêm đánh đập
Quá đau, nàng dồn dập kêu trời
Hai tay vuốt khắp người kêu khóc
Quan cầm hờn bức dọc nghìn lần
Quảng cả hai con quan xuống dưới
"- Con chết thì con mới chi buồn
Vợ chết thì lại còn vợ mới"
Thị Trinh nàng lo tủi xót xa:
"- Người nào gây oan gia việc lạ
Cho mẹ con tôi quả chết thương
Bổng ở nhà bị thương buồn thế
Sự này xin giao để quan tra
Chàng lấy người ấy ra đổi nại⁽¹⁸⁸⁾
Có lỗi em lúc ấy chết ngay
Vô sự giết nhau gây hại quá"
Thế Khanh càng thịnh nộ thêm gia:

寔安啗佛命平律貞氏文吁咄咄低聽見當夫袒大肚娘和悅說嘆
引庄保身素意共氏女天陰城各吏吏弄大役功批眼討在太困咀
鱗滄奸落低庭官玉娉理啣其山登莊請為咍聲樣來喫嘴看發喫
齧鄰埋他羞闌寡命扶地役批淋通取併云麻噪八併嘴啗廿迭嘴
直咏咄滄耿咽咽幼忒寸漏定須仍翁保嚙佛咄色嚙麻句乃效妹
喋增貞根乃十十救娘昼舍翁物意呀声卿許麻引叙叙貞云死得
齧甚氏立事叁卒麻救通人足有俊事欺世差着添奇每云命生太

Nà cấm vắn nà phi giận lắm
Thắm thua vầng lồng nậm đắng an
Thị Trinh lo nét gian bầu pác
Rộp căn nậm tha lác thân hây
Sự nầy hắt rừ dây rồi mình
Sam síp mụ cửa sinh ý can
Hà síp mụ bà quan gụng piôt
Mà cháu au mình nguồc Thị Trinh
Cháu nàng khôi lúc nhìn nự thị
Thông rự thuôn địa lý thiên vắn
"- Phút xá mùa việc rắng gòi ga
Van ông ngỗ gọn quá vãi dang
Bách vật tua lâm san các sự
Mìn ý nhằng thông rự rại dây
Sự rắng ông gần ngày lại tầu
Hắt rừ bầu sương chú thê nhi"
Thế Khanh nghìn vắn vì dạy đáng
"Rầu hấu hây mà chàng việc phua
Giá mà chàng rộc xu lác lầy
Thêm giận sắc bắt mạy chếp dai"
Mọi gần nghìn sương lai dẫu sẩy
Mọi gần mà roọng hây duỗi nàng
Thị Trinh củ pác khan đắng wạ:
"- Minh vắn nầy là giá mặc mìn
Sinh từ sở mường bên khôn ngày"
Thái Bà mẹ roọng hây thờ than

"Mặt người như mặt ma giận lắm
Chém đầu quăng vục thẳm mới an"
Thị Trinh lo nét gian hết nói
Cúi đầu giọt lệ rưới thân đây
Làm sao đây sự này mình hỡi
Cửa đình⁽¹⁸⁹⁾ ba mươi chị muốn can⁽¹⁹⁰⁾
Năm mươi chị nhà quan đi tới
Định cứu nàng thoát khỏi nỗi oan:
"- Thân con gái như nàng nữ Thị⁽¹⁹¹⁾
Thông hiểu cả địa lý thiên văn
Sai phạm gì thời quan sẽ bảo
Van ông chớ hung bạo hại thân
Bách vật giống lâm san các thứ⁽¹⁹²⁾
Chúng cũng còn hiểu rõ sai ngay
Ông cứ sao người ngay lại chối
Sao ông không thương đoái thể nhi⁽¹⁹³⁾
Thế Khanh nghe vân vi⁽¹⁹⁴⁾ mọi nhẽ:
"- Có sao người đến kể việc người
Đừng nói lắm rác tai lải nhải
Thêm giận cho nhát gậy đau không"
Mọi người nghe đau lòng thương quá
Cùng đến thương khóc cả với nàng
Thị Trinh miệng phàn nàn bèn nói:
"- Thân thể này thôi hỡi mặc thầy
Sống thác số trời hay không nghĩ"
Thái Bà khóc rên rĩ thở than

命秋叶署咱亲娘声情向者署藐寞乃拉帝候氏佳泡亲姊文命江
麻妹哈庄保老乙叶併色云庄床畔地育保動貞男榜走姻天及垆
孩咱咱和干命佳啟聲咱梅叶漢歎干樸寬淚簪勳殊藐人理身哩
及害哈咱麻儿猶淦最保琳咱他羅麻於嘆幫荆孜施裡象地烟哩
昨俾孩自軒叶反都強干生自淦亮看信娘喀躡登離渭各冊尸沃
幼孩万鄰登育姊嬌默畔福貞唯叶妹卿貞娶卿孺幼吹叶幼麻娘
指云于世畢叶藐尿妹孜無氏憎身来世氏各世吏躡娘吏娘幼孺

Ừm au lừa cấp lan mà mình
 "- Vần lúc rả hại tình mê xo
 Xiên mản lúc gỏi lo gỏi gạ"
 Thế Khanh củ pác vạ dẳng khan:
 "- Tậu vạ lỏng mà can bầu tỉnh
 Khỏi tè gạ ké mình lạo sân
 Già lừa cấp lan mìn ắt oái
 Vèng thua lỏng nằm khái gỏi lu"
 Mê nghìn gảng rốc xu sương tính
 "- Lúc rảng can bầu tỉnh sắc câu
 Vô phúc sinh mốc mu vắn già"
 Thị Trinh củ pác gạ dẳng khan
 Rồi rọi nằm tha chan đường giả
 "Thân khỏi thúc tội vạ ngộ than
 Rồi mè giá mà can tỹ nầy"
 Thế Khanh tín cảm mạy té vắn
 Thị Trinh nằng thần khoãn bầu dầy
 Các bà lần loóc hảy động bản
 Thế Khanh phúc kinh trâm Trinh Thị
 Lại phúc soong lúc ý nam giai
 Phúc au pây don rài phảng tả
 Nằng khâu mùa lạy giả lạo sân
 Lại sáng các gia nhân mụ chị
 Nằng au xéc địa lý thiên vắn
 Au mà se dẫu thân cấp mình
 Phúc nằng oóc rính rính don chang

Ôm lấy cháu và nàng chặt chẽ
"- Van con hãy nghe mẹ, mẹ xin
Muôn việc con sẽ nên lo bảo"
Thế Khanh quan nói bạo lên rằng:
"- Trời có xuống con chẳng bắt chấp
Tôi bảo già tuổi các lão thân"⁽¹⁹⁵⁾
Mẹ chồng, dâu, cháu toàn hồng tát
Đem đầu ra sông vớt sẽ hay
Mẹ nghe nói rác tai sốt ruột
"- Con sao oan không lọt một lời
Vô phúc để con người dạ lộn"⁽¹⁹⁶⁾
Thế Khanh đành mở miệng ngay luôn
Rười rượi nước mắt tuôn trình nói:
"- Thân tôi mắc tội lỗi thờ than
Mẹ hời chớ đến can đây đấy"
Thế Khanh đứng cầm gậy choảng luôn
Thị Trinh nàng than hồn chẳng được
Các bà lẫn ra khóc động trời
Thế Khanh buộc văn khôi Trinh Thị⁽¹⁹⁷⁾
Lại buộc hai con bé nam trai
Buộc đem ra bên ngoài bãi cát
Nàng vào lạy từ biệt mẹ chồng
Dặn bà con láng giềng mục chị⁽¹⁹⁸⁾
Nàng lấy sách địa lý thiên văn
Đem theo để trong thân mình đó
Buộc nàng ra bãi giữa thênh thang

每軍神每味排家軍每世參予諸世每惟世郎娘所研可敢唯
 秋民失秋呼漸相民秋秋卿十十將卿秋秋惟卿將所研可敢唯
 困龍參笑喚許以叫出了官婆仍以官每速揮娘渭各爺赤孩懷笑
 屋堅崗咆降娘干滂金恩保姆翼袍保都淪算玉殿官妹烟噴嘆
 干滂鬻咆咆增艷翁泡銀蝶他婦官吟署跪他柯貞園歌首似窮寬
 笑浮別送凌凌渡共翔以切保困呈保切對正室莊公遠速保雀
 听沙呂眼凌凌和翁贖車帝干听官配車何明啞王侯邦呈欣听隣

Mọi gần khồn rự van háy sảng
 Quân dân nhộn soong phảng phủ sa
 Sắp tằm sam tổng nà piết lạ
 Mọi gần háy rả rạ sổng nằng
 Riềc roọng háy xảng tàng rảng rảng
 Piái tem hẩu nằng nằng bến sông
 Giạ tướng khầu can ông gung wạ
 Quân dân kéo phảng tả lạy ông
 Mọi gần xuất kim ngân khầu duốc
 Mọi gần lều toọng điếp xót xa
 Thế Khanh quan bầu tha bầu đày
 Sam síp bà mụ chị khồn can
 Hà síp nhừng bà quan khồn ga
 Chư tướng khầu lạy gạ giường quan
 Thế Khanh quan bầu khan bầu phuối
 Mọi gần mọi lòng gùy xiết xa
 Ròi ròi tóc nập tha duối á
 Thế Khanh sắp toan khả chính minh
 Túc thí nằng Thị Trinh vọng pác
 Nằng sảng mừa diện các Trang vương
 Sảng mừa các quan luông công hầu
 Sảng mừa vô mè cấu viện bang
 "Khai lúc mà đin gần viện vọng
 Văn nầy lúc lo cúng bầu hần"
 Ròi ròi nằng than khoăn hác gạ:
 Gòi dú hội noọng xạ hương lân"

Mọi người khôn biết can khóc dặn
Quân dân đầy hai bến phù sa
Đứng đông nghịt cả ba đồng ruộng
Mọi người khóc vang động đưa nàng
Kêu gọi khóc bên đàng rên rĩ
Giải chiếu cho nàng nghỉ bến sông
Gia tướng vào can ông cùng nói
Quân dân đầy bến suối lạy ông
Xuất vàng bạc hùn chung vào chuộc
Cùng một lòng ao ước xót xa,
Quan một mực không tha không để
Ba mươi những mụ chị khôn can
Năm mươi những bà quan khôn nói
Các tướng vào kêu gọi trình quan
Thế Khanh quan không khoan không nể
Người người đều xuống lạy xót xa
Nhìn nàng nước mắt sa sụt sướt
Thế Khanh toan đem giết rành rành
Tức thì nàng Thị Trinh kính nhắc
Nàng dặn về đến các đức vua
Dặn về các quan to chúa tể
Dặn về bố mẹ đẻ xa vời
Gả con tới nước người xa lắt
Nay con lo thắc mắc không còn
Rười rượi nàng tha hồn tự nói
Hãy ở, mừng xa hồi quanh vùng

梁何如王我来了分重敲博为命龜呀江内觀難推冷声和听將軍
太幻竟竟空走哈十别動音云赴哈音海沒來救舊条地在秋庄觀
采伯家空陷越隣痔拉啤欣啗難暗來淪慌罪汾尹退咏諸該根曼
走妒中凌阴中多步音咏晚啗边淪妹都兔眉眉雀吏音娘坡幼犯
越音曾新準吟曾恩信每他賣音望喃音傍倍保汾魁狄牒翁咬眉
尸寸寸齊尸出似似卿似貞帳狄狄望看狄狄胡默毀妹將狄泪渠
听听听听听落似竟每世每氏身妹許狄聖妹妹嬈音汾粵諸妹諸百

Sắng se già lão sân Thái Bá
Sắng thuần tăng lùa phá áo a
Sắng thuần tăng trung gia vì noọng
Khôi tề lỏng viện vọng Long vương
Viác se chôn âm dương song ngã
Gần dù gôi lu già lão sân
Vì noọng tăng hương lân gôi liệu"
Mọi gần tọng lo héo síp phân
Thế Khanh tin tề vẫn piết trọng
Mọi gần mọi riết rộng động bản
Thị Trinh tha ngòi hần tề bác
Thần nàng lại củ pác vẫn vì:
"Mê lúc tề vẫn phi mất mình
Hầu lúc kìn nôm ím gôi thái
Lúc kìn nôm mê lai tề sắng
Kìn giá tề lỏng nậm hai giang
Mê lúc rầu thái wang bốn nội
Mê lúc ngô mì tội rồi bản
Đét răng bầu mì phân cứu nạn
Tề dẫm phân hác vạn lồm xuôi
Phân đoạn vạ lại thôi tề lạng
Nửa mê lù tề woeng ti rầu?"
Chư tướng điếp dươ châu đẳng họa:
"Mê lúc ông wái chá hất răng?
Chứ thâng vẫn au căn đẳng dữ
Tậu bà mì phạm phụ xấu xa

Dặn Thái Bà mẹ chồng già cả
Dặn hết thầy bác bá chú cô
Thấy trong nhà dạn dò anh chị:
"- Tôi xa lìa quanh quê Long vương⁽¹⁹⁹⁾
Rẽ để chốn âm dương hai ngã⁽²⁰⁰⁾
Người ở sẽ xem cả mẹ chồng
Chị em cả quanh vùng sẽ liệu"
Thầy mọi người ruột héo mười phần
Thế Khanh dậy định bấm gấp rút
Ai ai đều kêu khóc động trời
Thị Trinh mắt nhìn coi cái chém
Thân nàng lại lên tiếng lân la
"- Mẹ con tôi nên ma mất mạng
Cho con bú no hăng lìa trần
Con bú mẹ còn cần nhấn việc
Bú rồi thì uống nước hải giang⁽²⁰¹⁾
Mẹ con mình chết oan bến nội
Mẹ con nào có tội hồi trời
Hạn hán mưa không rơi cứu nạn
Sắp có mưa bỗng cản gió to
Mưa rồi trời lại cho hạn hán
Thịt mẹ con tiêu tán nơi nao?"
Các tướng nghĩ xôn xao bàn bỗ:
"- Mẹ con ông giết bỏ làm chi
Nhớ ngày lấy nhau kia mới phải
Dù bà có sai trái xấu xa

45

下低者尸埃明政智氏典龍寬喻條地著落咗歟
 天秋廿分初正同如真保栖翠海殊祥庄ノ作野素保氏何如用
 家初鼓把鼓叉生構珠地羽盤根蟬鼓已猪客得野保氏何如用
 国候送束音道还結舞泪涓欣健廉色反顧林岸如扒請他素南
 安齊翁須翁恩桑吟娘娘帝帝連蚤啖姊苗出速解將洽乃慈
 登乃万尸咁娘凌媚計幼信晏姊直出晏乃慈卿消他韶請洽乃慈
 翠景干杰也差販夫連条自太慈氏妹太景殊世揀滄唯寸每收送

Bà rự an quốc gia thiên hạ
 Giờ nầy tẻ ngò khà gần đây
 Xiên mản ông sống pây là giá
 Mặc se tua đông pá phân xây
 Vần rắng ông tẻ pây khà wái
 Nhược nằng toọng đạo ngại chính minh
 Vần lẳng tèo hoàn sinh hồi cổ
 Phua mìa gòi kết cấu như xưa"
 Liền kẻ nằng khôi chua Trinh Thị
 Tèo au nằng thăng tí bầu hăng
 Cù tin nằng mưa thăng lạy giá
 Thái Bà dây hăn nà roọng khoăn
 Giá lủa dây hăn căn thêm lần
 Thị Trinh nằng liền sáng mẽ hây:
 "Mẻ dú lúc tẻ pây táng tỷ"
 Thái Bà hây đặc dạy đấng khan:
 "Giờ nầy lủa cấp lan phít viác
 Mẻ ké dú dẫu các râu lu
 Thế Khanh là mỗc mu đã thú
 Tiếp mưa khau ngán dạ rồi bân"
 Nặm tha tóc như phân bầu rời
 Tinh Điêu Thuyền hát tội Thị Trinh
 Thuồn chư trướng chư binh sương hại
 Mọi gằn nặm tha rài như phân
 Hát sự nầy tông thân âm ức
 Sóng nằng pây nam bắc khau phya

Bà hiểu yêu nước nhà thiên hạ
Giờ sao nữ bầm xả người ngay
Khẩn khoản ngài đưa đi thôi chứ
Mặc sơn lâm ông chúa⁽²⁰²⁾ phanh thây
Làm sao ông nữ đi giết bỏ
Bằng lòng nàng quả rõ có nhân
Ngày sau lại nên thân hồi cố⁽²⁰³⁾
Vợ chồng lại kết cấu như xưa⁽²⁰⁴⁾
Liên cỏi nàng khôi châu Trinh Thị
Lại đem nàng đến đấy không lâu
Tìm Thái Bà đi vào quỳ lạy
Thái Bà nhìn hủ vía con dâu
Mẹ con được thấy nhau lần nữa
Thị Trinh nàng liền nhủ mẹ mình:⁽²⁰⁵⁾
"- Mẹ ở con đi tìm nơi khác"
Thái Bà khóc lăn lóc hỏi sao?
Giờ đây cháu và dâu lia bỏ
Mẹ già trong các đó ai coi
Thế Khanh quả là loài dạ thú
Đuổi vợ lên rừng rú trời ôi!
Nước mắt tựa mưa rơi rười rượi
Nghe Điều Thuyền bắt tội Thị Trinh
Thấy các tướng quân binh thương hại
Mọi người nước mắt rai xót thương
Làm sự này họ hàng thối mắc
Phóng nàng đi nam bắc núi non

46

下差落身要晏时过且事沃花听低地吱
天保齐安太朕当伴宴切生椅听椅祥者吟仗对
象吟帝各亲慈佑委伴慈下他贵慈麦堆吧麻重
因畔卡出老町秋保身媒珠梅吟椅齐不隔登困
诗建寸吟慈帝系保如娘如听速受竟边迷也竟
作贞听秋町保巧辨共贞夫建崔出落根收慈
欣氏坤祥吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟
吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟吟

Gần rầu an quốc gia thiên hạ"
Thị Trinh liền sáng gạ bầu sai:
"- Khôi sáng thuôn thư trai tề viác
Táng gần gôi dù các an thân
Gôi dềnh già lạo sân Thái bá
Khôi bầu dầy dềnh già gằm nầu
Viầu ngài hệ gần rầu đang sí
Điều Thuyền át bầu vi sương qua
Mìn gụng như thân rà thật thả"
Thị Trinh nằng điệp giả xiết xa
Mẽ phua như mè rà sinh oóc
Nằng liền sáng suôm bioóc suôm hoa
Ròi ròi tóc nậm tha sáng gạ:
"- Gôi dù hội suôm quý suôm đây
Vi viác vi tề pây tang tí
Phít viác vắn bắt nghĩa giá chề
Viác căn dù cách quế gôi chữ
Nghĩa vắn nung song mự rà khai
Vi pây vi khôn mà duỗi noọng
Vắn xưa vắn nghĩa trọng gằm nầu
Nòn nằng điệp đàu châu dằm rùng
Giờ nầy pây táng búng viác căn
Tứ nầy vi bầu hăn suôm hóa
Thân vi mền tội vạ oan thân"
Khâu vườn hoa chàng gần sáng gạ:
"- Hội vườn hoa gôi dù vườn hây

Ai giữ lấy giang san thiên hạ?"
Thị Trinh liền dặn cả không sai:
"- Tôi dặn thầy thư trai rồi rě⁽²⁰⁷⁾
Ai nấy ở đều sẽ bình yên
Nom Thái Bà lão thân hộ nhé
Tôi không được xem mẹ hôm mai⁽²⁰⁸⁾
Cơm bữa hể là ai ở đấy
Điều Thuyền ắt không ví thương qua
Nó cũng như thân ta thật vậy"
Thị Trinh nằng yêu mẹ thiết tha
Mẹ chồng như mẹ ta sinh đẻ
Nàng liền dặn vườn nhị vườn hoa
Rười rượi lệ tuôn sa dặn bảo:
"Hãy ở nhé chốn lạ buồng ta
Chị rě chị đi xa chốn địa⁽²⁰⁹⁾
Bông lia nên bắt nghĩa đừng chê
Xa nhau ở cách quê hãy nhớ
Nghĩa một ngày hai bữa sớm khuya
Chị đi chị khôn về em hời
Ngày xưa nên trọng ngãi hôm mai⁽²¹⁰⁾
Nhớ trong lòng nằm ngồi tối sáng
Luống lạ lòng nay những chia phôi
Rầy chị vắng tới lui buồng lạ
Thân chị thực tôi vạ xót xa"
Nàng lại vào vườn hoa nhẩn nhủ
"- Chốn lạ ời hãy ở vườn đây

117

落根是方貴去杏晏利車敵羊如花全明群
齊對事遠歲對紅界保切竟竟佐對雀不祖幻庄定堅胎尸墜落胎
低客冤社陌地欣町睛茂花謹款恩家房貞搜漂駛赤祿涓地庶財
袁定禿祥帝佐帝沃限曾袁袁東暖中丰氏官他替外帝幻出庄
吟俾竟落困偶妻俾諸落伴笑涓襟条出胎胎滄赤妹望保如如
斯登乃俾晏儼节下雀乃造造齊真信卿吟式真外帝帝外
竟功榮登厚功立襟竟榮吟吟竟氏自世自每氏自胎排胎發保暴

Vì sáng gấm vườn đây tề viác
Công soong rà định các đuôi cần
Giờ nầy vì thúc oan sự lạ
Soong rà viác táng xạ viện phương
Gấm nâu khôn đây chương vườn quý
Công ruyền rà tả lý đuôi xuân
Lập tiết xuân đây hân hồng hạnh
Điệp bioóc ra oóc đénh gấm nâu
Vi hác chữ dẫu châu bầu rời
Giờ nầy viác táng tới xiết xa
Gỏi dú bạn vườn hoa vì hân
Gỏi dú hội vườn kín vì chương
Vi tề mưa đông luông tả noọng"
Thị Trinh điệp dẫu toọng đuôi hoa
Củ tin tèo trung gia hác vọng
Thế Khanh dú thư phóng bất minh
Tứ gạ của Thị Trinh vẫn còn
Mọi thức của quan tợn au pây
Thị Trinh nậm tha luây dẳng vạ
"- Tứ khỏi mà thê mà định gia
Của vô mê khỏi mà khỏi mà kin nung
Pây dây kin dây nung của phua
Của khỏi bầu au mưa se vi
Tham giàu noọng dú tí quê gia
Bầu tham noọng dẳng mà lạc khái
Giờ nầy vẫn tiền tái của phua

Chị dẫn để vườn hay ⁽²¹¹⁾ chị chạy
Công đôi ta định đẩy cùng nhau
Bây giờ em mơ vào sự lạ
Đôi ta lia biệt xã viễn phương⁽²¹²⁾
Sớm hôm không được sang vườn kín
Công duyên mình hò hẹn cùng xuân
Gặp tiết nở thấy ran hồng hạnh⁽²¹³⁾
Yêu hoa ta và cảnh sớm hôm
Chị không rời trong tim nhớ mãi
Bây giờ lia mãi đại⁽²¹⁴⁾ xót xa
Hãy ở bạn vườn hoa chị viếng
Hãy ở nhé vườn cảnh chị nâng
Chị lia em về rừng vợ vẫn"
Thị Trinh lòng ngơ ngẩn cùng hoa
Bâng khuâng trở lại nhà những thấy
Chốn thư phòng chàng Thế bất minh
Nội của cải Thị Trinh ngày trước
Mọi đồ quan thu xếp đem ra
Thị Trinh lệ tuôn sa mới nói:
"- Từ khi về ăn cưới định nhà
Của bố mẹ tôi về mọi thức
Chưa được ăn được mặc của chồng
Vẫn để chàng tôi không có lấy
Tham giàu tôi ở đây quê nhà
Vì không tham mới ra lạc lối
Tiền nong nên của cải chồng đây

免幼身呂晏養師佐黠嘒家呼署濟信還粃敗低退嘆吟山魁慌
 尸免連應貼鼻色天保沃咏隣唉庄家駢保邊散保保全庄孟咏岸
 漏責珠陵銀駢幼相摩醜黑如麻應山蛛信乃暴坡黠明官野塹黠
 幼船魁敗金夫保天粉襦他免沃他家爺仗姻都音沃歌卿岸敗東
 保潑娘模潑姪了冊娘娘冷曹叫陰茁許音散保作娘裝世漏十仍
 料娘退芭物尸如幼貞孩妒民刑貞似吟駢郎郎芽退將免娘方免
 世金較入室幼船波氏抵醜安番氏祥者爺音爺姻所諸如幼娘準

Noọng lều bầu au mùa se vì
 Kim ngân thêm của quý vi au"
 Đoạn thôi nàng khỏi chua liễn lá
 Nhấp bầu mạy hắt phà che thân
 Bảo vật thêm kim ngân của lạ
 Au se hắt phạ mà gấm nâu
 Của noọng lều bầu au sắc đường
 Một au xéc thiên tướng thiên sư".
 Thị Trinh nàng cảm mừng bầu tả
 Tựa lúc nàng lạy già oóc pây
 Già lùa nậm tha luây riể roọng
 Bình dân tăng vi noọng lân gia
 Mọi gần kéo oóc mà hầy sắng
 Thị Trinh nậm tha ăng đẳng khan
 "Táng gần đú gia san gia tế
 Già gạ hâu vô mẹ chắc tin
 Vô chắc tẻ nhỏ tin bầu chầy
 Tẻ tức sán đin nầy vắn bura
 Vô tức bầu do giờ sán vãi
 Đin nhà rầu tẻ wái bầu dầy".
 Sắng thôi nàng oóc pây bầu chầy
 Chư tướng lo áy nầy vọng than
 Vừa mìn Thế Khanh quan đẳng gạ
 "Au nàng mùa ngân dạ Lịch sơn
 Viện phương síp wắn táng vắng ve
 Chôn mìn nhưng đồng ké ngân hoang

Để chồng tôi không hề lấy lại
Để bạc vàng của quý chồng thu"
Nói rồi nàng Khôi Châu liền rào
Khâu lá cây làm áo che thân
Nội bảo vật kim ngân của lạ
Để lại cho chồng cả sớm khuya
Của em không tơ hề một tý
Một mang sách địa lý tiên sư"⁽²¹⁵⁾
Thị Trinh nàng cảm đi không để
Nàng công con lạy mẹ ra đi
Mẹ con khóc như ri lệ chảy
Quân dân và anh chị lân gia"⁽²¹⁶⁾
Mọi người đổ đi ra khóc dạn
Thị Trinh nước mắt bắn nói qua:
"- Mọi người ở trong nhà giữ kẻ
Đừng nói cho bố mẹ biết tin
Bố biết sẽ cắt chân không chạm
Đánh đất này nên mắt xác xơ
Bố đánh không đủ giờ tan bại
Đất đai ta hủy hoại không hay"
Dặn xong nàng ra ngay tức khắc
Các tướng lòng thắc mắc thở than
Bấy giờ Thế Khanh quan mới nói:
"- Đây nàng đi ngàn nội Lịch - san
Dằng dặc mười ngày đường xa vắng
Chốn kia toàn rừng rậm ngàn hoang

不空堅遠地懷美都產妻賀
 魚珠者連泪魄眉京米正喜
 狼胆泪配娘喉貞陞珠誌閨
 絳色送吟送難玉殿魁边房
 仍仍隔喋隔每娘曾恨了迷
 广碧幻將嘶吼对泣彈恩琴
 東四親象堪每依耽韶惻男

Đồng quảng nhệm sưa sang vô vãn
 Tứ bích nhệm phya dán goeng không
 Thân au mùa sống thâng giá chổi
 Gia tương vãng gắm phuối liên sang
 Sấm sưa mùa sống nằng thâng tì
 Mọi gắm mọi nắn ni hồn kinh
 Sương duối nằng Thị Trính mì nghĩa
 Tồn khóp thuồn điện bệ kinh đô
 Điều Thuyền nằng khôì chua dú sỏa
 Mãng toạng lểu vãn già chính thê
 Nâu gắm dú phòng khuê hí hạ

*

*

*

貞齋山万峰模暗因汾界偷蛛罟
氏黠林边隣聖暇边如下魚竿車
呵信野鴝砧邑陌脩路秋姜泪麋
玉白岸柳留吏金身他边不望東
段娘準徑于漂吏及淪共塢麻吟
吟来更復操衣娘倚貞齋出沃伯
吏齋出仍帶抵身身云齋儒生送

Lại gạ đoạn nguồ á Thị Trinh
 Nà miắc nàng cũ tin pây nà
 Xuất tồ chồn ngàn dạ lâm san
 Nhựng linh găng sưa sang vắn vắn
 Lao sao tềnh nà dần rân ra
 Tịa lúc luấy rài phya kin mác
 Thân nàng lại vọng pác dươ châu"
 "Thân câu cặp thân mầu vắn đỏ
 Thị Trinh nặm tha ló như phân
 "Vừa xư gụng vắn gần hạ giới
 Mìn dú tàng bắt ngãi vô luân
 Sinh oóc mà hại thâng vô mè
 Sống câu khau đông ké xa kin

Rừng rậm lại hổ lang nhan nhản
 Bốn bề vắng núi nản dậm khơi
 Mi phải đưa tận nơi đừng trái"
 Gia tướng vâng lời nói bèn sang
 Sắm sửa để đưa nàng chốn ấy
 Người người đều nể nữ hồn kinh
 Thương với nàng Thị Trinh có nghĩa
 Đồn khắp nơi điện bệ kinh đô⁽²¹⁷⁾
 Điều Thuyền nàng Khôi Châu trong các
 Bụng mừng thầm lên bậc chính thể⁽²¹⁸⁾
 Sớm tối nơi phòng khuê hể hà⁽²¹⁹⁾

*

* *

Lại nói đoạn ngọc nữ Thị Trinh
 Nàng mặt ngọc hành trình rong ruổi⁽²²⁰⁾
 Bỗng tới nơi ngàn núi lâm san
 Những khỉ vượn hổ lang nhan nhản
 Hót lao xao trước nản rân ra
 Công con dạo lần qua ăn quả
 Nàng tự nghĩ bảo dạ vân vi;
 "- Thân ta như thân mi cùng cảnh"
 Thị Trinh lệ lai láng như mưa;
 "Nó cũng người đời xưa hạ giới
 Vì ăn ở bất ngãi vô nhân
 Đẻ ra đời hại thân cha mẹ
 Tống rừng già bỏ để cùng ăn"⁽²²¹⁾

17

形車室花情命嗟
更切雀尋人咬
筆情他呀麻正東
信人冷蟬數保江
內慘連嘴蝶呀出
辺真唯天景故外
亡氏唯妻托妻身
就推岸眉波惹憐
憐憐十娘曉有黠
希聖敗曉三

Dăng vãn nội tín khôn biến hình"
Thị Trinh tham nhân tình xiết xa
Ròi ròi tóc nặm tha hác vọng
Xuân thiên tiếng mềng rộng tím hoa
Thác cảnh điệp pây mà nhân tính
Trách bản rằng bầu chính hời bản:
"Thân khỏi dú chang đông bức mình
Mê lúc tá gia đình cách quê
Queng quý rộng cao dẻ rập riu
Xui hắt gản vườn héo thâm thương
Ngán quảng bầu mì rườn mì bản
Mì nhặng linh cấp nạn sưa sang"
Một mình nằng vọng than ngán dạ
Khăn khăn toọng điệp giả cấp phua
Điệp mà tăng soong tua lúc ý
Điệp chữ bầu rự pi tăng rằng
Síp vắn dằng mừa thâng piót tỷ
Nằng ưm soong lúc ý hầy than
Ngồi hăn phya Lịch San tạc dư
"Hữu Ngu thị cổ sự Thuần canh
Bồi mê lằng toọng cheng hát giả
Vừa Thuần khâu ngân dạ Lịch San
Xưa Thuần gụng dú chang ngân này
Vắn lằng mìn tại dây vắn vừa
Ngồi mừa hăn kỷ tua sảy khát"
Thị Trinh nằng vọng pác bầu hắng

Thân mọc lông mà nên biến đổi"
Nàng ngậm ngùi nông nỗi xót xa
Châu lệ⁽²²²⁾ nàng tuôn sa tự thân
Ngày xuân ong gọi bạn tìm hoa
Ngắm cảnh người suy ra cảnh vật
Trách ông xanh⁽²²³⁾ khe khát biết chăng
"- Thân tôi ở trong rừng bút rứt
Mẹ con lìa gia thất⁽²²⁴⁾ cách quê
Tiếng quốc gọi đi về rạo rức
Xui cho người buồn não buồn thương
Ngàn rộng không gia hương làng bản
Chỉ có khỉ hươu hoẵng hổ lang"
Ngàn nội một thở than ngay ngáy
Nhớ chồng và nhớ mẹ sớm hôm
Nhớ chồng nhớ hai thằng con trẻ
Nỗi thương không biết vì thế nào
Mười ngày mới lần vào tới chốn
Nàng bỗng hai con mọn khóc than
Nhìn thấy núi "Lịch San" tác chữ
"Hữu - Ngu thị cổ sự Thuấn canh"⁽²²⁵⁾
Vì vợ sau bụng tranh làm cả
Xưa Thuấn vào ngàn dạ Lịch San
Vua Thuấn từng ở ngàn này trước
Về sau ngài lại được làm vua
Nhìn thấy những con to ruột đứt
Thị Trinh nàng liền nhắc lời ngay:

"- Bây giờ về đến đây rừng cái⁽²²⁶⁾
Các tướng về cửa đại với quan"⁽²²⁷⁾
Các tướng lệ trào tuôn thưa nói:
"- Chúng tôi đưa đến núi Lịch San
Cầu bà sống bình an mãi mãi
Tôi xin đi trở lại quê nhà
Ở bình yên mong bà vui mạnh
Chúng tôi xin sẽ ngoảnh hồi hương"
Mọi người xuất bạc vàng đưa tặng
Nàng ngỏ lời thật bụng cảm ơn
"- Các tướng rủ lòng thương yêu tới
Ơn này tạc mãi đại⁽²²⁸⁾ lên trời
Công đức để muôn đời giữ vững
Nuôi nhiều ngày tôi sống nhờ công⁽²²⁹⁾
Tôi lấy gì giả xong mới đúng"
Đây đây nàng chỉ những chổi từ:
"- Vì bằng tôi tham đồ phú quý⁽²³⁰⁾
Tôi trở về bốn địa quê hương
Khỏi để tôi chết thương tính mệnh"
Các tướng biết tâm tính quá thương
Dạ lo lắng thu vàng giả đó
Thị Trính nàng lại nhủ lời ngon
"- Hãy rủ nhau hồi loan về chỗ⁽²³¹⁾
Đánh thân tôi đã bỏ khôn than
Nếu mà thấy nhà quan có sự
Giao công sẽ lại nhớ cho hay

卞明过功听京遇前到侵美家殊隣呂山時併吏信番山听
 庄正者肩仍淋壯請難乱眉中町多别林即别吟回丙家庄廣邑如
 係全矣賢東應真欺方把似殊麻匙身野桃意量躍京蓬畔野園岸
 軍双交恩損他氏麻哥東每裨慈瀕冀岸模每思秋淋河岸四
 寅共會听赤滄振模汝頻冠涓帝珥匡庶哀僕每叶速涓句仍仍
 暴酉再將机似害幼漂昨者吟保諸吏叶史將取出他將卿山
 即申如諸在每修了棟叫娘朴叶娘幼变諸每娘滄諸世正東放

Tức giờ dần quân hây dăng bển
 Thân dậu gụng song tuyến chính minh
 Mạo dậu hội giao bình giá quá".
 Chư tướng gạ: "Ôn bà mì công
 Đạ pát mà piôi đông nhằng sảng!"
 Mọi gằn nậm tha ắng rằm kinh
 Suong hại nằng Thị Trinh sây khát
 Liều au may mà hắt thiêng rườn
 Lọm luậy khóp sí phượng kín đáo
 Kéo lo tua đông pá luồn xâm
 Nằng gia ơn mọi gằn mì nghĩa
 Phác gằm mưa lạy mè trung gia
 "Khòì bầu đay pây mà dểnh mè
 Khòì chứ thàng tua ké hương lân"
 Nằng lại hác than thân piết lạ
 Au khòì mưa ngàn đạ lâm san
 Piền vắn vườn mạy khoang tức thí
 Chư tướng diếp mọi ý piết suong
 Mọi gằn mọi tư lương lu rại
 "Nằng dú khòì xo tái hời tin".
 Nậm tha tóc rằm kinh bường nà.
 Chư tướng mưa thàng sỏa gia san
 Thế Khanh củ pác xam dăng gạ:
 "Lịch San nhưng ngàn đạ quảng rì
 Đông ké nhưng tứ vì phya dân
 Puồng bà se dú ngàn như quang

Đánh giờ dần mới hay bền vững
Song tuyền thân đậu cũng rõ ràng
Đừng qua hội giao binh mao đậu"
Các tướng" dạ"; "- Nàng rủ công ơn
Đã bắt đầy lâm sơn còn dặn"
Cùng giọt dài giọt vẫn ướt thân
Thương hại nàng trăm phần rất lạ
Liền lấy cây sơn đã làm nhà
Bốn phương rào quây qua đầy đủ
Kèo lo loài dã thú tới lui
Nàng cảm ơn mọi người có nghĩa
Gửi lời về lạy mẹ trong nhà
Tôi không được lại qua trông mẹ
Nhớ người già hết thầy hương lân
Nàng lại tự thương thân quá đổi:
"- Đầy tôi vào ngàn nội lâm sơn
Tức thì biến nên vườn cây trúc"
Các tướng đau từng khúc lòng thương
Mọi người đều rõ ràng phải trái:
"- Nàng ở, chúng tôi lại dời chân"
Nước mắt dội ướt khăn đàng trước
Chư tướng về đến các cửa nhà
Thế Khanh hỏi han qua bên nói:
"- Lịch San toàn ngàn nội rộng dài
Rừng già bốn bề quây núi nân
Thả bà vào chạy tản như hươu

野空吧大命汾氣分呂咄徒分呂嘸
岸盡雪盡列如皮色建保魚色保噪
山廊東吐來行身帝身懿綰虎優賀
木肩江甚併登列保列敵麻醜病喜
仍前花敗然速過望凜懿團戰氣沒
碧肩望少要他來滄要綽沃保懿敢
世保仍都太滄懌和太韶運了太加

氏慌野墜掘身保併吟色
真岸野墜掘身保併吟色
珠地履蹀蹀地履蹀蹀
魁幽御蹀蹀許色墜思
段娘對沒力考帝嘆恩拾
呼取伴喃蠟色呂孩貞取
吏自耿肱羞帝吧登氏取

Tứ bích nhệm lâm san ngàn dạ
Bầu mi rườn mì sỏa hư không
Nhệm kin phiắc chang đông táng bự
Đo siêu vắn quá mự đủ dài"
Thái Bà nghìn sương lai lướt mình
Nậm tha tóc soong háng như phân
Đếp lai quả lướt thân vắn khảy
Khẩu nậm kin bầu đầy sắc phân
Thái Bà lằm lướt thân vắn là
Điêu Thuyền nạng hìn già bầu lu
Liền oóc toọng ma mu vô đồ
Liều bầu chắc xầu hồ sắc phân
Mặc già khảy bệnh xâm bầu là
Gùn vắn một hí hạ vắng khua

*

* *

Lại gạ đoạn khôi chua Trinh Thị
Lứ vắn nạng dú ti ngàn hoang
Hắt bặt đuôi sủ sang ngàn dạ
Mốc giắc một luầy lọa xa kin
Sai mản lắc lỏng đin khôn gút
Đầy sắc khéo hẩu lúc liệng thân
Vừa là đầy sắc ăn, vừa bầu
Soong lúc háy kin khẩu đẳng sương
Thị Trinh toọng tư lương khôn gạ
Vắn vắn thấp phiắc nhà vắn phya

Tứ phía toàn non cao núi đồ
Cửa nhà đều không có mông mênh
Ấn lá cỏ rừng xanh trừ bữa
Qua tháng ngày thiếu đủ ngồi sông"
Thái Bà nghe cả thương ngây ngất
Rào rào sa nước mắt đường mưa
Những lo lắng say xưa phát ốm
Chẳng cơm canh ăn uống chút nao
Thái Bà ốm xanh xao người lả
Điều Thuyền chơi khuấy khóa nào trông
Hóa vô đồ cùng chồng lợn chó
Không hề biết xấu hổ một phân
Mặc bệnh tình mẹ chồng càng nặng
Đêm ngày chỉ lẳng lẳng lơ lơ...

*

* *

Lại nói đoạn Khôi Châu Trinh Thị
Từ nàng tới đất ấy ngàn hoang
Làm bạn với hổ lang ngàn rậm
Đói bụng chỉ lần kiếm tìm ăn
Dây củ mọc sâu chân khôn bới
Được củ nào con đọi nuôi thân
Hoặc được một củ ăn khi chẳng
Hai con khóc ăn lắm càng thương
Thị Trinh dạ lo lường khôn nói
Tìm rau ở sườn núi hàng ngày

54

命身啟力馱身來通祀佛地千啼氣足姻岸外根柯思美此乃車
 吟迫落云數段仍保眉前勝余出許富嘴大嘴泪煩許者眉盡累切
 床暗東拜辭弱仁素去殊归貴烟咽來尋身硬亦許分吁真吏便肚
 幼吧防望大素芳期叁帝替駐聖登亞善冀留叫亦仍咱伙叫身腹
 急女那娘帝爭廿欣帝慄叁添亦曾前迷霍呀伙呀伙自祿伙如慄
 琴嘴生敗仁耽悅貞出唯方銀款保都乃改抗班滑模貞望瀕伙雀
 吳吧效帆文了如氏娘唯這金珠軋軋軋軋改候眉伙即廷醫每身娘

Nâu gắm kịp au mà liệt mình
 Bựa dác là bựa im bức thân
 Sở sinh lồng dương đông lạc khái
 Gùm vắn nằng vọng bãi vắn vì
 Vắn Nhân đây hốc pí cái mã
 Lều chắc sự tó nả dàu thân
 Noọng mìn lá Đức Nhân nhằng nọi
 Thị Trinh hân bối rồi bầu thông
 Nàng dú đây sam xuân mì lễ
 Tỏi tội điếp vô mè rườn hây:
 Viện phương sam bươn quây cách tu
 Kim ngân thêm cửa quý dư xiên
 Mè lúc mà kìn dân dú dác
 Bần bầu chất đặng pác hâu thai
 Vừa dú rườn vui lai phú tức
 Vừa nẩy dú khó nhọc dác dân
 Vắn vắn hác than thân đại ngân
 Linh căng rộng nả dân râu ra
 Mì vừa mìn kéo mà thặng xầu
 Mìn mừa rộng mà hâu vậ cần
 Tác mác mìn nhằng phẩn hâu á
 Thị Trinh củ pác gạ gạ ơn
 Nả khuôn tọ chần mìn mì ngại
 Mọi tua mìn kéo rải vắn phya
 Thân mìn như thân rả giờ nẩy
 Nàng hác điếp dàu sảy xiết xa

Sớm tối hái đem về nuôi miệng
Bữa đói no chẳng định, bụng mình
Xuống cõi trần số sinh lạc lối
Đêm ngày nàng khấn vái vân vi
Văn - Nhân sáu tuổi rầy hơi lớn
Biết rõ niềm đau đớn trong thân
Em nó là Đức Nhân nhiều chước
Thị Trinh nàng ao ước luôn luôn
Nàng ở được ba xuân có lẽ⁽²³²⁾
Rười rượi nhớ bố mẹ nhà ta:
"- Ba tháng chầy đường xa cách dặm
Bạc vàng của quý lắm dư ngàn
Mẹ con đến đói ăn rách mặc
Mũi ta trời không nút thác cho⁽²³³⁾
Khi ở nhà vui ca phú túc⁽²³⁴⁾
Giờ đói rách khổ nhục khó khăn
Ngày ngày tự than thân rùng lớn
Bú dù kêu trên nân⁽²³⁵⁾ rân ra
Có khi chúng đổ về tận mặt
Gọi cùng về để cốt bạn nhau
Bẻ quả đem về trao chia ả
Nàng có lời cảm tạ già ơ⁽²³⁶⁾
Mặt lông nhưng dạ người có nghĩa
Con con đều bò chạy sơn pha⁽²³⁷⁾
Thân nó dường sơn ta lúc ấy
Trong lòng nàng ngẫm nghĩ xót xa

電京咱算被凌命漢慢身下蜈蚣身起京咱請下刀辱欺世車保嘴
 冷這哈因敗也哈監凍後審如傘沒貼癢蝦渴候身榮隊上切眉在
 麻被聖咱官尊煙情雷岸銀流難麟樣聖咱畧野荒課老妹偶愁
 新襪和吧許鄭帝仁房大床儿呢困電色式幽岸仁埔老对爺咩
 柳肩肩十樣咳掘姜索出索索帝出襖入每也似幽舜正夾喧妹娘
 腊保保肩芭職羞湘豔乃豔乃也乃也乃也乃也乃直安官咳真
 贅姻甯吧入保色牒姐姐姐暴姐暴姐暴姐暴姐姐姐論立安孩妹氏

Bước lạp mười lồng mà lạnh lũng
 Dân bầu mì sữa mừng dà kinh
 Dác bầu mì khâu kín liệng pác
 Bựa im síp bựa dác khồn toan
 Nhấp bầu mạy hắt man hắt sữa
 Bầu chắc hơi pya nựa là răng
 Sắc sai gút đây mẩn liệng mình
 Diếp thăng nghĩa nhân tính thờ than
 Vừa núng nòn phòng loan lợm mẩn
 Vừa nẩy dú đại ngàn một thân
 Vừa núng nòn giuờn ngằn suôm bioóc
 Giờ nẩy nòn ghẻ rốc như ngủ
 Vừa núng đây phong lưu tản vãng
 Giờ nẩy dú khồn nạn một thân
 Vừa núng sữa long lân phiềng phảy
 Giờ nẩy nhấp bầu mạy giả kinh
 Vừa núng mọi thức kìn dâu pác
 Vừa nẩy là dú dác khát châu
 Vừa núng gần gần nầu hấu hạ
 Vừa mẩy dú ngàn dạ thân đeo
 Luận đức Thuấn nhân Nghiêu vinh nhục
 Rốp đạo chính đồng rốc đòi khi
 An an lại nguy nguy thường thể
 Lúc quan chàng đuôi mè xiết xa
 "Mè ới mè vô rà mì bầu?"
 Thị Trinh toạng lo sấu dăng khan"

Tháng chạp hạt sương sa lạnh ngắt
Không có áo chống rét che thân
Đói không có cơm ăn nuôi sống
Bữa no, mười bữa luống thiếu ăn
May lá cây làm chăn làm áo
Mùi cá thịt chẳng thấu một hơi
Dây củ nào được may nuôi miệng
Nghĩ trò đời nhân nghĩa, thở than
Có ngày ngủ phòng loan màn thả
Bây giờ ở sơn dã một ta
Một thời ngủ giường ngà buồng vẽ
Giờ nằm như rúc bụi liu diu⁽²³⁸⁾
Một thời được phong lưu lộng dấn⁽²³⁹⁾
Bây giờ ở khốn nạn một thân
Ngày xưa áo long lân⁽²⁴⁰⁾ dễ dãi
Lá cây giờ may lại che thân
Một thời mọi thức ăn đến miệng
Một thời đói liếng xiếng, dứt gan
Một thời gọi con sen sớm tối
Ngày nay ở rừng núi cheo neo
Ôi! đức Thuần, nhân Nghiêu vinh nhục
Gặp đạo chích, lâm lạc đời khi⁽²⁴¹⁾
Yên yên lại nguy nguy thường thế
Con quan nói với mẹ xót xa
"- Mẹ ơi mẹ, bố ta có chẳng?"
Thị Trinh nghe lo lắng mà rằng:

14

座離孩細爺咯吧係乾亲和爺把娘者涓喻係世編駁亲智徑呂電
暖韶咬迥对喫吧段对老庄丰江妹云保探保失帝困母方史才蒙
雷娜川裏涓悞身乃章要侵越氣把慌越味爺鄉紙研妹似理明野
床吟山計帝才嘆事而太慘对奇看氣煤塹黜齋眉肩对欣地通岸
出响茁茁保别夷敢涓醫恩涓妹吏妹話登听内保保奇通文甘出
狄爺赤麻了仁爺听秋欣宜孩越在听孩弦賣也丰笔既行天改辭
爺要笑扒倭文賣爺孩帝妹差孩文嫁雨妹嘆庄唱眉帕孝通甘叁

"- Vô lúc dú giưòng loan đầu sỏa
Bời vô tình gắm ná Điêu Thuyền
Sống mà dú son xuyên hội lúc
Pắt mà piỏi ghề rỏc vận sủa
Rầu lếu bấu đầu mùa đuỏi vô
Vấn Nhân biết tài ngộ hầy lần
Trách vô lại thán thân rầy rầy
Vỏ rắng hắt sự nầy đoan sương
Lúc xo mùa rườn chương đuỏi giá
Đầy hân ná Thái Bá lạo sần"
Mẻ quan toọng thắm xâm đắng wạ:
"Nhuợc lúc mùa đuỏi giá thư trai
Lúc pây mẻ tẻ thai chang pạ
Vấn Nhân lại khan pýa mẻ năng:
Ruyền rắng mẻ thai hoang vận giá
Tậu lúc chứ điếp giá bấu mùa
Mẻ lúc song tàng chua rơi rủa
Thán trách gạ bởi vỏ bấu sương
Đắng vẫn nội ly hương thất thế
Son sủ bấu mì chia đầu biên
Mì bút bấu mì nghiến khỏn vẹ
Gừn vẫn son đuỏi mẻ mậu thân
Học hành thông hơn gắn tài trí
Thông thiên vẫn đại lý sủ kinh
Nhất vẫn nhất thông minh tài lạ
Sam pi dú gắn dạ mỗng lung

"- Cha con ở giường loan lâu nghì⁽²⁴²⁾
Bởi nghe lời di ghê Điều Thuyền
Đưa mẹ đến sơn xuyên⁽²⁴³⁾ con hỡi
Bắt về để bờ bụi bạn beo
Ta mới không được theo với bố"
Văn Nhân biết được rõ khóc lẫn
Trách cha lại than thân đây đây
"- Cha sao làm như vậy đoạn thương
Con xin về gia hương thăm cụ
Thấy mặt bà rõ kẻ lão thân"
Mẹ quan thật thương tâm nói đón:
"- Về với bà ở chốn thư trai
Con đi mẹ chết ngay trong núi"
Văn Nhân lại thưa với mẹ rằng:
"- Sao mẹ chết thảm thương sầu nặng
Dù con nhớ bà cũng không về"
Mẹ con lệ tràn trề gò má
Trách than bởi tại bố không thương
Mới nên nổi ly hương thất thế⁽²⁴⁵⁾
Học hành không có giấy được biên
Có bút không có nghiên khôn vẽ
Đêm ngày học với mẹ mẫu thân
Học so người thông hơn tài trí
Thông thiên văn địa lý sử kinh
Dần ngày dần thông minh tài lạ
Ba năm ở sơn dã ngóng trông

寸歡桂都鳴篋破鏡銑銑伸情嘆對鄉岸俱
沾枯柏望齊梁帝如落因帝字色家大別
東瞻望姚枯惹寬茅瑒蓋根乃娘地春猶
泣枯枯東色鸞保花淚照雲云你獨將便
撲眉曾撲保靈因望保都扶听仍帝帝討
式了寸式草孩榜吧少生難寬轍你日伴
各望望各百株望吧仍效若命若歛而古

Các thức mạy chang đông đim thuồn
Đim lều mì co sỏm co van
Đim thuồn tằng bẩu han bẩu quế
Các thức mạy đông kê kìn do
Bách thảo bẩu sắc co tẻ ngầu
Mẻ lục hác lo sấu hây than
Kim păng vạ bẩu khoan dầy phá
Mự mự kìn phiắc nhả như quang
Nhẳng siều bẩu oóc thang lạc mừa
Sỏ sinh lỏng chịu khốn thân
Vừa rầu lúc vẫn gần đày gây
Minh khoăn răng vận nầy ngò than
Nhược bản nhẳng sương nằng sắc thi
Bản sương dầy mừa tì gia hương
Nhí nhất đày si xuân đại ngàn
Cổ bạn đỏi linh găng piết sương

*

* *

固隣橫來害根過鄉
大江縱過別左了世
王着筆猛氣敗欣跋
蔡奏起幅追散愧郎
段水色儘王作猛涓
呼王固脚穿似愧秋
吏鄭小世何葉僂村

Lại gạ đoạn Tần vương đại quốc
Trịnh vương khâu tâu chước chàng sân
Tiểu quốc đạ khởi quân tung hoành
Thế Khanh mìn cậy mạnh quá lai
Khả Tể vương đạ thai piết hại
Sẩy tờ rầu sấn vãi tả căn
Mìn gây mạnh gây hơn lếu quá
Khởi xo mừa tức phá Thế Khanh

Các thứ cây trong rừng nếm hết
Nếm thấy cây chua chát cây ngon
Nếm hết thấy cây han⁽²⁴⁶⁾ cây quế
Cây rừng già hết thấy nếm đi
Bách thảo không gặp cây say độc
Mẹ con tự than khóc âu sầu
Muốn ăn báng⁽²⁴⁷⁾ không dao mà bở
Bữa bữa ăn rau củ đường nai
Còn thiếu không mọc đuôi lạ số
Số sinh xuống chịu khổ khốn thay
Bao giờ con nên người được cậy
Vía vạ sao như vậy khôn lui
Có lúc hoặc lòng trời thương họ
Trời thương được về chỗ quê hương
Thấm thoát bốn năm trường ngàn rộng
Cố bạn cùng hươu vượn cả thương

*

* *

Lại nói đoạn Tần vương đại quốc
Trịnh vương tàu bảy chước trong sân:
"- Tiểu quốc⁽²⁴⁸⁾ có dấy quân tung hoành
Thế Khanh cậy sức mình nhiều thay
Giết Tề vương chết tươi hại quá
Thầy tớ ta tan đã bỏ nhau
Nó cậy mạnh cậy cao đã quá
Tôi xin đi đánh phá Thế Khanh

12

者欣吟南和差平紀王界方時矣外安破歐敗民性宸吟安陣屠
 庄針判諸湄保魚卜日在地適即挂隘庄麻吟每困散百慶平沃判
 捲廷顏破邦馬來湖糧地強隘王姜姻拜途座甸亂軍建江位邦允
 麻宴天涓請兵眉海紅湘通圖莊不汨室吏娘斜糸擅朝隣室軍欺
 儘坏希善許治軍滄定破律眉奏倪律隔倪出低吏廿各信甄起燃
 增卿王旨令暇万聖臂沃了南麻王麻希涓王芦南即低卿希坪王
 探世桑色判摸平馬叁决軍濞戎秦了群保莊敗落若芦世願尸莊

Thâm thua mìn mà khoen giăng giá
 Thế Khanh khôi thực dạ khôm hơn
 Tần vương vùa thiên nhan phán gạ:
 "- Sắc chỉ sa mùa phá nước Nam
 Phán lệnh hầu chư bang mùa wạ
 Chọn vắn tấy binh mạ bầu sai
 Hà vạn quân mì lai vô số
 Mạ kin nậm hải hồ bốc can
 Sam bươn vắn khẩu lang nhật ký
 Quyết oóc phá thâng tỷ Trang vương"
 Quân liễu piót biên cương địa giới
 Nước Nam mì quan ái biên phương
 Khẩu mà tấu Trang vương tức thí
 "- Tần vương mìn bắt nghĩa cát binh
 Lều mà piót thang din ái ngoại
 Hầu vùa mùa vọng bãi đẳng an
 Bầu mùa mìn lại sang mà phá"
 Trang vương dú dẫu sỏ lo âu
 "Hắt rừ đây ké câu mọi đoạn
 Nước Nam lại tèo loạn khốn dân
 Nhược tức là nát quân tan tánh
 Rừ đây các triều đĩnh bách quan?"
 Thế Khanh tín sâu chang tấu gạ
 Nguyên vùa nẳng bảo vị bình an
 Se khôi khôi quân bang oóc tặn
 Trang vương nghìn khi mìn phán khen

Chặt đầu đem bêu cảnh mới hả
Vớì Thế Khanh thực đã hờn căm"
Tần vương vua thiên nhan phán bảo⁽²⁴⁹⁾
"- Sắc chỉ sai đại tảo⁽²⁵⁰⁾ nước Nam
Lệnh truyền sai chư bang đi cả
Chọn ngày trẩy binh mã đúng đều
Năm vạn hơn có nhiều vô kể
Ngựa uống nước hồ bể cạn dòng⁽²⁵²⁾
Vận lương thảo nội trong ba tháng
Quyết ra phá đến thẳng Trang vương
Quân đã lọt biên cương địa giới
Nước Nam có quan ải biên phòng
Tức thì tâu Trang vương dưới bệ:
"Tần vương có bất nghĩa dấy binh
Đã về tới đất mình ải ngoại
Cho vua ra vọng bái mới an
Không thì nó lại sang mà phá"
Trang vương ở bệ hạ lo âu:
"- Cho ta tính làm sao mọi đoạn
Nước Nam lại có loạn khổ dân
Nếu đánh thì nát quân tan tác
Tính sao, triều đình các bá quan"
Thế Khanh đứng trong sân tâu lạy:
Xin vua ngồi bảo vị⁽²⁵⁴⁾ bình an
Để tôi khởi quân sang lần nữa"
Trang vương nghe khi đó phán khen

惆悵場妝嫫女如強姝低雲著戰兵陣陵孤夫外陵悃悃明時羞尚閑
堅長教平飛年廿邊吟許來庄征治勝兩火討保姝恩光即霽失隘
官勇噓壯途後鮮室章黠亞時閑殿爭畚畤恩樞京身姝信帥來堪
許雄凡雄吏樓貂送前瀕東即海朝戰畚塹煨乳姝煨如晉元真相
奔軍揮戎官迷如黠送中事煨黠為殺役役懔懔吟歎宦宦叫律
醺墜兵安卿吟吟齊吟吟欣鮮吏雖歎吟前為戰吟卿陵低卿馬齊
幼了諸姝世姝吏竟煨畚者貂竟帝肩系瀕吧煨似世畚祭世安九

"Au tau phát hấu quan kìn mắng
Liều tiến quân hùng dũng khinh tâng
Chư binh sắp kỳ lân giao tướng
Nùng binh nhùng hùng tráng nghiêm trang
Thế Khang quan lại sang lạy mề:
"- Mề gỏi dú lâu nghị binh yên".
Lậu sắng nàng Điều Thuyền là noọng:
"- Vì tề pây viện vọng biên cương
Nàng gỏi dú rườn chương liệng mề
Nâu gắm lu tú kè hấu đây
Giá hất sự đông tây lai nghề".
Điều Thuyền nàng tức thì đẳng khan:
"- Ví hại pây hải quan chinh chiến
Vô giải vì triều điện tấy binh
Mì khi viễ chiến tranh thắng trận
Hệ gạ việc nâu gắm bường lẳng
Tu rườn việc tàng rằng mặc noọng
Bơ vơ điệp đầu toọng đuôi phua
Vậ chắc vậ tề khua bầu khối
Gần gạ điệp mề nọi mề lẳng".
Thế Khanh ngậm đầu thân toọng mắng
Nâu lẳng vạ vừa rùng quang minh
Giờ đây quan tín tín tức thì
Thế Khanh quan nguyên sủy vùa sai
Binh mạ kéo chẵn lại tằm tổng
Cầu bơn lột thânng búng ải quan.

Lấy rượu phát cho quan ăn thường
Liên tiến quân ra chống không lâu
Các quân xếp mấy lần giao tướng
Mặc binh nhung hùng tráng nghiêm trang
Thế Khanh quan lại sang lạy mẹ
Mẹ hãy ở lâu nghị bình yên"
Lại dặn nàng Điêu Thuyền là vợ
"- Anh sẽ đi viễn xứ biên cương
Em sẽ ở nhà chương⁽²⁵⁵⁾ nuôi mẹ
Sớm hôm trông mẹ để cho hay
Đừng làm sự đông tây⁽²⁵⁶⁾ nhiều việc"
Điêu Thuyền nàng tức khắc thưa liền:
"Chàng hãy đi ải biên chinh chiến
Nam nhi vì triều điện trẩy binh
Có khi việc chiến tranh thắng trận
Nội là việc hôm sớm bên sau
Việc cửa nhà đâu đâu em gánh
Dạ bang khuâng một tỉnh yêu chồng
Người biết người cười không phải kể
Họ bảo yêu vợ lẽ vợ sau..."
Ngẫm trong lòng quan bao mừng dạ
Vừa rạng đông trời đã quang minh⁽²⁵⁷⁾
Giờ tốt quan khởi hành tức khắc
Vua sai nguyên súy chức Thế Khanh
Kéo thật nhiều đại binh đầy cõi
Chín tháng trẩy lột tới ải quan

61

×

α

人

東山望海 差遠 虛度 身榮 花和 方月 騎將 算 群民 乍花 竟思
 留家送 呖赤 保慘 於著 沒尋 哀在 遠地 未結 呖 庄 巨 蒙 蒙 羽 帝
 鮮各 官恩 書 來 啗 遇 起 望 士 他 社 椅 帝 椅 係 曙 社 堂 乍 過 士
 貂娘 役 娘 房 畀 盆 挑 相 起 裏 攸 禿 隔 曲 扒 迷 羞 咱 樣 裏 蒙 候 塞
 殷出 骸 蝶 娘 孟 雀 娘 病 了 沃 几 欣 秋 麻 了 麻 敢 自 似 呖 帝 几
 吟叔 夫 鮮 群 替 乃 取 生 策 身 欣 鮮 廿 声 乃 听 齊 生 界 戰 戰 娘 子
 吏帥 琮 貂 取 琮 暴 帽 了 策 金 帝 貂 竟 欣 暴 竟 竟 欣 保 保 秋 鄭

*

* *

Lại gạ đoạn Điều Thuyền nà miac
 Gừn vắn dù dâur các gia san
 Goeng phua pây viêc quan việu vọng
 Điều Thuyền điếp dâur toeng lo toan
 Vắn cón duyên phòng loan xích thắng
 Quỳnh tương vui nầu gắu bầu sai
 Giờ nầy hác vuôn lai thắm dát
 Gừn vắn nằng chạp pác ư hư
 Liền sinh bệnh tương tư giai đắg
 Nòn nòn tèo nằng nằng một thân
 Vuôn thân oóc vuôn lan tím nhụy
 Đây hân kê nho sị vuôn hoa
 Điều Truền hân thúc tha đắg wạ:
 "- Vì là gần cách xạ việu phươg
 Hát rừ mà dù suôn tí nầy ?
 Giờ nầy lều pắt đây thư khen
 Vì rắg mà dù suôn cửa tướng
 Vì tè hát rừ đường lo toan?"
 Nho sinh củ pác khan đắg và
 "Vì là gần táng xạ thân đán
 Bầu chắc gạ vuôn lan vuôn bí oóc
 Bầu chắc gạ vuôn lan vuôn hoa
 Xo nằng dây sương qua thân vi
 Trịnh Từ kê hân sị dây on

*

*

*

Lại nói đoạn Điêu Thuyền mặt ngọc
Đêm ngày ở trong các lầu son
Vắng chồng đi việc quân cách trở
Điêu Thuyền nghĩ trong dạ lo toan
Xích thằng ⁽²⁵⁸⁾ duyên phòng loan ngày trước
Sớm hôm vui chén tiệc không sai
Riêng âu sầu giờ nay bút rút
Ư' hự nằng miệng chép đêm ngày
Bệnh tương tư ốm rầy dai dẳng
Ngồi ngồi lại đứng đứng thờ than
Bản thân ra vườn lan tìm nhụy
Bắt gặp kẻ nho sĩ vườn hoa
Vừa mắt nàng thừ mà lên tiếng
"- Anh là người cách viễn cách lân
Làm sao đến ở vườn này thế?
Bắt được tay quả thấy giờ nay
Anh sao ở vườn này cửa tường?
Anh định làm chi những lo toan?"
Nho sinh lên tiếng van bèn trả
"- Anh là người biệt xā thân đān ⁽²⁶⁰⁾
Không hiểu là vườn lan vườn cúc
Không biết là vườn cúc vườn hoa
Xin nàng được thương qua thân thể
Trịnh Tử kẻ hàn sĩ ơn nàng.

卞竟空韶友登了醜保容了系太盆昆相孟要各外韶了帕姆听庄
 开以育群郑秋文吟妮绿保叶翼对奎改来屏姆凉群保改姊春麻
 出麻幼欣子了渭亮听出呢萌出秋保雀痘粒世听出旁没了疾呈
 江针曾秃醺眷家吟醜来叶眠赤敲耿愚暖粒迫他房研孟即惹留
 梅粉敲恩踈恋山郭听叶房各敲疾战舌孩愿能沧身落香看啞肘躬乐
 婆色咳吐啞交晏对开房各敲疾战舌孩愿能沧身落香看啞肘躬乐
 楚歎如啞倚歡界根如花姆算愿征保官咯聖啞你呂夫役娘托
 楚歎如啞倚歡界根如花姆算愿征保官咯聖啞你呂夫役娘托

Bioóc là dú chan suôn lau lâu
 Vi khâu mã giôm mâu sắc khi
 Khoong tê au tăng pi hội noọng?"
 Điều Thuyền hân thúc toọng nhúm khua
 Cáp Trịnh Tử say sưa chàng truyện
 Soong gản lều khuyên luyộn giao hoan
 Liều rắp mưa gia san nầu gảm
 Phuôi gảm sung gảm tằm duôi căn
 Bấu gậy gạ xấu răng phàm phụ
 Lăn loóc dú lai mự phòng hoa
 Lều bấu nẻ khôỉ rả các mự
 Hệ khôỉ rườn chắc rự hìn toan
 Thái Bà dú giường chang khảy nấc
 Vuồn đuôi lúc pây việc chiến chinh
 Viễn vọng bấu chắc tin rừ đường
 Gùm vắn hác tư tường lúc quan
 Vuồn lai khảy đầu đang nấc lẩn
 Nầu gảm là khâu nặm bấu kìn
 Các mự lo bức thân vọng pác
 Khôi nọi nặm tha lác hây sương!
 Điều Thuyền dú phòng hương piết lạ
 Lều bấu lao răng giả mề phua
 Gùm vắn một vui khua bấu pi
 Mự chị liễn tức thí đường nằng
 Gạ dá khảy nấc đang lẻ thác
 Giảng mà giường nả miác ngòi lu

Hoa là ở vườn trong vắng vắng
Anh vào xem màu sắc một khi
Nào suốt năm đem đi em hỡi!"
phải lòng nàng dạ hỡi mỉm cười
Say xưa cùng chuyện vui Trịnh Tử
Hai người cùng ngẫu ngữ⁽²⁶¹⁾ giao hoan
Liền đón về nhà sớm tối
Lời thấp cao cùng nói ra vào
Khôn kể chữ xấu xa phạm phũ⁽²⁶²⁾
Lăn lóc ở nhiều bữa phòng hoa
Đã không nể người nhà⁽²⁶³⁾ các mụ
Nội tôi đòi biết rõ chơi nhăng
Thái Bà chốn giường loan ốm nặng
Buồn con đi việc trọng chiến chinh
Xa xôi không rõ tin sự thể
Ngày đêm riêng ngẫm nghĩ con quan⁽²⁶⁴⁾
Âu sâu bệnh lại càng thêm nặng
Bữa cơm canh cũng chẳng buồn ăn
Các mụ⁽²⁶⁵⁾ lo bản khoán bản bạc
Tôi đòi⁽²⁶⁶⁾ giọt lệ rắc khóc thương
Điều thuyền ở phòng hương lạ quá
Đã không những chẳng sá mẹ chồng
Ngày vui chơi đùa ngông khôn ví
Tức thì các mụ chị báo nàng
Nói: "- Mẹ chồng bệnh đang hấp hối
Mới đến mời nàng tới trông nom

12

和柔妹冲殊大吕根保惊笑公野晏唆啖命連惜車事人庭噪吟身
 庄老冲静晚条别恒昼晚晴保岸岑吟庄麻相咏切無士中動呈杳
 殊龍泪望中吟來獨欣愁真片東龍請應娘盯仙客花子聖性江看
 魁泪涓太家每边素了吟氏事賊盯娘他寬勤归娘房鄭根牽床过
 玉牒啖限涓然宴床宴恩恨欣娘吟盆淪啼琴龍笑出對買孟吟了
 舞坏意壳字啼太似貞姻泪翕幼齿共似婢曲琴東舞規醺歌師宴
 韶恩小坏保姻欣每氏各牒黝扒保作每奴各太坏韶壳则唱姆太

Điều Thuyền ngược xuôi chưa giảng và

"- Toạng xuôi điệp thặng già lão sản

Khởi ý guầu mùa thặng lu mề

Khởi thúc hạn Thái tuế pí xung

Bầu giầu mùa gia trung ngòi mề

Mụ chị nghìn mọi nhẽ tèo dai"

Hãn Thái Bà vắn lai piết la

Mọi gản mà to nà chàng căn:

"Thị Trinh bà lêu hãn rụ bầu?"

Các mụ toạng lo sáu hồn kinh

Điệp thặng nằng Thị Trinh roọng hầy

Bời ông hắt sự nầy bầu công

Pát au nằng piời đông ngân dạ

Bầu dú lu dếnh già gắm nầu

Rầu gụng vuồn dẫu chầu lo lẳng

Mọi gản nặm tha ằng dẳng khan

Nô ti khoan nằng mà mình

Các mụ roọng động dịnh tương liên

Thái Bà già quy tiên vếng xác

Khởi nọi hầy dẫu các xiết xa

Điều Thuần dú phồng hoa vô sự

Thúc khuây duỗi Trịnh Từ sị nhân

Tắc lầu mời căn kìn trung dịnh

Xướng ca vui cửa tỉnh động vang

Mụ chị khâu giường chàng đường gạc:

"- Thái Bà lêu quá giá mắt thân

Điêu Thuyền ngọc Văn Đăm⁽²⁶⁷⁾ nói tiếp:

"- Lòng tôi thật thương tiếc lão thân⁽²⁶⁸⁾

Ý tôi muốn đi lên trông mẹ

Tôi bị hạn thái tuế năm xung⁽²⁶⁹⁾

Không thể về nhà trong thăm mẹ"

Nghe mọi lời mụ chị về không,

Thấy Thái Bà bệnh găng gay gắt

Mọi người sọm trước mặt bàn rằng:

"- Thị Trinh nàng thấy không đấy nhỉ?"

Các mụ lo rầu rĩ hồn kinh

Nhớ đến nàng Thị Trinh kêu khóc

Bởi ông làm sự bất công này

Ngàn rùng bắt nàng đầy giam giữ

Không ở trông bà cụ sớm trưa

Ai cũng buồn ngẩn ngơ trong dạ

Cùng lệ rơi tằm tã thở than

Tôi tớ gọi vía nàng hộ xác

Các mụ gọi động đạt liên miên

Hồn Thái Bà về tiên bỏ xác

Tôi đòi khóc trong các rân ra

Điêu Thuyền ở phòng hoa vô sự

Lòng đăm chiêu Trịnh Tử sĩ nhân

Chuồn rượu mời trong sân cùng uống

Tiếng đàn khóc vui động rền vang

Mụ chị vào tận giường trình rõ:

"Thái Bà đã quá cố mất thân"⁽²⁷⁰⁾

65

者香發曙路差徨听請来乃勅諭方建齋
 赴房翠庄尼希倍役吟曾琴嘴碌廷中保晏色
 寅座歌附官主来堇陵処氣唉瑋淡係情規勸
 景娘唱即役奎喫送既母了仍跼輩喫箇禿
 粧移退娘斟役帝齊尸曹龍係搏戲帝恩子
 曉娘娘緋甸默保听然泣听須扒伯保緋鄭
 妾買秋韶夫仍佺徃矣詮酉若伯夫佺韶及
 保了婚曰僕世妹帝佺

Nâu ngòà vừ giờ dần mắt giá
 Mỏi nằng dôi dẫu sỏa phỏng hoa
 Xo nằng thỏi xướng ca cửa pí"
 Điêu Thuyền nằng tức thí đẳng khan:
 "- Phua câu pây viểc quan việc lỏ
 Nhằng mắc viểc thánh chúa vừa sai
 Khưa bầu đày hầy lai vội vàng
 Wáng gạ tẻ tồng táng viểc rắng
 Hay mặc se wắn lắng gỏi chú
 Rao khỏp thuỏn mọi xứ tắng lại
 Tậu gạ giá lều thai gắu nầy
 Nhược tua rầu nhằng hầy tiểng rềng
 Câu pắt phức kha khen vểng nặu
 Phua câu pây cách dặu việu phươg
 Khưa bầu đày hầy sương trung đĩnh"
 Điêu Thuyền toọng bạc tểnh bầu ngày
 Cáp Trểnh Từ thúc khuáy nâu gắu
 Bầu óóc mà xam tuốg sắc gắu
 Lều bầu chếp đầu sim sắc nộ
 Mụ chự hắc xiết hại lo toan
 Viểt bản tầu thiên nhạn ngắu ngự:
 "- Boong khôi mĩ kỳ dư tầu vừa
 Thế Khanh khắu ái mùa chểnh chểnh
 Mẻ kẻ quan dụ chỏn rườn chươg
 Đầy khắu khừn thượg phươg chầu vừt
 Boong khôi lều chếp dát ngòu gắu

Sớm qua lúc giờ dần tắt thờ
Mời nàng rời khỏi chỗ phòng hoa
Xin nàng thôi hát ca đàn sáo"
Đieu Thuyền nàng trơ tráo đáp ngay:
"- Chồng tao đi xa xôi quân thú⁽²⁷¹⁾
Còn bận việc thánh chúa vua sai
Chớ vội vàng chúng bay khóc thảm
Nếu mà có tổng táng việc gì
Hãy mặc để sau này khắc liệu
Sẽ có cho báo hiệu khắp nơi
Dù là bà chết rồi đêm ấy
Nếu con nào khóc kể tiếng to
Tao buộc chân tay cho quảng vực
Chồng tao đi xa cách dặm trường
Bay không được khóc thương vang dội"
Đieu Thuyền lòng bạc bội không ngay
Mê Trịnh Tử lòng say sớm tối
Không ra nhìn ngó tới hôm mai
Cũng không lòng bi ai hay dờ
Mụ chị⁽²⁷²⁾ tự xoay xử lo toan
Viết bản lên thiên nhan⁽²⁷³⁾ rõ sự:
"- Chúng tôi có vài chữ tâu vua⁽²⁷⁴⁾
Thế Khanh đi ải xa chinh chiến
Mụ già quan ở chốn nhà chương
Bị ốm lên thượng phương châu Phật
Chúng tôi lo lật đật trông người

45

孝仙魁喪新元把查拜希听般听尸听証跪軍和謂皇家重刑
反漏盈於充幔被聚乃分奏于庄分判扒奏醜吟判判国命每沃
脚脚安礼算垫世下車恩呼君咩焉西看敲姜麻題証恩他地哥
沃痛年敬懌伏案陞切坎當宴判五樓使以不条庄干生暫每省
罪色迭奉恩淫出希外侵以事希党御差陣鞏卿矣然配庄得動
鞏鞏仍听取証鞏方低退官乃王乃王令帥鞏世乃王帥究希許
紹放祿保相琳鞏鞏曾讀各事莊罪莊許元惟足致莊元如名保

Điều Thuyền tội oóc sim phản giáo
 Hãn giả dạ bệnh nạo mừa tiêu
 Tộ đường dú bình yên vui về
 Bầu số phượng kính lệ cầm tang
 Gừn vắn toọng điệp toan sung tằm
 Lậm lẹ ruộm vức tẹm mần hoa
 Điều Thuyền dù thật là bậy bạ
 Xo đức vừa bệ hạ xét tra
 Tằng boong khô xiết xa vạn báí"
 Đoạc thời xâm khảm toọng đức vừa
 Các quan khẩu tung hô tấu gạ
 "Sậu nầy sậu thực lạ xiên pan"
 Trang vương vừa phán gan dăng gạ:
 "Tội nầy dăng ngụ mạ phân thây"
 Trang vương ngự lầu tây phán gạ:
 "Hầu lệnh sai sứ gia pát ngay"
 Nguyên súy liền khâu pây tấu gủy:
 "Tuy Điều Thuyền bất nghĩa xấu xa
 Thả Thế Khanh tồ mà gôi wạ
 Sậu nầy hạy giảng vả phân thàng"
 Trang vương nghìn can ngày phán vọng"
 "- Nguyên súy phuoối ngảm toọng quốc gia
 Vừa mìn dăng tạm tha mính nhi
 Đức vừa tuyển mọi tì mọi dăm
 Bầu hầu đong tiếng tằm oóc pác

Điêu Thuyền nổi lòng sai bất hiểu
Thấy mẹ chồng bệnh nảo về tiên
Nhưng cứ mặc bình yên vui vẻ
Không thờ phụng kính lễ để tang
Ngày đêm những nhung nhăng chơi diễn
Lăm lăm chung chấn chiếu màn hoa
Sự ăn ở thực là bậy bạ
Cúi xin đức bệ hạ lệnh sai
Chúng tôi thương tâu bày vạn tuế"
Độc thôi lòng thương để thương đau
Các quan kéo vào tâu thánh giá
Sự này thực là lạ nghìn phần
Vua Trang vương nghe bèn đáp trả:
"- Tội này đáng ngũ mã phanh thây" ⁽²⁷⁵⁾
Trang vương ngự lâu tây phán dạy:
"- Cho lệnh sai xứ hãy bắt ngay".
Nguyên súy ⁽²⁷⁶⁾ liền vào đi tâu lạy:
"- Tuy Điêu Thuyền bất nghĩa xấu xa
Đội Thế Khanh về ta sẽ nói
Việc này ta chớ vội phanh thây"
Trang vương nghe nhời ngay phán đúng
"- Nguyên súy nói hợp bụng của ta"
Bấy giờ bèn tạm tha cho chị ⁽²⁷⁷⁾
Đức vua truyền hết thầy phải im
Không cho động tiếng tăm ra miệng

65

卿才過絕矣敏低治根个色每同堂新效凌把仍色辭要英帝
 世世勿梓請許許聖齊將坎棄同別甄無散江保分伸吟秦共
 來安與昂吟堂際速落軍野亦逐從散空但根看欣信擊破展
 醫軍車運傳諸每渡出令岸治施紛散盡架欣寸保逐取以暴
 既治棋揀官直次揀即哨準恍姻吹軍了佐庄甄了庄泪吟及
 巧齊即馬卿販防軍恍將寸王叙彈卿苑落帽偶醫將諸噴爾
 夷九如軍世相更秦百請動秦動親世軍跟江軍驍家桑果申

*

*

*

Lại gạ đoạn nà miác Thế Khanh
 Cầu bươn tây quân binh quá kéo
 Như tức cò xe chiếu vượt sang
 Quân mạ toòng nghênh ngang phảng tả
 Thế Khanh quan tuyển gạ chư binh
 Gừn vắn dức chư dinh hầu mấn
 Canh phòng khóp mọi miển hầu đây
 Tản quân toòng bán mây soong vác
 Tậu mìn tức dù lác lia cần
 Chư quân tinh lệnh quân tướng cả
 Động thuồn chón ngàn dạ khấu phya
 Tản vương mìn tây mà nhúc nhúc
 Động bản đin tồng dục đùng đùng
 Sùng bản khấu phân vắn dáy dáy
 Thế Khanh quân vãi sán ni lông
 Quân thai lẹo hư không vô số
 Ni lác tả sảy tờ tan lẳng
 Chang gừn dẳng hấn cần chang pá
 Quân rà thai thuồn giá bầu nhằng
 Ngoác nà lêu bầu hấn phẩn núng
 Gia tuồng dẳng dộc tín thân thừa
 "- Tèo chú thằng vắn xưa gằm bá
 Giờ dản gỏi khấu phá Tản binh
 Thân dậu cấp mạo thìn gụng dáy

*

* *

Lại nói đoạn quan tướng Thế Khanh
Chín tháng thấy quân binh qua nẻo
Như đánh cờ xe chiếu lướt sang ⁽²⁷⁸⁾
Quân mã đóng nghênh ngang bến nước
Thế Khanh quan truyền nhắc chư binh
Ngày đêm giữ các dinh cho chắc
Canh phòng khắp mọi mặt cho hay
Quân Tần đóng bến mây hai phía
Dù nó đánh chớ rẽ lia nhau
Các quan nghe cúi đầu "dạ dạ"
Động khắp trong sơn dã núi rừng
Tần vương nó lạ lòng tiến lại
Dục dùng dùng trống cái động trời ⁽²⁹⁷⁾
Bắn súng vào bời bời chuếnh choáng
Quân Thế Khanh bại tán chạy hoang
Quân chết hết ngồn ngang vô số
Chạy lạc bỏ thầy tớ tan tành
Nửa đêm gặp quân mình sơn dã
Quân mình chết hết cả không còn
Ngoảnh lại chỉ còn hơn một nửa
Gia tướng vụt đứng cửa trình thưa:
"- Lại nhớ đến nhời xưa bà nhủ
Giờ dần sẽ phá lũ Tần binh
Thân, dậu và mao, thìn cũng mạnh

步登肩 哨鋒馬營蒙才害美將差万跳過營將攻外疏散尖安座
 丁庄孔連交秦茂猛懷阻諸保魚池勅南大交地敗敗保寸了渭
 乃輸發為命攻破掠雄氣鴻宜象龜陰刀破脚向軍蒙圍潰汨乱軍
 陣登勝云際交進魄英中壯各兵賊番於乘世利大略四數眉探同
 即帝殺護央吹以了將弄共誼姓軍蹂王以寢華進連王渭敗眉探同
 豈即戰獅乃寅令王帝王將卿更帝漂鄭命車卿南軍秦軍諾卿諸
 後西兵世辱秦考秦扒秦諸世果柯聖欣波哥世將鄭軍問各世侍

Rầu hại tức trận nảy dểnh lu
 Tầu tức đây lậu sua dểng rự
 Binh chiến việc thắng phụ lệ mĩ
 Thế Khanh nghị vân vi liên tính
 Gầm nảy quyết liều mình giao phong
 Giờ dần khâu giao công binh mạ
 Hiệu lệnh tiến khâu phá Tần dinh
 Tần vương lều hồn kinh mịt mùng
 Pát dây tướng anh hùng mạnh tài
 Tần vương vùa lo thái kinh hãi
 Chư tướng gung sảy khát thờ than
 Thế Khanh rao các quan chư tướng:
 "- Giờ dần thắng binh dạng bầu sai
 Khà đây quân sắc thi vô vạn
 Lướt luây rêu nả nậm vắn theo
 Hãn Trịnh vương cầm dao rềng quá
 Một mình khầu mà phá Nam dinh
 Tím xa quan Thế Khanh đại tướng
 Thế Khanh cử lợi hướng giao công
 Tướng Nam tuyển đại quân tăng bóc
 Trịnh quân liền lần loóc vãi ni
 Quân Tần vong tứ ví vãi sán
 Hồi quân mưa tên vãng bầu hâng
 Các nước bại mưa thâng thuồn đoạn
 Thế Khanh quan đẹp loạn lều an
 Tuyển chư tướng hồi quân mưa sóa

Trận này ta hãy đánh coi cho
Xem được hay là thua mới rõ
Binh chiến việc thắng phụ ⁽²⁸⁰⁾ lệ thường"
Thế Khanh nghĩ rõ ràng ra lệnh:
"- Trận này quyết liều mệnh xung phong
Giờ dần vào giao công binh mã".
Liên hạ lệnh vào phá Tần dinh
Tần vương cả hồn kinh mịt mù
Bất nhiều tướng anh hùng đánh hăng
Sợ bị chết vua Tần luống cuống
Các tướng cũng lòng nóng thờ than
Thế Khanh truyền các quan tướng tá
Giờ dần thắng binh mã không sai
Giết quân Tần chết bay lả quái
Máu chảy như nước suối từng dòng
Trịnh vương cầm đao xông mạnh quá
Một mình vào quyết phá nước Nam
Tìm bằng thấy Thế Khanh đại tướng
Thế Khanh cứ lợi hướng giao công
Nước Nam quan truyền quân vua cạn ⁽²⁸¹⁾
Trịnh vương liền tán loạn chạy đi
Quân vua Tần bốn bề bại tán
Rút quân về bản quán không lâu
Các nước bại về sau hết đoạn
Thế Khanh quan dẹp loạn đã an
Truyền các tướng khai hoàn về xứ

貞輪伸听端叶官地吳呂明段來由空段媚氏羊忙身醫魅命明呂
 氏來悅庄麥保許汨保聖正了他切如每及真才懶慄淫涓對分別
 晏安陣根晏類挪免時俞者聖慢紅叶泪堂妻地諸恩份何低咱更
 吟用胜对許紹麻吟即許庄管喚更桑諸家賢出速倚奴損声力生
 牒敘帝恒耿阿茅几幻绿倪許吹痴了建妹諸戰恩官速有耿連悅
 將听庄將俞符車茅車几酺鄒卿帽沃射泪恩致戰命他听發將茅
 蒙晏僕諸黜禿俾知了茅鄒漢世江符即諸惹妹登波滄事來蒙真

Gia tướng điệp gảm bá Thị Trinh
 Bà sáng việc rụng binh lai lần
 Rầu dằng dây thảng trận mìn thân
 Chư tướng chàng đuổi căn dằng gạ:
 Bởi ông hắt hắt bá đa đoan
 Thức búa á Điều Thuyền bầu khó
 Rả xa nhà mà giới hắt quan
 Au nhà ké gảm van thâng tí
 Liễu xa au tức thi bầu hâng
 Nhà ghè rộc hắt ông kin lạ
 Lồng lầu mìn giăng gia chính minh
 Lại lồng hắt quan kin lều đoan
 Thế Khanh khâu lậm mãn tha lại
 Chang gùm vừa canh hai xiết nội
 Búa oóc liền tẻo khó như không
 Tức thí liền chứ thâng mọi đoan
 Chữ thâng mê gia đáng cấp mìa
 Khăn khăn chứ hiền thê Trinh Thị
 Mê lúc chắc dù tí phương rầu
 Rụ chắc toạng tóc châu vừa mãng
 Một mình quan sương toạng dẫu thân
 Nậm tha tóc như phân rằm nà
 "Sậu răng câu piói á mưa pây
 Rồi bân hắt rừ dây đuổi mình?"
 Gia tướng liền lặc tình phân minh
 "- Chấn nhà mìn siêng lồng piết lạ

Các tướng nhớ nhời cũ Thị Trinh
Nàng nhủ việc dùng binh nhiều thứ
Ta mới thắng khiến lũ nó lui
Các tướng bàn đầu đuôi mà nói:
"- Bởi tại ông làm rối nhiều phen
Mắc bùa bả Điều Thuyền không khỏi
Ta tìm thuốc chữa lại cho quan
Lấy thuốc cời lời oan đến mức"
Liền tìm cô lập tức được xong
Cỏ bụi rậm cho ông ăn lạ
Ngâm rượu nó bèn già rành rành
Bỏ vào rượu quan mình uống hết
Vào màn quan chóng mặt lảo thay
Nửa đêm lúc canh hai đang tối
Hả bùa tỉnh lại khỏi như không
Trăm việc thấy nhớ nhưng mọi đoạn
Nhớ đến mẹ và bạn gia tề ⁽²⁸²⁾
Ngay ngáy nhớ hiền thê ⁽²⁸³⁾ Trinh Thị
Vợ con biết ở địa phương nào?
Chưng hửng đến đường nào khó tưởng
Lòng băng khuâng lại lảng ngẩn ngờ
Nước mắt tràn như mưa ướt mặt:
"- Ta làm sao để mất vợ đi
Ồi trời làm sao đây mình hỡi!"
Gia tướng nghe theo dõi phân minh: ⁽²⁸⁴⁾
"- Thật thuốc ấy thiêng liêng đến lạ

68

聖戰家呈故世蝶送自海逐諸棚吏秋稅呈翁曉諸世郎中出侍分
 斬良將翁意卿媚幼地他諸將恩棚恩奇翁者娘將卿時翁權者等
 應僕白女笑速我戲保速將星曾恩敬尋宮敢作呈驥侍運材帝許
 安許呀爭相急暇尸欣登渭伸天登夫麻隱氣肩切玖諸窺帽終諸
 臣堅過呀和地產東鬻方塵咏下娘駭泪步併壯車馳策者敗事急
 正取咄咄庄切庄雀江別庄奏庄希芥一庄史契尋每巧騎保軍正祿
 明群泪穷車呼曉把係呼希呼震幫心登強虎麻內算馬仍將明憐

Kin lòng ính thật thá chính mình
 Chắc vận rà hầu kin vẫn còn
 Gia tướng củ pác ón xam thăng:
 "- Dương ông nừ sự rằng dăng cúng?
 Cố ý hày gừm rùng xiết xa?"
 Thế Khanh tóc nậm tha dăng gạ
 "- Điếp mia lúc đầu sỏa hác trông
 Sổng au pây se đông chang pá
 Tứ ti bầu hăn nà piết sương
 Nậm tha tóc soong phươg dăng gạ
 Dục chư tướng mừ sỏa tầu vùa
 Chư tướng đường thân thừa dăng gạ:
 "- Mãng toọng tắng thiên hạ vua quan
 Bại mãng toọng soong nạng miác nà
 Gắn toọng kính phũa mà nhất tâm
 Mìn tẻ tím mà thăng dăng rự
 Dương ông hại ần dụ biên cương
 Ông chá hát thai sương vẫn khây
 Ngòi nạng râu mi sảy tím mà
 Chư tướng đường xiết xa mọi nổi
 Thế Khanh khen gằm phuối khèo toan
 Tứ thí tuyền chư quân kỳ mã
 Gạ ông liên thai giá bầu nhằng
 Dù quan tài gừm vẫn quân giữ
 Tuyền giá đây lộ sự chính mình
 Phát phải hầu chư binh nạng giáo

Uống thấy hiệu quả đã rành rành
Biết vậy ho uống nhanh cho chóng
Gia tướng sẽ hỏi giọng êm êm:
"- Thưa ông, có chi niềm mới xẩy
Đã thâu đêm rên rỉ xót xa?"
Thế Khanh giọt lệ sa mới nói:
"- Trông đăm đăm nhớ tới vợ con
Đưa vào rừng núi non xan xát
Từ đây không thấy mặt quá thương"
Nước mắt cứ hai hàng tuôn chảy
Dục các tướng trở lại tâu vua
Các tướng bèn trình thưa khoan đã:
"- Mừng cho cả thiên hạ vua quan
Lại mừng cả hai nàng đẹp lạ
Người yêu quý chồng đã nhất tâm
Họ sẽ tìm đến thăm mới rõ
Thưa ông hãy ẩn ở biên cương
Ông dôi đã chết thương bị ốm
Xem bà nào đã dám tìm ta"
Các tướng bầy lân la mọi nỗi
Thế Khanh khen mẹo giỏi khéo toan
Tức khắc truyền chư quan kỵ mã
Bảo rằng ông nay đã không còn
Nơi quan tài sớm hôm quân giữ
Truyền không được lộ sự chính minh⁽²⁸⁵⁾
Phát vải khắp chư binh để chờ⁽²⁸⁶⁾

(1)

諸英連受道被喪
曰本奏天顏束斫

人

人

山命韓保吳地花位通賊矢散軍生方律將吳希煥征
丞壯紹登保律殿上侍對大走將方直以慘兵鬻的出猛
氏免建宜侯班跪家計改得驚斬顏制王下方跪呼堂軍
黃苑中傑公陌奏國奏交敵交大天院蔡床登奏當朝君
段了吁仍推連以奏了卿難陣得展寶馬魏朝以拜噪眉
吁翁涓臥財吏看本後世矣沒以本差兵王武看室外王
吏皆用魏即急使速前李少破棄曰吟對莊文使狀翁棄

Chư binh liên thụ đạo nùng tang
Viết bốn tấu thiên nhan kinh kỳ

*

* *

Lại gạ đoạn Trinh Thị Lịch San
Tĩnh ông lều thai oan mất mình
Hồi mù gạ trung đình Điều Thuyền
Ngồi gằn nhằng điệp quan rự bầu
Tức thí xoi công hầu bầu hăng
Cáp tóc liễn mưa thăng piót tí
Sứ giả khâu tấu gủy tên hoa
Đệ bốn tấu quốc gia thượng vị
Tiền hậu liễu tấu kẻ truyền thông
"Lý Thế Khanh giao công duỗi sắc
Thiếu binh nan địch đắc đại binh
Phá một trận giao kinh tầu tán
Tần dĩ đắc đại trăm tướng quân
Viết bốn tấu thiên nhan vạn tuế
Gởi sai quan thống chế giục phương
Kéo binh mạ Tần vươn khâu piót"
Trang vương nâng giường bioóc thăm thương
Vãn vọ châu soong phương gung hảy
Sứ giả khâu tấu gủy nà vùa
Phục vọng bãi tung hô ngải vàng
"- Ông khởi vâng triều đáng xuất chinh
Tần vương mì đa quân mạnh quá

Chư dinh liền chịu thụ vận tang
Viết bản tấy thiên nhan kẻ chợ...

*

* *

Lại nói đoạn Trinh Thị Lịch San
Bảo ông đã chết oan xấu số
Trở về nhà bảo rõ Điều Thuyền
Còn có ai nhớ qua chẳng tá
Tức thì sai quan cả không lâu
Vội vàng rào bước ngay về đến
Sứ giả thẳng vào điện tâu vua
Dâng bản tấu để đô dưới bệ
Trước sau liền tâu kể trên thông:
"- Lý Thế Khanh giao thông với giặc
Quân ít khôn định được quân nhiều
Phá một trận sợ đều tẩu tán
Tần thắng trận cả chém tướng quan
Viết bản tấu thiên nhan ⁽²⁸⁸⁾ vận tuế
Sẽ sai quân thống chế giữ phương ⁽²⁸⁹⁾
Kêu quân mã Tần vương vào lọt"
Trang vương ngồi giường vốc thảm thương
Văn võ châu hai phương ⁽²⁹⁰⁾ cũng khóc
Sứ giả vào tâu trước mặt vua
"- Cúi vọng lạy tung hô bệ ngọc
Ông tôi vâng thánh đức xuất chinh ⁽²⁹¹⁾
Tần vương có nhiều binh mạnh quá

31

氣討驚買賁討心'和'寔'名'邦'奉'歌'吟'彈'子'花'掠'車'吟'要'乃'端'地'豎'情'
 了'寸'失'相'齊'對'一'庄'許'別'家'所'喝'呈'韶'鄭'月'吟'醜'奏'保'內'多'計'盡'
 奇'能'更'卿'執'頑'道'恨'歡'嘆'下'喪'惻'家'留'錄'華'他'浩'時'舍'所'壯'暢'時'咄'
 將'妾'混'世'征'坤'美'未'妾'嘆'天'於'孟'中'飲'挂'每'孔'寸'呈'一'赤'肩'赤'即'日'
 帝'奏'愚'李'役'潑'眉'艷'良'希'泣'許'許'渭'渭'孟'都'彈'了'以'欣'倡'倡'孝'乃'吧'
 柯'秋'王'害'浩'勃'乃'希'希'王'何'曾'保'系'時'彈'筆'最'出'人'彈'乃'苦'襪'弘'敗'
 貌'坏'在'切'作'猛'事'分'狀'在'招'令'禁'夾'即'黏'性'摩'堅'舍'韜'弘'敗'祿'扒'日'

Min khả dày tướn cả lều thai
 Khỏi xo tẩu nửa ngai thuận thảo"
 Trang vương toọng hậu háo thất kinh
 Xiết hại Lý Thế Khanh tướng hiển
 Rầu trị việc chinh chiến tấy quan
 Mạnh rềng thêm khôn ngoan ngay thảo
 Sự nảy mì nghĩa đạo nhất tâm
 Đức vua nâng giường ngán dằng wạ:
 "Hắt chay khừn nửa vạ hầu quan"
 Trang vương vừa háy than piết lạ
 Chiêu tuyến khóp thiên hạ gia bang
 Lệnh chỉ hầu cầm tang số phụng
 Cầm bầu hầu vui mắng xướng ca
 Lại téo mưa trung gia đường gạ
 Tức thí mưa hăn nả Điêu Thuyền
 Điêu Thuyền vui kết duyên Trịnh Từ
 Tính cửa do mọi sự nguyệt hoa
 Mừng tổ dân lè tha gỏi lược
 Kin dú lều thuận nước xầu xa
 Xá nhân khâu đường qua tẩu gạ
 Điêu Thuyền hăn phit xá bầu hăng
 "Wảng nảy mầu mà rắng nội nảy
 Hắt rừ mầu mì sảy đa đoan
 Nùng sửa giáo mà chang thăng ti
 Pát wảng nảy tức thí pây cham"
 Nhất văn di nhất xam tận tính

Nó giết được tướng cả chết tươi
Tôi xin tâu trên ngai mọi nỗi ".
Trang vương vua dạ rồi thất kinh
Đau đớn Lý Thế Khanh hiền tướng
Ai coi việc binh chiến tầy quan
Khõe sức thêm khôn ngoan ngay thảo
Sự này do nghĩa đạo nhất tâm ⁽²⁹²⁾
Vua ngồi nơi giường ngân phán bảo:
"- Tế thiên đình lễ báo cho quan". ⁽²⁹³⁾
Vua Trang vương khóc than thảm thiết
Khắp thiên hạ chiếu tuyền gia bang ⁽²⁹⁴⁾
Ra chiếu chỉ chịu tang thờ phụng
Cấm mọi việc ca xướng mừng vui
Lại báo tin cho người nhà biết
Tức thời đến gặp mặt Điều Thuyền
Điều Thuyền vui kết duyên Trịnh Tử
Đàn nhị đủ mọi sự nguyệt hoa
Tay này đàn mắt bà mời nhụy.
Ăn ở đã hết khóc xấu xa
Xá nhân ⁽²⁹⁵⁾ vào trình qua mọi nỗi
Điều Thuyền thấy liền chửi mắng ngay:
"- Thăng này mà về đây chi đấy?
Sao mà mày vô lễ ngang tàng
Vào đây mặc áo tang tận mặt ⁽²⁹⁶⁾
Đem thăng này tức khắc đi giam!"
Luôn ngày ngày hỏi han cận kề

71

金娘 人新 懔也 娘氣 命免 庄氏 著娘
 娘推 翁共 翁探 乱探 氏收 娘瑟
 須賦 扒王 了帝 涓涓 收瑟 空
 秦軍 仍柯 冲翁 界切 切切 空
 麻許 听娘 許娘 娘許 娘許 佛
 貂貂 貂貂 貂貂 貂貂 貂貂 佛
 倪倪 倪倪 倪倪 倪倪 倪倪 佛
 期期 期期 期期 期期 期期 佛
 登登 登登 登登 登登 登登 佛
 登登 登登 登登 登登 登登 佛
 身身 身身 身身 身身 身身 佛
 備備 備備 備備 備備 備備 佛
 麻麻 麻麻 麻麻 麻麻 麻麻 佛
 氣氣 氣氣 氣氣 氣氣 氣氣 佛
 保保 保保 保保 保保 保保 佛
 涓涓 涓涓 涓涓 涓涓 涓涓 佛
 齊齊 齊齊 齊齊 齊齊 齊齊 佛
 咏咏 咏咏 咏咏 咏咏 咏咏 佛

Xá nhân điệp dâu mình dăng khan:
 "Nàng khá khôi thai wan ý hân
 Vùa soi ông dẹp loạn vắn xưa
 Tua khôi gung đây mưa rèo tân
 Sắc pát ông lều đoạn một không
 Tân vương khá xong ông xiết hại
 Quân nhằng toong piên chái din hây
 Mả gạ hầu nàng pây tức thí
 Hầu nàng mưa thâng tí rắp vong"
 Điều Thuyền củ pác dăng dăng gạ
 Điều Thuyền liễu mắng dạ xiên pan
 Mìn vôi vãng chảng toan Trịnh Từ
 "Ký này lều vô sự an tâm
 Thê Khanh than din gần bầu ngoác
 Soong rầu dú đầu các mắng khua
 Soong rà ý bầu lo đầu toọng"
 Thân nàng oóc mà roong xá nhân
 "Mẫu đây hân thực ông mất mình?
 Mả gạ câu một tỉnh buồng lằng
 Nhằng là phua mìn căn sắc thê
 Thai là viác gần tí âm dương
 Bầu ngò mưa viện phuong cách tí
 Mưa gạ nàng Trịnh Thị khôi chua
 Tê mưa rắp hồn phua đây bầu"
 Mụ chị nghìn toọng sáu đuôi quan
 Riềc roọng hây gia san rắng rắng

Xá nhân đành nghĩ kỹ thừa van:
"- Nàng giết tôi chết oan ắt hẳn
Vua sai ông dẹp loạn xưa kia
Tôi được theo ông đi ra trận
Giặc bắt ông đi đoạn một thân
Tàn vương giết xong ông bị hại
Quân còn đóng biên giới giữ thầy
Về bảo cho nàng đi nhanh chóng
Đến tận nơi quân đóng đón vong ⁽²⁹⁷⁾
Điều Thuyền nói cho xong câu truyện
Những mừng thăm hỏn hèn trăm phần
Vội thuật lại cho bên Trịnh Từ:
"- Bây giờ đã vô sự yên rồi
Thế Khanh chết quê người không lại
Đôi ta được rộng rãi cười nô
Đôi ta đã không lo trong dạ".
Nàng ra đáp lời trả xá nhân:
"- Mày được thấy thật ông đã mất
Đến bảo nàng nghe biết đằng sau
Còn thi vợ chồng nhau có thuở
Chết chia lìa đôi chỗ âm dương
Còn về chốn viễn phương chi nữa
Bảo nàng Trịnh Thị nọ khôi châu
Đón linh chồng về hầu được chẳng?"
Mụ chị nghe sâu thăm với quan
Khóc ào ào ngoài sân kêu gọi

72

金人連保趾自信
渭尋娘氏真醫
東嬌添坂塚固
塹驍十取归泊地

X

吏陳段真氏鄧免
媒孩出孟山切害
相敢出他漢了哭
伙敢居人麻泊外
韦寔寔寔寔寔寔
氏立寔寔寔寔寔
舍寔寔寔寔寔寔
咩寔寔寔寔寔寔
氏自寔寔寔寔寔
太寔寔寔寔寔寔
貂寔寔寔寔寔寔
唇寔寔寔寔寔寔
舍自寔寔寔寔寔
貂寔寔寔寔寔寔
波寔寔寔寔寔寔
要寔寔寔寔寔寔
厭

Xá nhân liên bầu nằng củ tin
Mưa tím nằng Thị Trinh nả miác
Đông ké thêm khâu tuốc cổ pây
Tàng rì síp vắn quây thàng tí

*

* *

Lại gạ đoạn Trinh Thị chịu oan
Mê lúc dù Lịch San xiết hại
Gùm vắn nặm tha rài lều hăng
Hăn xá nhân mà thàng ngoại noóc
Sư quan hấu nằng toóc dóm lu
Thị Trinh đây hăn sư bầu pác
Rộp cảm nặm tha lác thờ than
Xá nhân lều đường nằng bầu chấy
"Đường bà hăng gặn nây dú an"
Thị Trinh củ pác khan đặng gạ:
"- Tứ khôi mà ngàn dạ Lịch San
Thái Bà dú đây án sống mình
Đieu Thuyền nhằng lu dếnh lạo sân
Rụ là lều síp phẩn phảm phụ?"
Xá nhân chắc mọi sự đường qua:
"- Tứ vắn bà viác mà ngàn ké
Đieu Thuyền lều tả mè bầu lu
Một chắc tàng hìn khua cửa tính
Nầu gằm là bầu dếnh lạo sân
Yếm cụ nhi tòng tân Trinh Từ

Xá nhân dậy liền vội dời chân
Tìm Trinh Thị Ngô Ban mặt ngọc ⁽²⁹⁸⁾
Suối rừng già leo dốc cổ bay
Dậm dài đi mười ngày liền tới.

*

* *

Lại nói đoạn Trinh Thị chịu oan
Mẹ con ở Lịch San thăm hại
Ngày đêm nước mắt dãi đã lâu
Thấy xá nhân đi vào ngoài góc
Giấy quan ⁽²⁹⁹⁾ cho nàng đọc từ từ
Trinh được xem thư không nói
Cúi đầu hàng lệ rười rồ than
Xá nhân liền trình nàng không chậm:
"- Thừa bà bấy lâu vẫn bình yên?"
Trinh cất tiếng lên mới nói:
"- Từ tôi vào rừng núi Lịch San"
Thái Bà mẹ vẫn còn sức vóc
Điều Thuyền có sẵn sóc lão thân
Hay bà đã mười phần phạm phụ?"
Xá nhân biết mọi sự trình qua:
"- Từ ngày bà ngàn già rẽ nẻo
Điều Thuyền bỏ cụ lão không trông
Chuyên biết việc chơi bông đàn nhị
Sớm hôm không để ý lão thân
Chán cũ đã theo tân Trinh Tử

翁批佐太翁歸氏併登夫如蟻乃氏懌如竟和帝方操皆氏夫
 慈拱尸婆懌陣貞害廿媚乃為氣貞夫仍氣淦懌咬花仁模花貞媚
 役素妹了役了陰妹角美臥恩氏娘添保吟氏車懌保孩槐扶娘美
 鎮帝太保朝赴他老夫糖優貧了嘆懌保併保拚車帝男耿爺屈糖
 御王婆仍庭身落棄駛糠佐死戰嘆龍根私眉花麻鏤雞滿官願糠
 適宴兩赴救氣如太亮夫切愛凝對困撲故色野供困悟料耿寸梧
 魏區凌命民惜份昇官婦車色奸獸欣放知八花爺來仰暗哨吟梧

Ông pây viêc trần ngự biên cương
 Giúp phò vua để vương thật thá
 Tả se mè Thái Bá buồng lằng
 Thái Bà lều bầu nhằng mắt mình!
 Ông pây viêc triều đình cứu dân
 Lâm trận lều mắt thân thái xác".
 Thị Trinh nậm tha lác như phân
 Sương hại mè lạo sân Thái bá
 Soong là sương phua mà vì quan
 Phua mĩa nghĩa tào kang phu phụ
 Vừa nậy gần phít tả xiết xa
 Bời vì toọng tham hoa ái sắc
 Nậy thai ý lều chắc ngày chan
 Thị Trinh nạng hầy than duỗi mà
 Điếp phua thêm điếp già khổn hăn
 "Vừa nhằng, bầu sương căn tếp phóng
 Vì thai gỏi sương noọng cổ tri
 Khẩu nậm ý bầu mì sắc pát
 Tề pây xa cãm phiắc dạ hoa
 Lúc ới pây xa mà cũng vô"
 Dây phiắc bầu mì mờ khổn lai
 Đức Nhân lúc nam giai ngộ ngáng
 Thắm mạy vầu hát tạng liễu am
 Am phiắc cùng vô quan hát tiếng
 Thị Trinh nạng khản nguyện thuận gằm
 "Phua nừa nghĩa tào kang nạy viác

Ông đi việc chần ngự biên cương ⁽³⁰⁰⁾
Giúp rập vua để vương thật ý
Bỏ để Thái Bà mẹ bên sau
Thái Bà đã ô hô mệnh mất
Vua sai ông giúp nước cứu dân
Lâm trận đã mất thân bỏ xác".
Thị Trinh lệ chẳng khác mưa sa
Thương hại mẹ chồng ta thân lão
Thứ hai thương đến phận mình chàng
Vợ chồng nghĩa tao khang phu phụ ⁽³⁰¹⁾
Bây giờ người quá cố xót xa
Tại vì dạ tham hoa ái sắc
Đây chết ai biết được ngay gian
Nhớ chồng nàng khóc than như xé
Nhớ chồng thêm nhớ mẹ còn đau.
Khi còn chẳng thương nhau đuổi phóng
Chàng hết xin thương bạn cố tri ⁽³⁰²⁾
Cơm nước không có gì khốn nạn
Kiếm được nắm rau mán ⁽³⁰³⁾ rừng này
Con hời hảy đem về cúng bố
Được rau không nời nấu khốn thay.
Đức Nhân con nam trai sáng bụng
Chặt cây về làm ống liền lam ⁽³⁰⁴⁾
Làm rau cúng bố quan làm tiếng
Thị Trinh nàng khẩn nguyện mới toan
"- Vợ chồng nghĩa tao khang chia rẽ

75

響安花和車過安弘尸無明賢受踣木盤車行宦氏翁神嘔準踏蹏
 望堯野及切享平命女對正証飛夾山下切登夫貞五各應河自尋
 沃大善艷有麻佗躄呈漂始貞嘴根來饒重他供邦界東忌望信貞
 覲瓶望卑瓶吟孩泥足他終氏眉味齧仗珍陰達嬌適西賴本運氏
 堯突此突鉢堯堯抄涓洽娘娘仍蓮娘娘娘速昌及涓利坤渭娘娘
 你遠來戰哭哭護扶帝人此真低人尸殿貞唯瓶孩沃跪咱坤冲孩
 肩定一條沒鞋扶吟勒舍嗜嗜臥舍佐退氏唯鉢望連娘吟紫恩妹

Mì sương vì hiện oóc kìn giai
vền vền hơi phiắc dai vì nở
Nhất mà roọng kìn khô dạ hoa
Bầu chắc hơi nựa pya cấp khẩu
Một cùng pát phiắc piấu xiết xa
Siêng liềng vì gỏi mà hương quá
Phủ hộ soong lúc vya bình an
Gỏi phủ hộ thẳng đang mình noọng
Rèng đây mùa viện vọng rắp thấy"
Xá nhân nậm tha luây duỗi nhì
Khen toọng nạng chung thủy chính mình
Khen chẵn nạng Thị Trinh ngày hiển
Gần đây nhặng mì tiềng tòi lằng
Xá nhân lại đùa cấn liễn ngoác
Tả se nạng nâ miác sơn lân
Thôi đoạn nạng nhỏ bôm hạ bán
Thị Trinh nạng chẵn toọng xiết xa
Rời rọi tốc nậm tha soong háng
Pát phiắc nạng tắt cùng phua quan
Soong lúc cấp khao bang Trinh Thị
Liễn oóc mùa piền chài rắp ông
Nạng gủi lạy tây đông các sấn
"Gỏi tỉnh khôi nguyện khấn giả chề
Gụm khôi mùa bản quê thẳng chốn"
Khẩn xong nạng liễn tín củ tín
Mê lúc nạng Thị Trinh tìm mã

Có thương thì liệu để ăn hơi
Vên vện hơi rau thôi mà chớ
Nhất em về ăn khổ đã hoa
Cơm thịt cá đâu là có biết
Cúng rau không dạ xiết đau thương
Thiêng liêng chàng hãy sang hưởng nhé.
Phù hộ hai con trẻ bình yên
Phù hộ cho thân em mạnh khỏe
Khỏe đi xa mà để đón thầy".
Xá nhân nước mắt trôi vì ả
Khen bụng nàng thật cả chính mình
Được thấy nàng Thị Trinh ngay thẳng
Người hiền còn để tiếng đời sau
Xá nhân bèn rủ nhau quay gót
Bỏ để nàng mặt Ngọc sơn lâm
Rời thì nàng cất mâm xong đoạn
Thị Trinh nàng ngọc oán xót xa
Rười rười nước mắt xa thành vũng
Bát rau nàng đem cúng chồng quan
Hai con và ngô ban Trinh Thị
Sửa soạn về biên giới đón ông
Nàng xuống lạy tây đông thần thánh
Hãy nghe tôi nguyện khẩn đừng chê
Hộ tôi về làng quê khỏe sức
Lạy rồi cùng dậy nhắc chân bon
Tìm chồng nàng mẹ con rong ruổi

山雄花竟聖命也唯許地悅吾車呼愛岸鑄愁慌茅也淹侵坎秋係
 五號野身麻吟味唯別墮堪連切更丙大肩芦暴樸子冷別欺岸亞
 野撻塚支地真咱他殊章菱根舍逆蹂取本貞和沈嗜沙祇林殺璞
 岸柳兀傳每氏麻陰他首把味東地帝卒眉氏喃索索霜被山保反
 準安隅帝沒立擺速滄渭畔孩塢仍戢帝麗娘妣了廿速眉樸黠樸
 尸漁政式撥麻猴瀕真乃肩妹隊归保赤兢孩乃參參睹保芭取東
 人驗自每氏幼仍每氏暴保沒蹀塢黠蹂東殊暴眉眉臂烟擗十仍

Phật se chốn ngăn dạ Lịch San:
 "Gôi dú hơi sưa sang quang nặn
 Tứ vắn rà ghê luôc dạ hoa
 Mọi thức đây sương qua thân vi
 Ý mác khớp mọi tỷ mà kin
 Au mà rắp Thị Trinh liệng minh
 Nhặng linh căng mà tỉnh piại phya
 Mọi tua rốc nặm tha rồi ròi
 Thị Trinh nặm tha rài piết sương
 Giờ nẩy mưa ròn chương quê ti
 Bấu mì rãng pýa nghĩa ơn mìn
 Một mê lúc căn liền là
 Luầy tội tàng đông xá xiết xa
 Tàng quây nhặng khâu phya keng kéo
 Pây bấu chắc đây tẻo buồng lẳng
 Tẻo mà đây hả vắn đại ngăn
 Đông ké bấu mì bản mì thiêng
 Mê lúc nằng Thị Trinh lo sấu
 Giờ nẩy toọng dác khâu ngân hoang
 Mì gằm lều nòn chang mạy nhà
 Mì gằm là nòn chả tềnh phya
 Bươn lạp tốc sương sa lạnh lúng
 Dân bấu mì sưa nùng piết xâm
 Piái bấu mạy sơn lâm hắt vác
 Síp vắn pây bấu muốt ngân hoang
 Nhặng đông mạy cấp han lạ đường

Mặc để nơi rừng núi Lịch San
"- Hãy ở hời hồ lang hươu hoẵng
Từ ngày tôi kết bạn núi rừng
Hãy ở hời khĩ cùng chim chóc
Từ tôi về rậm rộc cổ cây
Mọi thức được thương thay thân chi
Nhặt quả khắp bốn phía về ăn
Đưa Thị Trinh này từng ăn sống".
Khĩ vượn về nghe ngóng trên cây
Mọi con nước mắt rầy rơi rỏ
Thị Trinh hàng lệ ứa cảm thương
Bây giờ về lâu trang tử lý ⁽³⁰⁵⁾
Không có gì giả nghĩa nó nao
Cả mẹ con cùng nhau rảo căng
Đi toàn đường rừng rậm xót xa.
Đường dài những rừng già đèo núi
Đi trước chẳng rõ lối sau ngay
Trở lại được năm ngày rừng lớn
Rừng già không có bản có lều
Mẹ con nàng cùng đều buồn bã
Bây giờ bụng đói là ngàn hoang
Có hôm ngủ trên giường cỏ rả
Đêm thì nằm trên đá cứng đờ
Tháng chạp trời sương sa rét buốt
Không có mặc lập cập rét run
Nhặt lá cây trong rừng làm dất
Mười ngày rông chưa hết ngàn hoang
Những rừng cây cùng han ⁽³⁰⁶⁾ các dạng

76

南用曾職妹雀妹妹妹妹
 針戰聖已致責孩嘴孩粗保在妹拈刀妹聖帝貞滄孩齊新仁粵仁尋
 恨準仍苗嘆分倦解出氏帝恩了粵麻聖渭欣他看拈登滄齊優爺
 尋吏頃江素命魁江岸點夷愚肱娘奔妹汨孩吟施粵孩他兔麻來
 自低叫東翫乃東廣他罷量獨京創鞋地雞条身妹聖路冤恩生
 沒除困岸对難困因切習強句正訴要隨共履旁不暇尋庄別計汨
 魅要汨野根呢身喧車在角唱明妹係陸低孝仁姜身爺靖重真地

Nam châm nang tím hương một pây
 Khôn chắc chôn rại dây hiểm yếu,
 Rằng rặc những keng kéo khôn thâng
 Dắc dạy dú chang đông ngán dạ
 Mè lúc than tó nà duỗi căn
 Hác trách phận mình khoăn nản nị
 Mè lúc rầu vừa nẩy khôn thân
 Mốc dác giải chang đông khôn chàng
 Mè lúc dú ngán quảng xiết xa
 Dác khẩu ý dăm tha giai giảng
 Gàm bấu dây lại nằng găng sương
 Văn Nhân toọng tư lương củ pác
 Hân mè lều mốc dác chính mình
 Toan cắt nựa dẫu kinh hửu mè
 Cầm tao mà tẻ ghè nựa hây
 Se mè kin mè pây biên thúy
 Chông dầy mưa thâng tỷ gụng dầy"
 Thị Trinh hăn lúc giải mì hiều
 Tóc nạm tha gạ tèo Đức Nhân:
 "- Rời lúc giá thi thân hát nghĩa
 Mè tẻ cắt nựa mè dẫu thân
 Se hửu soong lúc kin tím vô
 Văn Nhân nạm tha ló dẳng khan
 "Cắt nựa tẻ thai oan piết trọng"
 Đức Nhân xâm mà toọng kẻ rình
 "Tẻ tím vô thân sinh thâng tỉ

Theo nam châm ⁽³⁰⁷⁾ định hướng nàng đi
Không kể chốn gian nguy yếu hiểm
Đường đi bao dốc hẻm đèo cao
Lèo đèo nơi rừng sâu ngàn dã
Mẹ con cùng than thở nỉ non
Hết trách phận than thân thâm thiết
Mẹ con ta gặp bước gian truân
Càng lúc càng dần thân rừng vắng...
Mẹ con cùng than vãn xiết xa
Bụng đói mắt càng hoa đom đóm
Bước không được ngồi nán than thương
Văn Nhân bụng lo lường cát tiếng
Thấy mẹ càng khô miệng bụng cồn
Định cắt thịt trong thân dâng mẹ
Cầm dao tay toan xẻ thịt mình
Để mẹ ăn vượt đường biên giới
Cầm hơi đi đến đấy cũng hay
Thị Trinh thấy con hay đạo hiếu
Nàng lệ sa má, bảo Đức Nhân
"- Con hỡi đừng hoài thân vì nghĩa
Để mẹ cắt thịt mẹ bản thân
Để cho hai con ăn tìm bố".
Văn Nhân nước mắt ứa mới van:
"- Cắt thịt mẹ chết oan nặng quá".
Đức Nhân bèn đau dạ thật tình:
"- Đi tìm cha thân sinh sắp tới

来者何人 喜为个方 看那瓦道 竟及侯都 及保妹泪 妹保许勤 差许模 妹自他 作妹出 真保妹 愈收 好激 地取 妹玉
 来者何人 喜为个方 看那瓦道 竟及侯都 及保妹泪 妹保许勤 差许模 妹自他 作妹出 真保妹 愈收 好激 地取 妹玉
 来者何人 喜为个方 看那瓦道 竟及侯都 及保妹泪 妹保许勤 差许模 妹自他 作妹出 真保妹 愈收 好激 地取 妹玉
 来者何人 喜为个方 看那瓦道 竟及侯都 及保妹泪 妹保许勤 差许模 妹自他 作妹出 真保妹 愈收 好激 地取 妹玉
 来者何人 喜为个方 看那瓦道 竟及侯都 及保妹泪 妹保许勤 差许模 妹自他 作妹出 真保妹 愈收 好激 地取 妹玉
 来者何人 喜为个方 看那瓦道 竟及侯都 及保妹泪 妹保许勤 差许模 妹自他 作妹出 真保妹 愈收 好激 地取 妹玉
 来者何人 喜为个方 看那瓦道 竟及侯都 及保妹泪 妹保许勤 差许模 妹自他 作妹出 真保妹 愈收 好激 地取 妹玉
 来者何人 喜为个方 看那瓦道 竟及侯都 及保妹泪 妹保许勤 差许模 妹自他 作妹出 真保妹 愈收 好激 地取 妹玉
 来者何人 喜为个方 看那瓦道 竟及侯都 及保妹泪 妹保许勤 差许模 妹自他 作妹出 真保妹 愈收 好激 地取 妹玉
 来者何人 喜为个方 看那瓦道 竟及侯都 及保妹泪 妹保许勤 差许模 妹自他 作妹出 真保妹 愈收 好激 地取 妹玉

Mè cấp vì giá hí răng lai
 Bầu rà gôi chịu thai là giá
 Hửu mè cấp vì cả lèo sương"
 Động thăng vút thượng phương Ngọc hoàng
 Sai tướng lồng đạo làng thể khiến
 Hửu au mác tào tiên châu á
 Mác tóc lồng buồng nà chính minh
 Mè lúc liễn đây kin liêng pác
 Tự nhiên khỏi mốt dác mẩn đang
 Tha nà ngòi nờ nang sắc hóng
 Rầu chắc của lạ lũng bản phẩn
 Mè lúc lều dùa căn pạy nà
 Rạp rịch dòn ngán dạ xiết xa
 Xuất tóc bên phủ sa nậm pé
 Mênh mông bầu rự thể rừ sang
 Bầu mì lừa vượt khoang đây quá
 Mè lúc hảy phảng tả nọng bản
 Nậm tha tóc như phân rời rọi
 Hắt rừ dẳng vận nẩy rồi khoăn
 Bầu răng hắt khô khăn vận nẩy
 Vù sung là pây đây bầu lo
 Pé quăng bầu mì lừa khôn khảm
 Tì quăng bầu mì lảng mì rườn
 Chắc kỳ pi kỳ bươn thăng tì
 Mè lúc hác nần nị xiết xa
 Ngọc hoàng sương Dương Nga Trinh Thị

Mẹ, anh đừng lo nghĩ chi dài
Không tôi chịu chết thôi cho đã
Để mẹ và anh cả kéo thương".
Động đến bút Ngọc hoàng thương giới ⁽³⁰⁸⁾
Sai quan về xét dưới thế gian
Cho hái quả đào tiên cứu ả
Trước mặt nàng có quả rõ ràng
Mẹ con liền nhặt ăn luôn miệng
Bụng không đói mà tỉnh vừng vàng
Mặt mũi trông nở nang sắc đỏ
Lạ lòng ai biết của trời trao
Mẹ con liền rủ nhau vội vã
Lẻo đẻo trườn ngàn dặm xót xa
Bỗng tới chốn phù sa nước bể
Mệnh mông không biết thế nào sang
Không có chỗ vượt ngang qua được
Bên bờ mẹ con khóc kêu trời
Nước mắt tựa mưa rơi tầm tã
Thân ơ thân sao đã thế này?
Trời làm khó khăn thay rong ruổi
Đèo con leo bằng tới không lo
Bể rộng không có đồ khôn vượt
Đất rộng không có một xóm nhà
Bao ngày tháng nữa ra tới đấy
Mẹ con miệng rên rĩ xót xa.
Ngọc hoàng thương Dương Nga Trinh Thị

Biển phép gió bốn phái trời râm
Bốn phương trời tối om mọi chỗ
Gió bạt cây rừng đổ ngổn ngang
Trôi về đây bến sông thật lạ
Mẹ con sang được cả ợn trời
Hai tháng bèn tới nơi ải ngoại
Xin cơm ăn đi mãi tìm chàng.
Hai con trai và nàng Trinh Thị
Thân nàng lọt tới ải ngày gần.
Mẹ con đi vào sân doanh trại
Các tướng thấy nàng lại xót xa
Mọi người nười mắt xa vì tủi
Dáng dấp nhìn mặt mũi như xưa.

*

* *

Lại nói đoạn khôi châu Trinh Thị
Nghìn dặm cùng con trẻ tìm chồng
Hai con trẻ và nàng đi tới
mẹ con vào sân ngoại khóc than
"- Vợ chồng đạo tao khang nghĩa trọng
Anh lia em khuất bóng khôn trông
Đã lâu đôi ta cùng chia rẽ
Có người không được cậy đành thôi
Mất sọt thò thịt ôi khôn nói ⁽³⁰⁹⁾
Ngày nay chàng chết tại phương xa
Anh chẳng chết quê nhà mới thăm".

車唯心地嘆我辭我來樊侯氏專塚官妇根究仰故車何差我與討
切唯惡群咀吟七吟困模平貞正岸哥夫幼來吟秋切对保惜几眉
段他來根菱山六喊塚喊苦精究烟我糠玉凌地陌映他正雕應貞
地陷蛛膏不赤帝模岸模雞身慄雞味糟登吟祥羽灤淪宴爺尼氏
嘆云咱肉更茁了噫慌哩辭你仍添如道忌眉人落淪速恩身而娘
唏泚竟地媚扑麻尊東根七仍敗差里溫收保乃媚我將娘故生來
娘驚蟻庄夫身晦苦仍味六敬帽銀千尋菱如月夫妹訪你蟻人併

Nàng rộng hây vắn đoạn xiết xa
Nà rằm vắn nậm tha rồi rọi
"Bời vì tình mê nọi ác tâm
Dẳng vắn nọi lia căn táng ti
Phua mìa vắn bắt nghĩa thờ than
Thân khôì dú lằm san liệng lúc
Ấn mà lều đây hốc chất pi
Khổ nhọc kếp mác uy liệng lúc
Nhựm đồng hoang ngán rỏc khôn lai
Dừa căn kìn mác oai mác dựa
Hốc chất pi chiỵ khô bặng linh
Bần nhặng sương thân sinh Trinh Thị
Gừm vắn nhặng điếp vì chính chuyên
Chịu khô thêm chịu dân ngàn luốc
Xiên lý noọng dừa lúc tím quan
Tằm ớn đạo tào khang phu phụ
Nghĩa vắn nưng soong mự au căn
Noọng bầu mì gằm rặng lợi vì
Giờ nầy phít táng ti gôi sương
Phua mìa viác âm dương gần khái"
Mê lúc nậm tha rải xiết xa
Chư tướng tốc nậm tha đuổi á:
"- Sương nàng toọng thạc thá bầu sai
Bời vắn thân vô giải tình phụ
Nhân sinh nhì viện lự kẻ rình
Sương hai nàng Thi Trinh mì thảo

Nàng kêu khóc nên đoạn thiết tha
Trên gò má chan hòa giọt lệ:
"- Bởi vì nghe vợ lẽ vợ sau
Mới đến nổi lia nhau khác chốn
Bất nghĩa mà thiếp vẫn khóc than
Thân thiếp nơi lâm san nuôi trẻ
Đêm đốt tay đã bảy năm ròng
Đói khát ăn quả rừng sinh sống
Quanh quất nơi rừng rộng khổn thân
Rau dại mẹ con ăn trừ bữa
Sáu bảy năm chịu khổ u minh ⁽³¹⁰⁾
Trời còn thương thân xinh Trinh Thị
Chính chuyên nhớ hiền sĩ ngày đêm
Vạn đời rét nghìn phiền khôn kể
Đường muôn dặm đưa trẻ tìm chồng
Nghĩa trọng đạo tao khang phu phụ ⁽³¹¹⁾
Một lòng son ⁽³¹²⁾ quyết giữ duyên đôi
Với chàng thiếp không lời lỗi phạm
Giờ này phân hai chốn thăm thương
Hai lối cách âm dương chồng vợ..."
Mẹ con nước mắt rõ thiết tha
Các tướng gạt lệ sa với ả:
"- Thương nàng bụng nhân nghĩa đoan trang
Trăm sự chỉ vì chàng tình phụ
Nhân sinh nhi viễn lộ ⁽³¹³⁾ thật tình
Thương hại nàng Thị Trinh có thảo

夫世醫世敢唯然身条骨耿亮娘乃蜈蚣娘亮敢庄乃窠麻粒亮頭
 慈問恩卿娘佳娘官沃貼弟了玉亮哥力盡放群送亮麻俾娘一
 媚眉娘遠安添笑護赤孩庄噴賣雀登食亮玉亮漏了來齊齒娘
 得凡真瞻眉她尽思对及史無亮賣道來亮珠翹水醜身濁東着
 道一云併仰尋力别娘賢妻唉缺負其亮商内來命冤野明亮章宮
 心乃亮皇泪留倚恩量如媚乃思受身美媚庄了害耿岸正盤切耿
 一云併仰尋力别娘賢妻唉缺負其亮商内來命冤野明亮章宮

Phua từ, mìa dức đạo nhất tâm
 Thế gian mì kỹ gản vận nầy"
 Khen toọng nằng Trinh Thị sương phua
 Thế Khanh dú tin pha ngưng vọng
 Hãn nằng thạc mì toọng tím thăng
 Ròi ròi nặm tha lỏng lặc tỉnh
 Nghìn nằng hảy tận tính piết sương
 Thân quan ngậy tư lương dẫu toọng
 Tèo oóc mà đuối noọng hiễn thê
 Cốt gò lúc cấp mìa roọng hảy:
 "Hắt rừ dẳng vận nầy ròi bân
 Vì lều trót vô ân tình phụ
 Nằng nguốc trách vì thụ lều cam
 Nạy vì hác trách thân vì rại
 Ruyền rẳng soong đạo nghĩa rà lia
 Bời vì tham lai mìa dẳng nội
 Nằng trách vì, vì lội lều lai
 Vì phóng nguốc châu trai hại mình
 Vẫn còn vì tẩn, tỉnh hắt oan
 Dẳng sống mừa lâm san ngàn dạ
 Nạy vì lều xấu nà chính mình
 Khoãn mà ròi thân xinh nà miác
 Mà rà è mừa các rườn chường
 Tả nằng dú đông luông xiết hại
 Vì phít nằng giá nhà hắt khôm"
 Pác chẳng nặm tha lỏng rằm nả

Chồng ruộng ⁽³¹⁴⁾ vợ phụ đạo nhất tâm ⁽³¹⁵⁾
Thế gian ít người làm được thế".
Khen bụng nàng Trinh Thị thương chồng
Thế Khanh nơi góc buồng nghe ngóng
Thấy nàng thật có bụng tim chồng
Ròng rọc nước mắt chan như bể
Nghe nàng khóc nàng kể thảm thương
Tự thân quan tư lường trong bụng ⁽³¹⁶⁾
Nhảy phắt ra với nọng ⁽³¹⁷⁾ hiền thê
Ôm vợ con một bề than hối:
"- Vì sao nên nông nổi hời trời
Ta tự trách quá lời tình phụ
Nàng trách ta, ta chịu mọi bề
Nay ta rõ gian ngay hối lỗi
Cớ sao gây đạo ngãi chia lìa
Bời chưng tộ đa thê nên nổi
Nàng trách ta, ta lỗi đã nhiều
Vì đại phóng người yêu ngọc nữ
Ngày trước vì chưa rõ làm càn
Đưa nàng vào lâm san ngàn dã
Nay hiểu ra ta đã hời tâm
Hú vía nàng kinh trâm ngọc nữ
Mau ta về nhà cửa phòng văn
Bỏ nàng nơi rừng ngàn chốn lạ
Ta có tội nàng chớ để tâm..."
Mồm nói nước mắt tuôn trên má

翁奇頤下歎堅敵帝大地安升興賀根命官驟身竟明岸官升章配
星高明天數降几少罪左仍醫勤喜對隱吟懣慢欽正吟法醫前看
吟坤化鞠寇汾罪滔乃氣竟官惜陳塵東唱酒料所箋真慢嗜容作
唱乾造敗果齟敗併身竟命將抄巫眉懣氏世吟吟不氏敢唱渭吟
自道美造出嬖奇竟唱吟吟末稟帝姑許私都竟眉嬖送保白奇竟
貞母媚月卿齟作園係取取麻麻季立仍使處万保貌办姑卿保尸
民丈夫日世杰然然保眉保麗快將齊登低生千姑箇庄奔世麻左

Thị Trình củ pác ga đường ông:

"- Phụ mẫu đạo cần khôn khéo cả

Phua mia nghĩa tạo hóa âm dương

Nhật nguyệt đảo hắt gương thiên hạ

Thế Khanh đủ tài và khăm bân

Mặc chịu dết chịu phận ngổ chồi

Gần rầu tẻ hắt tội kẻ bân

Mặt toạng vì sương thăng là đầy

Bầu srong thân này là dai

Mi gần gạ vi thái rả ti

Bầu chắc ga mình vì nhãng an

Khoản mà rồi tương quan nà miắc

Khoái vòm mà họ xác rền hằng

Sì quý đây vui vằng hí ha

Tử rập nóng mùa súa đuôi cấn

Rủi ro hẫng dây đông ản minh?

Đây rai noong ý tình gắm quan

Sinh tử lỏng thể gian pây tèo

Xiên mãn vĩ gọi lieu đâu thân

Noong bấu mì gằm răng khôm vì

Tình Điều Thuyền bất nghĩa chính mình

Dưỡng nôi sống Thị Trinh khâu ngăn

Thân nóng bầu cảm mạn phép quan"

Thế Khanh củ pác hạn nả miắc:

"Mà rá tê mùa các rườn chương

Tả se kỳ gắm sương giá phôi!"

Thị Trinh cất lời ngỏ trình ông
 "- Phụ mẫu đạo cần khôn ⁽³¹⁸⁾ biệt lạ
 Vợ chồng nghĩa tạo hóa âm dương
 Có nhật nguyệt làm gương thiên hạ
 Thế Khanh gây nên họa bởi trời
 Dù nắng dù mưa rơi khôn chối
 Đâu ai dám kết tội ông trời
 Vì chàng thương thiếp thời nên quý
 Nhược bằng không thiếp chỉ là hèn
 Có tiếng đồn rằng chàng đã khuất
 Ổn trời nay minh ngọc ⁽³¹⁹⁾ bình an
 Hú vía khôn tương quan mặt ngọc ⁽³²⁰⁾
 Mau về họp họ xác khang cường ⁽³²¹⁾
 Bốn mùa được vui mừng hể hả
 Cho thiếp về hầu hạ cung ông?
 Hay cho thiếp về rừng ẩn nấu?
 Lành dữ chàng phán bảo rõ ràng
 Sinh tử nơi thế gian đi đến ⁽³²²⁾
 Hay dờ chàng tính toán cho sâu
 Thiếp không dám buông câu oán trách
 Bởi Điều Thuyền bạc ác bắt nghi
 Nên Thị Trinh mới đi rừng thăm
 Thân thiếp không dám mạn phép quan".
 Thế Khanh cất lời van ngọc nhụy ^(322b):
 "- Mau ta về cung nghị phòng văn
 Đừng bận chi lời phạm ngày nợ".

連抄料連秋秋世敗啗蟻地取智妻蟻達地左地使保氏若寬呼
 傳橋大以罪恥卿群屯魚望群結紹紹得莫力媚者秋指真玉麻卿
 再覽麻方奏吟辛听罪恩保几真秋望吟宴氏困難免美壽脆銀來免
 同妻律壽跪你來身魁貪寔真氏塢幽免且真難免美壽脆銀來免
 榮涓城即国赦天氣家愛正保正耿恩排正以匹通对文始旬将庄
 归閣鄰时王罪顏者邦色明帝妻次奸听明岸山陸夫武終陌律害

Liên tuyển quân tái hồi vinh quy
 Sấm nhiễu rập hiên thê mưa các
 Kéo đại quân mà piót thành đô
 Liên khẩu lạy đức vua vức thí
 Phục tội khẩu tấu gủi quốc vương
 "Xo lạy vua gọi sường xá tội
 Thế Khanh khôi tân lợi thiên nhan
 Vẫn còn đây gạ thần thai giá
 Tiếng tồn khớp tầu vạ gia bang
 Bời chung khôi toọng tham ái sắc
 Khôi kin dù bầu thật chính minh
 Vẫn còn tham kê rình bầu đây
 Xưa kết nằng Trinh Thị chính thê
 Lại kết au gàn quê hát thứ
 Bời Diêu Thuyền kin dù toọng chan
 Tật toện chẳng gảm oan báy gạ
 Khôi ngời mìn thật thá chính minh
 Dẳng nội sống Thị Trinh khẩu ngân
 Tả mĩa lúc khốn nạn Lịch san
 Khôi chà hát thai oan biêu thúy
 Sứ gàn rầu mì nghĩa duỗi phua
 Bầu chỉ khôi viăng vua vãn vự
 Thị Trinh nằng một dạ thúy chung
 Trang vương ngự ngai hồng củ pác:
 "Khoản mà rồi nả miác tướng quan
 Ngô Khanh lêu thai van dẳng hại

Quan liền truyền tại bộ quân cơ
Sắm hiệu đón hiền thê về các
Đến chốn lạ thẳng tuột Trạng an
Liền vào lạy thiên nhan ⁽³²³⁾ tức khắc
Quỳ phục tội trước mặt Trạng vương:
"- Trẫm lạy vua hãy thương xá tội
Thế Khanh ngu có lỗi thiên nhan
Ngày nọ bảo rừng thần đã chết
Tiếng đồn khắp cả nước gia bang
Bởi chưng thần bụng tham ái sắc
Thần ăn ở không được chính mình ⁽³²⁴⁾
Lòng tham ấy thật tình phi lý
Xưa kết duyên Trinh Thị chính thê
Rồi lại cưới người quê làm thứ
Bởi Diêu Thuyền ăn ở gian tâm
Đặt những điều vu oan giá họa ⁽³²⁵⁾
Thần tin nó thật dạ chính mình
Mới đây nàng Thị Trinh vào núi
Bỏ vợ con khốn tại Lịch san
Thần giả cách chết oan ngoài cõi
Thử xem ai có ngãi với chồng
Không phải thần dối quan dối chúa
Thị Trinh nay đã tỏ thủy chung ⁽³²⁷⁾
Thần đưa về vào cung chính thất ⁽³²⁸⁾
Vạn thọ nhờ vạn trách đa đa". ⁽³²⁹⁾
Trạng vương ngự ngai hoa ⁽³³⁰⁾ phán rõ:
Hú vía Khanh ⁽³³¹⁾ tướng cả tương quan
Ngỡ Khanh thực chết oan thiệt hại

汨羅臣和少事呼壯辭莫系昼婢子原諒心子稀岸莫討淫內豎佐
乘驥大困曉戰高麻貂無志保髡鄭根好一鄭荷以玉寸奸計曹再
吏功罪凌奇声謝壽重賜殊分偏交事紳直淫事黷煥明道恥罪空
榮紉扒而官倂拜盟事贊佐無敵結戰毅宴好每媚命正憲煥扒曾
鞋也保役許云官素杖恩了龜地沒官恩恩悅取送善娘罵哥希殊
仍鄂扶肩卡卡卿卡告報夫選戰取卿戰悅魚庄群困恩紳卿奏希
竊事氏仍可江世可水頌踰太俊帽世庄冀保官取敗宴貂世建扒

Những nhằng sống tèo lại mà thăng
Sậu viàng là au công duốc tội
Ý trăm bầu pát tội đại thần
Nhằng mì việc bường lằng khỏn wạ
Khay sư hầu quan cả ngòi lu:
Chang sư vằn đường rừ chắc sự
Thế Khanh quan bái tạ tung hô
Khay sư tỏ nả vừa mà nhôm
Bản cáo trạng sự trọng Điều Thuyền
Tua gần toọng tham duyên vô ngại
Goọng phua liễn tả mẽ lạo sân
Thái Bà thai vô phân bầu rụ
Một chắc tăng hìn chụ báo sao
Gùm vằn một kết giao Trịnh tử
Thế Khanh quan chắc sự căn nguyên
Dằng chắc toọng Điều Thuyền gian trá
Ngờ mìn toọng thật thá nhất tâm
Bầu ngờ mìn gian dâm Trịnh tử
Quan dằng chắc mọi sự rườn hây
Vằn còn sống mìa pây khẩu ngân
Hắt khỏn khô mình vằng Thị Trinh
Thực toọng nằng chính mình thuôn thảo
Điều Thuyền là vô đạo gian dâm
Thế Khanh giận dêu sim kể nội
Liễn tâu vừa pát tội tăng soong
Pát vô mẽ tăng soong tái tá

Nay còn sống Khanh lại hồi cung
Sự nói dối lấy công chuộc tội
Trẫm tha không bắt lỗi đại thần
Bởi chưng còn việc cần khôn bảo
Bóc thư quan hãy dạo đọc qua
Trong thư thế nào rồi biết rõ"
Quan Thế Khanh bái thụ tung hô⁽³³²⁾
Cúi đầu đón tay vua bản viết
Bản cáo trạng sự việc Điều Thuyền
Con người bụng tham duyên vô nghĩa
Vắng chồng bèn bỏ mẹ lão thân
Thái Bà chết không phân chăm sóc
Chỉ một đường thỏa sức ái ân
Cùng Trịnh Tử sớm hôm đánh bạn
Thế Khanh rõ mọi đoạn căn nguyên
Chàng hiểu bụng Điều Thuyền dâm dăng
Bấy lâu làm ra bụng nhất tâm
Nay mới biết thông dâm Trịnh Tử
Quan đã rõ mọi sự trong nhà
Ngày nọ đưa vợ ra sơn cước
Làm khổ nhục thân ngọc Thị Trinh
Bụng nàng thật chính minh hiền thảo
Điều Thuyền hạng vô đạo gian dâm
Thế Khanh giận trong tâm xiết nỗi
Liên tâu vua bắt tội cả đôi
Bắt bố mẹ cả hai không xá⁽³³³⁾

王美多各牌听尸时牌东根吕尸畔芦听尸唯怪下献西来听东
 莊来塔署判分即韶署降判分尸旺得分唯奸天挪致了庄老战
 謝章地王婿傅馬鼓鱼塚托散馬魁条秋馬漂京哭者欽士来佐身
 祀前泪莊捐發五沃弘伴地缺五幼魁哭五他致許氣准仗欽再秘
 郭出扒納庫羣乃登及及趙歡許把似尸猶滄弄尸殊希弘官濱媚
 卿輝差麻希諸罪曹子秋事選骨下牌奸殊乃嘴希氣欽卿罪乃
 世韶義幼劣推行再鄭鄭登耿喧骸天耿儀希事欣許氣吏世柯暴

Thế Khanh lòng lay tạ Trang vương
 Điều Truyền dú rườn chương lợi nghĩa
 Vừa sai pắt thăng tì quế hương
 An mà nốp Trang vương nà các
 Đức vua mừng chỉ phiác Điều Truyền
 Xoi chư quân lệnh truyền phán gạ:
 "Hành tội nầy ngũ mạ phân thân
 Tái tăng soong óoc pây tức thì"
 Trịnh Tử cấp nọng nhi Điều Truyền
 Trịnh Tử cấp bạn duyên nà miác
 Soong gần nằng dan thác xáng cân
 Hắt sự nầy bản hãn piết lạ
 Chàng thôi hẫu ngụ mạ phân thân
 Hắt cốt và au pây se kéo
 Thiên hạ gần pay tèo nhóm lu
 Hắt bia se hâng thu tuyến gạ
 Rầu gian dâm ngụ mạ phân thân
 Vô mê nậm tha luây rồi rọi
 Sự nầy là lục nội gian dâm
 Hắt tiếng se hẫu hâng thiên hạ
 Hẫu vô mê thai giá sồi bản
 Thái thái vô hác khôm lúc nhì
 Lại hôm vắng nho sị lều lai
 Thế Khanh quan khôm lai dẳng gạ
 Khà sí tua tái tá lạo sân
 Giờ nầy mầu mất thân nhòng lúc

Thế Khanh quỳ lạy tạ Trang vương
Điêu Thuyền tại phòng hương lồi ngãi
Vua sai bắt ngay tại quê hương
Đem về nộp Trang vương trước điện
Đức vua tay chỉ trán Điêu Thuyền
Sai chư quân lệnh truyền phán rõ;
"- Tội này phải ngũ mã phanh thây⁽³³⁴⁾
Đòi cả hai ra đây chịu xử"
Trịnh Tử cùng cô ả Điêu Thuyền
Tài ngộ cùng bạn duyên có mặt
Hai người ngồi bãi cát gần nhau
Làm việc trời trên đầu thấy rõ
Nói xong cho năm ngựa phanh thây
Đem hài cốt đi phơi đường cái
Để thiên hạ đi lại nhìn sai
Làm bia để miệng đời muôn thuở
Ai gian dâm năm ngựa phanh thây
Bố mẹ những tuôn đầy lệ rõ
Sự này tự con nhỏ tà dâm
Làm bia miệng lâu năm thiên hạ
Cho mẹ cha đeo nợ tội trời
Vì con bé cả đời căm giận
Đổi tên nho sĩ giận càng nhiều
Thế Khanh cảm mọi điều mới dạy:
"- Chém bốn tên bố mẹ tuổi già
Bây giờ vì con mà thân mất"

嗔 每 凡 滂 前 男 嬰 眉 正 天 氏 名 氏 郎 京 別 希 祀 針 役 叁 保 各 偕 赴 身 矧
 甚 每 凡 滂 前 男 嬰 眉 正 天 氏 名 氏 郎 京 別 希 祀 針 役 叁 保 各 偕 赴 身 矧
 博 希 殊 泪 產 登 驛 殊 氏 緣 柯 明 女 靖 地 希 馬 迎 下 呖 帝 香 賈 糠 討 奔 天
 懟 奏 爺 郭 祖 魯 殿 魁 貞 眉 買 正 國 身 每 預 駙 瞻 天 吏 上 懸 勸 櫓 眉 廿
 幼 漏 罽 蚪 涓 寸 納 娘 娘 帝 涓 娘 許 許 放 史 戰 華 得 寢 息 懸 盤 羹 保 矧
 思 朱 軻 軍 弄 嘴 亦 貞 曙 女 判 許 封 封 屯 貞 卿 嬌 丰 段 帝 榮 饒 道 錦 保
 所 歎 朴 園 重 幻 收 氏 姬 賢 希 封 了 色 散 氏 世 夫 沃 退 敗 承 敗 懶 韶 似

Gạ thôi au pây phúc thẩm thua
 Khôm lại mùa tâu vua mọi nhẽ
 Khôi khâ sí vô mề vâm tăn
 Quốc quân kéo lỏng thăng phảng tả
 Quân vua mùa tháng sỏa rườn chương
 Au thua thuồn tăng soong nam nự
 Sau ma nốp diện giữa nà vua
 Thị Trinh nằng khôn chua mì nghĩa
 Vua khen nằng Trinh Thị chính chuyên
 Hiền nự đày mì duyên thiên hạ
 Vua phán mùa mới á Thị Trinh
 Phong hầu nằng chính minh danh tự
 Liễu phong hầu quốc nữ Thị Trinh
 Sắc phong hầu thân xinh tức thí
 Gắn tồn khóp mọi tỷ kinh đô
 Thị Trinh vầu lúc vua piết lạ
 Thế Khanh chúc phò mạ vua loan
 Phua mìa cù tin sang lạy tạ
 Oóc sư tuyên thiên hạ giôm khua
 Thôi đoạn quan lại lo việc mề
 Hắt chay khúm thượng đế sam bươn
 Lệ tề cấp siêu hương bầu rời
 Hắt bôm bản khuyên mời các quan
 Mãng đạo nghĩa tào khang giai lạo
 Điêu Thuyền bầu mì thảo mát thân
 Gắn bầu khá là bản gụng khá

Nói thôi bèn đem cột chặt đầu
Giận già quan vào tâu vạn tuế:
"- Tôi giết bốn bố mẹ đã xong"
Quân quốc kéo khắp vùng như bể
Quân vua vào dinh bệ đếm xem
Nhặt đầu cả hai tên nam nữ
Nộp vào điện ở giữa trước vua
Thị Trinh nàng khôi châu có nghĩa
Vua khen nàng Trinh Thị chính chuyên
Hiền nữ được nêu tên thiên hạ
Vua phán đi gọi nàng Thị Trinh
Phong cho nàng chính mình mọi sự
Liên phong cho "quốc nữ"Thị Trinh
Sắc chỉ trao thân sinh tức khắc
Tiếng đồn ra đi khắp kinh đô
Thị Trinh nên con vua sượng quá
Thế Khanh chức phò mã vua ban
Vợ chồng cắt chân sang lạy tạ
Ra giấy truyền thiên hạ reo hò
Xong rồi quan lại lo việc mẹ
Ba tháng chầy cúng tế thiên đường
Tế lễ và đốt hương không dứt
Làm mâm bàn mời hết các quan
Đoạn rồi nghĩa tao khang giai lão
Điều Thuyền không có thảo mất thân
Người không giết trời trên cũng giết

餘命併羅寬重明討花者男請來個姪女花地
 醜赴龜仍紹戰正正月登女吟添敵亂男月每
 座阿鄭王末煩愚真父他下軒個氣我東事家氏尸
 九猪戶蘭保壽眉氏混眉天証敵城凡西戎国眉批
 出施对郭娘女声着恩共許似看舞看下舞尸声
 聖馬規魄貞賢秋扒肩岫尸凌夫貂似天紹得雅子
 蟻庄花魄氏秋頤吟者報得舞眉碧歌得誓歌娶士

Bời kìn dú chang sỏa xầu xa
 Dẳng mạ xẻ khen kha mắt mình
 Thúc khuây đuổi họ Trịnh thái sường
 Hồn phách lỏng Diêm vương nhằng tội
 Thị Trinh nằng bầu lợị chịu khoan
 Gân hiền nự vừa ban chức trọng
 Tua gản râu mì toọng chính minh
 Gỏi bắt chước Thị Trinh chính thảo
 Giá mì toọng hận hảo nguyệt hoa
 Bân đin gụng mì tha rự giá
 Tuyên se hầu thiên hạ nự nam
 Tời lằng râu ngày chan gỏi chứ
 Mì phua giá hìn chự thêm lai
 Xưa Diêu Thuyền nhòng thái hìn chự
 Hát gản giá phạm phụ loạn dâm
 Tuyên thiên hạ tây đồng nam nữ
 Xưa Diêu Thuyền nhòng sự nguyệt hoa
 Hát tuyền se quốc gia mọi ti
 Nhinh giá râu mì ý giá chẻ
 Sị tử khôì chép se ngòi ngái.

Vì lòng người mất nét hư thân
Mới ngựa xé tay chân mà chết
Say Trịnh Tử mê mệt chết thương
Hồn phách xuống Diêm vương còn tội
Thị Trinh nàng rộng rãi lòng khoan
Người hiền nữ vua ban chức trọng

*
* *

Hễ ai mà có bụng chính mình
Hãy bắt chước Thị Trinh kính thảo
Đừng ra lòng lếu láo giăng hoa
Đèn trời đất soi xa đường tỏ
Chép truyện để nam nữ thế gian
Sau này ai ngay cán sẽ nhớ
Có chồng đừng tham sự chơi ngang
Xưa Diêu Thuyền vì hoang bị xử
Làm người đừng phạm phụ loạn dâm
Truyền thiên hạ tây đông nam nữ
Xưa Diêu Thuyền Trịnh Tử giăng hoa
Làm bia để quốc gia trong nước
Ai là người ý thức đừng chê
Gọi biên vài lời quê xem tạm

Chú thích:

- (1) *Truyền ngôn*: tiếng Việt trong nguyên bản nôm Tày, truyền ngôn (hay truyền miệng) là lời truyền đi nơi này qua nơi khác truyền lại từ đời trước đến đời sau.
- (2) *Song sa*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Song : cửa sổ, sa: the. Song sa là cửa sổ có the che. Song sa còn gọi là song the.
- (3) *Thánh đế*: thánh là bậc thần thánh (sáng suốt, sáng láng), đế là bậc vua chúa đế vương (vua một nước tự xưng). Thánh đế là lời tôn sùng, tôn bốc vị đế vương.
- (4) *Nhất thống*: tiến Hán Việt trong nguyên bản. Nhất thống (hoặc thống nhất): cả nước không bị chia cắt, cùng đặt dưới một chính thể.
- (5) *Kinh trị*: (hoặc kinh kỳ, kinh thành): trung tâm kinh tế, chính trị của một quốc gia. Truyện thơ Tày hay dùng từ kinh trị (ít nói kinh thành).
- (6) *Cá xinh*: rất xinh, rất đẹp, rất quý (biểu thị ý yêu dấu).
- (7) *Thiên kim*: thiên là nghìn, kim là vàng. Ý nói Thế Khanh được coi trọng, đáng bằng nghìn vàng. Nguyên văn trong bản nôm Tày là Xiên kim (thiên kim).
- (8) *Nam Tào ở thiên gia đòi mạng*: theo truyền thuyết duy tâm, trên trời có vị tướng Nam Tào quyết định việc sống chết của người ở thế gian, định số mệnh sống dài ngắn của từng người trần thế. Nam Tào có sổ sách ghi tên họ từng người, nếu Nam Tào chấm đến tên ai thì người đó sẽ chết gọi là Nam Tào chấm sổ hoặc Nam Tào đòi mạng. Trong *Tam quốc chí* có thầy bói Quân lộ bói cho Triệu Nhan biết Triệu Nhan số gần chết. Triệu Nhan lo lắng và rất sợ chết bèn hỏi lại thầy bói xem có cách nào cứu vãn được không. Quân Lộ cho Nhan biết ngày ấy tháng ấy có hai vị thần Nam Tào và Bắc Đẩu đến đánh cờ ở núi Nam Sơn, Nhan có thể đến cầu xin. Triệu Nhan theo lời, đúng ngày tháng ấy, mang cỗ bàn rượu thịt lên núi Nam Sơn, thấy hai vị tướng giả đang đánh cờ. Nhan dâng cỗ thịt mời hai vị tướng giả hỏi họ tên và xem Nhan muốn yêu cầu gì? Nhan trình bày việc mình đi bói, và xin tha chết cho. Một trong hai vị tướng mở sổ ra thấy tên Triệu Nhan đã hết sổ,

chưa biết làm thế nào, thì vị kia đã nói: nhận lễ của người phải trả lễ. Vị cầm sổ cầm bút biên gia tuổi cho Triệu Nhan. Người cầm sổ là Nam Tào, người bạn đánh cờ là Bắc Đẩu.

- (9) Cối thượng; hoặc thượng giới, mừng trên, thiên đường, thiên tào... đều là tiếng để chỉ cõi trời thuộc phạm vi Ngọc hoàng cai trị. Theo truyền thuyết duy tâm thì vũ trụ chia làm ba cõi (tam giới) Ngoài cõi thượng và cõi trần còn có cõi dưới (âm phủ) có Long vương hoặc Diêm vương cai quản.
- (10) *Hiển ngọc*: hiển lành, hiển tài, giỏi giang. Phương ngôn có câu: nhà có phúc gặp đầu hiền, rể ngọc. Nhà vô phúc gặp đầu chó, rể mèo.
- (11) Học khắp các sử kinh cả suốt: ý nói (Thế Khanh) đã đọc thông suốt các sách vở trên đời.
- (12) *Mọi điều quan có độ như xưa*: tiếng Việt trong nguyên bản, có độ như xưa, nghĩa (Thế Khanh) có độ lượng như bố ngày xưa.
- (13) *Xuân thị*: chỉ người con gái ở đây chỉ Thị Trinh (hoặc gọi Trinh Thị) con quan thừa tướng nước Hồ.
- (14) *Con mơ thấy tiên sa hải nhĩ*: Tiên sa hải nhĩ, tiếng Việt trong nguyên bản. Tiên sa chỉ người con gái đẹp như nàng tiên. Hải nhĩ: nhĩ hoa hải đường, cũng là từ tôn xưng gọi người con gái. Tiên sa hải nhĩ: ở đây chỉ Thị Trinh nước Hồ.
- (15) *Trinh Thị Hồ bang*: nàng Thị Trinh nước Hồ trong truyện.
- (16) *Sân thượng hoặc thiên đình*: xem chú thích(9).
- (17) *Tâm động cảm say*: ý nói phải lòng cảm mến.
- (18) *Đi chắc người có toan yêu chẳng*: ý nói (ta cứ) đi (hỏi) nhưng chưa biết người con gái có ưng thuận không.
- (19) *Kiểu*: cáo, cáo thoái, cáo lui trở về.
- (20) *Đội cai*: tiếng Việt trong nguyên bản. hai chức vị trong quân đội.
- (21) *Tường thân*: bày tỏ rõ ràng.
- (22) *Viễn lộ*: đường xa.
- (23) *Quan kinh nội*: tiếng Việt trong nguyên bản, nghĩa là quan ở trong kinh đô.

- (24) *Trắng nõn*: hoặc trắng trong, trắng mạnh...tiếng dùng để chỉ người con trai hay con gái đẹp, đáng mến; trong truyện thơ Tày hay dùng những từ này, ở đây chỉ Thế Khanh.
- (25) *Lệnh ái*: tiếng xưng hô người con gái nhà người; con gái hiền lành đáng yêu.
- (26) *Tiến lễ*: tiếng Việt trong nguyên bản, nghĩa: lễ dạm dâu, lễ ăn hỏi.
- (27) *Thụ ngôn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, Nghĩa (nhà gái) nhận lời.
- (28) *Mao nhân*: (tiếng Tày là Mào Nhân) người cò, bù nhìn coi vườn.
- (29) *Trắng mượt*: xem chú thích (24) ở đây chỉ Thị Trinh.
- (30) *Đưa đón*: đưa dâu đón rể hoặc đưa rể đón dâu, ý nói làm thông gia với nhau.
- (31) *Tái ngoại*: tiếng hán Việt trong nguyên bản, ngoài cửa ải.
- (32) *Trắng ngần Thị Trinh*: xem chú thích (29) và (24), ở đây chỉ Thị Trinh.
- (33) *Bóng nhị*: lời tôn trọng để chỉ người con gái có nhan sắc và đáng quý như nhị hoa. Ở đây chỉ Thị Trinh.
- (34) *Hạ giá*: con gái nhà sang trọng gả làm dâu nhà kém hơn mình.
- (35) *Thân đàn*: con gái một. Trong truyện thơ Tày có chỗ dùng thân đàn với nghĩa là gái son. Ở đây thân đàn hiểu theo nghĩa thứ nhất.
- (36) *Ba mươi*: (hoặc ông ba mươi) biệt ngữ gọi con hổ, con hùm, con cọp.
- (37) *Quan*: tiếng Việt trong nguyên bản. Trong truyện thơ Tày thường dùng tiếng "quan " để gọi người đàn ông (nhỏ hoặc lớn), với ngôi thứ ba.
- (38) *Tường tó phân minh*: tiếng Việt trong nguyên bản. Nghĩa là tường tận, rõ ràng.
- (39) *Tim gan*: hoặc bụng dạ cũng thế. Truyện Kiều (Nguyễn Du) cũng có câu: "Biết đâu mà gửi can tràng vào đâu".
- (40) *Thư quan*: ở đây nói thư Thế Khanh gửi Thị Trinh. Trong nguyên văn bản truyện nô, bức thư này ghi bằng chữ Hán. Nguyên văn như sau: "Trúc đặc quý gia san hảo hê, vọng kiến mai hải tề bích ba, Hồ Việt ước nhất gia giao hộ, duyên kế hồng định phối kiện khôn, Nguyên đặc hợp nhất môn phong các, kỳ dạ khán nguyệt lạc tương tư, Thảo thảo ký tư thư đáo xứ, Niên hiệu.... tức kỷ tự văn

- chương" Xin chú thích thêm câu "nguyên đắc hợp nhất môn phòng các", có bản khác lại chép là "Duyên hảo hợp gia môn khoái lạc".
- (42) *Trúc và mai*: trúc, mai hai thứ cây cao quý được dùng nhiều trong ca dao và truyện thơ Tây. Trúc chỉ người bạn tình con trai, mai chỉ người con gái.
- (43) *Duyên tơ hồng*: nói về trai gái kết đôi vợ chồng đã định sẵn do vị thiên tiên nguyệt lão lấy sợi chỉ tơ hồng buộc hai duyên số với nhau. Truyện cũ kể rằng Vi Cố, một tướng giặc đi trên đường gặp một thầy bói bầy trước mặt những sợi chỉ đỏ (xích thẳng hoặc tơ hồng) Vi Cố hỏi, thầy bói nói đó là sợi tơ hồng buộc hai số phận trai gái lấy nhau. Vi Cố hỏi vậy ta sẽ được lấy ai làm vợ? Nhân có một người đàn bà cống đưa con gái nhỏ đi qua, thầy bói chỉ người đó và nói: ông sẽ lấy người này làm vợ. Vi Cố giận rút gươm chém thiếu phụ và đâm con gái nhỏ; khi quay lại định giết thầy bói nói bầy thì thầy bói đã biến đi đâu. Đứa trẻ mồ côi nọ được một thổ quan đem về nuôi ngày càng khôn lớn. Một thời gian sau, Vi Cố trở lại vùng quê đó hoành hành cướp bóc. Viên thổ quan dùng kế mỹ nhân để mua chuộc Vi Cố, bèn gả đứa con gái nuôi cho Vi Cố. Nhân một ngày nhân rồi, Vi Cố hỏi vợ tại sao trên mi mắt có gắn hoa bạc. Vợ kể lại hồi còn nhỏ bị một tướng cướp giết mẹ mình và mũi kiếm đâm phải mi mắt, nay phải gắn hoa bạc để che vết sẹo. Vi Cố nhớ lại câu chuyện cũ mình gặp thầy bói, tức là nguyệt lão, với những sợi tơ hồng (hoặc xích thẳng); và cũng từ đó có chuyện "nguyệt lão se tơ".
- (44) *Vây duyên ở cửa nhà vui vẻ*: dịch nghĩa câu "Duyên bảo hợp gia môn khoái lạc". Có bản không có câu này, có bản lại có. Chúng tôi dịch theo bản có cả hai câu, câu này (175) và câu (174). Xem thêm chú thích (41).
- (45) *Giăng xé nhớ nhung*: giăng xé dịch từ chữ "nguyệt lạc". Xem thêm chú thích (41). Thơ đường cũng có câu: Nguyệt lạc ố lương, tương tự nhan sắc.
- (46) Năm này... dịch chữ "niên hiệu..."; ý trong bức thư cuối dòng có ghi năm tháng.
- (47) *Cửa lâm ra nước mở trường sinh*: trường sinh; tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, có nghĩa là chảy ra mãi. Tục ngữ dân tộc Tây

cũng có câu "cửa tin mừng năm bó, cửa vỏ mè năm noòng" nghĩa là cửa mình làm ra như nước mủ (chảy tuôn ra mủ) của cái cửa bố mẹ ví như nước lũ (tràn qua).

- (48) *Lục mệnh so vừa*: lục mệnh hoặc lộc mệnh là tờ giấy ghi năm tháng con trai hoặc con gái sinh ra; so vừa là đem so với nhau xem số mệnh có hòa hợp không hay xung khắc. Ví dụ người mệnh "kim" lấy người mệnh "thủy" là tương sinh (hợp), người mệnh "thủy" lấy người mệnh "hỏa" hay người mệnh "mộc" là tương khắc (không hợp); người tuổi Tý lấy người tuổi "ngọ" là tương xung, lấy người tuổi "mùi" là tương hại.... so lục mệnh là lối làm duy tâm mê tín không cơ sở khoa học.
- (49) *Dây tơ*: xem chủ thích (43).
- (50) *Tao khang*: nghĩa là - tấm cám, nghĩa tao khang nói nghĩa vợ chồng. Ngày xưa Tống Hoảng có trả lời vua Hán Quang Vũ rằng; tôi nghe nói người bạn nghèo hèn cũng không thể quên người vợ cùng ăn tấm cám (tao khang) cũng không thể bỏ nhau được. Tao khang là từ Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (51) *Vượng tướng*: được nói sự may mắn thuận lợi. Vượng: làm ăn mạnh khỏe, ít hoặc không bệnh tật. Phát tài sai lộc giàu có là vượng tài, đông con trai, nhiều cháu trai là vượng đình; cả tài cả đình đều toàn vượng gọi là đình tài đều vượng. Tướng: vợ chồng con cái khỏe khoắn siêng làm, có thần thể chức vị, có người đỡ đầu giúp việc. Vượng tướng: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên văn.
- (52) *Phong quang*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Phong quang có nghĩa là gió hây hây trời quang đãng. Trong truyện thơ Tây thường dùng "phong quang" với nghĩa là mặt mày sáng mã rạng rỡ mừng vui.
- (53) *Thiết mâm bàn*: bày đặt ra cỗ bàn rượu chè để mời người ăn uống.
- (54) *Lân lý*: lân là hàng xóm láng giềng, lý là bản xã xóm làng. Lân lý nói về bà con quen biết của mình.
- (55) *Khôi châu*: ngọc châu sáng đẹp dùng để làm trang sức gắn trên mũ khôi. Truyện thơ Tây thường nói nhiều đến khôi châu, lối nói tôn xưng người con gái đáng yêu.

- (56) *Hảo cầu đại lợi*: được ngày tốt nhất, cặp vợ chồng sánh đôi tốt đẹp. Trong *Kinh Thi* có câu: yểu điệu thục nữ, quân tử hảo cầu...(người con gái dịu dàng tốt nét đẹp duyên cùng người quân tử). Đại lợi, tiểu lợi là từ dùng trong sách chọn ngày tháng duy tâm mê tín.
- (57) *Phạm phụ sai ngoa*: tiếng Việt trong nguyên bản. Phạm phụ là người phụ nữ vụng về, tầm thường thô tục, ngu dốt. Sai ngoa có nghĩa là sai sót ngoa ngất...
- (58) *Cửa đại*: cửa lớn, chỉ nhà cửa kẻ giàu quyền quý. Truyện thơ Tây hay dùng nhiều đến từ "cửa đại", có trường hợp chỉ là lối nói tăng bốc lên mà thôi.
- (59) *Tế gia*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, chăm sóc lo liệu, thu xếp việc nhà cửa.
- (60) *Nghĩa xướng tùy*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản: nghĩa là nghĩa vợ chồng. Xướng tùy: rút gọn ngữ "phu xướng phụ tùy" (chồng nêu vợ phụ họa theo) trong quan niệm vợ chồng phong kiến cũ, người vợ mất hết sáng tạo tính và độc lập tính, chủ động tính. Bất trắc cần sự giúp đỡ (của bố mẹ bên Hồ) thời (con) cứ nhấn tin sang.
- (62) *Con ngọc*: tiếng gọi quý của bố mẹ gọi con (thấy nhiều trong truyện thơ Tây).
- (63) *Bạc tính*: bạc tình.
- (64) *Chê bét*: chê bai, chê be chê bét, chê vì quá kém cỏi vụng về.
- (65) *Nguyệt hoa*: trong sách chữ Nho có viết "Bộ nguyệt quan hoa". đi chơi đêm dưới trăng, đi vào rừng núi rậm rạp xem hoa, dùng để chỉ trai gái hẹn hò lẳng lơ, chơi bời không đứng đắn hoang. Nguyệt hoa: tiếng Hán Việt trong nguyên bản.
- (66) *Dương Nga*: tên người con gái đẹp. Truyện thơ Tây thường dùng Dương Nga để chỉ người con gái có nhan sắc đáng yêu.
- (67) *Nữ hán*: người con gái giỏi giang hiền thảo. Nữ hán: tiếng Hán Việt trong nguyên bản.
- (68) *Thái Hiệu*: truyền thuyết kể rằng Thái Hiệu là một vị vua thời thượng cổ Trung Quốc đặt ra luật hôn nhân gia đình.
- (69) *Đưa cặp da ghi dấu lưá đôi*: cả câu có nghĩa: đưa cho hai miếng da thú để lưá đôi thành vợ chồng. Tương truyền rằng Thái Hiệu

định ra lễ cưới chỉ cần dùng hai tấm da thú để làm tặng vật thì trai gái đã lấy được nhau. Sách *Tam Hoàng* không nói rõ là lễ cưới bằng hai tấm da thú vật là do nhà trai đưa nhà gái hoặc nhà gái đưa nhà trai.

- (70) *Nếp tẻ*: gạo nếp, gạo tẻ, còn có nghĩa là con trai con gái. Trong lời chúc mừng đám cưới dân tộc Tày có nói: chúc cô dâu chú rể làm ăn có nếp có tẻ (sinh đẻ có trai có gái).
- (71) *Văn Đăm*: tên người con gái đẹp, thường dùng để chỉ người con gái có nhan sắc, đáng yêu. Truyện thơ Tày thường dùng tên Văn Đăm hoặc Dương Nga (xem chú thích 66) để gọi người con gái đẹp. Văn Đăm ở đây chỉ Thị Trinh.
- (72) *Én nhận tin nam bắc khôn thông*: tin én nhận chỉ việc gửi thư thông tin tức. Chim én nhận có đặc điểm chỉ thích sống ở nơi ẩm áp, vì vậy khi thu sang chúng rủ nhau bay dần về phương nam, sang xuân lại dần bay về phương bắc. Tô Vũ (quan nhà Hán) sang Hung nô bị hung nô giữ lại, đã buộc bức thư vào mình chim nhận khi nhận bắt đầu bay về phương nam. Có người bắn được chim, thấy thư, đem dâng vua Hán; Vua Hán biết Tô Vũ còn sống, đòi Hung nô trả về. "Tin én nhận" có từ đây. Cả câu ý nói Thị Trinh than phiền: Hồ Việt đường xa xa xôi cách trở ngàn trùng, không thể nào đưa tin đi lại được.
- (73) *Xá nhân*: tên gọi chung người ở giúp việc trong nhà.
- (74) *Nam giai*: tiếng Việt trong nguyên bản Nôm Tày Nùng. Nam là giai (tiếng Việt) giai là nam (tiếng Hán Việt). Trong truyện thơ Tày Nùng thấy có nhiều trường hợp với trùng ý ngay hai ba từ cạnh nhau như vậy.
- (75) *Nổi cao đầy nặng nợ nhiều xuân*: nổi cao đầy lấp từ "trời đất đầy", nói về việc bố mẹ qui tiên hay xuống âm phủ. Cả câu, Thị Trinh đang dặn xá nhân giúp gánh vác chăm sóc hộ bố mẹ đến ngày quy tiên cũng vậy, công đức ấy sẽ có sự đền đáp trả ơn sau này.
- (76) *Quan kinh*: quan lại ở kinh đô, ở đây nói đến các quan kinh đô có mặt trong đám cưới Thị Trinh.
- (77) *Các mụ chị theo phù*: các nàng hầu theo Thái Bà sang Hồ để đón dâu (phù dâu).

- (78) *Khen nàng như nàng tiên thượng giới*: "nàng tiên thượng giới" có bản ghi là "cô tiên thượng giới": tiếng Việt trong nguyên bản. Thượng giới là cõi trời. Nàng tiên là các cô gái của trời rất đẹp rất xinh (trong quan niệm dân gian Tày). Cả câu ý nói; (người hàng phố) khen nàng (đẹp) như nàng tiên ở cõi trời.
- (79) *Đáng con quan bạn với chồng quan*: cả câu ý nói: (Thị Trinh) xứng đáng là con quan (thừa tướng nước Hồ) kết duyên với chồng (làm) quan là Thế Khanh.
- (80) *Chinh thảo*: chinh là việc nước mạnh cậy sức lớn mang quân đi đánh chiếm nước yếu; thảo là kẻ mang quân đi đánh. Chinh thảo nói ở đoạn này là nói vua Tần nghịch ngạo tự xưng mình là kẻ trên hay gây chinh chiến với ngoại lân (nước láng giềng) để xâm lược.
- (81) *Thăn, ngực*: giống thú có miếng thăn, loài chim có miếng ngực là miếng ngực là miếng ngon nhất, nhiều thịt nạc.
- (82) *Bạc nhạc, xương gấu*: thịt bạc nhạc là thịt có lẫn nhiều gân, ít thịt, nếu ăn rất dai và khó tiêu. Xương gấu là xương ở gáy con thú, loại xương vừa rắn vừa ít thịt, nếu ăn không ăn được gì nữa.
- (83) *Làm bữa ăn không no lời vì*: và câu trên (làm lành ăn chẳng thiếu bao giờ) tác giả truyện thơ này đã lấy ý từ trong câu tục ngữ Tày: Hắt ngày kin bầu lẹo, gột ghẹo kin bầu do (nghĩa: làm ngày ăn thừa no, làm quanh co ăn chẳng đủ).
- (85) *Thân xinh*: người con gái đẹp. Trong truyện thơ Nôm Tày tác giả thường dùng từ "thân xinh" để gọi các cô gái một cách trân trọng.
- (86) *Biên giới hồi quân*: có bản chép "biên ải hồi quân": tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản. Nghĩa là (đến) biên giới (thì kéo) quân về.
- (87) *Phu đài*: những người làm công chuyên khuôn vác.
- (88) *Tiệc bàn đào*: bữa tiệc chúc thọ mẹ già. Vua Càn Long xưa có làm bài thơ mừng thọ bà cụ bảy mươi tuổi, trong đó cũng nói tới "bàn đào". Bài đó như sau: "Lão bà thất thập thị phi nhân, chính thị tiên cô giáng hạ trần, sinh đắc tam nam đô thị tặc, thân thủ bàn đào hiến mẫu thân" (Tạm dịch: Cụ già bảy chục người khôn thường, quả đúng tiên cô xuống cõi trần, để được ba trai đều biết trộm, cắp đào tiên để mẹ ăn).

- (89) *Kinh trâm*: trâm gài tóc nắn gai. Người con gái nhà sang trọng lấy gai thay trâm gài tóc, được người đời khen là giản dị và đẹp hồn nhiên. "Kinh trâm" về sau được dùng để chỉ và để gọi người con gái đáng quý.
- (90) *Cắm bông chồi giăng khôn tới*: tác giả truyện thơ đã lấy ý trong tục ngữ dân tộc Tày "Tắm tác sương nếm hai rừ đây". (Bông cây tre đã chẻ lạt rồi định đem chồi mặt giăng cho rụng sao được?).
- (91) *Mộng Đào - Nguyên Ngư phủ*: Đào Nguyên Ngư phủ: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Cả câu 365 ý nói: (Thế Khanh được kết duyên vợ chồng cùng Thị Trinh, hầy) còn nằm mơ được mà thôi (chưa phải sự thật vì sự ao ước của Thế Khanh) khác nào như ngư phủ (anh chàng đánh cá) lạc vào động tiên Đào Nguyên (trong truyện Trung Quốc xưa).
- (92) *Viễn di*: theo quan niệm xưa, người trong xã hội được phân ra người thuộc dòng chính thống, người thuộc loại man di mọi rợ (đó là quan niệm sai). Viễn di: tiếng Hán Việt trong nguyên bản; nghĩa là người mọi rợ man di ở nơi xa xôi không gần kinh thành. Ở câu này, Thị Trinh nói khiêm tốn với Thế Khanh.
- (93) *Em nhị đương xuân*: em nhị là em ngọc, đương xuân, xuân xanh... đều là từ đẹp trong truyện thơ Nôm Tày dùng để gọi hoặc chỉ người con gái đáng quý nhị đương xuân nói ở đây là Thị Trinh.
- (94) *Trắng ngần* : xem chú thích (24), ở đây chỉ Thị Trinh.
- (95) *Dương Nga*: xem chú thích (66).
- (96) *Vương Triều*: triều đình nhà vua. Khổng Minh vạch mặt Vương Lãng theo cũng có nói từ từ "Vương triều" ("Lang tâm cầu hạnh chi bồi, cồn cồn Vương triều", nghĩa là: phường lòng lang nết chó lồn nhồn trong triều đình nhà vua).
- (97) *Không co*: không sợ không co lại, không lui, trái lại ta dám tấn công.
- (98) *Thông toán*: tính toán thông suốt.
- (99) *Chính minh*: rõ ràng sáng sủa.
- (100) *Em nhụy hoặc em nhị*: nhị hay nhụy là nhị hoa, phần cao quý của một đóa hoa. Xem thêm chú thích 93.
- (101) *Hiền hào nam tử*: người con trai hiền và tài giỏi.

- (102) *Trắng manh*: xem chú thích 24, ở đây chỉ Thị Trinh.
- (103) *Chén quỳnh tương*: tiếng Việt trong nguyên văn: chén uồn rượu bằng ngọc.
- (104) *Quan*: từ dùng nhiều trong truyền thơ Nôm Tày, chỉ người tài giỏi hoặc người có triển vọng "quan" ở đây chỉ Văn Nhân.
- (105) *Lầu nghĩ*: trong truyền thơ Tày nói nhiều đến lầu nghĩ, có chỗ đọc là lầu nghĩ, có chỗ lại đọc lầu ngời (tùy chỗ lấy vần); nghĩa chung: nhà lầu đẹp để dùng để nghĩ ngơi, hoặc hội họp bàn bạc...
- (106) *Đàn cầm sắt*: hai loại đàn khác nhau, nhưng người ta thường dùng nói chung như vậy để diễn tả ý vợ chồng hòa thuận. *Kinh Thi* cũng có câu: cầm sắt hòa hài (đàn cầm đàn sắt ăn nhịp với nhau rập riu).
- (107) *Sao thái bạch phạm xung tây địa*: nguyên văn bản Nôm Tày ghi là: Thái bạch tinh hạm xung tây địa. Ý cả câu nói ngôi sao Thái bạch xuất hiện ở đất phía tây, báo hiệu có điều không lành sẽ xảy ra.
- (108) *Năm hai hiệu cấp tốc trung thiên*: nguyên văn viết: cấp tốc hiện há nhĩ (năm hai) trung thiên. Cả câu ý nói nội mười ngày (5x2) lập tức, khẩn cấp có điềm hiện ra giữa ban ngày.
- (109) *Tứ tuyên*: nguyên văn trong bản Nôm. Thừa tuyên cũng như tỉnh ngày nay. Truyền thơ Tày thường dùng "tứ tuyên" với nghĩa là bốn phương quanh kinh đô.
- (110) *Đền vàng*: bởi chữ Nho "kim điện mà ra. Đền vàng (hoặc kim điện) là điện vua.
- (111) *Thiên nhan*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản; có nghĩa là vua. Ngày xưa Tấn Văn Công vào chầu Chu vương, vua nhà Chu có miễn lễ nhưng Tấn Văn Công vẫn giữ lễ và nói rằng: "Thiên uy bất vi nhan chỉ xích" (uy trời không thể trái mặc dầu gần gũi luôn). Tiếng "thiên nhan" bắt đầu từ đây.
- (112) *Nữ tú*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Nữ tú là người con gái đẹp.
- (113) *Giường hoa*: hoặc giường ngân đều chỉ chỗ vua làm việc.
- (114) *Tam tư*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Tam tư là ba lần nghĩ; cả câu "Lo những việc tam tư" có nghĩa là lo những việc hệ trọng. Xưa có học trò Khổng tử nói: "Tam tư nhi hậu hành" (nghĩ ba lần rồi sẽ làm), Khổng Tử nói: "Tái tư khả hĩ" (nghĩ lại một lần được rồi).

- (115) *Thiên nhan*: xem chú thích (111).
- (116) *Thánh thượng*: vua.
- (117) *Như Hàn Tín đời xưa phá Hạng*: Hàn Tín đem quân Hàn vây đánh Hạng Vũ ở Cửu lý sơn, Hạng Vũ thua trận chạy đến sông Ô giang tự vẫn chết.
- (118) *Tần nhung*: quân nước Tần.
- (119) *Thao lược*: mẹo luật giúp vua giữ nước nói chung. Người ta thường nói tới lục thao tam lược. Thao tứ là sáu loại mẹo thao của tướng Khương thái công là văn thao, vũ thao, long thao, hổ thao, báo thao, khuyến thao. Khương thái công đem mẹo lục thao giúp vua Văn Vương đánh thắng vua Trụ nhà Thương dựng nên cơ nghiệp nhà Chu. Lược cũng là mẹo luật mưu chức nói chung (trong sách lược chiến lược). Trương Lương học được tam lược là Thượng lược, Trung lược, Hạ lược với ông Hoàng Thạch Công đem giúp vua Hán Cao Tổ phá Tần diệt Sở năm âm trời dựng cơ nghiệp đế chế.
- (120) *Quân nội bộ*: quân trong triều đình.
- (121) *Hồng mao*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Truyện thơ Tây thường dùng "hồng mao" (long đỏ) để chỉ con ngựa.
- (122) *Quản tượng*: tiếng Hán Việt trong nguyên văn. Quản tượng người điều khiển voi. Ca dao có câu:... Cui bà quản tượng cười voi bành vàng.
- (123) *Thái*: trong xã hội phong kiến, từ "thái" dùng để xưng hô người bề trên quyền quý như Thái Thượng hoàng (bố vua), Hoàng Thái hậu (mẹ vua), Thái sư (thầy dạy vua), Thái công (bố quan), Thái Bà (mẹ quan) v.v...
- (124) *Ngọc Ngô Ban*: ngọc là tiếng để gọi người yêu, quan niệm quý như ngọc, cũng có lúc ở trong truyện thơ Tây bố mẹ gọi con cũng dùng tiếng ngọc. Ngô Ban về sau này được dùng để gọi người con gái có nhan sắc. Ngọc Ngô Ban ở đây đều chỉ Thị Trinh.
- (125) *Cầu cho anh toàn vẹn binh dân*: ý cả câu nói: vầu (nguyện) cho anh (Thế Khanh) được (chiến thắng) giữ vẹn toàn binh lính và nhân dân.
- (126) *Chính*: đích xác, chính xác, đúng.

- (127) *Đánh cờ nhằm xe chiếu cho thông*: trong việc đánh cờ tiến (hoặc gọi là cờ người) có ; "mã thật, tượng điền, xe đâm, pháo vượt. "xe chiếu" nói ở câu thơ này có nghĩa xe (quân cờ) khi đánh cứ thế đâm.
- (128) *Nhà chương*: truyện thơ Tày Nùng nói nhiều đến nhà chương. Nhà chương là nhà có trảng hoang, sơn màu đẹp dễ.
- (129) *Tam tư*: có suy tính trước khi hành động. Xem thêm chú thích (114).
- (130) *Trời không thương hiền hẹp thành xa*: hiền hẹp ở đây ý nói chỗ hiền nhỏ, lối đi lại giữa các phòng; "hiền hẹp" ý nói nơi gần gũi không cách trở xa xôi gì.
- (131) *Giặc Khách ải biên*: chỉ giặc ở ngoài biên giới. Truyện Tày Nùng thường gọi giặc ngoài là giặc khách.
- (132) *Người con trai không lo thay vôi*: cả câu ý nói giúp vua để làm yên thiên hạ, bổn phận người con trai trong một nước không lo (cùng cái lo chung) sao được.
- (133) *Thiên tượng*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản. Thiên tượng là những hiện tượng, cảnh tượng trên trời.
- (134) *Dặn thêm hai lão tuế theo ông*: hai lão tuế là hai lão tướng cao tuổi theo Lý Thế Khanh đánh giặc.
- (135) *Cai*: nguyên văn. Chức quan nhỏ trong quân đội.
- (136) *Hành chinh*: đi việc chinh chiến, hành chinh : tiếng Hán Việt trong nguyên bản.
- (137) *Đón lấy thầy về tư*: đón người về chữa bệnh.
- (138) *Giời trên*: trên trời
- (139) *Lương quân*: vợ gọi chồng là "lương quân" (trong *Âu học quỳnh lâm*).
- (140) *Đi thú*: đi việc quân gọi là đi quân thú hay đi thú.
- (141) *Tần quan*: cửa quan (ải) phía biên giới nước Tần.
- (142) *Giao công*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Giao công (hoặc gọi là giao chiến) đều có nghĩa là quân hai bên cùng đánh nhau.
- (143) *Trống năm*: tức trống canh năm, là lúc tang tảng sáng. Ngày xưa về thời gian, ban đêm chia làm năm canh; lúc tàn canh năm là gần sáng.
- (144) *Ngựa uống nước cạn dòng sông cả*: sông cả là sông cái. Thư Hàn Tín gửi nước Yên có câu: "Mã ần tắc Mạnh hà thủy can" (quân mã

đồng, khi cho ngựa uống nước thì cạn cả dòng sông Mạnh). Cả câu này y tả quân sĩ đồng.

- (145) *Trang vương*: vua nước Việt.
- (146) *Vân Vi*: nguyên văn. truyện thơ Tày dùng từ "vân vi" với nghĩa gần như rập riu, tời tấp.
- (147) *Ta lấy của đi tạ lạy quan*: quan ở đây chỉ Lý Thế Khanh.
- (148) *Vô lượng*: nhiều lắm không kể số lượng.
- (149) *Về triều đình tâu phúc hoàng gia*: phúc là trả lời, hoàng gia là nhà vua. Cả câu là lời Lý Thế Khanh nói quân Tàn trở về trả lời vua Tàn biết.
- (150) *Động can qua*: can qua là khi giới giáo mác. Động can qua là gây ra đánh nhau, gây chiến.
- (151) *Tái hồi tâu vua*: tái hồi là trở về. Vua ở đây là Tàn vương.
- (152) *Chiêu an*: gọi dân về quê cũ an cư lạc nghiệp. Chiêu an: nguyên văn.
- (153) *Hồi loan*: loan là xe. Hồi loan là quay xe trở về, ở đây: kéo quân trở về.
- (154) *Ca khai hoàn*: tiếng Hán Việt trong nguyên văn. Khúc hát (hoặc khúc ca) khai hoàn là khúc hát chiến thắng. Khai hoàn kéo quân thắng trận trở về.
- (155) *Hoàng đế thiên nhan*: Hán Việt trong nguyên bản. Hoàng đế là vua, thiên nhan xem chú thích (111).
- (156) *Chức quận*: chức tập ấm của Lý Thế Khanh.
- (157) *Phong cho tướng vương công*: gia phong cho tướng (Thế Khanh) chức tước Vương công.
- (158) *Dương Nga*: tên người con gái đẹp, Dương Nga sau này được dùng để chỉ người con gái có nhan sắc. Dương Nga nói ở đây là chỉ Thị Trinh.
- (159) *Trời thương lại được khỏe ơn nằng*: lời Thái Bà (mẹ Thế Khanh). Trời thương (đến mẹ) lại được khỏe mạnh (là) ơn nằng (Thị Trinh).
- (160) *Chúc vợ chồng giai lão song tuyền*: Kinh Thi có câu: "Bách niên giai lão" (vợ chồng cùng sống lâu năm). Song tuyền: cả hai đều được toàn vẹn.

- (161) *Yếu điệu*: dịu dàng, thủy mị, nét na. *Kinh Thi* có câu: "Yếu điệu thực nữ" (người con gái hiền lành dịu dàng).
- (162) *Châu trai*: ngọc châu hoặc ngọc, hoặc châu trai để là từ đẹp dùng để gọi người mình yêu quý. Châu trai ở đây chỉ Thị Trinh.
- (163) *Di*, vợ bé; vợ lẽ. Trong truyện thơ Nôm Tày thường có lỗi dùng trùng lặp (hơi thừa ý).
- (164) *Lương gia*: Nhà tử tế, lương thiện. Lương gia: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (165) *Ngọc hoa sói*: ngọc là từ đẹp dùng để chỉ người mình yêu quý. Hoa sói là một loại hoa thơm màu trắng, cũng là từ dùng để gọi người yêu một cách trang trọng. Ngọc hoa sói ở đây chỉ Điều Thuyền.
- (166) *Lệnh tộc*: từ trang trọng gọi người có uy thế; giàu sang; tương tự như ta nói "quý họ" vậy. Lệnh tộc: tiếng Hán Việt trong nguyên bản.
- (167) *Văn Đăm*: tên người con gái đẹp dùng để chỉ người con gái có nhan sắc đáng yêu. Văn Đăm ở đây chỉ Thị Trinh.
- (168) *Nhị*: Nhị hoa; từ đẹp gọi người yêu. Ở đây em nhị chỉ Điều Thuyền.
- (169) *Ăn bái trông ơn*: đội ơn được ăn nhờ. Bái (tiếng Tày): nhờ vả.
- (170) *Ổng*: ống cây mai dùng để mức nước gánh về dùng (ổng thay thùng miền núi có thói quen dùng ống để mức nước). Tiếng Tày: bắng, tạng.
- (171) *Thị Trinh là quyền chính tao khang*: cả câu ý nói Thị Trinh giữ quyền hành người vợ cả. Tao khang nguyên nghĩa là tấm cám. Xưa Tống Hoảng có trả lời Hán Quang Vũ rằng: vợ chồng dù ăn tấm cám trừ bữa cùng không nở bỏ nhau. Nghĩa tao khang bắt đầu từ đây.
- (172) *Tranh hành*: tranh là giành, hành là cần. Tranh hành ý nói cướp quyền hành (ở đây ý nói: đừng cướp quyền hành vợ cả).
- (173) *Đa đoan*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Đa đoan: lắm mối lắm nhẽ, lắm điều (ý xấu).
- (174) *Chim khuyen*: loại chim nhỏ bé, đậu trong bụi cây thấp.
- (175) *Gà nhùng*: loài chim rừng xấu xí.
- (176) *Tức thì khiến bên sau em gái*: phỏng tục Tày Nùng khi con gái xuất giá coi họ hàng bố mẹ đẻ (con gái ấy) là "bên sau" (bướng lằng).

- (177) *Vặc viển*: thứ hoa đẹp, thơm, thường nở trên nân núi khó lấy (vì vặc càng quý vì hiếm). Trong truyện nói: lấy hoa vặc viển để làm bùa yêu là hoang đường; ở đây ta chỉ nên hiểu ở mặt giá trị nghệ thuật của nó.
- (178) *Đèo ái*: nơi đèo núi hẹp xa xôi.
- (179) *Mụ chị*: chỉ người tôi tớ trong nhà.
- (180) *Chả*: thức ăn, nát như chả, ở đây ý nói: nhà Lý Thế Khanh sẽ có ngày tan tác.
- (181) *Chính minh*: chính đại quang minh, rõ ràng, đứng đắn.
- (182) *Con nhỏ hai quan*: chỉ hai con của Thị Trinh (Văn Nhân, Đức Nhân).
- (183) *Sự thế gian*: Hán Việt trong nguyên văn, nghĩa là trò đời thiên hạ.
- (184) *Điện bệ vua quan*: nguyên văn; ý nói nơi triều đường công thư nói chung.
- (185) *Chồng quan*: chỉ Lý Thế Khanh.
- (186) *Gia đạo*: danh giá thanh danh của gia đình, nếp nhà.
- (187) *Nô gia*: người ở làm công trong nhà. *Nô gia*: Hán Việt trong nguyên bản.
- (188) *Đối lại*: hai bên đi kiện và bị kiện cùng đối khẩu trước người xét xử.
- (189) *Cửa đình*: nhà cửa chung.
- (190) *Chị* hay *mụ chị* đều là người ở gái.
- (191) *Nữ thị*: tức Thị Trinh.
- (192) *Bách vật lâm san*: chim muông trong rừng núi. Hán Việt trong nguyên bản.
- (193) *Thê nhi*: Hán Việt trong nguyên bản. *Thê nhi* là vợ con.
- (194) *Vân vi*: nguyên văn bản Nôm. *Vân vi* có chỗ có nghĩa là rập riu, có chỗ dùng với nghĩa vận kế. Thơ Tây Nùng hay dùng từ "vân vi".
- (195) *Lão thân*: tiếng Tây trong nguyên bản là "lao sân". *Lão* là già, *thân* là bố mẹ, *lão thân* là bố mẹ già. *Lão thân* ở đây chỉ Thái Bà.
- (196) *Dạ lộn*: thành ngữ Tây Nùng có nói "Mốc nu, xu bằng" (dạ lộn tại ống gánh nước) để chỉ những người không biết điều hoặc được dạy bảo mà không nghe theo cứ làm càn.

- (197) *Văn khôi*: tên thứ hoa đẹp; được dùng để chỉ người con gái có nhan sắc. Văn khôi ở đây chỉ Thị Trinh.
- (198) *Mụ chị*: chỉ người tôi tớ trong nhà.
- (199) *Long vương*: ở đây chỉ người nơi âm phủ. Theo thuyết duy tâm vì ta cho rằng chết đi sẽ được đến sống ở âm phủ quanh quẩn.
- (200) *Âm dương hai ngả*: cũng do quan niệm duy tâm thần bí, người ta cho rằng có hai cõi: cõi âm (của người chết), cõi dương (của người đang sống). Âm dương hai ngả tức là nói người sống người chết vĩnh biệt.
- (201) *Hải giang*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Hải là biển, giang là sông.
- (202) *Sơn lâm ông chúa*: tức là ông chúa núi rừng, chúa sơn lâm được gọi thường chỉ con hổ.
- (203) *Hồi cố*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Hồi cố tức là trở về chốn cũ quê cũ.
- (204) *Kết cấu*: Hán Việt trong nguyên bản. Kết cấu: hòa thuận, khăng khít.
- (205) *Mẹ mình*: mẹ chồng của Trinh Thị.
- (207) *Thư trai*: Hán Việt trong nguyên bản. Thư trai: phòng đọc sách.
- (208) *Hôm mai*: sớm hôm.
- (209) *Viễn địa*: nơi đất xa khác chốn.
- (210) *Trọng ngãi*: trọng nghĩa.
- (211) *Hay*: biết.
- (212) *Viễn phương*: phương xa. Biệt xã: khác xã.
- (213) *Hồng hạnh*: cây đào loại quả nhỏ (còn gọi là đào róc).
- (214) *Mãn đại*: suốt đời.
- (215) *Tiên sư*: người thầy dạy đã quá cố. Hán Việt trong nguyên bản.
- (216) *Lân gia*: Hán Việt trong nguyên bản. Lân gia: hàng xóm, láng giềng.
- (217) *Điện bộ kinh đô*: Hán Việt trong nguyên bản. Điện bộ là chốn triều đình, kinh đô là kẻ chợ chính của quốc gia.
- (218) *Chính thê*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản. Chính thê: vợ cả.
- (219) *Phòng khuê*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Phòng khuê: phòng người con gái sang trọng.

- (220) *Ngọc nữ, mặt ngọc*: lời đẹp dùng để chỉ người con gái có nhan sắc đáng yêu, ở đây chỉ Thị Trinh.
- (221) *Tổng rừng già bỏ để tìm ăn...*: Thị Trinh đang thương hại cho loài khỉ vượn. Theo Thị Trinh (cũng như câu truyện lưu truyền trong dân gian Tây Nùng) thì loài khỉ vượn xưa cũng là người nhưng lười biếng, bố mẹ bỏ vào rừng mọc lông thành loài khỉ vượn.
- (222) *Châu lệ*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Châu lệ: nước mắt.
- (223) *Ông xanh*: ông trời.
- (224) *Gia thất*: nhà cửa, cửa nhà.
- (225) *Hữu Ngu thị cổ sự Thuấn canh*: vua Thuấn họ Hữu Ngu thuở hàn vi đi cày ở núi Lịch Sơn. Bố vua Thuấn là Cổ Tẩu lấy vợ lẽ có bụng tranh làm vợ cả nên Thuấn phải vào Lịch Sơn tự cày cấy làm ăn.
- (226) *Rừng cái*: rừng lớn.
- (227) *Cửa đại*: cửa lớn, cửa nhà quyền quý sang trọng, ở đây chỉ Lý Tế Khanh.
- (228) *Mãn đại*: suốt đời.
- (229) *Nhờ công*: nhờ công lao công lệnh đã cho bạc.
- (230) *Phú quý*: Hán Việt trong nguyên bản. Phú quý: giàu có sang trọng.
- (231) *Hồi loan*: quay trở về. Hồi loan: tiếng Hán Việt trong nguyên bản
- (232) *Ba xuân có lẻ*: hơn ba năm
- (233) *Mũi ta trời không nút thắc cho*: cả câu ý nói (ta khổ thế này sao trời không bịt mũi ta lại để ta chết ngạt cho xong).
- (234) *Phú túc*: Hán Việt dùng trong nguyên bản. Phú túc: giàu có đầy đủ.
- (235) *Nản*: vách đá dựng đứng.
- (236) *Cảm tạ già ơn*: truyện thơ Nôm Tây thường có lối dùng từ lặp ý như trường hợp này.
- (237) *Sơn pha*: sườn núi.
- (238) *Lưu diu*: loài rắn, loài này thường rúc trong bụi rậm.
- (239) *Phong lưu*: tiếng Việt trong nguyên bản. Phong lưu đầy đủ nhà hạ.
- (240) *Long lân*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản, áo long lân: áo phẩm phục có thêu rồng (long) kỳ lân (lân).

- (241) *Ồi, đức Thuấn nhân Nghiêu vinh nhục, gặp đạo chích, lâm lạc đời khi*: ở đoạn này Thị Trinh đang nghĩ về sự đời, hai câu nói: Có đức như vua Thuấn, có nhân như vua Nghiêu, nhưng vua Nghiêu còn có khi bị chó đạo chích cắn, mà vua Thuấn cũng có lúc phải trải qua cảnh rừng sâu.
- (242) *Giường loan*: tiếng Việt trong nguyên bản; *giường loan*: giường của kẻ sang trọng. *Lầu nghị*: trong truyện thơ nôm Tây Nùng còn có chỗ gọi "lầu nghị" là "lầu ngơi", có nghĩa lầu chơi bồi, bàn luận hoặc làm chỗ giải trí, đánh đàn họa thơ...
- (243) *Sơn xuyên*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. *Sơn xuyên*: núi rừng.
- (245) *Ly hương thất thế*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. *Lý hương*: xa quê hương, bỏ quê nhà mà đi. *Thất thế*: sa cơ, lỡ vận, làm ăn vất vả.
- (246) *Cây han*: cây mọc trong rừng có lá độc, ai chạm phải lá ngứa, buốt và hổi da được.
- (247) *Báng*: loại bột lấy từ cây báng. Cây báng mọc trong rừng, hình thù tương tự cây mọc, trong thân chứa bột ăn lạnh.
- (248) *Tiểu quốc*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. *Tiểu quốc*: nước nhỏ, lối nói tự ty của phong kiến.
- (249) *Thiên nhan*: vua, xem thêm chú thích (111). *Thiên nhan*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản.
- (250) *Đại tảo*: quét sạch.
- (251) *Chư bang*: các nước, các nước chư hầu.
- (252) *Ngựa uống nước hồ bể cạn dòng*: tả quân mã đông (lối nói ngoa trong nghệ thuật). Xưa Hàn Tín gửi thư cho nước Yên cũng có câu: "Mã ải tắc Mạnh hà thủy can" (Ngựa uống ước thì dòng sông Mạnh bị cạn).
- (253) *Quan ải biên cương*: nguyên văn trong bản. Cũng có thể đọc từ bản Nôm là quan ải biên phòng có nghĩa là cửa ải có canh phòng (đọc "Phường" là cốt lấy vần của câu thơ).
- (254) *Bảo vị bình an*: tiếng Việt trong nguyên bản. *Bảo vị*: ngôi, ngai báu (châu báu).
- (255) *Nhà chương*: nhà cửa trang hoàng đẹp đẽ. *Chinh phụ ngâm khúc* của Đặng Trần Côn có câu: "Chương đài, chương đài, hữu

chương đài" "Nhà chương" trong truyện thơ Tày bởi từ "Chương đài" mà ra.

- (256) *Sự đông tây*: tiếng Tày Nùng dùng : "Sự đông tây" (tiếng Tày Nùng là "việc đông tây") để chỉ những việc này việc nọ xấu xa.
- (257) *Quang minh*: Hán Việt trong nguyên bản. Quang minh: rạng, sáng.
- (258) *Xích thẳng*: xem chú thích (43) nói về "duyên tơ hồng".
- (260) *Biệt xã thân đan*: Hán Việt trong nguyên bản. Biệt xã: xã khác,. Thân đan: chưa có vợ.
- (261) *Ngẫu ngữ*: hai người cùng thủ thi với nhau.
- (262) *Phạm phụ*: nguyên văn. Phạm phụ: tầm thường, nhỏ nhẻ.
- (263) *Người nhà*: người ở, người lao công trong nhà.
- (264) *Con quan*: con Thái Bà (tức là Thế Khanh).
- (265) *Các mụ*: những người ở gái trong nhà Lý Thế Khanh.
- (266) *Tôi đòi*: những người đầy tớ.
- (267) *Ngọc Văn Đăm*: ngọc là đồ quý, dùng để gọi người quý mến. Văn Đăm là tên cô gái đẹp, sau này được dùng để chỉ người có nhan sắc. Ngọc Văn Đăm ở đây chỉ Diêu Thuyền.
- (268) *Lão thần*: Mẹ già.
- (269) *Thái tuế năm xung*: trong "Ngọc hợp ký" có nói: con người ai cũng có năm xung, quay vòng 12 năm, đến năm thứ 13 (cùng tên với năm để như năm Tý, Sửu...) là năm hạn thái tuế, làm ăn, cuộc sống luôn bị đe dọa. Trong sách còn ghi rõ, trong những năm 12 chi thì có sáu năm tương xung như: Tý Ngọ, Sửu Mùi, Dần Thân, Mão Dậu, Thìn Tuất, Tỵ Hợi là xung sáu năm xung; ví dụ người đẻ năm Tý thì năm Ngọ xung hoặc trái lại....
- (270) *Quá cố*: mất, chết.
- (271) *Đi quân thứ*: đi việc quân xa.
- (272) *Mụ chị*: xem thêm chú thích (265); chỉ người ở gái.
- (273) *Thiên nhan*: xem thêm chú thích (111).
- (274) *Văn bản các mụ chị* (người ở gái) gửi lên vua viết bằng chữ Nho (Hán Việt) có lẫn chữ Nôm Tày Nùng. Nguyên văn bản Nôm Tày Nùng viết: "Mô tỳ xứ lương tư tấu qua, Thế Khanh chiến can qua ải ngoại,

hữu mâu cư tại gia trung, đặc nhất bệnh dĩ hung số tận, nô gia thực thành khẩn sự thân, Điều Thuyền hữu phạm tâm bất đạo, Kiến phụ mẫu bệnh lão quy tiên, Nhi tự tại bình yên khoái lạc, Kiến hữu nhi bất đáp phụng thân, Nhật dạ lạc ư thân cao thấp Đồ đồng cư tịch nhục chiếu hoa, thực Điều Thuyền tặc gia hoạn tình (tình), phục vọng đức thượng thánh lệnh sai, chúng nô đẳng ai tai vạn vong”.

- (275) *Ngũ mã phanh thây*: một hình thức xử tử trong chế độ phong kiến đối với những người đàn bà có chồng nhưng còn đi lăng nhăng thông gian ngoại tình. Ngũ mã phanh thây: năm ngựa xé xác.
- (276) *Nguyên súy*: chức quan trong triều trông coi quân đội và việc binh.
- (277) *Thị*: ở đây chỉ Điều Thuyền.
- (278) *Như đánh cờ xe chiếu lướt sang*: xem chú thích (127)
- (279) *Trống cái*: trống lớn, trống chỉ huy tiến quân.
- (280) *Thắng phụ*: được thua.
- (281) *Vua vạn*: vua tài giỏi, được nhân dân ca tụng trên đời. Trong truyện thơ Nôm hoặc trong giao tế xã hội, người Tày Nùng gọi "vua cạn" (Hoàng Bốc) với ý ca ngợi hoặc tự phụ về mình.
- (282) *Bạn gia tề*: hoặc bạn tề gia; chỉ người vợ.
- (283) *Hiền thê*: Hán Việt trong nguyên bản. Hiền thê là vợ hiền.
- (284) *Phân minh*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Phân minh: rõ ràng.
- (285) *Truyền không được lộ sự chính minh*: chính minh: nguyên văn. Chính minh ý nói răn rỏi, nghiêm minh. Cả câu ý nói (Thế Khanh) truyền (mọi người) không được tiết lộ (việc tung tin giả mình đã chết để thử bụng vợ) là việc nghiêm minh.
- (286) *Chư binh*: tiếng Việt trong nguyên bản. Chư binh: quân lính.
- (287) *Viết bản tấu thiên nhan kẻ chợ*: Tấu: tâu; Thiên nhan: Vua; Kẻ chợ: kinh đô.
- (288) *Thiên nhan*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Thiên nhan xem chú thích (111).
- (289) *Sẽ sai quân thống chế giữ phương*: quân thống chế: tiếng Việt trong nguyên bản. Cả câu ý nói:(vua) sẽ sai quân canh giữ lấy đất đai.
- (290) *Hai phương*: hai bên hữu tả.
- (291) *Xuất chinh*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Xuất chinh: đi đánh giặc.

- (292) *Nghĩa đạo nhất tâm*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản, nghĩa đạo nhất tâm: một lòng nghĩa đạo là tôi.
- (293) *Quan*: chỉ Lý Thế Khanh.
- (294) *Chiếu tuyền gia bang*: nguyên văn bản Nôm Tây. Chiếu tuyền gia bang: Chiếu (của vua) truyền đi cả nước.
- (295) *Xá nhân*: người được sai bảo đi làm một việc gì đó.
- (296) *Mặc áo tang tận mặt*: mặc áo tang đến trước mặt Điều Thuyền.
- (297) *Đón vong*: đón vong linh, đón áo quan (quan tài).
- (298) *Ngô ban, mặt ngọc*: Ngô Ban tên người con gái đẹp được dùng để gọi người con gái có nhan sắc. Mặt ngọc: lời đẹp để gọi người đáng yêu đáng quý. Ngô Ban, mặt ngọc ở đây chỉ Thị Trinh.
- (299) *Quan*: chỉ Lý Thế Khanh.
- (300) *Trấn Ngự biên cương*: Hán Việt trong nguyên bản; đóng giữ biên giới.
- (301) *Nghĩa tao khang phu phụ*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Nghĩa tao khang phu phụ: nghĩa vợ chồng. Xem chú thích (50).
- (302) *Bạn cố tri*: trong nguyên văn chép là "noong cố tri" (em cố tri). Cố tri: biết nhau từ lâu.
- (303) *Rau má*: loại rau mọc hoang trong rừng.
- (304) *Lam*: cho cơm, rau vào ống tre nửa non, rồi đốt gọi là lam.
- (305) *Lầu trang tử lý*: nhà cửa làng cũ (tử lý đồng nghĩa với cổ hương).
- (306) *Cây han*: cây có lá độc ở trong rừng, người bị chạm phải lá han da thịt buốt nhức và có thể thối (tùy loại han).
- (307) *Nam châm*: dụng cụ để định hướng, kim trong nam châm (còn gọi là địa bàn) luôn luôn chỉ nam bắc.
- (308) *Thượng giới*: cõi trên trời (theo quan niệm duy tâm mê tín cho rằng có trời).
- (309) *Mắt sọt thò thịt ôi*: thành ngữ dân tộc Tây: "Nựa rại giòn tha cuôi", ý nói ghét thì bỏ mặc.
- (310) *U minh*: tối tăm, tiếng Hán Việt trong nguyên bản.
- (311) *Tào khang phu phụ*: xem chú thích (50) nghĩa vợ chồng.
- (312) *Lòng son*: bởi chữ đan tâm mà ra; ý nói không dối ý (như thường nói: một lòng son sắc).

- (313) *Nhân sinh như viễn lộ*: nguyên văn; viễn lộ: lo xa. Cả câu có nghĩa: người ta sống phải biết lo xa.
- (314) *Ruồng*: ruộng bỏ, ruộng rẫy, hắt hủi.
- (315) *Phụ đạo nhất tâm*: nguyên văn. Phụ đạo nhất tâm: đạo làm vợ phải giữ một lòng (theo chồng, tuy chồng ruộng bỏ).
- (316) *Tư lương*: nguyên văn. Tư lương: suy nghĩ đắn đo.
- (317) *Noong* (tiếng Tày): em.
- (318) *Càn khôn*: trời đất.
- (319) *Ngọc*: lời đẹp để chỉ người mình quý; ở đây chỉ Thế Khanh.
- (320) *Mặt ngọc*: xem chú thích (298). Mặt ngọc chỉ Thế Khanh.
- (321) *Khang cường*: khỏe mạnh.
- (322) *Sinh tử nơi thế gian đi đến*: cả câu ý nói sống và chết ở thế gian này như có đi và có đến vậy. Vua Hạ Đại Vũ cũng có nói người ta sống ở đời cũng như đến gửi, chết cũng như đi về (chữ nho có câu: sinh kỳ dã, tử qui dã).
- (322b) *Ngọc nhụy*: chí Thị Trinh.
- (323) *Thiên nhan*: xem chú thích (111).
- (324) *Chính minh*: rõ ràng, ngay thẳng, đúng đắn.
- (325) *Giá họa*: gieo vạ.
- (326) *Ngãi*: nghĩa.
- (327) *Thủy chung*: thủy là đầu, chung là cuối (hết); thủy chung: trước sau chỉ một lòng.
- (328) *Cung chính thất*: ngôi vợ cả.
- (329) *Vạn thọ nhờ vạn trách đa đa*: nguyên văn bản Nôm Tây, ý nói: vua có trách bao nhiêu cũng vâng chịu.
- (330) *Ngai hoa*: hoặc ngai vàng, ngai bạc... đều chỉ ghế vua ngồi.
- (331) *Khanh*: tức Lý Thế Khanh.
- (332) *Bái thụ*: lọng rồi đón lấy (còn đọc là bái thọ). Nguyên văn.
- (333) *Không xá*: không tha.
- (334) *Ngũ mã phanh thây*: xem chú thích (275).

Nhân Lãng

NHÂN LĂNG, NHỮNG TÁM LÒNG VÀNG

Nhân Lăng - nhân vật chính của tác phẩm - con nhà nghèo, mồ côi cha mẹ từ năm lên bảy. Lớn lên chàng vẫn đi ăn xin vừa để nuôi mẹ vừa để nuôi thân.

Một hôm chàng đến ăn xin nhà trưởng giả. Thấy chàng là người "nét na sáng bụng" và hiểu rõ nỗi cơ cực của hai mẹ con chàng, trưởng giả bèn bảo chàng nên đi tìm bói quẻ với thầy Thiên Nhan Quỷ Cốc để biết :

Người nào số giàu hay khổ cực

Bói rồi sẽ biết được dở hay.

Chàng về nhà từ biệt mẹ rồi lên đường. Trên đường đi, chàng gặp nàng tiên Ngư Lân. Nàng nhờ chàng, nhân tiện đi tìm thầy Quỷ Cốc, bói giúp nàng một quẻ để biết tại sao nàng bị nhức đầu suốt ngày đêm. Nhân lăng vui vẻ nhận lời. Trên đường, chàng còn gặp nàng tiên Hoa Cam, nàng tiên Thọ và nàng tiên coi vườn trúc. Ba nàng tiên cũng lần lượt nhờ chàng bói giúp mình một quẻ. Trước lời gửi gắm của các nàng tiên, chàng không hề từ chối mặc dù việc của mình đang cần.

Lên đến nhà trời gặp thầy Quỷ Cốc, Nhân Lăng xin thầy bói cho năm quẻ. Thấy bói nhiều quẻ, thầy đòi nhiều tiền lễ. Không có tiền lễ, Nhân Lăng phải ở lại lấy củi cho nhà thầy trong ba năm để thầy sẽ bói cho. Ở làm thuê cho thầy được

một năm, chàng thấy lâu quá. Nghĩ tới mẹ già ở nhà không người chăm sóc, chàng phải xin về. Vì chàng xin về trước hạn, nên thầy không bói cho.

Trở về được một quãng đường, chàng tiếc công qua. Chàng liền quay trở lại nhà thầy để rình nghe xem thầy có nói gì tới câu chuyện chàng xin về trước hạn không. Chàng đến nhà thầy giữa lúc đêm khuya. Đứng rình ở dưới gầm sàn, chàng nghe thấy hai vợ chồng thầy nói về mình. Thầy nói rõ với vợ năm quẻ thầy xem bói. Chàng mừng vui quay trở về nhà.

Về qua vườn trúc, chàng gọi nàng tiên vườn trúc ra và giải đáp cho nàng rõ:

- Thầy Quỷ Cốc bảo là sở dĩ vườn trúc không mọc tươi xanh được là do trong vườn có một cây trúc mọc dài bảy gang hai nắm tay át hết mọi cây trúc khác làm cho những cây trúc kia không mọc được. Nay nàng phải tìm chặt bỏ cây trúc ấy đi thì vườn trúc sẽ mọc xanh tươi ngay.

Nàng tiên vườn trúc nhờ chàng giúp tìm cây trúc kỳ lạ ấy. Mặc dù nhớ mẹ và rất nóng lòng sớm về được tới nhà, nhưng chàng vẫn ở lại vui vẻ giúp nàng tiên vườn trúc. Chàng cùng nàng tiên vườn trúc đi sâu vào rừng trúc. Lúc thì phải trèo qua những đồng trúc ngã nằm ngổn ngang, khi thì phải lách lườn len lỏi qua những gốc trúc rậm rạp, chàng cố tìm và chặt bỏ được cây trúc lạ kia cho nàng vườn trúc. Nàng tiên rất cảm ơn chàng và ngỏ ý lấy chàng. Nhưng chàng chưa thuận vì còn mẹ già ở nhà. Nàng tiên tặng áo cho chàng nhưng chàng không nhận. Chàng chỉ xin nàng cây trúc dài giống nọ

Về tới xứ sở trăm hoa của nàng tiên Thọ, chàng cũng dựng lại nói cho nàng rõ quẻ bói:

- Nàng bị lâm râm đau đầu suốt ngày suốt tháng và trong người không khoan khoái là vì trên đầu nàng có sợi tóc quá dài,

rẽ tóc ăn sâu và ăn rộng khắp đầu. Nàng hãy nhổ bỏ sợi tóc kia đi thì sẽ được dễ chịu.

Tiên Thọ ngỡ ý nhờ chàng giúp đỡ. Nhân Lãng không chút ngần ngại. Chàng vạch đầu và tìm từng sợi tóc để nhổ đúng sợi tóc quái dị ấy. Được nhổ xong sợi tóc, nàng tiên Thọ thấy khoan khoái lạ lùng. Nàng mừng vui ngỡ ý lấy chàng nhưng chàng không nhận vì ở nhà còn có mẹ già không có người chăm sóc. Nàng tiên tặng chàng chiếc áo, chàng cũng không nhận, chàng chỉ xin nàng sợi tóc tiên.

Về đến vườn cam, chàng gọi nàng tiên Hoa Cam lại báo cho nàng biết quả bói:

- Vườn cam không có quả là do ở dưới những gốc cam có nhiều vàng bạc rễ cam. Nàng hãy cho đào hết bạc vàng đem cất nơi xa thì cam sẽ ra hoa kết quả rất tốt.

Nàng Hoa Cam cảm ơn chàng và mời chàng ở lại giúp đỡ một tay. Chàng không từ nan, ở lại giúp nàng đào hết bạc đem giấu ở một nơi xa. Nàng tiên rất vui và ngỡ ý lấy chàng. Chàng không thuận vì còn có mẹ già ở nhà.

Chàng về tới quê quán của nàng Ngư Lân. Chàng gọi nàng Ngư Lân lên báo cho nàng rõ:

- Nàng nhúc đầu quanh năm là vì trong đầu nàng có hòn ngọc. Nếu nàng bỏ viên ngọc đi thì nàng sẽ khỏi bệnh.

Ngư Lân nhờ chàng lấy hộ viên ngọc và thấy người dễ chịu ngay. Cảm tạ lòng tốt của chàng, nàng ngỡ ý lấy chàng nhưng chàng không nhận vì còn có mẹ già ở nhà. Chàng chỉ xin nàng viên ngọc nọ.

Về đến nhà, Nhân Lãng gặp lại mẹ. Thấy mẹ còn khỏe mạnh, chàng rất mừng. Chàng an ủi mẹ rồi ngỡ ý với mẹ vào cung vua hỏi lấy nàng công chúa Quyển Vương cho chàng. Mẹ

chàng không dám nghĩ tới việc ấy. Nhưng trước lời năn nỉ mãi của chàng, mẹ chàng đành phải chiều ý con. Mẹ chàng phải đi tới lần thứ ba, nhà vua mới gọi lại hỏi han cận kề. Cho là Nhân Lãng nhà nghèo không sắm đủ lễ vật, nhà vua thách lễ rất cao: 9 kho vàng bạc, một viên ngọc Kỳ lân, một gióng trúc 7 gang 2 nắm, một sợi tóc tiên, 200 cây trúc làm sào màn, 100 thức hoa đủ các màu, 200 con cá đại hải, 200 hươu hoẵng, chim chóc, hùm beo, mỗi thứ 200 con, và nhà vua hẹn trong 10 ngày phải có đủ lễ vật.

Bà mẹ về nhà buồn rầu nói lại với Nhân Lãng. Nhân Lãng an ủi mẹ và hứa sẽ có đủ mọi thứ và trao đến nhà vua đúng kỳ hạn.

Trước hết chàng đến đo đạc nhà triệu phú Thạch Sùng để bắt chước làm một cái nhà cao to dài rộng như vậy. Nghe nói Nhân Lãng hỏi cưới công chúa Quyển Vương, Thạch Sùng mỉa mai và hứa là nếu Nhân Lãng cưới được công chúa Quyển Vương thật thì ông sẽ nhường cả tòa nhà của ông cho Nhân Lãng đón vợ về đây. Và không cưới được Quyển Vương thật thì cả hai mẹ con Nhân Lãng sẽ đến làm công không suốt đời cho nhà Thạch Sùng. Nhân Lãng bằng lòng. Hai người ký giao kèo có nhiều cụ bộ lão trong làng làm chứng.

Sau đó Nhân Lãng đi báo tin mừng hỏi được công chúa Quyển Vương cho các bạn nàng tiên biết và mong các bạn giúp đỡ. Nghe báo tin mừng, các bạn nàng tiên dốc sức giúp chàng. Và chỉ trong vài ngày, Nhân Lãng đã có đủ lễ vật đem vào cung để cưới vợ. Chàng được phong chức phò mã triều đình.

Theo đúng giao kèo đã ký kết với Thạch Sùng, Nhân Lãng đón vợ về nhà Thạch Sùng, Thạch Sùng phải bàn giao tất cả lâu đài, tài sản, vàng bạc, châu báu, ruộng vườn cho Nhân Lãng. Thua cuộc tiếu của, Thạch Sùng hóa thành con "Bám

tường", ngày đêm bám ở vách nhà: vợ cả hẩn hóa thành chim "bim bip", ngày đêm chúi lún trong bụi rậm, vợ lẽ hẩn hóa thành chim "thước", ngày đêm kêu luôn mồm "thắc mắc, thắc mắc" ở trong rừng....

Nhân Lăng và Quyển Vương sống cuộc đời hạnh phúc và tươi vui.

*

* *

Dưới chế độ phong kiến, tinh thần vị kỷ "mình chỉ biết mình, còn ai mặc ai" hay là "sự vô can kỷ mặc lao tâm"⁽¹⁾ hoặc là tư tưởng "bất quản nhân sự"⁽²⁾ là tư tưởng thống soái chi phối mọi ý nghĩ, lời nói, cử chỉ, hành động của con người.

Nhưng trái lại trong truyện Nhân Lăng - tác phẩm văn học cổ điển lưu hành trong xã hội phong kiến - lại chứa đựng tinh thần "mình vì mọi người" rất cao.

Nhân Lăng, mồ côi cha từ năm lên bảy, ở với mẹ già bảy lăm tuổi. Chàng phải đi ăn xin khắp đó đây. Một ngày kia chàng đến ăn xin nhà một vị trưởng giả. Trưởng giả có lòng nhân, thấy chàng có lòng hiếu thảo, biết thương yêu mẹ già, bèn mách cho chàng lên thượng thiên tìm bói với thầy Quỷ Cốc.

Trên đường đi, qua bến sông Ngân Hán, chàng gặp nàng tiên cá Ngư Lân. Biết chàng đi lên tìm thầy Quỷ Cốc, nàng Ngư Lân nhờ chàng bói giúp một quẻ. Đang đi làm việc rất cần cho mình, Nhân Lăng còn chưa nắm chắc được việc của mình có được như ý hay không. Nhưng chàng rất sẵn sàng nhận làm thêm việc của Ngư Lân gửi nhờ. Chàng vui vẻ nhận lời với cô bạn mặc dù mới quen biết có lần đầu.

Đi thêm ít ngày, trèo đèo lội suối, chàng đi qua một "vườn cam lá úa" cây cam nào cũng "nở hoa không kết quả". Đây là vườn cam của Ngọc hoàng trao cho nàng tiên Hoa Cam chăn sóc. Năm nào những cây cam cũng đều nở hoa nhưng không bao giờ đậu quả. Gặp Nhân Lãng, nàng Hoa Cam phàn nàn rồi

"Gửi một lời em những nhờ quan"⁽³⁾

Đi bói hộ Vườn trúc thầy cụ."

Nhân Lãng đã có hai điều xin bói với thầy Quỷ Cốc. Chàng cũng chưa thể biết rằng hai điều xin bói kia có được hài lòng không. Nhưng chàng cũng sẵn sàng nhận lời bói giúp nàng tiên Hoa Cam, không một lời phàn nàn.

Chàng lại ra đi và đi rất nhiều ngày trong cái cảnh

"Ngàn nội nhìn toàn mây mọc phủ

Thân quan nằm đám cỏ buồn sao!"

Đi đến một khu rừng trăm hoa đua nở kia, ngồi nghỉ ở một gốc cây dương liễu, chàng gặp nàng tiên Thọ hiện lên. Biết chàng đi bói, nàng tiên Thọ lại gửi chàng đi bói giúp một quẻ để biết rõ rằng bấy lâu tại sao nàng lại nhức đầu váng óc ngày đêm. Nhân Lãng lại vui vẻ nhận lời bói giúp nàng tiên Thọ. Thế là đến đây chàng đã có bốn điều phải bói.

Trên đường đi lên thượng thiên, chàng lại còn gặp nàng tiên coi vườn trúc được Ngọc hoàng sai xuống trông nom vườn trúc. Vườn cây trúc năm nào cũng mọc nham nhảm những cây măng nhưng khi măng thành trúc thì:

"Vườn trúc lại chết ngả ngổ ngang."

Nàng tiên vườn trúc mời Nhân Lãng ở lại với nàng. Nàng ngỏ ý:

"Tình cờ duyên trúc mai trai gái

Hay là số định tại Vườn trúc

Em xin cùng kết duyên hòa hợp

Phúc lành may được gặp chàng đây."

Mặc dầu chàng nghèo khó, chưa có vợ nhưng chàng không nhận ở lại. Vì chàng chưa làm được việc của mình định làm và chưa giúp đỡ được ba cô gái nhờ bói hộ. Hơn nữa, chàng còn có mẹ già ở nhà. Chàng chỉ xin giao ước đặt thành tình bạn. Nàng tiên Trúc vẫn vui vẻ nhờ chàng bói hộ một quẻ với thầy Quỷ Cốc để biết vì sao mà vườn trúc không mọc được xanh tươi. Nhân Lãng lại vẫn vui vẻ nhận lời bói hộ.

Nhân Lãng lại trèo đèo vượt núi đi lên "thượng phương". Qua bao khó khăn vất vả dặm trường, chàng tới nhà thầy Quỷ Cốc. Nghe nói chàng xin bói những năm quẻ, thầy Quỷ Cốc đòi lễ. Nhân Lãng không có bạc "đặt chân hương". Thầy Quỷ Cốc bảo nếu không có bạc thì Nhân Lãng chịu khó ở lại làm công cho nhà thầy trong ba năm thầy sẽ bói cho.

Đến đây nếu Nhân Lãng không có tinh thần "vì người" thì chàng sẽ phải tính toán "bói năm quẻ phải ở làm công ba năm, bói một quẻ chắc chỉ làm công năm, bảy tháng". Hoặc giả chàng không kêu ca ra mồm với người nọ người kia thì ít nhất cũng phàn nàn trong lòng và tự trách thân là rước vạ vào người. Đó là lẽ thường tình của người đời - nhất là con người ở dưới chế độ phong kiến. Nhưng Nhân Lãng không hề nghĩ ngợi gì đến chuyện vì đèo thêm bốn quẻ gửi mà đến nhờ cả công việc của mình. Chàng đã chịu khó

"Ở trong nhà quan cả vui lòng

Xin lấy củ đèn công sự phụ."

Trong cái cảnh:

"Sớm nắm cơm lủi thủi lại đi

Ngày dạo khắp rừng cây đây đó."

Đến nỗi:

"Chim muông ở trong rừng quen cả."

Chàng cố gắng chịu đựng như vậy để mong muốn đạt tới cái đích cuối cùng là thầy sẽ bói cho trọn quẻ của mình và bốn quẻ các bạn gửi gắm.

Nhưng qua một năm ở lại làm công cho nhà thầy, chàng rất nhớ mẹ ở nhà. Chàng lo lắng cho mẹ nhớ lâm vào cảnh đói khát ốm đau không người trông nom chăm sóc. Chàng đành bỏ dở công việc mà về. Bỏ dở công việc như vậy là vô cùng nhớ nhàng cho mình, tuy vậy chàng không chút ân hận. Chàng không nghĩ tới phần dở dang của mình mà chỉ lo đến các cô bạn.

"Đến không lại về không xuống núi

Người hỏi không biết nói điều chi."

Trở về được một đoạn đường, vừa tiếc công một năm lấy củi, vừa nghĩ đến chuyện không được việc cho các cô bạn, chàng quay lại để đương đêm rình nghe trộm nhà thầy xem thầy có nói gì đến việc của mình không. Chàng về đến nhà thầy giữa lúc nửa đêm; chàng đứng rình một lúc thì nghe thấy ông thầy nói với vợ tất cả mọi việc của từng người bạn nhờ bói và chỉ nói lướt qua việc của mình. Chàng vô cùng mừng vui trở về, ở đời nếu việc mình không được như ý mà chỉ thấy được việc người thì người ta dễ bỏ quên ngay chuyện của người khác "việc ai mặc ai" để rồi mau chóng trở về tới nhà. Nhưng Nhân Lãng không phải cái hạng người như thế. Dù việc mình không được rõ rệt nhưng chàng vẫn lần lượt đem bốn quẻ bói của bốn cô bạn về cho từng người hẳn hoi và với tất cả tấm thịnh tình.

Trở về qua rừng trúc, Nhân Lăng gọi nàng tiên vườn trúc ra báo quẻ bói. Nghe nói cần phải tìm chặt bỏ cây trúc có giống dài 7 gang 2 nắm tay đi nơi khác, nàng tiên vườn trúc ngỏ ý mời Nhân Lăng ở lại giúp một tay, Nhân Lăng tuy rất sốt ruột muốn chóng trở về nhà để thăm mẹ, nhưng vẫn sẵn sàng ở lại giúp cô bạn.

"Vào vườn trúc dọc ngang đây đó
 Tìm khắp ngả mọi chỗ sơn lăng
 Trúc bạch gãy ngổn ngang khôn bước
 Thân quan tỵ lần lượt núi non
 Thấy cây trúc trên vườn sừng sững"

Đã mất thì giờ lần tìm, chàng lại còn bỏ thì giờ chặt rồi đem cất hộ nơi xa:

"Cây này anh cất tận đằng xa."

Rồi chàng trở về tới xứ sở trăm hoa của nàng tiên Thọ. Chàng báo cho nàng rõ quẻ bói. Tiên Thọ xõa tóc gục đầu để chàng lần tìm hộ. Chàng lần tìm từng sợi tóc và tìm thấy sợi tóc dài hơn bảy gang "đen đào từng giống" và "vòng quanh lẫn lộn trên đầu".

Khi về đến vườn cam. Chàng gọi nàng Hoa Cam ra nói rõ cho nàng biết quẻ bói. Nàng Hoa Cam mừng vui và mời chàng cố gắng giúp sức nàng đào vàng bạc. Nhân Lăng không một lời từ chối. Chàng ở lại cùng bảy tiên ra sức đào và cất hết vàng ở những gốc cam đi ra nơi xa khác.

Vừa đi đường, vừa ở lại mỗi cung đoạn một vài ngày để giúp các cô bạn, chàng càng sốt ruột với bà mẹ ở nhà. Nhưng chàng cũng không bao giờ từ nan đối với cô bạn nào. Khi đến bến sông Ngân Hán, chàng vẫn cố làm trọn vẹn: lấy giúp viên

Ngọc ở trong đầu cô bạn ra và nhờ thể Ngư Lân khỏi được chứng đau đầu suốt tháng, suốt năm.

Tinh thần vị tha của Nhân Lãng thật là cao.

Trong cuốn truyện, không chỉ có Nhân Lãng một người trần thế, có tư tưởng "mình vì mọi người" cao mà các nàng tiên, những người nhà trời, cũng có tư tưởng "mình vì mọi người" rất cao. Có nàng "vì mọi người" rất nhiều lần mà không nghĩ gì tới cái chuyện ân huệ như nàng tiên cá Ngư Lân.

Nàng tiên Ngư Lân đã giúp Nhân Lãng tới năm lần, có lần nàng:

".... đi xuống gọi đàn em

Lấy được chín mươi nghìn cá lớn

Trẩy lên nơi bể Hán làm thuyền

(Cho) chín vạn quân vua Đường rảo bước"

Để giúp đoàn người của Nhân Lãng qua sông đi lấy bạc làm lễ cưới. Chưa xong, khi Nhân Lãng xin được muông thú để tiễn vua thì Ngư Lân

"... đi lần nước lã bể sâu

Được năm vạn cá to đại hải

Nổi lên sắp thành dãy đường dài

(Để) sơn thần dắt hươu nai thẳng chạy."

Ngư Lân còn biểu người bạn trần gian một phần tài sản của mình giúp bạn có đủ lễ vật cưới vợ:

"Kim ngư có tám trăm to béo

Gánh khiêng đi vận tải theo chàng"

Cùng một lòng sẵn sàng giúp bạn như Ngư Lân, nàng Hoa Cam hứa hẹn cho Nhân Lãng:

"Bách điều trong sơn gian mọi thứ
Em tìm cho anh đủ bằng xong
Cầm thú ở trong rừng sơn nhạc
Lễ mấy trăm xin mặc lòng anh."

Rồi nàng gọi sơn thần bắt tay ngay vào công việc mong cho chóng được đủ lễ vật đúng kỳ hạn dâng nộp nhà vua:

"Các ông ở ngàn nội sơn lâm
Lấy hươu hoẵng chim muông mọi thứ
Bách điều và hùm hổ đủ môn
Mọi thứ hai trăm con cho gọn"

Thấy bạn Nhân Lãng tới ngỡ ý cần trăm thứ hoa để làm lễ cưới, nàng tiên Thọ, mặc dầu rất yêu mến chàng với thâm ý lấy chàng làm chồng, nhưng cũng sẵn sàng giúp:

"Thiếu gì hoa rừng sâu vô kể."

Không ai bảo ai, không ai biết ai, nhưng tất cả bốn nàng tiên ở đây đều cùng một lòng giúp bạn không hề tính toán. Song song với việc làm của ba nàng tiên Ngư Lân, nàng Hoa Cam, nàng tiên Thọ, nàng vườn trúc cũng rất vui vẻ giúp đỡ mọi thứ cho Nhân Lãng. Cũng như nàng tiên Thọ, nàng tiên vườn trúc đã ngộ tình với Nhân Lãng, chỉ mong giữ Nhân Lãng ở lại vui cảnh yên ương vợ chồng, Nếu như theo thói thường tình, một khi đã yêu người ta mà người ta không thuận lấy mình thì tất nhiên không bao giờ muốn giáp mặt và không còn có lòng nào giúp đỡ cái này cái khác. Nhưng nàng vườn trúc không nghĩ như vậy. Nàng biết Nhân Lãng đã hỏi Quyền Vương và dứt khoát không lấy mình. Tuy vậy nàng vẫn không chút ngần ngại khi Nhân Lãng tỏ ý nhờ cậy. Nàng gọi các nàng tiên bạn đến giúp chọn cây và vác về trần cho Nhân Lãng:

'Khắp bốn phương tiên cô rừng lớn
Kéo nhau về hàng vạn giữa đường

.....
Chị có việc côi dưới trần gian
Đến nhờ lấy bốn trăm cây trúc,
Chọn những cây trơn mượt tốt tươi"
Quần tiên liền vào nơi rừng trúc
Một lát sau lấy được đem ra
Hộp ở giữa ngã ba đường cái
Đủ tám trăm mà lại có dư"

Không những nàng vườn trúc giúp thừa cho Nhân Lãng, mà cả ba người kia cũng giúp vượt số cho người bạn trần gian như thế: hồ năm trăm con, hươu hoẵng hai vạn con, "kim ngư tám trăm con to béo", vân vân....

Nói tóm lại, tư tưởng "mình vì mọi người" của Nhân Lãng người dương thế, và các nàng tiên, các người nhà trời, xuyên suốt trong toàn bộ cuốn truyện, đã giới thiệu cả một chuỗi người mẫu mực đáng ca ngợi. Họ là những người hết lòng vì bạn, giúp đỡ bạn một cách vô tư, không hề tính toán, không bao giờ nghĩ đến sự trả ơn, sự đền bù.

Tư tưởng "mình vì mọi người" của các nhân vật đã làm cho tác phẩm văn học cổ điển Nhân Lãng càng tăng thêm phần giá trị.

*

*

*

Sau bài học tư tưởng "mình vì mọi người" ở trên, tác phẩm Nhân Lăng còn toát lên rõ nét "mối tình bạn chung thủy đậm đà và thắm thiết".

Ở miền xuôi, dân tộc Kinh có tục lệ tặng trâm cài tóc, tặng nhẫn, ở miền núi, dân tộc Tày có tục lệ tặng nhau cái túi thêu đựng rầu vò, tặng vòng tay bằng bạc. Ở trong cuốn truyện có chuyện tặng áo. Tặng trâm, tặng nhẫn hay tặng túi, tặng vòng hoặc tặng áo đều là những biểu hiện cao quý tốt đẹp của mối tình bạn trai gái trong chuyện yêu đương.

Nàng tiên vườn trúc, cảm lòng giúp đỡ khó nhọc của Nhân Lăng, đã:

"...Cởi áo huyền huân tặng ngài

- Anh mang về ở mãi thế gian

Nghĩa bạn bè đôi ta, đừng chối"

Nhưng Nhân Lăng khiêm tốn không nhận. Chàng nói rất chân tình:

" - Miễn là có yêu đương mãi mãi

Áo anh lấy về có làm chi.

.....

Ngày đêm (Nàng) có nhớ tới nhìn sang"...

Nàng tiên Thọ cũng rất mến Nhân Lăng. Nàng cũng cởi áo tặng chàng:

" - Cảm ơn anh mặt ngọc Nhân Lăng

Em không có gì làm trả nghĩa".

Nàng cởi áo hoa nhiều đào tươi

Tặng cho chàng mở cõi thay mặt:

- Em ở ngà nội đất Sơn lâm.

Không có gì Kim ngân của qui

Em lấy áo cho sĩ dương gian

Một ngày nghĩa đôi ta ân ái

Áo này gọi là đãi chút ơn..."

Nhân Lăng vẫn một lòng khiêm tốn, không nhận áo nàng tiên. Chàng nói:

" - Không lấy áo tiên nữ trên trời

Miền có lòng thương tôi khi khác

Nặng nghìn vàng man mác đôi ta..."

Tuy Nhân Lăng không nhận áo tặng hay không nhận các tặng vật khác của các nàng tiên, nhưng các nàng không giận. Trái lại các nàng tiên vẫn giữ mãi lời hứa, ghi mãi mối tình bạn chung thủy gắn bó. Rồi một ngày kia, khi Nhân Lăng có việc cần đến, các nàng đã tận tình giúp đỡ bằng cả một tấm lòng đầy chung thủy. Nhân Lăng yêu cầu vừa phải để đỡ làm phiền lòng các bạn nàng, nhưng các bạn nàng lại còn giúp đỡ cao hơn. Các nàng giúp lễ vật cho Nhân Lăng dẫn cưới. Các nàng lại còn giúp cả người để lo liệu thu xếp cho Nhân Lăng chóng làm xong lễ cưới và làm cho buổi lễ cưới tăng thêm phần trang trọng.

Những mối tình chung thủy trong Nhân Lăng thật là tốt đẹp.

Trong truyện Nhân Lăng, còn thấy nhiều đức tính tốt đẹp khác của con người như lòng hiếu thảo của con đối với mẹ, lòng nhân đạo của người có ăn có mặc có địa vị đối với người nghèo hèn đói rách mồ côi, lòng thương yêu con cái không bỏ bến của người mẹ già nua tuổi tác.

*

* *

Về mặt nghệ thuật, truyện Nhân Lãng là một truyện thơ Nôm khuyết danh, có một nghệ thuật rất gần gũi với đại chúng nhân dân, có nhiều màu sắc dân tộc, có âm hưởng nhiều ca dao tục ngữ, có nhiều hình ảnh miền núi.

Nhân Lãng có kết cấu bố cục chặt chẽ, nhân vật chính đều xuyên suốt từ đầu đến cuối tác phẩm qua tất cả mọi sự việc xảy ra. Chủ đề tư tưởng của truyện cũng không có gì khác chủ đề những truyện Nôm khuyết danh Tây khác, vì vậy cốt truyện vẫn là truyện một người có đức độ long đong vất vả bước đầu rồi sau này trở nên vinh hoa phú quý. Cốt truyện xếp đặt có trước có sau tuần tự từng việc, không gượng ép. Ngay cả câu chuyện Thạch Sùng gặp Nhân Lãng cũng được dẫn dắt rất hợp lý và đúng chỗ. Các nhân vật trong truyện, những sự việc tác động đến được nói tới khá tỉ mỉ với ý đồ phục vụ tốt chủ đề tư tưởng. Cũng vì chủ đề tư tưởng nói trên, những nhân vật có phẩm chất, có đạo đức, mà đậm nét là Nhân Lãng và các nàng tiên đã giúp Nhân Lãng có vinh hoa có hạnh phúc sau này. Họ là một loạt người có tinh thần vị tha rất cao và có những phẩm chất rất quý; họ giúp người không mong người trả ơn. Họ là những người mẫu mực giàu tinh thần đoàn kết tương trợ. Tác giả truyện Nhân Lãng miêu tả và xây dựng nhân vật rất dễ dãi. Người tốt thì rất tốt, luôn luôn làm theo con đường thiện, kẻ xấu thì rất xấu, đến nỗi đi tới thành con "bám tường", con chim bìm bịp, rồi người ngay sẽ được hưởng, kẻ xấu sẽ bị trừng phạt. Lối xây dựng nhân vật theo kiểu này có phần dễ dãi nhưng dễ thỏa mãn óc thưởng thức bình dị của quảng đại quần chúng ngày xưa ít có sự suy nghĩ phức tạp.

Ngôn ngữ trong truyện Nhân Lãng rất giản dị nhưng có âm hưởng ca dao tục ngữ dân tộc Tày. Khi cảm tạ trưởng giả, Nhân Lãng nói:

"- Chim khuyên trả ơn trời không có..."

Đây là một câu tục ngữ dân tộc Tày: "Nốc chích trả ơn bản rầu đầy" Hay là câu:

"Chim nuốt trắng ơn cao chín trượng"

do câu tục ngữ Tày mà dịch ra: "Nốc kin hai, ơn ri cầu đường".

Hay là câu:

"Chim chính trông bắc đẩu buồn thân"

ở câu tục ngữ Tày dịch ý: "Nốc chính mừng khỉn phạ sim vuồn"

Còn có câu:

"Nào chim Khuyên làm bạn phượng loan"

dịch ở câu tục ngữ Tày: "Nốc chích bầu kết bạn phượng hoàng".

Truyện Nhân Lãng còn dùng nhiều hình ảnh độc đáo của dân tộc, có nhiều màu sắc dân tộc.

"Lâu ngày đi vào rừng vô vô

Một mình xuyên núi đồ rừng xanh

Miêu tả núi cao, tác giả đã dùng:

Núi cao ngất, mây sương móc tỏa

Ong vui hoa các ngả tìm nhau

Ong điệp kéo từng sâu trong núi."

Tả trên đường đi, qua lăm núi rừng, tác giả đã đếm:

"Ba ngày vượt ngàn rừng trăm núi."

Tác giả khéo dùng màu sắc để vẽ lên một cái cảnh rất nổi:

"Nổi lên bên bể xanh sóng biếc."

Hay là:

"Thăng về nơi núi biếc non xanh"

Tác giả lại còn khéo dùng hình ảnh các loài vật độc đáo ở địa phương để điểm thêm đậm cảnh và tình. Khi Nhân Lãng từ biệt mẹ đi tìm thầy bói; trên đường đi, chàng buồn, tác giả đã dùng con chim queng quý gọi để tả nỗi lòng người khách lữ hành:

"Rười rượi thăng núi non tiến bước

Tiếng queng quý buồn dứt đám mây..."

Chim queng quý là hình tượng tả lòng buồn, niềm mong, nỗi nhớ, đem dùng ở đây là rất đúng chỗ.

Tác giả lại còn khéo tả một nàng tiên bằng bốn câu ngắn gọn mà người ta hình dung được nàng tiên xinh đẹp tuyệt trần rất đáng yêu:

"Tiên Thọ ở trong rừng đi tới

Như bông hoa chói chói nở nang

Mình mặc áo đàn đàn mạ giáp

Mùi hoa hồi ngào ngạt đưa hương

Mắt sáng như vàng trắng rằm tỏ."

Tuy vậy, trong truyện Nhân Lãng, ta còn thấy tác giả dùng nhiều từ Hán Việt, nhiều điển tích xa xưa làm cho người đọc phải suy nghĩ và khó hiểu. Đây là mặt hạn chế của tác phẩm không sao tránh khỏi trong hầu hết những truyện thơ Nôm khuyết danh Tây. Mặc dầu vậy, truyện Nhân Lãng cũng đã có những mặt thành công đáng kết.

Nói tóm lại, tuy có một số hạn chế về mặt nghệ thuật, truyện thơ Nôm Tày Nhân Lãng vẫn từ lâu được lưu truyền sâu rộng trong quảng đại quần chúng. Nội dung tư tưởng "mình vì mọi người" trong tác phẩm rất cao, xuyên suốt trong toàn bộ tập truyện, đã làm cho tác phẩm văn học cổ điển Nhân Lãng có giá trị cao. Và cũng vì vậy, truyện Nhân Lãng mãi mãi được lưu truyền.

Chúng tôi rất lấy làm vinh dự được giới thiệu tập truyện với bạn đọc. Mặc dầu đã có gắng hết sức với sự giúp đỡ của nhiều người, chúng tôi coi bản dịch này là bản dịch lần đầu. Chúng tôi rất mong các bạn đọc xa gần góp thêm nhiều ý kiến để sau này bổ sung cho bản dịch được hoàn chỉnh hơn

Chú thích:

- (1). *Sự vô can kỷ mạc lao tâm*: nghĩa là việc không dính dáng gì đến mình khỏi phải bận lòng.
- (2). *Bất quân nhân sự*: nghĩa là không trông nom tới những việc rồi rã, ý nói không dính dáng đến mình.
- (3). *Quan*: trong truyện thơ Tày chỉ một nhân vật nam giới có nghĩa tương tự như ông, bác, anh, cậu, chàng.

人 陵

NHÂN LÃNG

春臨生初妹以眉妹餘承妹能想身初齡
 天淵麻並氏低吏旻孩孩舉孩芳麻娘哩孩
 節傳嗽曹長仍孺保溪帝父恙庄速芦討帝
 乍女帝果嗽倚扎嘸聊七三千困淦困俺
 馬陵平妾啗身退時明春泣般誰他旁估汝
 嫺孩安每暖色蹂庄討務潯飢几聊戲料庄
 娘奇辭本身凉大窮棧乍喪寒婢嫺車泣班

Xuân thiên tiết Bioóc mạ rừng rường
 Lân mưa toẹn Nhân Lãng lúc cả
 Sinh mà ngám đây hã ăn pi
 Xo khớp tăng tầu nưa mọi bần
 Mê Thị Lương ngao ngán đầu thân
 Gân đây nhằng sương thân sắc nọi
 Gân rại mìn pát thối tèo dai
 Mì vừa bầu viầu ngải giảng cùng
 Mê lúc hảy gừm rừng đuồi căn
 Liệng lúc đây chắt xuân mùa bioóc
 Sớ phụng vô sam khuốp mạn tang
 Mê lúc khô xiên pan cơ hán
 Hắt rừ đẳg khôn nạn kê rà
 Sường mà tóc nặm tha gừm rừng
 Thân nằng lo khôn cùng pây xa
 Xo kin đuồi lũng ta lều khớp
 Liệng lúc đây chắt khuốp đẳg pan

NHÂN LĂNG

Dịch từ nguyên bản nôm Tây

Đặt có truyện hoa mã⁽¹⁾ mùa xuân
Kể lại đời Nhân Lăng con cả
Con mồ côi theo mẹ đi xin
Xin khắp cả dưới trên mọi bản.
Thị Lương lo đòi đoạן khốn thân
Người lòng tốt đoái thương nhiều ít
Người dờ họ đuổi phất ra không,
Có ngày nhin sớm hôm cùng quá
Đêm nằm mẹ than thở với quan⁽²⁾
Nuôi con được bảy xuân hoa nở⁽³⁾
Ba năm tròn chờ bố mãn tang⁽⁴⁾
Mẹ con khổ nghìn đường đói rét
Sao đến nỗi khốn xiết là mình?
Lo lắng lệ rụng rụng suốt sáng
Nàng âu sầu đoạן xin ăn
Xin ăn khắp bà con đây đây
Nuôi con được bảy tuổi còn thơ

旁剪拊侵茶身笑穿鎖剪孩哩
 半適哩凜甲辨力吟床淋且双色立鈴若連每色条已欣聊豉云江
 嘆讓江腊身但役壯娘行章乙泊客隣庭時过併路該出陞晋須哥
 唉疎缸臂透孩淮熟妹双前行併床多上望豉職了却淮城了北雨
 畔眉缸节所鈴妹吟所速出豉似幼奴效官本儂吏跽宦崇官跽郡
 孩保保觸眉所来咬咄他害齊和吟晨抄受速低臥宦命煮陵淵蹀
 妹咽驚遽保幼金肿旬愈妹孩逢孩晏杉姻本臥立身受晨敢以官

Mè lục roọng hây than lo cúng
 Giân bầu mì sữa nùng già đang
 Giác bầu mì khẩu chang kìn giăng
 Mười khao tiết bươn lập đàng xâm
 Bầu mì răng giả thân là giá
 Au răng liệng lúc pya sống thân
 Vuồn lai mè hác xâm lặc hây
 Gùm vắn ngặm dâu sậy gòi toan
 Cù pác sảng mè nằng giưòng vàng
 Nặm tha tóc song háng rằm đang:
 "- Mè hại dú rườn chương thả lúc
 Lúc tè pây hành khát xo kìn
 Ngộ vạ gần sương thâng sắc pát
 Lúc gòi au mà các rắp gần"
 Nâu gắm xo hương lân liệng minh
 Bân păn sỏ thượng đỉnh khô lai
 Rùng vắn quan kìn ngài liên là
 Bân tộc bân pây quâ mọi rườn
 Gần đây mìn chắc sương sắc pát
 Rốp gần rại lều ngoác tèo dai
 Thân quan dặng lảng cai dầy hú
 Một mình quan hác dú hơn tàng
 Gắm đăm nòn thành hoàng gùm rùng
 Vắn lảng quan tèo tùm pây xo
 Khẩu mưa dặng phác tu trường giả
 Quan gủy lỏng bường nả chang sân

Mẹ con than ngẩn ngơ cùng cực
 Rét không có áo mặc che thân
 Đói không có cơm ăn mới xót
 Giá lạnh tiết tháng chạp buốt tê
 Thân chẳng có gì che thì chớ
 Lấy gì nuôi sống nó con cô?
 Quá buồn mẹ sụt sùi riêng khóc.
 Đêm nằm vò chín khúc khôn toan
 Dẫn mẹ chón giường trong thừa gửi
 Lệ hai hàng nhễ nhại sầu vương:
 " - Mẹ chờ con ở trong nhà gác
 Con sẽ đi hành khát ⁽⁵⁾ xin ăn
 Họa người thương cho thương ⁽⁶⁾ cho bát
 Con sẽ đem về các ⁽⁷⁾ đưa người
 Tam nuôi miệng xin nơi thân họ
 Sự giàu nghèo thiên số ⁽⁸⁾ khó thay!"
 Quan cơm sớm rồi thì rảo bước
 Lăn xóm làng khắp lượt mọi nhà.
 Người tốt họ thương qua cho bát
 Người dở thì bị hắt ra không.
 Thân quan đứng ngoài sân khắp xứ
 Một mình quan đứng ở trên đường
 Đêm ngủ trọ thành hoàng ⁽⁹⁾ đến sáng
 Ngày mai quan dậy sớm đi xin
 Đi vào đến ngoài hiên trưởng giả ⁽¹⁰⁾
 Quan quỳ gối trước cửa ngoài sân

祥舒呼港味江肘麻淘吟吟
 姜後庄孀奴色即笋宮哩庄哩鄰呈收故孩慈仍肿庄群立來肚
 娘詠陵社方群看地家休來奇審將麻堂併吳龜卦似他家凡燃月
 床番灰祥每施啗畫中樓攸孩卡郎妹家恩十父須慈孩中頌帝
 艷跪官似魅併句似養撲裏群踏連左出渭七他鈴七害渭時啗孩
 者伊啗廿把歌看伺嘿肘君咪陵摩卦妹似卦地魏王併幼嚙看升
 長歌翁當長則灰批身左惹妹卦妹自翁卦嘆長伺

Trường giả nằng giường ngằn nư táng
 "- Gắn rầu gủy nà lằng viể răng"
 Cù pác quan Nhân Lãng dăng gạ
 "- Khỏi lá gằn táng xạ luỷ mường
 "- Lúc pya pây mọi phương xo khẩu
 Ôn gằn sương thí bẩu sắc chang"
 Trường giả cù pác khan tức thí:
 "- Lúc câu gằn dú ti tầu mà"
 Ông roọng khừm tung gia cung các
 Đàng sí tợn bôm pát kìn ngài
 Trường giả quan hần lai dăng gạ
 Tác khẩu hầu lúc cá kìn ngài
 Nhân Lãng dặng thư trai lờng gủy
 Cháp mừng liễn tức thí đường qua
 "- Thân khỏi tà mề mà xo tẩn
 Tà mề dú gia đáng cổ hương
 Ôn gằn mì toọng sương lúc pya
 Mề khỏi chấp síp hã pi lai
 Khỏi vắn vya vò thai nhằng nọi
 Mề ké liệng tua khỏi gừm vắn
 Tứ vừa chất pi gằn giăng mà
 Ông sương hại lúc pya hầu mà
 Khỏi au mừa tung gia rắp mề
 Tốn viầu ngài tua ké thân sinh"
 Trường giả tỉnh đây nghìn khát sảy
 Câu sáng lúc vắn nầy soong gằm:

Trưởng giả ngồi giường ngân ⁽¹¹⁾ trên thừa:

" - Kia ai ngồi ngoài cửa việc chi?"

Cất lời quan nam nhi thừa trả:

" - Tôi là người biệt xứ du phương ⁽¹²⁾

Con cô đạo xin ăn mọi xứ

Ơn người thương bố thí lưng nào."

Trưởng giả hỏi trước sau tức khắc:

"- Hỏi con ⁽¹³⁾ ta, ở đất đâu là?"

Ông gọi lên trên nhà tầng gác

Đương khi dọn mâm bát ăn cơm

Trưởng giả dạ khoan nhân ⁽¹⁴⁾ bèn dậy:

"- Đưa cơm cho chú ấy cùng xơi!"

Nhân Lãng vào thư trai quì gối ⁽¹⁵⁾

Chắp hai tay liền vội trình qua"

"- Tôi lìa mẹ đi ra hành khất

Để mẹ nơi gia thất cố hương ⁽¹⁶⁾

Ơn người có lòng thương côi cút

Mẹ tôi tuổi bảy chục lẻ lăm

Mồ côi cha từ trần từ nhỏ

Mẹ nuôi tôi công khó ngày đêm

Bảy tuổi đầu vừa tầm chưa lớn

Ông có lòng thương đến con côi

Con mang về đến nơi hầu mẹ

Phụng dưỡng người già kẻ thân sinh".

Trưởng giả nghe lòng riêng xót tủi

Rằng: "- Con sao nói nỗi cơ bần ⁽¹⁷⁾

我父呼則則歎力收翁許送尸及祝眉享升長批
 聖帝眉許并次勉吟摩依秋許僊陵許娶福翁者摩
 戰然架似故麻官尹左似宜似錦芳秋宜許大抱許收連
 几吟天若翁崔男媛沐醬味苦鈴郭鞋尖率育緣祝
 春醜顏肉寒立見壯新殊渴身烟要座康落由誦陵
 設醯魁女眉蘇左體達坤十次及芸可榮快柔肩每
 幾咄咄谷男方眉護身泊頑沐陵翁平安來謂恩吟拜
 人帝來厭謂

"- Xo kin chắc kỷ xuân muốt tôi
 Vô đây nghìn cảm phuôi pây tàng
 Gạ: "- Mì sảy Thiên Nhan Quý Cốc
 Pòi hẩu gần khô nhọc nự nam
 Gân tầu sỏ bản hàn mì đức
 Pòi oóc mà hác rốp giầu mì"
 Khi mìn quan nam nhì đẳng ngậy
 Lắc ngằm se đầu sảy đang thân
 Nhò ung tả pát lông tắt vác
 Ông hẩn gần nả miác khôn ngoan
 Hẩu lúc quan khẩu san síp pát:
 "- Sổng hẩu gần khô khát Nhân Lăng
 Se mìn mừa liệng than cấp mề"
 Nhân Lăng gủi lông lạy trường ông:
 "Chúc hẩu gần sổng hăng pác hà
 Mì nhinh giải tēm sỏa vình an
 Hường phúc thọ ninh khang khoái lạc
 Sáng ông, lúc tẻ viác tèo mừa"
 Trường giả hẩn duyên do mì toọng
 "Chấp mùng quan chúc tụng mọi gằm
 Ôn ông hẩu Nhân Lăng piom bá
 Toọng ông tải sương hại bản nhân
 Nồc sảy pyá ôn bản rầu đay
 Ôn bản hẩu nồc sảy mì lai
 Nồc sảy xo kin đại ôn vạ"
 Đoạn thôi liền lông sỏa tèo mừa

Ăn xin biết bao năm mãn kiếp?⁽¹⁸⁾
Cha nghe nói xa tít dặm đàng
Răng:- Có thầy Thiên Nhan Quỷ Cốc
Bói cho người khó nhọc gái trai
Người nào số giàu hay khổ cực
Bói rồi sẽ biết được dở hay".
Bấy giờ quan nam nhi ngấm nghĩ
Tự thâm ghi trong trí một thân
Tay liền đặt bát ăn xuống giát⁽¹⁹⁾
Ông thấy người mặt ngọc khôn ngoan
Lấy gạo giúp cho quan mười bát
Giúp cho người khó rách Nhân Lãng
Cho nó về nuôi thân và mẹ,
Từ lâu hồng⁽²⁰⁾ quan lạy tạ ông
Chúc thọ ông sống lâu trăm tuổi
Nhà cha có vô số gái trai
Cửa nhà nườm khỏe vui khoái lạc⁽²¹⁾
Chào xong con từ biệt ông ra".
Ông thấy quan nét na sáng bụng
Chấp tay nó chúc tụng mọi nhời
"- Cảm ơn ông cho tôi nhờ vả
Bụng ông thương mến cả nghèo tôi
Chim khuyên trả ơn trời không có⁽²²⁾
Chim ngò trời nâng đỡ đã nhiều
Chim nuốt trắng ơn cao chín trượng"⁽²³⁾
Đoạn thôi liền xuống trận rút lui

醫床沃官者以逸翁駁事待心盡官妹凌者望段人帝幸谷飢奇產
 素殊妹本云前歸討几切設汝凌云拉丙長共每食齊戶鬼寒柴云
 唯云過律詢座陵事細寒麻望垠山魏以翳明寒來揮顏每謂呼
 州華呈渭平渭群每仲飢饑顏望呈家妹每素分飢鬼新天善良新
 帝鼓寒素踰長吟通眉似掩妹保汝渭左寸望配了飢連柴作尋晚
 狄伯陵了渭畔庄帝似欣欣懌了摩秋望呈狄望孫并看眉歌古則
 妹狄友狄以似翁狄代翁許狄狄托以以狄妹翁希如長所差乃渭

Mê lúc đây giởm khuya tỏ nã
Lúc câu dây chồn lạ tèo mà
Nhân Lãng mìm đường qua mẽ oóc
Lúc lều lầy mưa piót bán quan
Khẩu mưa dặng tẩu giàn trường giả
Gần rộng khin mưa sóa rườn gần
Ông dặng gạ cón lẳng quây xầu
Lúc đây thông mọi sự đuổi ông
Tải gần mị sương thảng kể đoạn
Ông hấn gần cơ hán xiết xa
Hầu gần tợn bôm mà thiết đãi
Lúc điệp mẽ ngày ngày chang sim
Lúc lễ bầu nằng kin bôm bán
Chấp mừng lúc đường tôn trường quan:
"- Khôi xo mưa gia san rập mẽ
Khôi kin tả mẽ ké buồng lẳng"
Lúc đường thuôn mọi gắm trường giả
Mê lúc kin tỏ nã gụng kin
Ông bà phuổi phân minh mọi đoạn:
Rườn lan lều cơ hán bản nhân
Au răng liệng lạo sân tẻ đây
Trường giả liễn trước báy lo toan
Gạ: "- Mì sẩy Thiên Nhan Quý Cốc
Nhược gần rầu khó nhộc hàn cơ
Nải cổ tím khin mưa sẩy cả
Mưa pôi ngồi đoán gạ vẫn rừ

Mẹ con được mừng vui hơn hờ
Con đi chốn lạ trở về rồi
Quan Nhân Lăng trình bày mẹ biết:
"- Con từng dạo đi lọt làng quan
Đi vào đứng dưới sàn trường giả
Người gọi lên thượng tọa nhà người⁽²⁴⁾
Ông bèn bảo đầu đuôi mẹ nổi
Con mới thưa lời nói với ông
Đại đức người yêu thương đòi đoạn
Thấy đói rét ông sẵn thiết tha
Cho người dọn mâm ra thết đãi
Con nhớ mẹ mãi mãi đình ninh
Con không dám ngồi ăn mâm cỗ
Chắp tay con thưa cụ trường quan:
"Tôi xin về nhà sàn gặp mẹ
- Tôi ăn bỏ mẹ để một nơi"
Con trình hết mọi nhời trường gải
Để mẹ con có đủ cùng ăn
Ông bèn nói mọi phần rõ rệt
Nhà cháu đã cùng kiệt nghèo nàn
Lấy gì nuôi lão thân cho được
Nay ông lo bày chước giúp con
Đồn có thầy Thiên Nhan Quỷ Cốc
Hễ mà ai khó nhọc cơ hàn⁽²⁵⁾
Cổ mà liệu tìm lên thầy cả
Nhờ thầy bói đoán khóa ra sao⁽²⁶⁾

費章則收咎
榮者樂嬰鈴
流乃汨流素
風地歎城東
帝齒湄華歟
陵雲齊歸吟
故妹茲堵珠
吁茲左效敗
茲執鳴榮茲
疑茲

Vần lãng đây phong lưu vinh quý
Mê hại đủ tỷ nầy rườn chương
Lúc tẻ mùa xo thăng sẩy pôi
Tàng quây cách khâu khuổi hăng vắn
Mê gòi xo tông thân liêng pác"
Nghìn lúc sắng sẩy khát păn song
"Lúc pây kỳ lai buơn đẩy ngoắc
Tả mê se đầu các tẻ thai
Sổ mình câu khô lai cơ hán
Vần oóc sổ thượng đàng bân đin
Lúc chứ gằm đin ninh gằn gạ
Chấp mừng khẩu lạy tạ vờ quan
Gòi gụm lúc dương gian mạnh khỏe
Tèo gụm thăng mê ké đầu rườn
Lúc tẻ pây du phương tìm pôi
Siêng liêng gụm lúc mọi pây tàng
Lúc khin chồn tiên nhan tím sẩy"

*

*

*

陵野秋岸
 戛眼根
 反岸東
 樸烟孤車
 又
 秋收地
 策嘆迷散
 又
 艸喧江
 素当潑奔
 又
 致戛戛
 官樸云下
 吁
 命身
 腰道充
 呼
 吏波車
 盼望
 好端

Lại gả đoạn báo ý Nhân Lãng
 Một mình pây hăng vắn ngàn dạ
 Đơn thân pây chang pá đông luông
 Gầm dẫm quan tổ nòn mạy ngàn
 Kim bâu mạy tang tón rừng pây
 Vù sung ngắt phá mây moóc hán
 Mềng roọng bioóc bân sấn xa căn

Ngày sau được phong lưu phú quý
Chôn lâu nghĩ mẹ hãy ở nhà
Con sẽ đi tìm qua thầy bói
Đường xa cách khe suối lâu ngày
Xin họ hàng các nơi nuôi miệng...."
Nghe con dặn ruột những đứt đôi
"Con đi bao tháng trời trở lại?
Để mẹ già đến phải chết thôi
Duyên số ta nghèo dai cơ khổ⁽²⁷⁾
Ngày để ra thương phủ trời sinh⁽²⁸⁾
Con nhớ nhờ đình ninh người dạy
Quan chấp tay vào lạy gia tiên:
"- Hãy vâng hộ dương gian mạnh khỏe
Và bảo hữu thân mẹ trong nhà⁽²⁹⁾
Tôi đi ra phương xa bói số.
Thiênց liêng hộ con nhỏ đi đàng
Lên tới chôn Thiên Nhan thầy cả..."

*

* *

Đoạn mồ côi là gã Nhân Lãng
Lâu ngày đi vào rừng vò vò
Một mình xuyên núi đỏ rừng xanh
Đêm nằm trọ nương mình ngàn rộng⁽³⁰⁾
Không có nhà bản xóm đi thông
Núi cao ngất, mây, sương, móc tủa
Ong vui hoa các ngả tìm nhau

岸身溪金珠刘模倂蝶淹滄大功暴苦淹谷声河吁功升吁師吏升
江盆魁嘴及帽谷每岸渡仍驪涅已困渡鬼汨海帝濯歌排祖昼懶
跟寒鄴模前藐身肚魁碑穰滂来乍梯綯翕辱州范青乍吟奇抵海
紛飢他儿教岸莫娘束涓盟汨海各坎海師差竟滄海底呈紫云大
跼勢滄畔誘懣化襟吐了曉寐滄溪似滄柴曉緩迷漫溪官寻沃地
蟻以蛙蜂官雀秋官改出鵲叨广官眉方寻尸汨莫良妻陵涓曉蟬
蟪假蛙蛻身我復身叁蟪暮如波身保霜困則動里汙叫及坎臥魚

Ông điệp kéo phân vân chàng ngàn
 Xâm khâu đang cơ hán vườn thân
 Tội tội nệm tha lòng nặng hầy
 Queng quý roọng ghê mạy tình vườn
 Thân quan chứ giáo rườn cấp mề
 Lúc hác pây ngàn ké gừm vắn
 Xâm lúc vya than thân cốc mạy
 Thân quan điệp dẫu sây mọi sương
 Sam vắn quá đông luông ngàn luốc
 Vằm nung lều mưa piót bến sông
 Sí phương ngồi mênh mông nhệm nậm
 Vừa nầy mà thăng phảng ngồi đái
 Pé quảng nậm hải hồ bến sông
 Thân quan hầy cốc bioóc dầy giờ
 Bấu mì gần khảm lưà khôn khổ
 Sí phương nậm hải hồ bến sông
 Khôn tím sây sư ông Quý Cốc
 Pôi se ngồi khô nhọc thăng tầu
 Động thăng bến Long châu hải há
 Lý ngư dú nậm tả đầy nghìn
 Vũ khừn bến hải xinh vòng tắc
 Xam: "Vi hay cốc bioóc hắt rặng?
 Nhân Lăng quan đường gắm bảy gạ
 "Khôi mưa tím sây cả chò say
 Pôi ngồi oóc vắn đây rụ rại"
 Ngư Lân nạng đại hải mắng giòm

Ong điệp khéo từng sâu trong núi⁽³¹⁾
Trạnh lòng kẻ rách rưới thân buồn
Rười rượi thẳng núi non tiến bước
Tiếng queng quý⁽³²⁾ buồn dứt đám mây
Quan nhớ mẹ ở nơi nhà cửa
Con một đi rừng cả ngày đêm
Mồ côi tủi than thân dưới cội
Thân quan lòng bối rối một thương
Ba ngày vượt ngàn rừng trăm núi
Hôm sau mới về tới bến sông
Bốn bề thấy mênh mông những nước
Nay tới bến man mác nhìn không
Bể rộng nước muôn trùng tấm biếc
Gốc hoa quan gào thét trên bờ:
"- Khốn khổ, không người đưa thuyền mẳng
Bốn bề bề lại lảng hồ sông
Khôn tìm thầy sư ông Quý Cốc
Bói xem số khổ cực nhường nào?"
Bến Ngân Hán dòng đào động đạt⁽³³⁾
Lý ngư ở dưới nước nghe rành
Nổi lên bến bể xanh sóng biếc
Hỏi: "- Sao anh quát gốc hoa đây?"
Chàng lên tiếng một hai đáp trả"
"- Tôi đi tìm thầy cả tằm sư
Bói ra xem nên hư hay phải".
Nàng Ngư Lân đại hải mừng thầm:

奇 堵 鄒 境 洽 哿 河 江 特 邦 時 江 落 圩 夏 嘆 侯 達 師 誼 班 係 玄
 柴 辛 曉 渡 新 每 迭 浪 渡 海 即 橋 即 渡 連 仍 冬 咀 力 吁 迫 祖 吟 邑 邑 對
 泊 巴 涓 坪 溝 壬 歸 斗 渡 岸 官 頗 渡 地 嶺 岳 秋 誼 亡 乃 床 律 連 梗 構 模
 涓 金 喪 頰 魚 麻 逝 地 風 大 竟 拙 渡 湯 奠 山 去 吟 吟 分 床 慧 涓 於 枯 枯 也
 難 如 慨 唏 娘 幼 魁 魁 艱 艱 許 挪 坎 律 娘 鼓 節 董 雀 似 恆 帝 雀 眉 眉 保
 朴 收 吟 麻 免 佳 眉 廿 廿 廿 朴 吟 官 暴 者 敗 唏 陵 改 眉 命 除 喧 堵 祥 卡
 私 帥 朴 疎 如 刑 或 或 昼 昼 礼 拉 送 叁 官 拾 蠟 反 帥 保 沒 收 執 罪 孝 差

"- Noọng phác chài mùa thâng sẩy cả
 Gùm vắn noọng vuồn vạ tốt thua
 Phác gắm nhờ vì mùa ngòi pòi
 Tèo mà roọng tua khỏi bến sông"
 Vừa mìn nằng Ngư Lân lồng nậm
 Bít kết au mà nhảm mọi lời
 "- Hoặc mi phi dù quây dù xầu
 Rụ là phi Bắc đầu Ngân hà
 Rụ là phi phong ba pé quàng
 Rụ là phi đại ngân hải giang
 Lây phác hầu vì quan tức thí
 Rắp gắm bảy noọng nhì Ngư Lân
 Sổng quan khâm bến sông tức thí
 Sam giờ piót phắng ti bến giang
 Quan giả nằng Ngư Lân kiền viác
 Síp vắn pây sơn nhạc nhệm vù
 Mèng roọng tiết xuân thu đông hé
 Nhân Lăng hác gắm ngậy thờ than
 Gùm vắn hác phàn nản lặc háy
 Bấu mi gắm mà nậy ga rà
 Một minh ngậy pây mà bức đất
 Vắn tầu dẳng mùa piót tổ sư
 Chặp pác hác ư hư ngậm ngậy
 Tầu tàng mi co mạy nung ban
 Nửa tàng mi co cam nung tác
 Phong bioóc bấu vắn mắc đuổi xuân

"- Em gửi lòng sang thông thầy cả
Em nhức đầu buồn bã ngày đêm
Gửi lời chàng hộ xem quẻ bói
Trở về chàng hãy gọi bến sông".
Bấy giờ nàng Ngư Lân xuống nước
Róc vẩy ra nói thắp khẩn lời:
"Hoặc ma ở xa xôi gần gũi
Hay ma bắc đẩu với Ngân Hà⁽³⁴⁾
Hay là ma giang hồ biển rộng
Hay là ma rừng rậm hải giang⁽³⁵⁾
Lời gửi nhờ anh chàng bói giúp".
Đón lấy lời em ngọc⁽³⁶⁾ Ngư Lân.
Cùng nhau sang bến sông tức khắc,
Ba giờ lọt đến đất bên sông.
Quan chào nàng Ngư Lân liền trẩy
Mười ngày đi những núi cùng đèo
Quanh bốn mùa ong reo gọi tiếp
Nhân Lãng riêng nghĩ xót thở than
Ngày đêm những băn khoăn vắng vẻ
Không người nào qua lại bạn ta
Một mình nghĩ gần xa dạ xót
Ngày nào mới đi lọt tổ sư?
Chép miệng luống ngẩn ngơ ngẫm nghĩ.
Bên đường cây miên dưới xanh um
Trên đường có vườn cam là úa
Nở hoa không biết quả phí xuân

皇兮抱坤甲秋咩官使猷下摩魁吹奇楊模官如效無滿州野杉綸
玉彰曾阿堵臂嚙對芦茫猷批域差覓榔掌覓對卧茫差咽岸茫來
翁岸枯咀耕腊步降堪界去玉師呂陵野歎采山顏路似采木冠荒
帝江氣嘆模下曉麻魁仙定仙祖道及山東醫家天上效番山城下
進新強官也平官吠覓沮魁呈寻效對準新立涓良涓曉娘準模眉
乃娘新然沃鵠陵連吁寻廿官懣曉吁啞吠低齊仍治則女迷彰懣
模唯強娘變番仁娘婢麻昼反廿則娘如帚福麻坪於涓仙如曉泣

Mặc nầy tiền vua ông Ngọc hoàng
Soi nằng lồng chang ngân chường lu
Găng chường găng thai khô tằng pá
Nằng nghìn quan thần thờ kha tằng
Piển oóc vắn mạy cam tằng cấp
Nà khao bặng bioóc lập bươn thu
Nhân Lăng quan ngòi lu rj rặng
Nằng liền khẩu mà chàng đuồi quan
Xam gạ vi pây tằng tầu rại
Mà tín thăng tiên giới mừng bản
Rụ là pây du xuân hìn bioóc
Nhân quan đường tiên ngược chấp mự
Khởi pây tím tờ sư khoắc vạ
Pôi ngòi sở đạo là khô khóm
Nằng gạ đuồi Nhân Lăng vi cá
"- Noọng dú chồn sơn dạ liễu dương
Vua soi lồng đồng lưỡng chường mác
Phúc đây rộp nà miặc vi quan
Mà tề mừ gia san đuồi noọng;
"- Khởi nhằng khin Thiên Nhan pôi sở
Cầm chạy mừ thượng lộ mừng bản
Mừ pôi ngòi sở gần khô khát"
Tiên nự nằng nà miặc mắng giồm
Noọng dú chồn sơn lâm ngân dạ:
"Ngồi chường mác khoắc vạ mừng bản
Khuốp pi mì bioóc phồng lai lần

Quả này tiến vua ông Ngọc đế⁽⁹⁴⁷⁾
Sai nàng xuống rừng ấy trông nom
Càng săn sóc chế mồn hầu hết
Nàng thấy quan than mệt giữa đường
Hiện trong vườn cây cam đến gặp
Da trắng đường hoa lạp mùa thu⁽³⁸⁾
Quan Nhân Lãng nhìn no chớp nhoáng.
Nàng đà tiến về thẳng chào quan
Hỏi rằng:"- Anh đi đường nào tới?
Đến tìm trên thượng⁽⁴⁹⁾ giới phương trời
Hay ngày xuân đi chơi thăm nhĩ?"
Chấp tay quan chào chị ngọc tiên
Rằng:"- Thang mây lên tìm sự cụ
Bói côi trần xem số khó khăn?"
Nàng nói với Nhân Lãng anh cả:
"- Em ở miền sơn cước⁽⁴⁰⁾ liễu dương
Vua sai xuống ngàn rừng coi quả
Phúc lành gặp anh cả ngọc quan
Về với chốn nhà sàn em đã!"
"- Tôi còn lên Thiên Nhan bói số
Ăn chay lên thượng lộ⁽⁴¹⁾ phương trời
Lên bói xem số người khó rách".
Tiên nữ nàng mặt ngọc vui mừng
"- Em ở chốn núi rừng ngàn nội
Chuyên chăm quả của côi vua trời
Hàng năm nở hoa rồi lại rụng

如湄	秋	朴	吟	所	如	官	Noong xo phác gằm nằng nhô quan:
娟	则	草	天	颜	柴	兢	Mưa pôi chôn Thiên Nhan sậy ké
娟	芦	麻	泪	地	冰	山	Vừa rầu mà thảng tì lâm san
间	条	如	身	娘	準	乃	Gòi tèo noong thân nằng chôn nầy
連	捌	幼	芭	模	模	棋	Liên bít au bâu may mác cam
旺	晒	娘	連	咄	娘	咄	Nhắm nhì nằng liên xam dẫu pác
昼	眉	鄰	山	岳	免	徒	Rụ mì phi sơn nhạc mìn tò
吟	湄	沃	卦	弦	棋	则	Gòi mùa oóc què mo sậy pôi
昼	祖	古	眉	弄	堵	所	Rụ tổ cổ mì lợi tàng răng
荒	乍	保	云	安	了	义	Phông bioóc bầu vầu ăn lều ngại
昼	主	坦	敦	夹	色	堵	Rụ chùa đin hắt rại sác tàng
麻	新	真	模	杜	異	叮	Mà tò vườn mác cam là gạ
朴	如	官	岸	野	飲	堵	Phác nhô quan ngân dạ hơn tàng
堯	吟	長	天	顏	尋	柴	Vì gòi khin Thiên Nhan tìm sậy
堵	归	湄	仍	还	仍	兴	Tàng quây mùa nhằng chấy dăng thàng
配	退	娘	变	身	即	时	Phuồi thôi nằng piến thân tức thí
保	耿	留	如	重	堵	邦	Bầu hân nả noong nhì khao bang
保	眉	取	三	堵	雀	苦	Bầu mì gằm tam tàng hác lạ
身	官	雀	勿	題	跏	愁	Thân quan hác vật vạ gằm pây
岸	野	挽	仍	迷	沐	蹟	Ngân dạ ngòi nhựm mây moóc tóa
耶	官	索	几	芽	别	係	Gừm quan nòn ghè nhà piết sương
叙	鵲	啼	東	歎	耶	姻	nu nồc roọng đông luông gừm rừng
孩	他	冷	他	應	因	身	Lũa vya nặm tha ứng khồn thân
出	速	準	雨	雲	仍	系	Xuất tốc chôn vự vân nhựm moóc
堵	默	散	沃	谷	保	掩	Tàng cái gằm khẩu oóc cổ lũng
水	良	分	都	保	計		Phản khin là phản lỏng bầu kê

Gửi một lời em những nhờ quan
 Đi bói hộ Vườn trúc thày tổ
 Bao giờ về tới chỗ sơn lâm
 Bơi này cứ thâm em lại gọi..."
 Nàng bèn ngắt ngay lấy lá cam
 Lắm bầm nàng hỏi han trong miệng:
 "Hoặc có ma núi thẳm nó làm
 Sẽ hiện ra quẻ thẳm thày bói
 Hay ngày trước có lỗi chi đây
 Hoa nở quả không nên mới hại
 Hay chúa đất tác quái⁽⁴²⁾ lạ thường
 Đến quấy rối vườn cam thì nói
 Gửi lời quan rừng núi giữa đàng
 Anh tìm thấy Thiên Nhan trên ấy
 Đường còn xa chậm trễ tới nơi..."
 Nói rồi nàng biến ngay tức khắc
 Không thấy cho nhị ngọc trắng xinh
 Chẳng ai bận một mình đường vắng
 Thân quan tự thui thui bước đi
 Ngàn nội nhìn toàn mây móc phủ
 Thân quan nằm đám cỏ buồn sao
 Chim muông gọi rừng sâu suốt sáng
 Con cô nước mắt rớm khốn thân
 Vụt tới chốn vũ vân⁽⁴³⁾ sương móc
 Đường cái người xuôi ngược gốc đa
 Số kẻ lại người qua vô kể

上柳蟠金散没仙姪駝年律度自允堯如舞舞竟成吟
 室楊蟬身散命庄寿姪穠平膝陵咍女云手身渭凌幽
 膝及卡哀慧衣幽平穠如曉娘取似下出對難長麻對娘
 月竹奇嘆岸涎谷東弟桃花刀飲仙隣皆上花因床江涎江
 桂枝散身貌衫桂歎卡丹甲衫蟹娘和姐界荒難寫思杉岸
 跡云車請谷寻柳沃当馬香十嬌寢車姜涎大岸畔群侵堂娘
 吹行根珠束架楊律班甲通五邦上僕夷杉岸畔群侵堂娘
 王眉
 謂
 庄
 事
 窄
 究

Thượng cung bóng nguyệt quế lôm xuôi
 Liễu dương cấp tức mai vắn háng
 Mèng rộng bioóc tề sán xa căn
 Vuồn sáu quan than thân chữ mè
 Vắn vắn pây ngàn ké cóc đồng
 Một mình khinh mừng bân tím sáy
 Quan cháng nằng cóc quế liễu dương
 Tiên Thọ dú đông luông oóc pốt
 Choi chôi bạng nậu bioóc dăng ban
 Đang nùng sủ đào đan mạ giáp
 Phúng phúng ham hoa cấp hương xông
 Lọt bông như dao bân síp hà
 Nhân Lăng ngòi hân nà khao bang
 Cù pác xam tiên nằng thật thả
 Tiên nự nằng cháng vạ xe dây:
 "- Vi vắn gản tăng quây khô rại
 Noọng là cần thượng giới mừng bân
 Lồng tím bioóc hoa phong đại ngàn
 Đươn thân dú khỏn nạn giăng xam
 Vì mưa đuổi giường loan nòn còn"
 Nhân Lăng nghị chang toọng bức xam"
 Vì nhằng khinh mừng bân thượng đáng
 Vắn lằng mà chang ngàn đuổi nằng
 Gôi dú đuổi khao bang sắc mự"
 Tiên Thọ nằng mì sự dăng khan:
 "- Noọng phác hâu vi quan mưa pôi

Gió hiu hiu bóng quế⁽⁴⁴⁾ cung trăng
Hàng dương liễu xen hàng mai trúc
Ong gọi hoa tàn mát tìm nhau
Quan than thân âu sầu nhớ mẹ
Chốn rừng già ở mãi gốc xuân
Một mình tìm thầy lên thượng giới
Quan bèn ngồi nghỉ gốc liễu dương
Tiên Thọ ở trong rừng xa tới
Như bông hoa chơi chơi nở nang
Mình mặc áo đàn đàn mạ giáp⁽⁴⁵⁾
Mùi hoa hồi ngào ngạt đưa hương
Mắt sáng như vàng trăng rằm tỏ
Quan Nhân Lãng nhìn rõ mặt nàng
Ngỏ lời hỏi tiên nương mọi khúc
Tiên nữ nàng nói mát se dây"
"- Anh là người xa xôi rách rưới
Em là người thượng giới phương trời
Xuống hái hoa nở nơi rừng rộng
Bị gian nan chiếc bóng, thảm thương
Anh về với tiên nương nghỉ đã..."
Nhân Lãng nghĩ trong dạ trả lời:
"- Anh còn lên phương trời thượng giới
Mai về trong rừng núi cùng nàng
Sẽ ở với ngọc vàng ít bữa"
Tiên Thọ nàng có sự hỏi han:
"- Em gửi nhờ chàng quan đi bói

保 威 齊 肩 乘 并 增
 屈 眉 魁 故 多 本 制
 屈 廿 魁 速 兢 岸 充
 屈 徒 洎 命 躬 竹 兼
 屈 肩 洎 道 召 几 升
 朴 許 官 反 凌 江 岸
 官 吟 長 上 堂 妄 彬
 以 他 娘 變 身 化 形
 左 尸 官 沒 命 身 倅
 吟 曉 策 水 山 谷 倅
 請 妹 官 力 溪 嘆 身
 期 蟻 咲 車 根 鼓 身
 謹 麻 秋 肚 鴻 鼓 大
 岸 廣 速 迅 汎 郡 限
 竹 泊 尋 江 岸 金 去
 帝 吟 娘 仙 彬 邪 軀
 泣 辭 娘 彰 負 模 枕
 敲 麟 迷 岸 江 蚩 咭
 鼻 模 恍 島 谷 匪 迎
 友 咬 旬 昭 咭 保 帝
 費 模 保 嚙 咭 將 才
 朦 保 低 嚙 咭 困 寸
 岸 咬 保 嚙 咭 江 東
 邑 充 乃 保 嚙 咭 驟
 威 云 保 嚙 咭 咭 車
 者

Bầu chắc tê vẫn lợi răng tàng
 Rụ mì phi cô hương bản giê
 Rụ là phi đông ké ngân hoang
 Mả tò thàng minh đang rà giá
 Rụ mì phi đạo là kẻ rãng
 Phác hầu quan Nhân Lăng chang ngàn
 Quan gói khin thượng đáng nưà bân"
 Viấp tha nằng biến thân hóa hình
 Tả se quan một minh thân đàn
 Gảm đăm nòn lâm san cóc mạy
 Chử mè quan lặc hây than thân
 Cáy rúc roọng xa căn xao xác
 Ngậy mà mốt sảy khát pây đai
 Ngân quán tộc mười nài lỏng hân
 Trúc bạc tím chang ngàn vườn xuân
 Vùa xoi nằng tiên bân lỏng chướng
 Khuốp pi nằng chướng vườn mạy khoang
 Ký Lân dù ngàn chang vốc cắt
 Vườn mạy khoang thi đắp nghênh ngang
 Nhân Lăng củ pác xam bầu đầy
 Vườn mạy tốp thay thây sí phương
 Mừng bầu hăm tàng luông khôn quâ
 Nhân Lăng nằng thán gạ chang đông
 Ngân goọng bầu mì gản pây tèo
 Phya sung cách keng kéo xiết xa
 Chắc vạn nầy bầu mà là giá

Không biết rằng mắc lỗi gì chẳng
Hay có ma cổ hương làng xóm
Hay là ma ngàn rặng rừng hoang
Đến tác quái thân nàng thì kể
Hay là ma chi đẩy dương gian
Gửi lời quan Nhân Lãng trong núi
Quan sẽ lên thượng giới phượng trời..."
Chớp mắt nàng biến người đầu mất
Bỏ để quan trở một thân đàn
Đêm tối nằm lâm san dưới cội⁽⁴⁶⁾
Nhớ mẹ, quan lệ rưới than thân
Tiếng bò cóc tìm đàn kêu rúc
Lòng nhớ nhung ruột đứt khổn thay
Ngàn rặng hạt sương rơi tỏa khắp
Trong ngàn trúc trắng mọc vườn xuân
Vua sai xuống nàng tiên coi sóc
Nàng trông nom vườn quanh năm?
Kỳ lân ẩn ở trong ra phá
Vườn cây trúc chết cả ngổn ngang
Nhân Lãng cất chân sang không thể
Vườn câu rập hết thấy bốn phương
Nhìn không thấy mặt đường khôn bước
Nhân Lãng ngồi hậm hực rừng sâu
Rừng vắng chẳng người nào qua lại
Núi cao ngăn đèo lối xót thương
Cây lẩn lóc che đường trước mặt

俚效地女乃望賞馭凌乃退期顏和凌珂彬崑通听山模氤达官昭
 困卦空仙思嘆慄叮友地界情天交久私迄吟庄本叮蚕迨亮自
 过施还娠雨佳思恍奇升帝枚效愚奇簪冠泪府野猷帝来朴梳
 羞渭吏命雲男暇模竟可保竹天結竟荆域麻上判岸東保金愜芭
 生寻麻殿準嘴誼鼻叫敢黠緣在秋迂听渭竟渭玉準鄧辛姑吟
 效内乃听幽然雀沃質麻跡艷弄齊低連仍陵帝昭出許梳梳眉别
 罢庄劫吏娘咱娘吏能竟堵婢登奴福官竟改於旬如帝翼帥如娘

Bời sỏ sinh khỏ quá khỏn sương
 Chẳng nộ tớn mưa mường pỏi sỏ
 Vắn nẩy mà lại ngỏ không tàng
 Lại cạ đoan minh nằng tiên nự
 Nằng dú chỏn vắn vụ mười nải
 Tĩnh nghìn tiếng nam giai thán vọng
 Nằng hác ngậy dẫu toạng điệp quan
 Biền oóc vườn may khoang đénh mã
 Chứ chít xam vì cá Nhân Lăng:
 "- Vì mà hát cả răng tỷ nẩy?
 Tàng luốc pây bầu đây là thôi
 Sao báo duyên tức mai tính có
 Rủ là tại thiên sỏ vườn trúc
 Noọng tẻ xo kết duyên giao hóa
 Phúc đây ngỏ vì cá Nhân Lăng"
 Quan liền gạ kinh trâm noọng á:
 "Vi ngắng mù khoắc vạ mường bản
 Vắn lắng vì mà thắng gỏi dú
 Cầm chay mưa thượng phủ đẳng thông"
 Củ pác nguốc kinh trâm đẳng gạ
 "- Noọng dú chỏn ngán dạ lâm sơn
 Vứa hẩu lỏng đổng luông đénh mạy
 Vườn khoang tớn bầu đây hác thai
 Gừn vắn noọng vuồn lai bức đất
 Noọng mị gắng gây phác vì quan"
 Nằng bit an bửu khoang củ pác:

Vì số sinh khó rất mới toan
Cố nài tìm mừng trên bói số
Ngày nay đến lại trở quang đường...
Lại nói đến mình nàng tiên nữ
Nàng ở nơi mây phủ móc sừng
Nghe tiếng quan trai chàng thán vọng
Nàng nghĩ riêng đem bụng yêu quan
Trước vườn trúc thân nàng hiện mặt
Niềm nở hỏi chàng khách Nhân Lãng:
"- Tới đây ý muốn làm chi đó?
Đường rậm đi quá khó thì thôi
Tình cờ duyên trúc mai trai gái⁽⁴⁸⁾
Hay là số định tại thiên nan
Em xin cùng kết duyên hòa hợp
Phúc lành may được gặp chàng đây!"
Ngỏ lời: "- Nàng kính trâm em hỏi!⁽⁴⁹⁾
Anh còn lên thượng giới thang mây⁽⁵⁰⁾
Mai anh về tới đây sẽ ở
Ăn chay lên thượng phủ mới thông!"
Bấy giờ ngọc kính trâm bèn nói:
"- Em ở nơi ngàn nội núi rừng
Vua sai coi trúc trong rừng cả
Trúc không mọc chết ră vườn hoang
Đêm ngày em sầu thương bối rối
Ấu là em xin gửi quan anh..."
Ngắt lá trúc nàng nhanh khẩn khứa:

徒吏安吟咻岸取還師蓋歎乃根噴身模前卡還至花葉窠因嘔
樓岳保界看江尋仍租連東桑定風嘆几須仍感望尋寻几呈獻
岳碧界梳歎陵堂亦柴旬岳鶯帝山野根詠楊律懋彩赤意丹諸
山敗下樣城灰上山尋照山簪庄高岸軍第柳良良托杉懋桃合坎
魁古地骨漏如良葦漏呼準綠芦分出咏準杉律保懋恩渡漏官
屑魁界徒吟吟吟吟吟陵長竹敗陵卡畔訪連鳳凌蝶杉人襪脆陵
屋屋屋左覓朴官堵覓反連坎坎及蟬種官出鳳敗蟬須仙出婢反

"Rủ mì phi sơn nhạc mìn tồ
Rủ phi cổ vắn xưa dú rại
Rủ là đin hạ giới bầu an
Dăng vô vườn mây khoang là ga
Vi còi mùa khoắc vạ giá lùm
Phắc cần nhờ Nhân Lãng chang ngàn"
Quan gòi khùn thượng đáng tìm cần
Tàng quây cách sơn lâm nhặng chầy
Vi gòi mùa tím sáy tồ sư"
Nhân Lãng sáng song câu liền viác
Liên khùn chôn sơn nhạc đông lường
Mai trúc duyên uyên ương giờ nầy
Hóng vắn tàu đặng đày ngộ cần?
Nhân Lãng vượt cao sơn moóc tóa
Mềng bioóc dú ngàn dạ thán thân
Mìn rộng riềc xa cần kẻ mạy
Quan chữ thâng hác ngậy tu rườn
Xuất tồ chôn liễu đương nhặng bioóc
Phượng hoàng bân khին piót phá mây
Vắn lăng lốt khին pây chơi chơi
Ong điệp bầu xấp xồi tím hoa
Tua bân pây bân mà tím nhị
Tiên nhân toạng đẹp ý kẻ quan
Nàng nùng sửa đào đan lạ đồ
Sao báo mùa họp chợ hìn khu
Nhân Lãng quan khâm mùa xo khẩu

"- Hay có ma núi nọ trên đũa
Hoặc ma cũ ngày xưa dữ dội
Hay là nơi hạ giới không an
Đến vườn trúc lâm cần thì bảo
Thang mây anh thẳng rảo đừng quên
Gửi lời Nhân Lăng quan trong núi.."
Quan sẽ lên thượng giới tìm người.
"- Đường trường cách núi đồi còn chậm
Anh sẽ lên tìm đáng tổ sư".
Nhân Lăng dặn hai câu liền biệt
Thẳng về nơi núi biếc non xanh
Duyên mai trúc én oanh từ ấy
Đến ngày nào mới lại gặp nhau?
Nhân Lăng vượt núi cao sương tỏa
Ong ve nơi sơn dã than ro⁽⁵¹⁾
Chúng kêu gọi tìm nhau dưới cội,
Mồ côi nhớ ngay ngáy cửa nhà⁽⁵²⁾
Chồn dương liễu ngàn hoa gửi tới
Phượng hoàng bay phấp phới trên mây
Nhân Lăng lọt tới nơi chơi chới
Ong bướm bay qua lại cùng hoa
Con đến lại con qua tìm nhị
Bụng người tiên tìm ý kẻ quan
Nàng mặc áo đàn đàn đồ lạ
Gái trai đi họp chợ cười rinh
Quan Nhân Lăng vào xin cơm gạo

來湯升意地律茂制弦祥師越欣吟恨啗摩醬吟寒似斃官保官壯
 蚩善亦肩归庄余保珍璽祖溪莊庄床自批啗寸飢尋架討亦致恨
 醉亦確似里光沃連則消本卅下吟醬炫樂師吟政堂翁細娘許月
 切長敲几十三以相適渭渠金床登新紛番祖呈來上師仔把則登
 俾官咩似迷街叫則架吹呈县蛭叫渭吟官番祖呈來上師仔把則登
 歌飲仙凌架泊生以谷促摩幽師樂官谷凌樺凌促良則谷官天則
 每帝女及前渭欣似鬼致批卅祖父請鬼及那反致庄歌鬼致达卦

Mọi cần sương siết hầu nọi lại
 Dây hân quan khin mà khô khát
 Nữ tiên kéo xao xã mà giồm
 Nhân Lăng hân kè gần mì ý
 Rườn sậy dú thiên lý quây tâng"
 Mưa thâng háng tam quang cháng piôt"
 Nho sinh kéo khâu oóc dư muôn
 Gân khâu pôi tương liên bầu ròi
 Quý Cốc sậy độn pôi phân vân
 Lúc pyạ khâu mưa thâng nà tâng
 Cháp mừng đường piom bán tổ sư
 Khỏi dú huyện Kim châu nước Việt"
 Tổ sư nằng giường bioóc nhòm hân
 Vô sậy xam soong gằm đặng gạ:
 "- Xinh quan mưa tổ nà giường ngằn"
 Quý Cốc gạ phân vân củ pác
 Nhân Lăng quan nà miác chấp mừ
 Lồng lay sậy tổ sư bường nà
 Nhân Lăng quan đường gạ thuôn gằm:
 "Lúc pyạ khô lai vắn cơ hán
 Đặng khin thâng thượng đặng tím gằn
 Xo pôi đuôi sư ông sậy kè"
 Quý Cốc phuôi tử té đuôi quan
 "Lúc quan đây và ngằn mà bầu?
 Tắt thiên sư pôi hầu lúc quan
 Què pôi síp soong giăng ngằn chây

Mọi người thương thơm thảo phải chăng
Trông thấy quan lên bằng khổ rách
Người tiên kéo xúm xi đến xem
Chàng thấy người để tâm chú ý:
"- Nhà thầy ở thiên lý đường trường?"⁽⁵³⁾
"- Đi đến chợ Tam Quang mới lọt!"⁽⁵⁴⁾
Nho sinh người chạy chọt dư nghìn
Kéo vào bói nổ liền không ngớt
Quỷ Cốc thầy đoán bốc phân vân
Con cô vào đến sán cửa sổ;
"- Chắp tay trình ơn tổ sư ông
Tôi nước Đường, Kim - châu là huyện..."
Tổ sư ngồi trên án thấy ngay
Ông thầy bèn hỏi hai câu hỏi
Gọi quan vào thẳng tới ngân sàng⁽⁵⁵⁾
Quỷ Cốc nói oang oang mở mép
Quan Nhân Lãng mặt ngọc chắp tay
Thụp xuống lạy ông thầy trước mặt
Quan Nhân lãng thừa thốt hết lời:
"- Con cô khó nhiều ngày đôi rét
Chốn thượng đường lên lọt tìm người"⁽⁵⁶⁾
Xin bói với ông thầy sư lão..."
Quỷ Cốc nói khéo léo với người:
"- Con mang bạc theo đây không đầy
Đặt chân hương thầy bói hộ quan
Mười hai lạng tính ngân một quẻ

吟若致眉灰自外幼肩秋身架叶及差差無致許父灰叶三製幼成
 那保官踈恨凌啗期余恨哩叶呼齊架致保財官帝吟凌吟劣叔松也
 許屑踈吟吟庄寔帝仍敗罽保繫句官眉廿萬三則踈叶出床尸
 豈展涓踈踈呈若金床卷羞肩涓啗羞金用幼劣斷新幼了汪左寫
 召金座床壯过过娘乃敢鈴貪廿家庄十固以三萬許惻許云了眉雨
 分界固沮切架十咳乾鈴貪廿家庄十固以三萬許惻許云了眉雨
 明者家乃車奇分架升啗人者山叶分飭東泣花奇叶架尖嘴束界

Gỏi pôi hẩu thay thảy phân minh
 Nhược bầu mi ngân kim là giá
 Lúc quan tèo mừa sóa quốc gia
 Mi ngân gỏi tèo mà thâng nậy"
 Nhân Lăng ngậm đau sẩy xiết xa
 Cù pác đặng đường qua sẩy cả
 "Khỏi là thực khô quả síp phần
 Au tầu đay kim ngân hội sẩy
 Mi ngân nhằng mà nậy hát răng
 Xo kin vắn tấp vắn liệng pác
 Thân khỏi là khô khát bản nhân
 Sẩy gạ bầu mi ngân là giá
 Khỏi tẻ tèo mừa sóa gia san"
 Vô sẩy cù pác khan giăng gạ
 "Nhược lục quan khô quả síp phần
 Nhược bầu mi kim ngân cổ sức
 Vô tài là dụng lực khấu đồng
 Lúc quan dú au vừm sam khuốp
 Hẩu đay sam mừa bioóc vắn hăng
 Vô gỏi pôi đoán tra hầu cá".
 Nhân Lăng giăng tó nả mừng giôm
 Khỏi gỏi xo au vừm hầu sẩy
 Sam mừa bioóc lều chấy vắn hăng
 Nộc nu dú chang đông lều quén
 Au vừm mà tà vèng mi lai
 Phần nung se đoóc dai bường tầu

Quyết đoán cho gọn ghẽ rõ ràng
Nếu không có bạc vàng thì chớ
Con hãy trở về ở dưới nhà
Có bạc lại đây ta sẽ bói..."
Quan Nhân Lăng ngẫm nghĩ xót xa
Gửi lời xin trình qua thầy cả:
"- Tôi đã thật nghèo quá mười phân
Lấy đâu ra bạc tiền hồi cụ
Có bạc còn đến chỗ này chi
Lần xin ăn qua ngày sinh sống
Thân tôi là nghèo túng bản hàn⁽⁵⁷⁾
Thầy bảo không có tiền thôi vậy
Tôi đành quay trở lại quê nhà..."
Ông thầy lại nói qua thêm nữa:
"- Nếu con ta nghèo quá rõ ràng
Bằng con không có vàng có bạc
Vô tài⁽⁵⁸⁾ thì dụng lực⁽⁵⁹⁾ vào rừng
Con ta ở ba năm hái củi
Cho đủ ba mùa nhụy nở hoa
Ta sẽ bói đoán tra cho rõ!"
Ở trong nhà quan cả vui lòng
Xin lấy củi đèn công sự phụ
Ba mùa hoa chậm trễ lâu ngày
Chim muông ở rừng cây quen cả
Lấy củi về thừa bỏ mất không
Một phần để mỗi sông bên dưới

越模凉懷去甬車柴尖波算越抵座吟迄進出倍坡鼓渭听大
 吏谷渠想节氣切裡云帝吟了吏渭冬三也係帝群望幼女庄尸外
 味西溪希泣身达家退松乍间卦越听根卡同固閑味奸苗聖左漢
 凶東越諫三波迫中了幼秀陽色奇啗交务听保越休躬保敗者沌
 帝没官添帝幽誼麻出了三殊卧孩勾肩帝孩松色父孩事孩閑
 时蹀来妹芦妹咬松麻把听左紫卧紫群出芦少幼帝群来請松越
 解敗金藉姐友厦塔孩孩紫孩噪敗父敗群呢若孩最保奥父幼搭

Dạo nầu hác hung khẩu lại pây
 Vắn luây khóp đông tây cóc mạy
 Vuồn lai quan nằng hây si lường
 Chứ mề thêm chứ rườn tường ưc
 Vừa rầu đậy sam khuốp tiết xuân
 Tả mề đủ một thân thai dạc
 Nhân Lăng ngậy bức đất xiết xa
 Tháp vùm mà tung gia lạy sậy
 "Lúc mà đủ lều chấy vắn hâng
 Lúc pyạ lều au vùm dầy khuốp
 Sậy gạ sam mùa bioóc gôi toan
 Lúc tả mề dương gian lều ké
 Piom sậy pòi sắc quẻ rại dầy
 Vắn viuc lúc tè pây mưa sỏa
 Vô sậy cù pác gạ song gằm:
 "Vắn còn mì chao căn sam khuốp
 Ngám đủ dầy mùa bioóc nung thoi
 Hắt rừ lúc gạ hồi bầu dú
 Nhược là lúc bầu cổ dầy lai
 Lúc au vùm pây khai hầu vậ
 Tỏi dầy sắc pát khẩu kin tàng
 Bầu sử vô hắt chan au của
 Hâng lai lúc bầu dú là mưa
 Vô chứ sậy vắn xưa giăng gạ
 Au vùm lúc giả tả se dai
 Tháp pây khai đon rại ngoài noóc

Sớm nắm cơm lùi thui lại đi
Ngày buồn khắp rừng cây đây đó
Cơn buồn ngồi lệ rỏ gần xa
Nhớ mẹ thêm nhớ nhà bút rứt
Bao giờ được ba khuốp tiết xuân?⁽⁶⁰⁾
Bỏ mẹ ở một thân chết đói?
Nhân Lãng lo bồi rối xót xa
Gánh củi về tới nhà van lạy:
"- Tôi đến ở đã kể lâu ngày
Thân cô một năm chầy hái củi
Ba mùa hoa thày mới tính toán
Tôi bỏ mẹ dương gian già tuổi
Xin thày một quẻ bói dở hay
Về thăm nhà một mai con thấy...
Thầy mở mồm phán dạy đôi lời"
"- Ba năm giao hẹn rời từ trước
Ở mùa hoa vừa được xuân nay
Sao con lại nói: đi, không ở?
Củi con ta thừa đó còn dư
Hay con đem bán cho người khác
Đổi được gạo số bát ăn đường
Không phải bỏ làm gian lấy của
Quá lâu con không ở thì về
Cha giữ hẹn xưa kia chưa bói
Con chớ bỏ phí củi để không
Gánh ra bãi bến sông ngoài ấy

新 張 三 務 乍 班 望
 嬾 効 以 三 晨 了 過
 登 孩 官 萬 止 三 辭
 父 吟 那 男 見 每 事
 晏 來 歌 保 出 步 大
 友 唛 望 滂 了 渡 長
 自 信 沃 行 幾 段
 友 咬 思 了 汨 曉
 托 身 業 誼 侵 肚
 孩 佗 盡 了 帝 來
 句 麻 出 漏 大 過
 麻 似 聚 平 呼 聲
 身 身 念 熟 喃 情
 句 官 渴 力 咱 官
 官 齊 涓 耶 菜
 得 吹 出 了 吳
 桑 低 莊 江 半 疲
 父 妹 菜 交 對 根
 妹 榮 吟 岸 孩 化
 功 樓 吹 角 却 松
 父 所 保 角 差 渴
 歸 翁 健 角 沒 數
 孩 佗 眉 桑 步 者

Hầu hện sam mùa bioóc vừa xưa
 Chút vậy khâu sam giờ lều quá
 Rủ lúc quan đủ thả sam pi
 Vô gỏi pôi nam nhi mọi sậu
 Hâng lai lúc bầu đủ là dai"
 Nhân Lăng kin ngài thôi liễu là
 Củ tin oóc phảng tả bên sông
 Nhân Lăng toọng lều khôm kỷ đoạn
 Thác thân nòn hàng quân thảng dăm
 Lúc pyạ hác ngây xâm dẫu sậy
 "Cầu mà đủ lều dầy khuốp lai
 Mà dai tèo mùa dai thiệt quá
 Gân xam bầu ngô gạ gắm rầu
 Thân quan năm dẫu chầu sự tỉnh
 Cầu tề mùa lặc tỉnh sậy quan
 Quan khâu thàng lảng gián vô sậy
 Đắc đi đủ lều chấy vắn hâng
 Giờ tỵ vừa chang gừm bán dạ
 Vô mê sậy giáo hóa đuôi căn
 Mê sậy gạ suong vàng lúc vạ"
 "Công mi khâu ngàn dạ au vừm
 Vô răng bầu suong gân khô khat
 Sư ông liền củ pác một khi
 Lúc vạ mi tèo sư là giá

Đúng hẹn ba mùa nhụy ngày xưa
Châm lửa vào ba giờ cháy hết
Hay con ta chờ tết ba năm
Cha bói cho rõ ràng mọi chữ
Quá lâu con không ở là thôi!"
Thân quan ăn cơm rồi liền trẩy
Cát chân ra nơi bãi bờ sông
Nhân Lăng dạ dượng cầm đòi đoạn
Phơi thân nằm hàng quán đến hôm
Nhân Lăng tự thương tâm suy nghĩ
"- Ta đến ở đã kể năm ròng,
Đến không lại về không xuống núi
Người hỏi không biết nói điều chi".
Thân quan những tính suy ngành ngọn
Rồi quay về nghe trộm thầy quan
Đi vào đến gần sàn thầy bói
Im lặng chờ đã tới khá lâu
Giờ tý lúc đêm thâu bán dạ⁽⁶¹⁾
Ông bà nói thông thả với nhau
Vợ thầy rằng: "- Thương quan cô dại
Công trình nó kiếm củ núi rừng
Ông sao không đoái thương khó rách?"
Sư ông ngài nói tiếp một khi:
"- Mồ cô nó trở đi thôi đã

效命命色句三儒妹父故解幼左夷形保自平帥幼壯过儒娘谷泣
 儒帝煥庄务了架架故害升帝谷样路敢淦旼免麻条林耕群
 差边谢仰致满渭徘徊肩苦耽驩喃五安佐蛛大于保山仙珂灼尾
 我拟马味来麦座细假盼渴云焉烈岳敢罔艸海增卒西姑堵煥花
 凡相祇番幼吟号事群铃贪礼秩配雀雀良也卒健禽这下儒效夷
 英佐帝博松吟耀吕来百人取似百欣戚麻欽嗜沃低望耕降多偏

Sở mìn bầu khô ngà ký hăng
 Minh mìn là vắn gằn tương tá
 Mìn đây vắn phò mạ khươi vừa
 Sắc vãng thư ản chua nà phiác
 Câu đẳng hẫu lúa miác au vền
 Sam mùa bioóc mạn xuân gỏi gạ
 Mìn tèo ni mùa sóa là thòi"
 Mẻ sáy toọng bồi hỗi sự lạ
 "Vờ sáy chinh phuối giá hẫu lai
 Vắn vắn bầu mì ngải liếng pác
 Suong hại mìn khô khát bần nhân
 Au răng mà hết vắn lệ thú
 Giảng đây vắn phò mạ khươi gằn"
 Quý Cốc sáy tình nghìn phuối pác
 Hình dáng bóng ngũ nhạc hác hần
 Bầu lọ pôi hăng vắn hác chắc
 Từ vắn mìn tả các khìn mà
 Tầu nặm mì mẻ pyạ nâng cái
 Gùm vắn dú đại hải tốt thua
 Au hón ngọc tênh thua mìn oóc
 Vừa mìn thua bầu tốt hác đây
 Quá mà thăng son tây viễn vọng
 Mìn tèo rốp tiên noọng bioóc cam
 Nàng phác gằm kha tàng mìn chàng
 Cốc cam mì bạc vãng sô đa
 Khuốp pi thăng phong hoa lại lần

Số nó không vất vả bao lâu
Nhìn mặt mũi khôi ngô tướng tá
Con ấy nên phò mã rể vua
Sắc vàng trao ấn châu trên trán
Tôi mới cho mặt nhẵn thái tân⁽⁶²⁾
Ba mùa hoa tròn xuân sẽ bảo
Nó chạy về nhà cũ thì thôi!"
Bà rằng: "- Thầy nói lời nghe lạ
Chính thầy từng nói cả với tôi
Không cơm gạo bỏ nổi nghèo khổ
Khó nói cho kẻ khó bần nhân⁽⁶³⁾
Lấy gì mà làm nên lễ cả
Để nên thân phò mã rể vua?"
Quỷ Cốc thầy nói to đông dặc"
"- Hình dáng vẻ ngũ nhạc thấy ngay⁽⁶⁴⁾
Không lo bói lâu ngày tự biết
Từ ngày nó cách biệt lên đây
Sông có con cá rầy to lớn
Ở bể rộng hôm sớm nhức đau
Lấy hòn ngọc trên đầu đem vút
Tự nhiên đầu không nhức khỏi ngay
Lần qua đến rừng cây rộng rãi
Nó lại gặp cô gái Hoa Cam
Người gửi lời giữa đường nó nhắc
Gốc cam có vàng bạc đầy nơi
Quanh năm nở hoa rồi rụng mất

大效千馬掩卡大帝身滾來進鄰貴低里梳杷氣軋於貴容模梳落
地無奈駒模晦出保盆洗些渭京重吏千模边驟夷三强坎盆模呂
聽來古也把泪禄耳海囊魏時權需些魁地床者來匣輩她身美流
戲云貼帝泪郵踰托嘆蚓出響高進如送汨去信信七時爭聽哩氣
却僅浪僅赤女帳卡貼肩僅免馬渭增免渭陰僅季夷進信以咭左
恨構金免良仙卒孩咬增仙囊駢免免卡良竹辭枯僅魁乃麟沃模
掘模鉄斑吏娘增魁助子囊幻帝貼距技吏白泣眉辭幻枯鉄僅勇

Guắt ngăn au pây ản tỷ dai
 Mác cam mìn vắn lai vô số
 Coong kim ngăn của cổ dư xiên
 Vừa mìn mìn đẩy vắn phò mạ
 Lại khừn mà thàng pá mạy lũng
 Nàng tiên nự lũng thàng hải bioóc
 Thua tốt năng lẫn lòoc dú dai
 Pây hải bioóc hoa khai bầu đây
 Gừm vắn năng thán hầy vuồn thân
 Tềnh thua mì sắn phiôm queng cuốn
 Phiôm tiên mìn dú nhộn hăng lai
 Au phiôm mìn nả ngai mùa tiến
 Đây phò mạ cao quuyến kinh đồ
 Của mìn nừa tiến vừa trọng quý
 Vừa mìn thua noọng nhĩ lại đây
 Hải bioóc mền sổng quấy xiên lý
 Lại khin mùa thàng tỷ mạy khoang
 Bạch trúc tín nừa sảng vắn pá
 Khuốp pi mìn tín gái tèo thai
 Mì co mung tín lai rì roát
 Pioong mìn rì chắt chấp soong cãm
 Au pây tiến thời quân găng quý
 Co nầy tín cheng tì khăm đồng
 Kỳ lân khẩu ản thân cóc mạy
 Mìn óc cắt kìn mạy mạy khoang
 Vườn mạy dăng thai hoang lạ lác

Đào đem bạc đi cắt nơi xa
Cam sẽ nên hăng hà sa số⁽⁶⁵⁾
Kho vàng bạc những cửa dư nghìn
Bấy giờ nó làm nên phò mã
Lại đi lên đến ngã rặng đa
Nàng tiên xuống hái hoa vừa gặp
Nàng nhức đầu lẫn lóc ngời không
Nên đi hái hoa bông chẳng được
Ngày đêm nàng than khóc buồn thân
Đầu có tóc ở trên quanh quán
Tóc tiên nó bẻ bộ lâu ngày
Lấy tóc tiên hoa khai⁽⁶⁶⁾ đem tiến
Được phò mã trước điện⁽⁶⁷⁾ quyền cao
Của ấy tiến lên trao trọng quý
Bấy giờ đầu tiên nữ lành ngay
Hái hoa nàng đưa đi nghìn dặm
Lại đến nơi trúc trắng vườn cây
Trúc bạch mọc đường này nên bụi
Hàng năm măng mọc lại chết ngay
Có một cây cao dài vượt hẳn
Giống bầy gang hai nắm bàn tay
Tiến Đường quân vua rầy quý hóa
Cây mọc cao tranh chỗ cóm rừng
Kỳ lân vào ẩn thân dưới gốc
Nó ra ăn măng trúc rừng trong
Rừng cây lại chết hoang chết lụi

越 幼 枯 安 蹉 免 豔
 麒 麟 渭 山 西 岸 野
 模 梳 信 地 杷 保 氣
 麻 齊 听 男 佳 許 登
 祿 德 深 紹 善 步 涓
 反 陵 咆 耿 鄰 每 役

Thăm au co nưa tát mìn pây
 Kỳ lân mừa sơn tây ngán dạ
 Mạy khoang tín vắn pá bầu thai
 Mả té cạ nam giai hẫu rạ
 Tộ mìn bầu chịu khô là mừa
 Nhân Lăng tỉnh chắc do mọi việc

*

* *

吏 听 段 官 没 踪 床
 出 速 渡 浮 沙 沧 泥
 数 免 仍 兔 过 困 蚶
 惨 切 謹 舟 舳 困 剔
 祖 師 策 仍 切 吟 偶
 仍 幼 姑 国 家 在 小
 方 咱 帝 吟 醜 祖 師
 吟 吟 了 讀 鄰 寸 者
 膝 拜 方 岸 野 仍 跪
 骨 趾 官 魁 出 曾 首
 漫 命 進 魁 出 曾 身
 羞 改 免 進 都 稅 江 岸
 地 免 汨 稅 模 梳 群
 都 官 望 卡 仍 山 嶺
 嶺 有 方 及 花 宜 云 杷

Lại gạ đoạn quan oóc teo mà
 Xuất tốc bên phủ sa nặm tá
 Vừa mìn nhằng dăm quả khôn găm
 Thảm thiết ngậy thân đang khôn piết
 Tỏ sự sảy nhằng siết găm rả
 Nhằng au của quốc gia dẳng pôi
 Lắc tỉnh dây găm phuồi tỏ sự
 Găm găm lều chữ đo thuồn giá
 Mung sí phương ngán dạ nhằng dăm
 Cót kháu quan nằng khẳm tằng gấu
 Một mìn hác nằng dú ần thân
 Rạng vắn tiền lồng thàng chang ngán
 Tỷ mìn nhặng quang nạn sưa sang
 Lồng thàng vườn mạy khoang vắn còn
 Quan dẳng gạ bạn noọng kinh trâm
 Mềng vọng bioóc sơn lâm thờ thán
 Sí phương nhặng phya đán cao sơn
 Bạch trúc cấp hoa lan vắn pá

Chặt lấy cây nản núi bỏ đi
Tức khắc kỳ lân về ngàn nội
Rừng trúc mọc nên bụi tốt tươi...
Định nói cho nam giai được rõ
Nhưng nó không chịu khó thì về"
Mọi việc chàng đã nghe đều biết...

*

* *

Lại nói quan quay rút lui ra
Vụt tới chốn phù sa bến nước
Bấy giờ còn tối mịt khôn đi
Thương xót nghĩ thân này khôn xiết
Tổ sư người còn tiếc dấu ta
Cổ đôi lấy của ta mỗi bó
Nghe trộm được nhờ nói tổ sư
Mọi lời đã biết thừa chắc chắn
Nhìn bốn phương núi vẫn còn tối tăm
Quan ngồi tựa núi râm ẩn nấu
Một mình riêng nép dấu ẩn thân
Bừng sáng liền băng chừng núi nản
Nơi này nhiều hươu, hoẵng, hùm, beo
Tới vườn trúc lần theo hôm ấy
Quan bèn gọi bạn gái kinh trâm
Ong nhớ hoa sơn lâm than thở
Bốn bề toàn nản đồ núi cao
Bạch trúc và kim dao nên bụi

暴野 帝山 泥珠 淨難 粧娘 凌嘒 灰官
 嘴效 庄卧 阿顔 如天 玉準 嘒良 官自
 娘听 荒庄 新看 听呵 吟良 嘒良 自
 形靴 荒庄 歎梳 自準 吟良 嘒良 自
 地落 每寸 咄咄 寸沃 沃沃 沃沃 沃
 归群 慈欣 低温 温温 温温 温温 温
 望家 望家 望家 望家 望家 望家 望
 女 女 女 女 女 女 女
 堵 堵 堵 堵 堵 堵 堵
 过 过 过 过 过 过 过
 低 低 低 低 低 低 低
 帝 帝 帝 帝 帝 帝 帝
 身 身 身 身 身 身 身
 且 且 且 且 且 且 且

Nhân Lăng năng phảng tả dây giò
 Quan rộng nang khô chua sơn dạ
 Cù pác nguộc noọng sá dẳng khan:
 "Vĩ khâm chôn vườn trúc pòi sỏ
 Ôn vĩ gòi gạ hẫu noọng nang"
 Nhân Lăng củ pác khan dẳng gạ
 Vĩ khâm chôn khoắc vạ mường bản
 Pòi oóc mì co khoang rì roát
 Già khâm thuôn nả đin mọi tỷ
 Gừn vắn oóc kin quàng thuôn lặc
 Mền tào co chất pioong pây quây
 Vườn khang nang hác đay hơn cón
 Co có khâm uôn án hơn xưa"
 Tú nữ nang khô chua dẳng vọng:
 "- Xinh vĩ dú đuôi noọng trung gia"
 Quan gạ đuôi Dương Nga tiên nữ:
 "- Mạ tặc nhộn vắn phẩu tềnh tàng
 Thân ái pây khỏn gảm pây qá
 Dậu thời lều đăm gái rừ đây?"
 Soong gản gảm quá pây bầu đay
 Nhân Lăng quan hác ngậy thán thân
 Tiên nữ phuôi nhất tám thật thả..

Bờ sông quan ngồi đợi giờ lâu
Bèn gọi nàng khô châu sơn cốc⁽⁹⁶⁸⁾
Cất lời cô ả ngọc hỏi quan:
"- Chàng về chốn vườn trúc bóỉ số
Xin chàng hãy nói rõ cho em!"
Nhân Lăng tiếp lời bèn đáp lại:
"- Anh lên chốn thượng giới thang mây
Bóỉ ra trúc có cây dài lạ
Nó mọc trên nân đá nơi kia
- Thường ra ăn rễ cây hôm sớm
Cho lấy về dấu diếm nơi xa
- Vườn trúc sẽ xum xuê hơn trước
Em vẫn còn luyến tiếc nữa ru?"
Nàng gái đẹp khô châu bèn ngỏ:
"- Anh về nghĩ bên đó nhà em!"
Quan nói với Dương Nga tiên nữ⁽⁹⁶⁹⁾
Cây gầy bầy tua tủa chậ đường
Thân quan khó bước sang vương vít
Giờ Dậu⁽⁷⁰⁾ đã tới mất khôn thay!
Hai người bước qua đi vất vả
Cùng nhau ở một chỗ an thân
Hai người nói với nhau một khúc

思者恍恍照桂宮，
 夜几模情滅望耐。
 奇音抱南符花菱山，
 伴知江北虎香肩。
 捐緣迷故先味娘，
 摩女雁行玄揮女。
 望男燕美誓香低，
 望男燕美誓香低。

Soong mừng cốt bạn cả hương quân;

"- Nam nữ duyên tri âm ghê giá

Én nhận ngộ chang pá may khoang

Nghĩa trúc mai bắc nam tinh có

Xưa Huyện Quang thúc búa Trang Ba

Ưong sắp mùi hương hoa lan quế"

Tiên nữ nằng mị nghĩa đuổi quan:

"Noọng tẻ mùa gia san chang sỏa

Vì dụ tỷ này thả giá pây

Noọng tè mùa au vậy mà rấp"

Nhân Lãng hác bức tức vuồn thân

Sáng thôi nàg tiên bân liễn vaic

Quan hác dụ sơn nhạc liễu hằng

Tắc bầu may piải tôm nõn giải

Au hôn thìn vừa cái hắt mơn

Tắt thua nòn lâm san đũa và

Một mình hắc nòn dú vườn hoang

Nàng biến phép vườn trúc oóc hóa

Biển vắng rườn chồn lạ sam căn

Sí phương nhưng tha vẫn rùng chối

Đây ngôi băng hính hời sao tinh

Chang rườn ngòi lu xinh mọi thứ

Nà táng mì đại lộ quá giang

Tiệm vũc bióc piái chang giuròng vãng

Chang thân ngòi song háng kim ngân

Noóc tu vệ kỳ lân song bồng

Hai tay nàng ôm chặt lưng quan
Trai gái giải tri âm bãi cỏ
Én nhận trao trên bó trúc ngang
Nghĩa tình cờ bắc nam mai trúc
Huyền Quang xưa bùa mắc Trạng Ba⁽⁷¹⁾
Ương sắp mùi hương hoa lan quế"
Tiên nữ nàng có nghĩa với quan
"- Em về trước lầu trang cửa đại⁽⁷²⁾
Anh ở đây chờ đợi phút giây
Em lấy lửa về đây đón tiếp!"
Quan Nhân Lãng bút dứt buồn thân
Dẫn xong rồi nàng tiên tạm biệt
Quan riêng ngồi sơn nhạc⁽⁷³⁾ khá lâu
Bẻ lá rải nằm cho đỡ mỏi
Vần hòn đá làm cái gối êm
Kê đầu nằm sơn lâm mà ngủ
Một mình riêng nằm ở vườn hoang.
Nàng làm phép vườn trúc biến hóa
Biến thành nha chốn lạ ba gian
Bốn vách những vàng dương sáng loáng
Như các vàng nhấp nhoáng đẹp tươi
Nhìn trong nhà tuyết vời lịch sự
Có cả đường trước cửa ra sông
Giường vàng chiếu hoa chưng nhan nhản
Hàng vàng bạc xán lạn phòng loan⁽⁷⁴⁾
Kỳ lân đứng hai bên ngoài cửa

Trông hình như rồng múa trong mây
Dọn sắp sẵn cỗ bày chờ đợi
Nàng bèn ra mời gọi tới quan
"- Mời chàng dạy ngồi mâm cung các!"
Thấy những mặt tiên ngọc đương xuân
Lên tiếng mời lương quân niềm nở.
Nhân Lăng bèn vui vẽ chuyện trò,
Khắp đây đó sân hoa vườn tược
Đèn sáng ngõ là đuốc đón quan
Bụng dạ những băng khuâng nghiêng ngả
Dường còn ôm gối đá hai tay
Lại biến vàng bạc bày sáng rực
Nhìn hai bên nhộn nhịp những người
Tú nữ nói vang tai ẩm ỉ
Mâm bàn bày đầy rẫy lầu son
Tiên nữ ngồi cùng quan đối mặt
Chén quỳnh tương ⁽⁷⁵⁾ ẩm máp mời khuyên
Chén quan rồi chén tiên bá cổ
Nhân Lăng chàng nhắn nhủ tiên trời:
"- Mai trúc cách đông tây khác ngả
Anh đi về đạo là thế gian
Nhắn nhủ các cô cùng tiên nữ"
Tiên nhân lo lưỡng lự với quan
"- Vườn trúc xin mời chàng ở đã
Anh đi tìm chốn lạ văn minh
Cơm trưa về cứu tinh dạ trúc ⁽⁷⁶⁾

男青及女秀共昇
 自信良真桃鄰射
 尋漫寸每地山
 竹白俸郭地困
 身輩准蹀裸岸
 歸敢江葵桃木
 傾氣使龜梳荒
 肩驛邑龜新別
 群齊懣托豐豎
 堯乃愧蛇宜豎
 模槐兒仙切保
 員仙女玉娘低
 娘几襪玄溫
 竟吟美潤淫
 灰咬眉天悞
 教甘初天悞
 竟來初天悞
 訪后尸敗
 堯仍蒙齊
 切被許
 娘答隔
 堯齊郭
 師改以
 反咬落

Nam thanh cấp nữ tử cũng toan
 Cù tin khừn vườn khoang tức thí
 Tím khóp thuồi mọi tí sơn lâm
 Trúc bạch tắc lông tôm khôn quá
 Thân quan hác lầy lạo ngàn sơn
 Đây hân chang vườn khoang lằm nằng
 Vậ thai mìn hác tín phong bâu
 Mì pioòng nằng khao sâu piết miác
 Pioòng mạy rì chắt chấp soong cãm
 Vĩ vè pây nằng khãm bấu chấy
 "Mạy nầy vĩ au vậ pây quây
 Vườn khoang nằng tiên dầy hơn cón"
 Tiên nự nguồc sao ón mừng giòm
 Nằng kẻ sửa huyền huân hẫu cá
 "Vĩ gỏi au mừa sỏa quốc gia
 Pằng dục nghĩa soong rả giá tá"
 Nhân Lăng củ poác gạ đuồi nằng
 "Mặn là mì yêu dang pây nà
 Vĩ mà au sửa á hất răng?
 Phóng hạn se vắn lang gói ngậy
 Vĩ nhằng mong tẻ gậy noọng nằng
 Au sửa hẫu khao bang nả miác
 Nằng gỏi mừa cung các gia san
 Vĩ tẻ lỏng dương gian giò nầy
 Gồm vắn noọng gói ngậy gói trông"
 Nhân Lăng viác tiên bản noọng nhĩ

Nam thanh và nữ tử cùng toan⁽⁷⁷⁾
Vào vườn trúc mọc ngang đây đó
Tìm khắp ngả mọi chỗ sơn lăng
Trúc bạch gãy ngổn ngang khôn bước
Thân quan tự lần lượt núi non
Thấy cây trúc trên vườn sừng sững
Rừng khô một mình đứng tươi xanh
Có một gió trắng tinh tron nhẵn
Dài bảy gang hai nắm giống cây
Anh vào ngồi râm đây nhìn ngắm
"- Cây này anh dấu tận đằng kia
Vườn em sẽ xum xuê hơn trước"
Tiên nữ nàng gái tốt mừng thầm
Nàng cởi áo huyền huân tặng ngài⁽⁷⁸⁾
"- Anh mang về ở mãi thế gia
Nghĩa bè bạn đôi ta, đừng chối!"
Nhân lăng lên tiếng nói cùng nàng:
"- Miễn là có yêu đương mãi mãi
Lấy áo về có hại chi đâu
Phòng có ngày mai sau sẽ nghĩ
Anh còn mong chờ cậy đến nàng
Giả áo cho nở nang mặt ngọc
Nàng hãy về cung các lầu trang
Giờ đây chốn dương gian anh thấy
Ngày đêm có nhớ tới nhìn sang..."
Nhân Lăng chào biệt nàng tiên nữ

拾唯 新他 永風 風諸
 唯唯 念他 深東 諸西
 燕雁 晚祥 處東 西律
 淡鴈 咄咄 為困 律務
 水鴈 每方 卡過 務夏
 蠟山 節親 妹增 夏東
 魁群 在帝 妹須 東世
 敗命 戲岸 姑盆 世身
 涓泪 地谷 梳芭 身依
 敗群 伴聲 采仙 依蹉
 官群 娘陽 娥女 秀秀
 刑呼 娘出 處方 秀方
 仙女 娘嬌 沫如 下下
 京船 樓機 綠以 下下
 弗排 曉云 力婦 收收
 信共 樓鞋 為婦 生生
 克涓 準了 出其 舒舒
 出故 官出 無恩 恩恩
 帝放 呼天 對仙 娘娘
 灰暖 梨天 屑銀 過過
 呼谷 娘屑 保低 低低
 吁壻 信了 跳滾 滾滾
 落壻 漢了 跳跳 切切
 梨娘 娘了 跳跳 切切

Tháp tàng lòng bích thủy phá mây
 Tôi tội nặn tha luân hác chữ
 Ân nhận cảnh táng xử đông tây
 Dậm dãi tằng dù quây khôn piót
 Lâm sơn mọi sức bioóc quá mùa
 Mèng rộng tiết thâu xuân thua hế
 Vả găm và điệp mè dương đông
 Văn rầu dằng đay thâu tu thể
 Một mình pay ngân ké vuôn thân
 Mưa thâu ti cốc lũng bâu tác
 Văn còn bạn nả miác tiên sa
 Quan rộng nằng dương nga nữ tú
 Chắc gạ nằng dù xử phương rầu
 Tiên nự nằng khao sâu như bioóc
 Kinh đang mừng sửa lục phít the
 Phát phôi ngòi văn vì rừng choảng
 Tin là nùng hải hân lu xình
 "Vĩ mưa chồn mừng bân khoắc vạ
 Noọng cô lêu dù thà hăng văn
 Đây hân quan mà thâu mắng toọng"
 Nhân Lãng gạ duỗi noọng tiên nằng
 "Quý Cốc sẩy Thiên Nhan siêng quá
 Tênh thua nằng mi lạ bâu dây
 Gạ mi sần phiôm rì queng cuốn
 Lác mền hân lêu nhộn tênh chua
 Sẩy gạ nằng khôì chua giá siết"

Mãi xuống nơi bách thúy làn mây
 Rười rượi hạt châu rơi trạnh nhớ⁽⁷⁹⁾
 Ên nhận cách biệt xứ đông tây
 Dặm dài đường xa xôi khôn ở
 Lâm sơn nhiều hoa nở bốn mùa
 Ong gọi tiết đầu thu cuối hạ
 Vừa đi vừa nhớ mẹ dương gian
 Bao giờ mới lọt sang cõi thế
 Đi rừng già một kẻ buồn thân
 Về đến chỗ gốc xuân lá chết
 Ngày trước gặp mặt ngọc tiên sa
 Quan gọi nàng Dương Nga nữ tú
 Chẳng hay nàng ở xứ phương nào?
 Tiên nữ nàng trắng như hoa nở
 Rõ ràng mặc áo biếc vóc the
 Nhìn ngây ngất vân vi mơ mộng
 Châu hán hải nhìn thấy xinh thay⁽⁸¹⁾
 "- Anh về chốn đường mây thượng giới
 Em cũng cố liệu đợi lâu ngày
 Thấy được quan về đây mừng dạ!"
 Nhân Lăng nói với ả tiên nàng:
 "- Quý Cốc thầy Thiên Nhan thiêng quá
 Đầu nàng có gờ lạ không hay
 Bảo có sợi tóc dài quanh quần
 Rẽ nó dài lan rộng trên đầu
 Thầy dạy nàng khôi châu đừng tiếc!"⁽⁸²⁾

仙禁拍反蟠望即幼繫仙姑私了幼如保如敗祿久竟茹美改
 女增敢凌途摩肘床仙女者保几許出眉送陵乃凌保乱三陵
 娘娘晚官官官官官官官官官官官官官官官官官官官官官官官
 力荆留泊下脂了左七珠盡呵以国岸金許聖歌唱被併應床
 慄升姆渭呂庶祿升匡帝床听桃家野展竟俾待省柯娘过泪
 斛許仍晚香泪信鄰巧自久把来底山駐国息把庄仙戲干吟
 升拍聚过花谷繫度来啗凌道花留木贵冢爱恩听彩雷金誼

Tiên nữ nàng lặc kép mắng chồm
 Côm thua nàng kinh trăm hắt vác
 Vác hắt ngòi ná phiác nhệm phiôm
 Nhân Lăng quan vác mứa ngòi quá
 Mềng ngò chồn bioóc lạ hương hoa
 Soong nừng quan liếp mà thâng cóc
 Tứ thí quan liễu lóc sản phiôm
 Au mà quan dăng dôm to tác
 Phiôm tiên rì chắt cháp nhâng lai
 Tiên nữ nạng châu trai củ pác
 "Noọng gia on na miác Nhân Lăng
 Noọng bầu mì ca răng pyá đạo"
 Liễu kê sửa phít đảo lải hoa
 Au hắt vì quốc gia thây nà:
 "Noọng dú chồn ngàn dạ sơn lâm
 Bầu mì răng Kim ngân của quý
 Noọng sổng sửa hắt vì quốc gia
 Vần lăng nghĩa soong ra ân ái
 Sửa nầy noọng xo đại pyá on"
 Nhân Lăng củ pác khôn dăng gạ
 "Vị bầu au sửa á tiên bân
 Kê lòn mì sương căn pây nà
 Nghĩa soong rả nắc quả xiên Kim
 Vần lăng vì mà thâng gỏi ngây

Tiên nữ nàng trộm đẹp mừng thầm
Cúi đầu nàng kinh trâm nhờ tia⁽⁸³⁾
Vạch xem những mớ tóc trên đầu.
Quan Nhân Lãng vạch vào xem cả
Ong gặp nơi hoa lạ thơm tho
Hai tay quan lần cho đến gốc
Tức thì quan cầm tóc dứt
Đem về quan ngắm xem đo đạc
Hơn bảy gang sợi tóc tiên dài
Tiên nữ nhìn châu trai thừa thốt⁽⁸⁴⁾
"- Cám ơn anh mặt ngọc Nhân Lãng
Em không có gì làm trả nghĩa"
Nàng cởi áo hoa nhiều đào tươi
Tặng cho chàng mồ côi thay mặt:
"Em ở ngàn nội đất sơn lâm
Không có gì kim ngân của quý
Em tặng áo cho sĩ dương gian
Một ngày nghĩa đôi ta ân ái
Áo này gọi là đãi chút ơn..."
Nhân Lãng liệu lời khôn chối trả
"- Không lấy áo tiên nữ trên trời
Miễn có lòng thương tôi khi thác
Nặng nghìn vàng man mác đôi ta
Một mai anh về qua sẽ tính

侵域堆留章部木地楊愁身何江采椿作荒匪尋重邦甲娘
 安彙唇蹄赤道山渭柳嘆盆如凌番秃淹堅平荆如蒙麻仙賊
 乃臥地堆空陽岸陶桂蠡賈聚泥邦茅汨咄麻床杉地堆來鳩
 云珠雁云室世江陽蜀蝶東信滂鐫扑律叁瑛番仙汨來翳飲
 配準及解渭新耕新以噴落帝汨聚宦沃帝夷汨喋郡肩伴出
 竹廣南緣吸齊根落運敗鷗凌律信僊信沃僊諸諸陵免畔楫建
 枚岸燕登如窈落窈娘助鷗凌律信僊信沃僊諸諸陵免畔楫建

Mai trúc phôi vận nầy gụng xâm
 Ngân quảng chống goeng gản vãng vặc
 Ên nam cấp nhận bức hợp đôi
 Soong duyên ra vắn tôi chàng pác
 Noọng gỏi mưa cung các rườn chương
 Vi tè lỏng thể dương đạo làng
 Viác cân giữa chang ngân sơn lâm
 Vi viác lỏng dương gian mưa tí
 Nàng liên khâu vườn quế liệu dương
 Gầm vắn tiếng điệp ong thán sáu
 Nốc chích lạc đông máu vườn thân
 Nhân Lăng dày sắn phiôm noọng á
 Quan piót thăng phảng tả bến giang
 Giồm sắn phiôm khao bang nả miác
 Cốc mìn quan voóc nhà thúc thung
 Cù tin oóc lợt thăng đơn thác
 Rì oóc dày sam pác soong vu
 Hâng mìn lại rì mà hà chấp
 Quan chữ thăng nả miác kinh trâm
 Sim chữ điệp tiên bản noọng nhĩ
 Vắn lằng lỏng thăng tí gia bang
 Chôn mìn mì lai tàng mà cấp
 Quan roọng hạn nả miác tiên nàng
 Bioóc Cam dú hơn tàng chắc khảo
 Nàng liên oóc vườn áo ngã ba
 Vi dằng ngám lỏng mà nằng tha?

Lời trùc mai ước định cùng nhau⁽⁸⁵⁾
Nơi vắng người rừng sâu vắng vạc
Én nam và nhạn bắc rẽ đôi
Hai duyên mình lẻ loi miệng nói
Tiên sẽ về cửa đại lầu trang
Anh đi xuống thế dương cội dưới
Biệt nhau giữa rừng núi sơn lâm"
Anh rẽ xuống bến sông sóng cả
Nàng lặn vào vườn quế liễu dương
Ngày đêm tiếng điệp ong sầu nào
Chim chích trông bắc đầu buồn thân
Nhân Lăng được tóc vàng tiên nữ
Quan lặn về tới ngã bến sông
Ngắm sợi tóc cô nàng đẹp quá
Gói tóc quan quân cò rẽ đa
Bấy giờ nó lọt ra bãi cát
Kéo dài ba trăm chực sải tay
Để co lại năm gang gọn ghẽ
Quan nhớ đến ngọc nhị kinh trâm
Tư tưởng nhớ tiên nhân bóng nhị⁽⁸⁶⁾
Ngày sau nhớ đến chỗ gia bang
Chốn ấy có nhiều đường ngang dọc
Bèn gọi nàng mặt ngọc tiên nương⁽⁸⁷⁾
Hoa Cam ở giữa đường biết hiệu
Lập tức nàng hiện giữa vườn đào
Anh mới đến chưa lâu ngồi đợi

仙女娘叫奇灰凌
 竟惹了嬰奢务卡
 渭那新如玉吏低
 反唆了呵此何
 真棋信江把東款
 谷僮眉尖狼魚万
 哇哩落紅真模構
 官了听許娘位方
 某听逃歡庄低卡
 真棋娘如玉嬌邦
 仙近儂涓家山画
 近東敵準岸野山
 蟠蝶主者去尋林
 反凌三条玉靖下
 渭泪前康山封何
 和随哩喜賀前章
 揮燒教味香兰系
 職女仍哄竟官出郎
 仙女听对竟官出郎
 娘听对偶泣奇准乃
 板竹金如勸根翼了
 盤退摸慢盤交歌
 和免缘燕雁当特
 數蝶女务花

Tiên nữ nàng xam cá Nhân Lăng
 Vì pây lêu hăng xuân mùa bióc
 Mưa pôi hắt nóng ngược rại đây?
 Nhân Lăng liền gạ ngày nóng á
 Vườn cam tín chang pá đông luông
 Cốc mìn mì tēm ngan vô vạy
 Cắt Kín lác chang vron mác cam
 Quan liêu gạ hắt nằng thuôn thay
 "Sảy gạ tào pây vì phương quá
 Vườn cam nằng dăng đây phông bióc"
 Tiên nữ nằng nóng ngược khao bang
 Mội vì mưa gia san nóng dù
 Đông luông chôn ngan dạ sơn lâm
 Ong điệp vừa đương xuân tím bióc
 Nhân Lăng rêu nóng ngược khao bang
 Mưa thăng rườn gia san duôi á
 Khẩu lâu kín hi hạ rường chường
 Sáp kiêng hom mũi hương lan xạ
 Chúc nữ nhằng hổng thả Ngưu lang
 Tiên nữ gạ vì quan dú tha"
 Nàng sảng duôi vì cá Nhân Lăng
 "Mai trúc rá hạp căn chôn nây
 Chen kim nóng khuyển mội vì quan
 Khẩu thoi tợn bầm bản lêu đoạn
 Khí mìn duyên en nhận giao ca
 Ong điệp rắp mùa hoa đang si

Tiên nữ nàng chào hỏi Nhân Lăng:
"- Anh đi trải hoa xuân nhiều lúc
Bói sao? Cho em được đỡ hay?"
Nhân Lăng rằng: "- Se đây cô ả
Hoa Cam nở sơn dã rừng cây⁽⁸⁸⁾
Gốc nó có bạc đầy vô kể
Ở trong vườn cắn rễ cây cam..."
Quan thuật lại cho nàng hết thảy
"- Thầy bảo đào chôn kỹ phương xa
Vườn quả nàng nở hoa sẽ thắm..."
Tiên nữ nàng trong trắng hỏi lòng
Mời quan về lầu hồng với ả
Rừng rộng chốn ngàn dã sơn lâm
Ong điệp vừa đương xuân hoa nở
Nhân Lăng theo ngọc nữ trắng ngà
Về tới chốn sơn gia theo ả⁽⁸⁹⁾
Rượu cơm mời hỉ hã lầu trang
Phấn sáp thơm mùi hương lan xạ⁽⁹⁰⁾
Chức nữ còn chờ gã Ngưu lang⁽⁹¹⁾
Tiên nữ rằng: "- Xin chàng ngồi đợi"
Niềm nở nàng gửi với Nhân Lăng
"- Ta gặp gỡ trên đàng mai trúc
Chén quỳnh em mời mọc khuyển quan"⁽⁹²⁾
Xong bữa đẹp mâm bàn thôi đoạn
Bấy giờ duyên én nhận giao ca⁽⁹³⁾
Ong điệp gặp mùa hoa đương độ

Bướm hoa vừa hội ngộ xuân khai
 Nắng mưa suốt sáng mai giờ Mão⁽⁹⁴⁾
 Làm cơm mời quan cậu ăn xong
 Hoa gặp tiết mơ màng gió thúc
 Quân trong rừng một lúc tới nơi
 Tất cả ngược và xuôi cùng trẩy
 Vào chờ quan chốn ấy sơn lâm
 Khai quật thấy kim ngân vô số
 Đồng lên như sỏi đá núi non
 Nhân Lãng những mừng thầm trong dạ
 Mới ngộ lời với ả se dây
 "- Bạc này chuyển xa nơi cất giấu
 Hoa cam không rụng ủa sẽ sai
 Cây nó không chết hoài có quả... "
 Tiên nữ nàng tỉnh trà công quan
 "- Em ở chốn lâm san túng khó
 Không có gì là của trả ơn..."
 Nàng lấy áo huyền huân long ám⁽⁹⁵⁾
 Tặng cho quan tươi sáng đèn công.
 Tức thì quan Nhân Lãng bèn bảo"
 "- Nào đâu anh lấy áo của nàng
 Sĩ là người hàn đân khó rách..."⁽⁹⁶⁾
 Dặn nhau chốn sơn nhạc giữa đàng
 Một lúc bạn ngọc vàng vào núi
 Quan thăm yêu thui thui mơ màng
 "Vận tuần hoa nở bông kết quả

干岸花撞前漢，獼身首身冷。單衣官袍哭，咽似養娘。何麟佐大奇。
余江齋慘瀾沐，袂東望地金界。大濕係淨庄，自許片時如麒麟。昼是
洛班散，空渴飲。五吹咪江愁，鱗漢汜討江河。麟朴杉浪，那蛇那乃來。
上吾形信壯東，色樣請娘。少魚功，用肩娘渡。莫吟茫，燭鵲熏。幼貼惻。
柔落奔，呼半準。仍仍官準，雀娘波滄。娘準齒娘，如汨配。財肩竟切如。
進凌蝶，蠟他汨免克。凌汨凌，呼漢負鱗。良官免，鮮貼凌。已娘許如麟。
帝反蟠，鵠致新準。好反新反，庄娘雀。魚汙身，日敗涓反。卦嘴紫，若魚。

Đầy tiền vua thượng các dư xiên
 Nhân Lãng viác Ngổ Bươn chàng ngàn
 Ong điệp tẻ bản sản lia hoa
 Cáy rục roọng tin phya thâm đất
 Lúc pyà lo sây khát tu rườn
 Lồng thâng chón đồng luông moóc hân
 Chón mìn nhụng phía đán linh cãng
 Vũ sung nhụng mạy khâm đồng ké
 Nhân Lãng quan chữ mè vọng thân
 Lồng thâng chón ngân giang tỉ câu
 Nhân Lãng hác lo sáu vuồn thân
 Dẳng roọng nằng Ngư Lân tẩu nậm
 Ngân hân pể lặc lăm đại la
 Lồm vắt nậm phong ba hộn hảo
 Ngư Lân nằng mì thò sương quan
 Vũ khին chón ngân giang phảng tá
 Thân quan đủ bển há dẳng hâng
 Vừa mìn nằng Ngư Lân củ pác
 Vẫn còn noọng gằm phác hấu gằn
 Mưa pôi thâng mường bản rừ đường
 Nhân Lãng phuối rọ rẳng đuồi nằng:
 Quê nung pôi khao bang noọng á
 Thua nằng mì hắc xá kỳ lân
 Còm hấu vi a lồng pây vậy
 Nhược noọng siết của này rự dai
 Ngư Lân toọng mắng lại ớn cá

Được tiến vua thượng tọa dư nghìn"⁽⁹⁷⁾
Nhân Lăng biệt Ngô Ban trong núi⁽⁹⁸⁾
Ong điệp bay phấp phới lìa hoa
Cóc gọi núi gần xa thăm thiết⁽⁹⁹⁾
Con cô lo ruột đứt cửa nhà
Xuống tới chốn rừng già sương phủ⁽¹⁰⁰⁾
Nơi này rất vượn khỉ núi non
Núi cao rừng um tùm cây cối
Quan thở than nhớ tới mẫu thân
Xuống đến bến sông Ngân chốn cũ
Quan riêng sầu vò võ buồn thân
Bèn gọi nàng Ngư Lân dưới nước
Ngân Hán sâu rất mực đại la⁽¹⁰¹⁾
Gió bạt nước phong ba lộn đảo
Lý Ngư nàng có thảo thương quan⁽¹⁰²⁾
Nổi lên chốn Ngân giang sông bến
Quan ở bờ nhìn nhận thấy ngay
Ngư lân nàng lúc này thưa hỏi:
"- Vừa qua em có gửi mấy lời
Đi bói đến phương trời sao đó?"
Nhân Lăng quan nói rõ với nàng"
"- Một quẻ bói ngọc vàng cô ả
Đầu có rắn đen cả kỳ lân
Cúi đầu xuống cho anh đem cát
Chẳng rõ em còn tiếc hay chẳng?"
Ngư Lân giả ớn mừng trong dạ

崇 嶺 新 新 醫 許 崔
 灰 凌 曉 嶺 娘 郎 時
 摠 混 玉 如 娘 面 時
 娘 了 欣 娘 身 出 艾
 句 咱 听 稟 拜 仁 凌
 如 保 肩 貼 听 帝 謝
 身 官 看 玉 何 如 娘
 望 修 仍 妖 當 惹 醫
 姜 人 情 者 左 敢 陵
 豎 似 共 所 根 寸 意
 與 麟 送 伴 竟 坎 江
 嘴 豎 界 坎 河 兩 泡
 官 听 竟 如 河 莫 麟
 眉 故 娘 床 泊 如 買
 官 听 娘 女 秀 齊 眉
 堆 堆 娘 娘 弄 雀 出
 竟 涓 吟 娘 弄 祥 出
 姜 豎 伴 妖 當 寸 思
 灰 凌 帝 財 重 力 什
 官 听 娘 真 麟 齊 落
 登 敗 江 山 密 仍 好
 螭 蝶 节 臂 秋 喃 齊
 官 惹 帝 左 懶 力
 妹 欣 秋 者 務 升
 殊 吟 時 妻 去 节

Côm thua lòng tỏ nả hầu quan
 Nhân Lăng ngòi thua nằng tức thí
 Kếp hôn ngọc noọng nhì Ngư Lân
 Nằng lều hăn dẫu thân dú ngãi
 Cù pác gạ piom bái Nhân Lăng"
 "Noọng bấu mì cũ răng dày tạ
 Thân quan giả nguôi á noọng nằng
 "Song rà nhằng yêu đương pây nả
 Nghĩa nhân tình giá tả vắn lằng"
 Soong gản gung sáng căn thuồn ý
 Ngư lân sông bạn vì khâm giang
 Kháo nung là khâm thâng bường tả
 Quan sáng gằm noọng á Ngư Lân
 "Mì vắn vì mà thâng nhờ mẩu"
 Quan gạ nằng nự tú tẻ mùa
 Tỏi tội nằng Ngư Lân hác dú
 Vì mùa gỏi nhằng chữ táng tàng
 "Nghĩa soong rà yêu đương thuồn toọng"
 Nhân Lăng đây tài trọng lặc giảm
 Quan sáng nằng Ngư Lân tẻ viác
 Sam vắn chạng sơn nhạc nhặng vù
 Mềng roọng tiết bươn thu động đáng
 Ong điệp bầu vượt ngán vắn vì
 Quan pây đây sam pi tả sòa
 Mề hăn lúc mà giá mắng giôm
 Mề ngò lúc quá xuân mùa bióc

Nơi bến sông đầu ngã nhờ quan
 Nhân Lăng xem đầu nàng tức khắc
 Lấy hòn ngọc gái sắc Ngư Lân
 Nàng đã thấy trong mình khoan khoái
 Tổ lòng cảm ơn mãi Nhân Lăng"
 "- Em không có của hẵng tạ được?"
 Quan trả lời em ngọc bạn nàng
 "- Đôi ta còn yêu đương nhiều nữa
 Nghĩa nhân tình chớ bỏ ngày sau!"
 Hai người cùng nhún nhau mọi ý
 Nàng đưa anh bạn quý sang sông
 Ba khắc rưỡi bến Ngân rồng rã
 Quan dặn cá sông cả Ngư Lân
 "- Mai một anh còn cần nhiều sự!"
 Quan nhún bạn nữ tú rời chân⁽¹⁰³⁾
 Vò vò nàng Ngư Lân ở lại
 Công chàng còn nhớ mãi tha phương
 "Nghĩa đôi ta yêu đương hết ý"
 Nhân Lăng được của quý mừng thầm⁽¹⁰⁴⁾
 Quan từ già Ngư Lân tạm biệt
 Ba ngày đi sơn nhạc núi còn⁽¹⁰⁵⁾
 Trời thu ve nỉ non rền rĩ
 Ong điệp bay bốn phía liễu dương...
 Mười ba tháng nhà riêng bỏ vắng
 Mẹ thấy con về đến mừng vui
 "Giờ con luống xuân xui hoa thắm

似養來娘凌孩猷橫
 柴芦听娉鮮对杰怕保江蟠庄对陞保步暖壯人奔孩引芦几似排
 律翁命難降听尊恨倘妒来前降呼倪媚孩方来秋奇来煌蟻虎希
 帝師效孩陌听差金拾孩畧源渭密孩夫吟登孩希佛用鵠云丑孩
 渭对孩吟白帝卑听吟少听定吟妹佛像听速对礼步龍伴變步幼
 慈則听娉凌者乃愛孩俾咆免妹万帝定帝他听慈慈競媽鄭麻民
 孩眉梁妹人妹期青尸前似準惹不思帝妹滄龍妹保妹鶻鄭醜次

Lúc pây mưa dây piôt sây gần
 Mùa pôi đuôi sư ông rừ đường
 Sây gạ lúc số mình răng lai
 Mê xam gằm lúc giải rọ rang
 Nhân Lăng củ pác chang cón lãng
 "Mê giá dây lo răng đuôi lúc
 Kỳ nạy là khổ nhục mặc bân
 Giá tham răng Kim ngân bạc vãng
 Se lúc gòi thấp thảng bầu lo
 Rườn rà siêu lúc lùa chang các
 Gắn tồn gạ nả miác Quyển Vương
 Chồn mìn định tu rườn dăng dăng
 On mê gòi mưa chảng đuôi vira
 Vạn vạn tuế tung hô bệ hạ
 Ôn vua sường lúc vya bầu chê
 Dây định duyên phua mĩa là thúc"
 Mê dây nghìn gằm lúc dẫu rườn
 Năm tha tốc soong phuong sây khát
 Già gạ đuôi lúc miác Nhân Lăng
 "Mê pây lê vùa luông tề khả
 Bầu pây là sường cả lục giải
 Mê ké ngậy khôn lai thờ thần
 Nồc sây bân phượng hoăng râu hăn
 Pya viốc piển vắn luông kỳ vira
 Phuôi mà là xấu hổ gần khua
 Thứ dân au lúc vùa vảy nắng

Chắc con đi lọt đến ông thầy
Văn nhân nói sao đây tình huống
Thầy bảo con sung sướng không nào?"
Mẹ hỏi con tình đầu sau trước
Nhân Lăng bèn thưa nói dạn dò"
"- Để mặc con đừng lo mẹ hỏi
Giờ đây ta khó đối còn trời
Bạc vàng chẳng thừa hơi lo lắng
Để con sẽ tìm kiếm đừng lo
Nhà mình thiếu nàng dâu cung các
Người ta đồn mặt ngọc Quyển Vương
Định chống ấy phượng loan mới xứng⁽¹⁰⁶⁾
Ơn mẹ đi tấu thỉnh nhà vua
Vạn vạn tuế tung hô dưới bệ
Ơn vua không chê kẻ mồ côi
Định cửa nhà lưã đôi thoả mái..."
Mẹ nghe lời con nói trong nhà
Hai hàng lệ tuôn ra ruột đứt
Mẹ nói cùng con ngọc Nhân Lăng:
"- Ta đi, vua Đường vương sẽ chém
Không đi thì thương mến con trai
Mẹ già lo khốn thay đôi đoan
Chim khuyên nào làm bạn phượng loan⁽¹⁰⁷⁾
Cá bóng nào hóa rồng mây thuở⁽¹⁰⁸⁾
Nói ra cũng xấu hổ người cười
Một lần dân kết đôi công chúa

事吟反歌乃前前日仍眉新眉
 免啻咬秋歌不貪瑟幼日勅泪
 俾浪然呈仍安而官帝定妹準
 保以妹老並後後榮番泪紹長
 称艷艷素礼安富珍采保善安
 的招寸妹身保云善菊保善京
 蠅禍吟兢草昼似渴花昼咁新
 恨憤官主民馭王寒声怪真兢
 低外

Sự mìn rà bầu xúng ngai luồng
 Gầm vì rằng khẩu năng chiêu họa
 Nhân Lăng nghìn mẹ già thôn gằm
 Lúc xo đường lạo thân mẽ ké
 Nạy lúc nhăng dú lẽ thân đan
 Tiên bắt an hậu an bầu rừ
 Tiên bản nhi hậu phú vắn gằm
 Vừa xưa quan Tống Trần khô khát
 Nhăng au dây nả miếc Cúc Hoa
 Mì vừa vắn thàng rà bầu rự
 Lòng rềng mẽ chịu khô pây xam
 Mưa thàng chồn Tăng An Kinh ký
 Côm thua khẩu thàng tỷ ngai ngân
 Vạn tuế đức minh quân ngai vàng
 Lạy thôn tăng soong háng bách quan
 Khỏi mà xo xam nằng Quyền chúa
 Thân khỏi là gằm khô thứ dân
 Lúc giải tên Nhân Lăng ngám mã
 Xo kết duyên noọng á Quyền Vương
 Lạy đức vua hại sương cơ hán"
 Việt vương nằng ngai vàng ngòi lu"
 "Mê nầy vắn đường rừ rại quải ?
 Ăn việc nầy tội cái kê rình
 Minh vắn thân mẽ nhình giả ké
 Triều đình luận diện bề rại dây
 Lác au mìn oóc pây ngoài noóc"

Sự này không phải chỗ Đường quân
Lời ví rằng "Khẩu năng chiêu họa!"⁽¹⁰⁹⁾
Nhân Lăng thấy lời mẹ gần xa
Rằng: "- Con xin mẹ già lão mẫu
Nay con còn vô võ thân đàn
Trước không an sau an nay số
Trước nghèo sau giàu có nên thân
Đời xưa quan Tống Trân khó rách
Còn lấy được gái đẹp Cúc Hoa
Có khi mẹ con ta vận đến
Ơn mẹ cổ đến chôn hời han..."
Tới kinh kỳ Trảng an chôn ấy
Cúi đầu vào đến bệ ngai vàng
"- Vạn tuế đức quân vương ngọc bệ
Lạy hai hàng chư vị bách quan
Tôi đến xin dạm nàng Quyển chúa
Thân tôi là người khó thứ dân
Tên con là Nhân Lăng mới lớn
Xin kết duyên cùng Quyển Vương nàng
Vua hãy thương cơ hân kính lạy!"
Việt vương ngồi ngẫm nghĩ ngai vàng;
"- Mụ này nghĩ sao dường rồ dại?
Việc này quả lỗi trái thật thà
Nó là thân đàn bà lão phụ
Triều đình xem xét xử dờ hay
Lôi ngay nó ra ngoài đi khỏi!"

殊穷泪养官律殊湖恨呀身艾毒呀王息身奇退堂君庭娘富庶渴
沈困庄芦封保沈海金自泪保息奏臻迫船扶罪府越朝咩呀条差
沃气也来降冤沃气咄咄使鞭界渭主你辱泪沈懣皇尊寻当怪事
殊齐耽老啗气落耽吼咄害封下了女照差你洽了聖聖了妖鬼丑
终啼渭殊自奔僂殊眉官左降生殊齐帝懣罕初不希方共眉殊祥
軍官呵咩藐旁者敏保凌財致偶那声殊殊懣希疏奏望渴希咄矮
諸殊跼寔殊咄咄左俾反垂殊似晏希牙許保差曼以服差君希躬

Chư quân chung mẽ oóc đon rài
 Mẻ quan rộng tẻ thai khốn cùng
 Gầm kha mùa vắn nắng đẳng thảng
 Quan xam mẽ lạo sần rừ đường
 Mẻ giả củ pác chẳng đuồi quan
 "Mẻ lao tẻ thai oan bầu piót
 Đá giá mìn lác oóc đon rài
 Dẳng mẩn mẽ chắc thai hải hổ
 Rà bầu mì khoong của kim ngân"
 Nhân Lãng quan tình nghìn củ pác
 "Vô tài đẳng hại dất thăng thân
 Mẻ lúc chẳng đuồi căn bầu ngái
 Gầm rà sinh hạ giới ơn vừa
 Nau viúc mẽ liễu mùa tẩu gạ
 Vua lo tẻ nự chúa Quyển Vương"
 Thân mẽ dầy nghìn sương bức tức"
 "Hầu mẽ pây khô nhọc đang thân
 Bầu pây là sương thăng lục cả
 Nhược vừa khả nặm tả là thôi"
 Nâu lẳng giả tèo pây phủ dẳng
 Khẩu tẩu vừa thánh vảng Việt quân
 Phục vọng đức thánh tôn triều đình
 "Khò khát gụng lều tím xam nằng
 Ôn vừa mì yêu đang sương hại"
 Vừa đá mẽ quý quái tèo mà
 Đang mìn dẳng xẩu xa khô khát

Chư quân dất cộ tới phủ sa
Mẹ quan cũng kêu ca cùng khôn,
Bước một ngày trở lộn tới nơi
Quan hỏi mẹ đầu đuôi tình huống
Mẹ liền thuật lại thẳng với quan
Mẹ rằng: "- Suýt chết oan không thoát
Đền rồi còn lồi bãi phủ sa
Hụt chết khỏi dìm ra hồ bể
Ta không có của lễ bạc vàng!"
Quan nghe rồi thừa chiều mọi nhẽ.⁽¹¹⁰⁾
"- Vô tài mà xấu lễ cộ thân
Cùng nhau tính già non không dễ
Người mình sinh trần thế ơn vua
Sớm mai mẹ vào chầu tâu lại
Vua tới hỏi con gái Quyển Vương..."
Thân mẹ được nghe thương, bực tức:
"- Cho mẹ đi khổ nhục thân mình
Không đi thì thương tình con đại
Vua giết bỏ sông cái đành thôi!"
Mai sớm mẹ về nơi điện phủ
Vào tâu vua thánh chúa Đường tông
Phục vọng dâng mình quân triều điện⁽¹¹¹⁾
"Nhất khó cũng cố dạm hỏi nàng
Ơn vua rủ lòng vàng thương hại":
Vua mắng: "- Mụ quỷ lại tới nơi
Thân nó nhìn tả tới khó rách

章听床眉雨章各叫连叫那叫寸眉过充文章座吟穷渭潭官和事
 前庄聚新登前官吏官吏尽寸聊庄魁床共前正登困妹殿对界秋
 客床者魁条草前条前条当听望春座魁再床听叫婿弄时山柯
 宫帝幼演哭渭渭蜀吏蜀妖听反听秋江希魁江吏凡魁奏郎家定
 渭魁保室魁妹渭官妹宜眉旬新宜妹良位苦魁江吏少醉吟听床弄
 客弄主并章听了凌散凌帝魁喻孩欣妹勤妹切保弄
 眉另嫌娘请娘妹反娘反取妹妹再弄新帝欣弄反弄时每妹渭乙

Mầu tè mùa cung các rườn chuong
 Dức vũa nằng nũa giường giăng gạ"
 "Quyển Vương bầu au giá tèo mà
 Nằng sương hại tua ké hữr mưa
 Chư quân nằng tàu nũa soong bường
 Nằng gạ mè mùa chồn ruồng chuong
 Mè lều mùa thâng rườn cung các
 Nhân Lăng quan nả miác lại xam
 Nằng hăn mè ý sương hại đất
 Nhân Lăng quan nả miác lại xam
 Gắn tè mì yêu dang rự ná?
 Mè giá củ pác gạ thuồn gằm
 Mệ lẩn hữr Nhân Lăng chắc thuồn
 Thân lúc quan pác vọng dăng khan
 "Vũa hăn mè thu xuân ké quả
 Hữr mè khừn chang sỏa giường sung
 Dầy thề vị vũa luông gụng ngải
 Hăn rà khô giá tái rườn chuong
 Vũa hữr nằng chang giường chính tọa"
 Nhân Lăng quan lại gạ soong gằm:
 "Vũa nhăng siều ké sãng khỏn cụng
 Nừr việc dậu vạ rũng mè mùa
 Mọi vắn khâu tầu vua điện tí"
 Mè liền gạ tức thí đuồi quan
 "Mùa dầy mà gia san là vạ
 Ất thảy vũa định khá mất thân"

Mày đi về cung các nhà chương!"
Đức vua ngự trên giường phán dạy:
"- Quyển vương đã không lấy lại về?"
Nàng trách cha ghét chê lão mẫu
Nhưng thương già nàng bảo cho về
Các quan ngồi hai bề trên dưới
Nàng cho mẹ trở lại nhà chương
Mẹ trở về đến nơi nhà gác
Nhân Lăng hỏi mặt ngọc lời thương
Nàng thấy mẹ lại thương đứt ruột
"- Chừng nàng còn yêu đương chẳng tá?"
Mẹ già thuật lại cả khúc nhôi
Mẹ bảo con mọi lời mọi đoạn
Thân con tiếp câu chuyện bèn thưa:
"- Vua thấy mẹ xuân thu già quá
Cho mẹ lên nơi tọa giường trong
Được thể vị vua ông cũng dễ
Thấy ta nghèo tiến tộ lầu chương
Vua cho ngồi trên giường chính tọa"
Nhân Lăng nói tiếp nữa một hai:
"- Vua còn thiếu kẻ chi cùng khốn
Sáng mai lúc sáng sớm mẹ đi
Mọi ngày tới đản tri tâu chúa!"⁽¹¹²⁾
Tức thì mẹ liền ngỏ với quan
"- Đi được về nhà sà là họa
Có ngày vua sẽ xả mất thân!"

行章治毒害娘眉恨役民吟他下江捷算吟他治憐吟翁冊由美那
登前殿留伴呻吟床論不吟保天咆步步共保殿江奏芳江綠意家
新堂王號呼台三座似別細可家柯那米江柯席地王下消耽句代
他來帝新嵩闡過中萊分瀟論園戲晴留未越幼消憐天排許登判
滄信尋連嶺出不憐仍罪采官同辰娘娘出幼扒流娘曾論曉眉紅
致踰瀟望万坏事王宦人交連則累王美取毒官熱時吟寢沃論出
懽畧吏腹万致王帝百使收朝敢限憐札登乙吞呻吟御吞朝謝討役

Diếp lúc nệm tha lồng song háng
 Nâu dậu tín thư đáng rườn chương
 Lại mưa tín để vương điện trầy
 Phục vọng liền lồng quý nà vừa
 "Vạn vạn tuế tung hô sương hại
 Lục khô đủ cửa đại xam nàng
 Vương sự bất quá tam gôi giá"
 Để vương ngư trung tọa giường ngằn
 Bách quan nhằng lai gần luận việc
 Sát nhân là phân biệt vạn dân
 Vần lẳng tèo mù thăng gôi gạ
 Triều thần quan luận khả bầu sa
 Vần viúc đông quốc gia thiên hạ
 Hẹn giờ thìn pây khả đon chang
 Quyền Vương nàng khao bang lo đất
 Lễ nghĩa nàng nà miác lo toan
 Soong gân dú giường chang gùng gạ
 Ất vừa au pây khả bầu sa
 Các quan pắt au mà tên trầy
 Rộng giả mà thăng tỷ chang sân
 Túc thí nàng Quyền Vương tấu gạ
 Các tàn tăng thiên hạ đức ông
 Triều đình luận pây thăng chang xéc
 Khay óc ngòi hâu chắc duyên do
 Thảo loạn mi soong câu ý ngái
 Việc dú vừa phán dạy gia bang

Yêu con lệ rưng rưng lai láng
Thư đường dạy mai sáng nhà chương
Lại đi tìm đế vương điện bệ
Phục vọng liền quỳ lạy trước vua:
"- Vạn vạn tuế tung hô thương hại
Con tôi đến cửa đại hỏi nàng
Cầu vua qua ba lần mới hà"
Đế vương ngự bảo tọa ngai vàng
Có đông mặt bách quan làm việc
Sát nhân là phân biệt vạn dân
Ngày sau có lại chẳng sẽ quyết
Triều thần quan bàn giết không tha
Ngày mai đông quốc gia thiên hạ
Hẹn giờ thìn giết bỏ bãi soi⁽¹¹³⁾
Quyển Vương nàng trắng tươi lo xử
Lễ nghĩa nàng ngọc nữ trắng gương
Hai người ở trên giường cũng bảo
Ắt vua đem giết bỏ rõ ràng
Tới đàn trì các quan bắt bớ⁽¹¹⁴⁾
Đem cụ già vào giữa sân trong
Tức thì nàng Quyển Vương râu lại:
"- Ông người cùng thiên hạ các ông
Triều đình luận chưa thông trong sách
Mở ra xem cho biết duyên do
Tổng luận có hai câu dễ dãi
Đổ tại vua bại hoại gia bang

新大用算還叫器恨各仙台車吟水乐於姐仙藿啖秋快欺特
 魁保不因保希而酌暖娘樓尋奏奉甚豎色聚谷庄泪典許波即
 官下東望娘乃改吟凌采天快床野陵匪欣府川渴雪卧泪艾瑛地
 各天潤仰吟麻奏判友醫止歡采山七保止山美妖敗交幼奉出
 吟差吁了哨恍吟庄吟聚草秋瓜樣樣驥醉幼直似屑泪渭畔稅麟
 哨差官希許了希渭幼出吁帝幼白僅拾渭出陵希出幼仙樣
 差收不各方吟執方執渭娘渭幼吏竹奉八吏娘灰差保妹聚幼玉

Nhược tình gắm các quan pây khả
 Văn lãng khô thiên hạ bấy dài
 Bất nhược gạ muốn lai bất dụng
 Các quan lều nguyệt vọng khôn toan
 Đức vua tình gắm nằng bầu chấy
 Gạ hầu mìn mà nầy vua xam
 Già liệu khẩu tâu van bường nà
 Đức vua dâng phán gạ ngai ngần:
 "- Già mừa gạ Nhân Lăng đầu các
 Mừa au phiôm nà miắc nằng tiên
 Nằng dú chồn thượng thiên lâu dài
 Mừa gạ lúc pây khoái tím xa
 Au đây gôi tẻo mà tấu gạ
 Lại au mạy sơn dạ piông lãm
 Trúc bạch mạy sơn lãng thậm miắc
 Pioông mìn rì chắt cháp soong cãm,
 Pét síp pi bầu hãn sắc vừa
 Lại mừa au thượng phủ phiôm tiên
 Nằng dú đức sơn xuyên cóc vác
 Nhân Lăng gãn khô khát dăng khan
 Nhược vua mì yêu dang thăng lúc
 Bầu dú thăng mần viuc hăng vắn
 Mè au mừa giao thăng hầu khoái
 Phiôm tiên là au ngãi một khi
 Au mạy khoang pioông rừ tức thi
 Ngọc kỳ lân dú tỷ thua pya

Nếu nghe lời các quan chém cổ
Ngày sau thiên hạ chế chẳng chơi,
Muôn lời hãy nghe lời bắt dừng!"⁽¹¹⁵⁾
Các triều thần ấp úng khôn toan
Đức vua nghe lời nàng tức khắc:
"- Bảo nó vào điện các hồi han!"
Già liền vào tàu van trước bệ
Đức vua liền phán dạy ngai vàng"
"- Cự về bảo Nhân Lăng đến các
Đi lấy được viên ngọc kỳ lân
Nàng ở chốn trời trên gác tía
Về bảo con mau lệ tìm ngay
Lấy được trở lại đây kêu gọi
Lại lấy lá ngàn nội giống cây
Trúc bạch núi rừng kia trợn nhẵn
Có bảy gang hai nắm giống dài
Tám mươi tuổi chưa ai từng thấy
Lại một lượt thượng giới tóc tiên
Nàng giữ ở nước non gốc hoác!"
Nhân lăng người khó rách bèn trình"
"- Nếu vua có yêu đương con trẻ
Không để mai chậm chễ lâu la
Mẹ mang đi để mà giao sớm
Tóc tiên lấy để sẵn một khi
Cây trúc bạch giống dài đã có
Ngọc kỳ lân đầu cá sẵn sàng

煥州專明標車納官止楓慢歌桃李番娘百好戲都煥堆專似艾相
 殿欄對分几尋交吟宴晚燠東花卡丙改堅子會眉殿合駙欣保官
 家符封吟金點赤陶敗呵桃岸長草君呂改堅子會眉殿合駙欣保官
 國空希判娘秋幼汨拾改樸大花山聖物海山鵲每秋燕乾巨樓內
 進梓印連幼吟步渭許礼百花添眉朝每出胎曾幼侵凌紫九曹
 數寢煥希仍渭娘驟限吟空聖打刀官都艱維馬登改分反石幼眉
 幼朝色芳希臻帝快希若幼百花枯各進礼統百數渭缺許希醜殺

Au pây tiền quốc gia diện vàng
 Triều đình sắp soong háng mắng giồm
 Sắc vàng ản vừa phong phò mạ
 Đức vua liền phán gạ phân minh
 "Vừa nhằng au ngân kim kỳ giáo
 Tèo mùa gạ lúc báo tím xa
 Đầy ngân là au mà chao nốp
 Khoái tèo mùa thưng các gạ quan
 Vừa hện hâu síp vẫn thật thá
 Nhược gạ lệ cười ả ngôi sang
 Au soong pác mạy khoang sào mản
 Pác nhì hoa đại ngân đông luân
 Hoa đeng thêm hoa lương hoa đảo
 Co deo mi sơn thảo bioóc phông"
 Các quan châu thánh quân bường nà
 "Tiền do mọi vật lạ cười nằng
 Lệ pya dú hải giang soong pác
 Quang nạn củ sơn nhạc tênh vù
 Bách điều tăng nóc nu cầm thú
 Ngáo hùm tăng mọi đồ mi do
 Mừa cười au lúc vừa đèn vàng"
 Bản păn duyên ền nhận hợp đôi
 Hâu Nhân Lãng hát khươi phò mạ
 Rườn Thạch sủng cự phú hơn gần
 Phuôi au câu giáo ngân bầu ngài
 Việc mi tăng nội ngoại quan sang

Dem đi dâng đèn vàng nhà nước!
 Triều đình vui mừng rước hai hàng
 Ân vua phong sắc vàng phò mã!⁽¹¹⁶⁾
 Vua phán truyền ngự tọa phân minh:
 "- Bạc vàng chín kho thêm trăm lẩy
 Trở về bảo anh hãy tìm ra
 Lẩy được bạc đem về giao nộp
 Mau mau đi về các hồi ngay
 Thật thà cho mười ngày trăm hện
 Nói là lẽ cưới ả ngôi sang
 Hai trăm trúc sào màn phải sắm
 Trăm trúc hoa núi thắm rừng xanh
 Hoa đỏ thêm hoa vàng sắc sỡ
 Một cây có mọi thức hoa bông!"
 Các quan châu đế quân ngự tọa:
 "- Lẩy những đồ vật lạ cưới nàng
 Hai trăm cá hải giang đưa gánh!⁽¹¹⁷⁾
 Trên núi rừng hươu hoẵng sơn lâm!⁽¹¹⁸⁾
 Bách điều gồm thú cầm chim chóc!⁽¹¹⁹⁾
 Hùm beo gồm thú vật phải lo
 Đèn vàng cưới con vua rước đám!"
 Trời xe duyên én nhận hợp đôi
 Nghe Nhân Lăng được ngôi phò mã
 Nhà Thạch Sùng giàu cả hơn người!⁽¹²⁰⁾
 Chín kho bạc nói: "trôi chẳng dễ!
 Nội ngoại và tổng lý quan sang

且好獸東校都禮奠模左姪俾孩良出咭慢瓶樓雲艾分搭詢少娘
 宴手詹江船幼聘百卷突兀許討打玉每標許九馬界色黠九保改
 官野級貼短毫須激圩帝邑使花式惆職繞倘浪咭限眾臥來羊了
 恥山鵝重猥山陌滄亭戶肩醜百每昆佻模推金醜金保眉脆山呖
 焉貼普百添物空艱艱地羔霏幼鹿邑許百共幼囑幼孩保霏獸吟
 斷少焉幼雛禮式幼仍幼下示吁刀幽吁登聃吁唆吁嘶吁軍詹孩
 帝仍有許稅各每吏幼黠天乙吏枯幼霏幼脆吏反霏皆昨初船尸

Dãy Phò mã hắt quan thật thá
 Nhặng siêu của sơn dạ tênh vù
 Bách điều tăng nốc nu cầm thú
 Hấu au pác nhì của chàng đồng
 Quang nạn thêm hình căng mu giảo
 Các lệ vật sơn háo au do
 Mọi thức soong pác tua sinh lệ
 Lại au pya nậm pể bách ngư
 Au nhặng của tênh vù cốc mạy
 Pây au tỷ rầu đày hạy dằng
 Thiên hạ rầu mì nằng kỳ vừa
 Ất thi vừa phuồi sứ hấu rà
 Lại gạ au bách hoa đuôi lúc
 Co đeo phông mọi sức đeng lương
 Au dú phya Côn Cương ngọc xuất
 Vừa gạ hấu khưa chắc mọi tàng
 "Au soong pác mạy khoang sảo mản
 Hắt rừ gụng thấp thảng hấu gần
 Lại gạ an kim ngân cầu giảo"
 Nhân Lãng khưa phuồi kháo phong vân
 "Vừa gạ au kim ngân là ngái
 Tàng rằng lúc bầu nọi sắc phận
 Lo gạ bầu mì gần pây thấp
 Xo quân vừa báo miác cầu muôn
 Của cầm thú sơn dương bầu siêu
 Se lúc gôi lo liệu cười nằng"

Mừng phò mã phong quan danh giá
 Còn thiếu cả sơn dã trên rừng
 Bách điều và thú cầm chim chóc
 Cho lấy trăm hai thức sơn lâm
 Hươu hoẵng và lợn rừng khi vượn
 Các sơn hào thu lượm đủ đầy
 Các thức vật trăm hai sinh lễ
 Lại lấy cá nước bể bách ngư
 Loài dưới cội rừng to lấy cả
 Lấy nơi đâu xong đã chẳng đây
 Thiên hạ ai ngày rầy thấy việc
 Tất là vua nói thách thử ta
 Lấy với nó trăm hoa sao được?
 Một cây có đủ thức đồ vàng?
 Nó ở núi Côn Quang ngọc xuất!
 Vua bảo cho con biết mọi đàng:
 "- Hai trăm trúc sào màn không kém
 Thế nào phải tìm kiếm cho vua
 Lại bảo lấy chín kho vàng bạc..."
 Nhân Lăng cười khanh khách gió mây"⁽¹²¹⁾
 "- Nếu lấy vàng bạc đầy, dễ dãi!
 Điều nào cũng chẳng ngại một phân
 Chỉ ngại không kẻ khuôn người vác
 Xin quân vua khỏe sức chín muôn
 Của cầm thú sơn dương chẳng thiếu
 Mặc con tự lo liệu cưới nàng!"

妹 魏 出 家 山 庄 听
 張 敗 婦 下 嫁 嬌 王
 荷 得 出 地 方 排 戰
 拉 娘 赤 空 商 地 声
 反 凌 傑 娘 諸 呼 妹
 前 石 崇 富 貴 眉 来
 外 似 曾 獲 娘 云 可
 達 肩 却 須 娘 床 恨
 新 裁 度 泪 前 弄 程
 得 齊 躬 前 弄 娘
 妹 害 游 家 山 空 閣

×

× ×

吏 听 殿 本 管 金 州
 肩 似 昌 奔 光 伶 啗
 峰 好 坂 圯 落 東 次

Mè ké dú gia san đẵng gạ
 Hẹn vắn vủa hạ giá Quyển Vương
 Rườn rà dú tỷ phương páy chắc
 Rắp nằng mà cung các tỷ rầu
 Nhân Lăng điếp đầu châu gạ mè
 "Rườn Thạch sủng phủ quý mì lai
 Khỏi gản tăng mò vãi vắn vắn
 Tắt mì do tư táng giường ngắn
 Lúc pây to thăng vườn tăng vàng
 Rà tè hắt rườn quăng rắp nằng
 Mè hại dú gia san chang các"

*

* *

Lại gạ đoạn bản quán kim châu
 Mì gản nung puôn dầu liệng pác
 Phúng vò khâu chá lác đông khăm

Nhìn nhà sàn mẹ càng buồn bã:
"- Hẹn ngày vua hạ giá Quyền Vương
Nhà ta, ở bốn phương chưa biết
Cung các đâu để rước cô nàng?"
Nghĩ bụng rồi Nhân Lãng thưa mẹ:
"- Nhà Thạch Sùng phú quý thừa giàu
Đầy tớ và bò trâu vô số
Đặt bày đủ cửa sổ giường hoa
Con đi đo tặn nhà từng khoảnh
Làm nhà vàng cho đặt đón nàng
Nghĩ làm gì nhà sàn mẹ hỡi?"

*

* *

Lại nói đoạn anh cả Nhân Lãng
Dặn mẹ nghĩ thông dong nhà cửa
Đeo dao vào rừng rú sơn lâm

拾疎憤翁標方廣指往黠酥呼王閣前度地皇嗜甘乃配翁留浪
之純悟亦料得床仍尋良果脫排嬌宮須庄每繒庄脂景果對雨嬌
東是時郎新老章酥却味低杆吟何前馮翁系娘祥鄂吟低堂新吟
近連特果指歸前果指庄吏齊署玉麻苦同也文寺麻齊吏家李庄
指官官以拾前並杆連翁脫認庄帝控仍要安者黠右角吟麻批翁
幼麻紫凌蓮杆紫官凌紫俏麻凌叫帝款脫脫低紫他麻俏良凌紫
剖却石灰重指石散反石他指反吐數凡款齊前石款俏他俏反石

Cắt au thau chàng đông vắn tháp
 Au mà quan liền tắt đèn rài
 Thạch Sùng đang sí ngải vôi vàng
 Nhân Lăng khẩu tẩu lảng rườn ông
 Quan tắt tháp thau lỏng liễu sảo
 Thau gần rườn lộn lạo sí phương
 Thạch Sùng dú rườn chương giường vắng
 Hấn quan gần tẩu lảng nhệm thau
 Nhân Lăng tắt thau to tăng hoảng
 Thạch Sùng ông đẳng roọng khin pây
 "Vỵa mầu hát rại dây tẩu lảng
 Thau mà nhộn tẻ gần hát rãng
 Nhân Lăng đẳng khâu gắm bảy gạ
 "Khởi xam dây ngược á Quyển Vương
 Mự đây rắp mà rườn cung các
 Kê lúc nhặng khô khát tu rườn
 Lúc hát ăn tổng ông đẳng tác
 Tẻ hát ăn nâng miác mọi tàng
 Rườn dây giá rắp nạng Quyển hoảng"
 Thạch Sùng nằng nưa táng đẳng khan"
 "Lúc vỵa cổ mà viàng lẹp quả
 Mầu mà câu tẻ gạ giờ này
 Vỵa mầu gạ rai dây tẩu lảng
 Mầu khin mà gia đáng đuổi ông"
 Nhân Lăng chấp mừng lỏng bườn nà
 Thạch Sùng ông đẳng gạ rọ gắm

Hái lấy dây trong rừng hàng gánh
Đem về đặt ở cạnh bờ sông
Thạch Sùng đang ăn cơm tắt tưới
Nhân Lăng vào trạn dưới nhà ông
Quan đặt gánh dây vòng đo đạc
Giăng đồng tây nam bắc dọc ngang
Thạch Sùng ở giường vàng nhà mát
Thấy quan giăng dưới đất những dây
Quan đặt dây đo gian rộng dưới
Thạch Sùng ông bèn gọi lên ngay:
"- Mày làm gì dở hay dưới trạn?
Dây rừng giăng nhan nhản làm chi?"
Quan Nhân Lăng trình bày thưa dạ:
"- Tôi hỏi được công chúa Quyển Vương
Mong đón về nhà chương cung các
Con đây còn nghèo ngặt cửa nhà⁽¹²²⁾
Muốn như ông nên ra đo đạc
Sẽ dựng một cái tốt mọi đường
Đợi đón nàng Quyển Vương khánh hạ!"⁽¹²⁴⁾
Thạch Sùng ngồi trên tọa nói cao:
"- Thằng côi nói dối tao hão quá!
Lại đây tao dạy dỗ giờ này
Mồ côi nói dở hay dưới trạn
Mày lên đây tăng thượng với tao!"
Nhân Lăng chấp tay hầu trước mặt
Thạch Sùng bèn nói thật đôi câu

貽疎閣王佗拘咽帝聲吁咍吁王出鄂惜龜有胎調睨眦似管刺
 吼厥喉騰歌亦之粗聲綠庄者判濤句吟証素羊殷殷在頤登本的
 呼故素牙苗借芭外仙祀攸柯床柯苗哩江昌犬隱芦啗鄂姜儻溫
 少魚百翳保假之安娘力士濤安帝亦暗拳伶根溫間句麻履鄉眦
 保認叁帝瀨床保步約配官帝黜宴之事床偈啗棠了連儻譴寸曾
 旬限外幼吁意渴落欵床凌立棠偈吻配似歌吟石偈棠佗棠近率
 苗金歌曾祿故被跡期者反歌石因者辭殊床涓叁石歌石歌同

Rườn câu bầu siêu rãng khong của
Kim ngân nhộn vô số thìn rài
Gân khơi sam pác lai dẫu các
Giảng au đây nà miác Quyền Vương
Tọ gạ tu bầu rườn lúc vya
Cổ ý mà già trá viãng câu
Sửa khóa bầu vắn bầu vắn nấp
Mốc giác là ăn pắt khẩu dân
Cáy rúc ước nằng tiên rầu đây
Giá mà phuối lặc lầy rồc xu
Nhân Lãng quan sị nhỏ đặng gạ
"Lúc rắp đây Quyền á giá teoen"
Thạch sùng nằng nưà giường phán gạ:
"Nhuộc mầu thạc đây á Quyền Vương
Nhân thể rắp mà rườn câu dú
Giá phuối sự ắm ở gằm viãng
Hầu gần mà khen chang chúng tá
Mê lúc mầu liệng mạ tò thai
Mà gạ pác căn dai rầu tinh
Mừa Thạch Sùng on ỉn dẫu gò
Sam mầu lểu giạn lu dẫu các
Thạch Sùng liễn củ pác dặng khan
"Lúc vya mìn mà viãng tua ké"
Thạch Sùng khiển dẫu nghĩa soong gần
Pây mới thuồn hương lân bàn quán
Tòng xa tăng ké on đếch eng

Rằng:" Tao có thiếu đâu tiền của
Vàng bạc nhiều chất tựa cát cồn
Đầy tớ ba trăm hơn cung các
Chưa lấy được mặt ngọc Quyển Vương
Lọ không chôn nấu nường cô cút
Mà cố ý lừa lọc dối tao
Áo rách sống lia nhau với vạt
Có đói thì ăn bát cơm thiêu
Chú các ước nằng tiền khôn được⁽¹²⁵⁾
Đừng nói nữa chỉ rác lổ tai!"
Nhân Lãng chàng nho trai liền cãi:
"- Con đón cô Quyển đấy không chơi!"
Ở trên giường nhồm ngòi Sùng nói:
"- Nếu mà mày thực cưới Quyển Vương
Tao nhường cho lâu trang để ở
Không nói chuyện dấm dớ dờ dang
Cho người về trung gian chừng tá
Mẹ con mày nuôi ngựa chết thôi
Nói miệng với nhau thời ai chịu?"
Vợ Thạch Sùng ngao ngán trong lòng
Hỏi mày những chán chương trong các
Thạch Sùng những thắc mắc nói ra:
"- Mồ cô dối bọn già đến thế!"
Thạch Sùng sai trọng nghĩa hai người ⁽¹²⁶⁾
Đi khắp làng để mời thôn bản
Tổng xã cả lão tráng ấu trung⁽¹²⁷⁾

陶東聯算若市閤王並恢我王外根啗
 恨料啗庄和差沮憐外模寸蟠須討沃
 吟域鄒面寔佗根乐苗疑來帝苗會
 叮啞細暴各狄鄂番麻玃來細燕
 後翻初奴哂弘寐幼立曾財致立
 金麻案特使啖以听休燭家儂儂
 渭叔五當保灰儂儂因恨曾差許
 良隨飄遙前句似亦差妹鄒滿灰

Mùa hội việc dinh ninh dẫu các
 Gắn mà nhận song vác lều đông
 Thạch Sùng khà mu lồng kìn lâu
 Đáng sí vừa giờ dậu dẳng toan:
 "Bầu sừ roọng các quan sang đã
 Nhân Lăng vàng lúc vya khó khăn
 Mìn khầu mà viàng căn thàng các
 Mìn gạ au nả miác Quyển Vương
 Nhân thể rắp mà rườn khôi dù
 Ngần chèn tăng khoong của mò vại
 Tăng gia tì nội lai thuần thây
 Nhược mìn cười au đây Quyển Vương
 Hẫu mìn rắp mà rườn tua khôi
 Khին tờ giao hợp hội đuổi căn"
 Tổng xạ lều dạn dẳng oóc pác
 "Giàu mì chê khô khát mặc bản
 Tạo hóa vừa xưa păn mì síp
 Tiền hậu nhật nhắng tách vừa xưa
 Câu vi rằng kim ngư pế hải
 Gắn khô rầu dẳng ngại lúc bản
 Rườn Thạch Sùng nốp Lăng thay thể
 Nhược vắn Lăng bầu đây là đai
 Mè lúc mà liếng vại hất khôi"
 Lồng ký gửi tên tuổi đuổi căn
 Mạn tán thôi bản bầm liền viác
 Nhân Lăng tèo mưa các gia san

Đến họp việc hội cùng trong các
Người đến đầy sau trước đã đông
Thạch Sùng mỗ bò cùng nhắm rượu
Đương đến lúc giờ dậu mới bàn:
"- Không phải mời các quan chi hết
Thằng Nhân Lãng côi cút khó nghèo
Nó cố ý dối nhau trên các
Nó bảo cưới mặt ngọc Quyển Vương
Tiện đón đến lầu trang tôi ở
Thấy tiền bạc đồ của trâu bò
Hay gia tài nhỏ ta nhà cửa
Nếu nó cưới được chúa Quyển Vương
Cho đón đến lầu trang tôi ở
Lập tờ giao chứng có với nhau..."
Tổng xã buồn nói đầu ra mếp:
"- Giàu sang chê khó rách tại giờ
Tạo hóa thuở xưa mười như một
Ngày tháng qua dấu vết như xưa
Câu ví rằng: kim ngư đại hải?"⁽¹²⁸⁾
Người nghèo kết bạn với hàng vương
Nhà Thạch Sùng giao Lãng hết thầy!
Nếu Nhân Lãng không cưới thì sao?
Mẹ con về chăn trâu tôi mọi!"⁽¹²⁹⁾
Ký giao kèo tên tuổi với nhau
Cuối rốt xong tiệc giao cùng rút
Nhân Lãng trở về các nhà sán

時鄰聖似帝声万恨愜嘉士晚托共帝筆吟本恨吟恨搭哩社員
 御京聖帝麻午九金麻聖矣地富甥庄請庄送百庄的懣升各官
 官地弄倘恨乃弄煥信帝叨愜君給金士什軍行算吟根增毒馬
 珠涓劣拾搭吟筆灼白皇麻地聖升恨力懶送登論判味敲曾須
 对妹奏困滴妹幼妹奏齊眉恩了幼万恩連揮批共麻叫処登
 听即吟杯声吟物控望老保事弄搭九王希武庫弄軍官曾隊
 座啟涓身躬致涓懣老伏几坏万惹涓幼趙旁文朝旁選百選每

Giảng gạ đuổi mê quan tức thí
 "Vấn viức mê mưa tí kinh đô
 Mưa gỏi tấu đức vua thánh hoàng
 Thân khôi khôn thấp thág dày gàn
 Hát rừ mưa thấp ngán mà đây
 Lúc gạ mê gằm nẩy ngò rừ
 Mưa xo au quân vừa câu vạn
 Pây thấp au bạc vàng kim ngân"
 Lão bà mê củ tin mà gậy:
 "Phục vọng tấu hoàng đế nà vua
 Kê khô tè mà xo binh sĩ
 Khôi bầu mi tè cậ tí trông
 Vạn sự on thánh quân thăm chấp
 On vừa lều phó cấp linh binh
 Mưa thấp au ngân kim đẳng đây
 Au câu vạn lực sĩ chư quân"
 Việt vương toọng mắng giồm đẳng gạ:
 Đức vua gùng phán gạ ngai ngân
 Tuyển quân mà đùa cân pây thấp
 Bách quan kéo xao xác giồm khua
 Tuyển tăng xầu tăng nưá các xạ
 Mọi đội soong tua mạ quan viên

Bèn nói với mẹ quan tức khắc:
"- Ngày mai mẹ về đất kinh đô
Về sê tâu đức vua hoàng đế
Thân tôi không tìm cậy được người
Khôn gánh bạc về đây cho xuể!
Lời con trình với mẹ xét cho
Về xin lấy quân vua chín vạn
Đi gánh lấy bạc trắng tinh ngân!"
Bà mẹ già cắt chân đi cậy:
"- Kính lạy tâu hoàng đế đức vua
Chúng tôi đến xin cho quân sĩ
Chúng tôi không nơi cậy nơi trông
Muôn sự nhờ thánh quân giùm giúp
Nếu nhà vua có cấp quân sang
Đi gánh lấy bạc vàng mới được
Lấy chín muôn toàn lực sĩ quân!"
Đường vương dạ mừng thầm bèn nói
Đức vua bàn cùng với ngai châu
Truyền quân đủ cùng nhau đi gánh
Các quan kéo đủng đỉnh mừng ran
Truyền tất cả dưới trên các xã
Mỗi đội hai con ngựa quan viên

訖希佳方搭娘裡娘且唛歎
 笔前齐得越乾様金雲久動低力速無報
 縮士暴引歌落求貴新奇雖但希治娘郭
 涓力汨引歌落求貴新奇雖但希治娘郭
 長軍限引歌落求貴新奇雖但希治娘郭
 社万日軍限引歌落求貴新奇雖但希治娘郭
 許九期請祥旁歌落求貴新奇雖但希治娘郭

X

X X

落京漢疎過麟奇听
 狄以娘乾困莫立形
 凌渴清尸束泥澄河
 友被渡涓沙滄渡渡
 段芭律叫泥肥長認
 吟襪陵園漢叫浮麻
 吏官敗軍娘官娘宦

Hầu xạ tường mưa biên bút ký
 Cầu vạn quân lực sĩ rườn vùa
 Kỳ nhật hẹn thâng giò tè tín
 Chư quân kéo rùn rùn sí phương
 Táng gản au gản luông pây tháp
 Lao pây au thìn lác hắt ngần
 Gản xa au mạy lảm mạy lý
 Au pây tháp của quý kim ngần
 Mạy đoóc mìn tắc lông thật thá
 Mọi gản pây rêu cá Nhân Lăng
 Quân quốc phuồi lều nần động vạ
 Mọi gản đoóc lúc vạ đây khua
 Cầu vạn gản rườn vùa lực sĩ
 Phu tổng xạ kéo tấy tốc lẳng
 Mưa tâng tí kim ngần vô số
 Mọi gản khèo mùa hộ báo nhân.

*

* *

Lại gạ đoạn Nhân Lăng lúc miác
 Quan nùng phà sửa khát khẩu kinh
 Vần lẳng piót bển xinh ngân hán
 Quân quốc kéo mưa roạn đơn rài
 Ngân hán tả lắc lại khôn quá
 Quan roạng pya nặm tả Ngư Lân
 Nằng vủ khin bển sông rắp cá
 "Quan mà nhộn bển há hắt răng?"

Cho xã trưởng đi biên bút ký
Chín vạn quân lực sĩ nhà vua
Hẹn tề tựu đúng giờ là trẩy
Chư quân kéo đầy rẫy bốn phương
Ai nấy mang đòn cong đi gánh
Gánh bạc hay lấy mảnh đá lăn?
Đòn toàn lấy gỗ tròn gỗ lý
Đem đi gánh của quý bạc vàng
Cây gỗ mục đừng làm kéo gãy
Toàn quân gia cùng trẩy theo chàng
Quân sĩ những nói vang trời đất
Cùng nhìn chàng côi cút trên đèo
Chín vạn quân nhà vua lực sĩ
Phu tổng xã theo trẩy sau lưng
Đi đến chỗ bạc vàng vô số
Mọi người gánh về hộ Đường quân.

*

* *

Lại nói đoạn Nhân Lãng con ngọc
Quan mặc manh áo rách vào kinh,
Vài ngày lọt bến xinh Ngăn Hán
Quân quốc kéo đến nhộn bãi cồn
Sông sâu lắm người khôn sang được
Quan gọi cá trong vực Ngư Lân,
Nàng nổi lên bến sông đón gã
"- Quân về hội bến cả làm chi?"

吟王岳浪过凌河孫數樣过分过梯肘乃野江群山颶咽搭浪積
 庄縉山幼困及浪狹肥乾任色坎当郎禹岸渡懸崖宜州以幼尸来
 凌何款捨淹奇江吟乃嘉泥根泥滑岐歎且塢秦款行奇惜鄒捨
 反玉東林渡对渡戲九浦南滄都滄坎三省掃三赤東豎矣敲笔罽
 官帝駐麻滄吟且新帝赤軍浦蚪肥準蚪仍寢庄東掃呼軍偏似
 咄咄少車油真害奇幼良万保軍任国長軍麟咬咬浪軍凌万長每
 句甕仍新麻麟甕私慈治九野諸雅軍四諸典灰拍故諸反九杜捨

Cù pác quan Nhân Lăng găng gạ:
 "Vĩ xam đây nguồc á Quyển Vương
 Nhằng siêu của đông luông sơn nhạc
 Hẫu quân mà thự tháp au ngân
 Mà thâng nậm bển sông khỏn quá"
 Lân Ngư gạ đuồi cá Nhân Lăng
 "Vĩ hại thả bển giang Ngân há
 Noọng tề lồng pây gạ lan tôn"
 Pây au đây cầu mòn qya cái
 Tấy khủm mà thâng nẩy hất lửa
 Cẩu vạn quân rườn vũa nhẳm quá
 Kha bấu rằm nậm tả sắc phẩn
 Chư quân kéo đũa căn khẳm quá
 Tín nhẳm pya nậm tả tàng lửa
 Quân quốc kéo khẳm mira tức thí
 Kéo khủm chỏn tam ký vụ môn
 Chư quân kéo tàng luông ngân dạ
 Ngư Lân nhằng sắp thả bển giang
 Nhân Lăng quan tam tàng pây cón
 Síp vắn dẳng mà piông ngân sơn
 Hân ngân tông đông luông vắn đản
 Chư quân sắp soong háng giòm khua
 Nhân Lăng gạ binh cơ khâu tháp
 Cẩu vạn quân xao xác au ngân
 Xạ trường biên bút lồng se tích
 Tháp mọi gằn sí síp lại cân

Nhân Lăng quan trả lời mọi nhẽ:
"- Anh dám được công chúa Quyển Vương
Còn thiếu của nghìn rừng sơn nhạc
Cho quân đi gánh bạc đem về
Đến bến sông khôn đi cực quá!"
Lý Ngư nói: "Anh cả Nhân Lăng:
"Anh hãy ở bến Ngân chờ đợi
Để em đi xuống gọi đàn em!"
Lấy được chín mươi nghìn cá lớn
Trẩy lên nơi bể Hán làm thuyền
Chín vạn quân vua Đường rảo bước
Chân không hề dấy nước phần nào
Chư quân kéo cùng nhau sang cả
Chân bước trên lưng cá thay thuyền
Quân quốc kéo sang bên tức khắc
Chón ngã ba tiến bước vũ môn
Quân sĩ đi đường rừng ngàn nộ
Ngư Lân còn chờ đợi bến sông
Nhân Lăng quan dẫn đàn đi trước
Mười ngày mới về lọt nơi gò
Thấy bạc đồng cao to như nân
Các quân nhìn nhan nhản vui cười
Quan truyền quân mọi người khuân vác
Chín muôn quân xếp bạc xôn xao
Xã trưởng bút biên vào sổ sách
Bốn yến hơn tính ước mỗi người

咄 翁 京 省 叶 希 者 秋 忙 幼 倦 来 已 係 岸 跨 漢 官 村 麟 河 凌 落 渡 岸 水
 望 許 色 庄 脩 痕 廿 東 保 礼 卷 幼 已 貼 江 曝 痕 且 郡 莫 大 灰 奔 風 祥 山
 軍 搭 似 配 宜 搭 都 野 彈 暗 喧 搭 殊 帝 裁 鍊 殊 尹 江 西 痕 奇 根 轄 赤 祖
 麟 抹 每 咄 杏 林 納 山 保 几 取 了 沌 抹 咏 集 沌 押 海 姑 渡 竟 所 鄰 殊 邑
 各 床 初 白 听 麻 渭 痕 官 帝 每 古 床 廿 筋 鍊 泪 仍 坎 听 出 也 得 娘 姑 平
 免 吹 外 凌 漆 似 幼 听 凌 抹 軍 似 坎 勃 要 过 散 麟 軍 麟 吟 麟 似 麟 落 亮
 数 叶 許 反 入 每 佛 忙 反 作 請 每 叫 瀨 瀨 拾 几 莫 請 莫 娘 莫 望 莫 竟 好

Khi mìn các chư quân vọng pác
 Khôi khìn mà thư tháp đuổi ông
 Hửu khôi xo mọi gản sắc nọi
 Nhân Lăng củ pác phuồi dăng khan
 Giáp thêm gạ các quan te ép
 Mọi gản mà thư tháp gản vừa
 Rà au mưa nồp đó là giá
 Mảng rãng ngằn sơn dạ đông lưông
 Nhân Lăng quan bầu tươn bầu mảng
 Rầu thư đầy ký ám lê au
 Chư quân mọi gản khua roác roác
 Mọi gản cồ lều tháp au lai
 Kèo oóc mà đon rài dày dạy
 Tua rềng là thư đầy của hây
 Tua điều sức veng pây chang ngằn
 Tháp quá dản tấp dản viầu ngài
 Kỳ vắn thâng đon rài Ngằn hản
 Ngư Lân nhâng sấp roạn thả quan
 Chư quân khảm Hải giang tức thí
 Ngư Lân sảng noọng nhi Ngư Lân
 "Nàng gỏi dú bên ngân đại há"
 Ngư Lân dạ vi cá Nhân Lăng
 Soong gản rà sảng căn tè viác
 Ngư Lân nàng lỏng hát phong ba
 Vi viác noọng tèo mà tàng ngằn
 Vô sung bạng phya dản sơn lâm

Các quân sĩ lúc này trình thật:
"- Tôi tới đây gánh bạc giúp ông
Chúng tôi xin nhờ nương nhiều ít!"
Nhân Lăng bèn nói thật mà rằng:
"- Kéo lại bảo các quan bắt ép
Các người đến khuôn vác việc vua
Ta hãy đem nộp kho đủ đã
Màng chi bạc sơn dã núi rừng
Quan không hề bận lòng chút đỉnh
Ai mang bao nhiêu miếng mặc ai!"
Quân sĩ đều cả cười râm rộ
Mọi người đều gánh cổ lấy gia
Kéo về bãi phù sa nhộn nhạo
Người khỏe thì thêm béo túi riêng
Người yếu bỏ vứt vương phí phạm
Gánh ra đèo nửa quãng dùng cơm
Ngày mai tới cát cồn Ngân Hán
Ngư Lân còn sắp sẵn chờ quan
Quân sĩ qua bến giang tức khắc
Nhân Lăng dặn em ngọc Ngư Lân:
"- Em hãy ở bến Ngân sông cả!"
Nàng trả lời anh cả Nhân Lăng.
Cùng căn dặn hai đảng cùng biệt,
Ngư Lân nàng về thác phong ba,
Chàng lìa nàng về qua rừng nội
Đèo cao toàn nản núi sơn lâm

交 桃 麻 廣 部 治 似 律 法 雲 雲 樓 根 他 初 得 官 奇 恨 衰 堵 禮 官 蛇 繞
 混 相 閱 部 岸 京 殿 番 麻 份 麻 諸 九 討 我 判 封 許 能 竟 每 聘 討 洽 擁
 淹 道 離 父 也 堂 弄 跪 恨 沃 恨 動 哭 道 咳 和 殊 殿 班 座 墮 寸 娘 教 江 野
 漫 各 閱 泥 址 府 奏 奏 捨 以 捨 樣 恨 得 友 倍 皓 內 職 班 玄 納 改 每 海 山
 蘇 洽 海 叫 半 準 以 以 渭 呼 軍 傳 捨 配 且 齊 御 沃 色 吁 卡 儒 貼 幼 肥 歎
 落 漢 利 弄 故 消 陵 哀 外 隊 乃 帝 園 庭 貼 羞 希 色 馬 判 襪 恨 少 仍 真 倉
 艱 浪 閱 軍 叁 麻 反 社 瀕 各 九 令 軍 朝 堪 堪 職 方 曰 駢 希 班 金 仍 希 艱 幼

Pya viác lòng bên sông hộn háo
 Ngân Hán nậm các đạo tương giao
 Vòng deng thêm vòng khao vòng đáo
 Quân vua kéo hộn háo lòng mà
 Sam vắn puồn khâu phya ngân quáng
 Mả thàng chồn phủ đáng kinh đô
 Nhân Lăng khâu tầu vua điện trảy
 Xạ trường khâu tầu gùy nà gần
 "Tua khôì mùa thắp ngân mà piót
 Các đội kéo khâu oóc phân vân
 Cầu vạn quân thắp ngân mà việm
 Lệnh vua truyền moòng động chư dinh
 Quân quốc thắp ngân tэм cầu giáo
 Triều đình phuồi đắc đạo đuồi căn
 "Săm của thả Nhân Lăng lúc vya
 Chắc rầu tề kết họa vắn xưa"
 Đức vua ngự ngai chua phán truyền
 "Viết sắc oóc nội diện phong quan
 Phò mạ sắc chức bản hầu cá"
 Vua phán gạ chang sỏa ngai ngân
 "Ban sửa bioóc huyền huấn long cón
 Kim ngân mìn nỏp thuồn mọi tàng
 Nhằng siều của cười nằng sinh lệ
 Vua nhằng au mọi về đuồi quan
 Lý Ngự pya hải giang nậm tả
 Au cầm thú sỏm dạ nạn quang

Cá rẽ về bến sông đũng đình
Ngân Hán nước nhiều nhánh về giao
Làn trắng và làn đào làn đỏ
Quân vua đi tua tủa quay về,
Ba ngày rười sồn khô rùng rú,
Về đến nơi thủ phủ kinh đô,
Nhân Lãng vào tâu vua điện bệ
Xả trường vào tâu lạy trước người:
"- Đi gánh bạc chúng tôi đã tới!"
Lần sau trước các đội phân vân
Gánh bạc chín muôn quân về đủ
Lệnh vua truyền việc cả các dinh
Quân gánh bạc đầy thêm chín đụn⁽¹³⁰⁾
Quan triều cùng nói trộm vụng rằng:
"- Sấm đồ đời Nhân Lãng côi cút
Biết vậy mình sớm kết từ xưa!"
Đế vương ngự ngai châu truyền phán:
"- Viết sắc ra nội điện phong quan
Chức phò mã vua ban cho gã"
Vua truyền trong ngự tọa ngai vàng:
"- Bàn áo vóc huyền huân long cổn
Vàng bạc nó nộp trọn mọi đảng
Còn thiếu của cưới nàng sinh lễ
Ta còn lấy mọi về với quan
Lý Ngư cá hải giang sóng cả
Lấy chim muông sơn dã hươu nai!

武部是花沃隣段叙礼渊狄東岸柳
文許許憐連御每縣碑水羊戲大船
官御瀝服吒律衆雄煩濟山即也雄
百判百都希涓老貌有海家政于貌
曾差登跪德官封幼豎艷萬汨準車艷
寸聖礼陵謝醉酣吟觴却吟乃泪寻
勤越每及拜昇左希每吏妹及良眉
涓每妹晨及穢保

x

x

x

凌野地
友岸慈
奇敗促
官拾狄
敬斟身
听克年
吏邕少

Đồng thuận tăng bách quan văn vụ
Việt thánh quân phân ngự hầu do
Mọi lệ song pác tua hầu chúc
Nhân Lăng gủi lông phục sân hoa
Bãi tạ đức vua cha liền oóc
Nẫu giầu quan mùa piót lương bản
Giảng phuối duỗi lạo sân mọi đoạn
"Vua gạ au quang nạn nóc nu
Mọi sức song pác tua sinh lệ
Lại au pya hải tế thủy uyên
Mẽ gỏi dù gia san thả lúc
Gầm nẩy thăng văn viúc pây xa
Khứn thăng chôn tênh phya đại ngàn
Mùa tím xa quang nạn nóc nu
Mùa au pya lý ngư sí pác
Mọi sức dù sơn nhạc au do
Mẽ hại dù giá lo duỗi lúc"
Giờ thìn thăng văn viúc ngài thời
Nhân Lăng quan lê loi một mình
Sửa khát rà tế nùng khâu đang
Bầu mì gản vậ tạng một là

*

* *

Lại gạ đoạn quan cá Nhân Lăng
Phía sung pây síp văn ngàn dạ
Thiên niên thân lúc vya pây tạng

Đông mặc các quan đây văn võ
Vua Đường vương phán rõ: "Đủ tròn
Mọi lễ hai trăm con không thiếu"
Nhân Lăng quỳ trên chiếu sân hoa,
Lạy tạ vua rồi ra tức khắc
Sớm mai quan về lợt quê nhà
Bèn nói với mẹ già mọi đoạn:
"- Vua truyền lấy hươu hoẵng, chim muông,
Mọi thức hai trăm con sỉnh lễ
Lại lấy cá ngoài bể thủy uyên
Mẹ ở nhà chờ con thông thả
Hai ngày mai con phải đi tìm
Đi lên chốn rừng xanh núi thẳm '
Đi tìm kiếm hươu hoẵng, chim muông
Lý Ngự bốn trăm con đủ số
Mọi thức ở rừng rú đủ cho
Mẹ ở nhà đừng lo việc khó!"
Cơm xong ngày mai độ giờ thìn
Nhân Lăng quan một mình lên lời
Áo rách mặc áo rách vào thân
Không có ai bạn gần cùng trẩy

*

* *

Lại nói đến đoạn ấy Nhân Lăng
Mười ngày xuyên núi rừng ngàn nội
Một thân chàng lủi thủi đường rừng

首身泥瘦力叫另娘
 地金滄灰沁了戶对照眼都盆句必昼对大提坎恨車莫浪役猓煥水
 江愁麟奇泪玉增吁江渴芦海侵渴索排堵雄良濟娘好淹倘急射
 海呼莫竟床孤敲咽海肚幼力照滄涓呼为統免海伴如漫車東李
 泪思娘唱良伴奇句艷吟竟帝艷幼官敲車送过吁玉娘涓仍反
 律凌噪嘶進咽麻陵少奇半收麟野奇凌仍敲麟台听是听仍丙員
 滑灰左帝速白竟反仍竟厥肿莫芦竟灰竟仍莫倘官者官竟登域

Mìra lôt thàng hải giang ty cán
 Nhân Lăng toọng lo sáu vuồn thân
 Giảng roọng nằng Ngư Lân nậm tá
 Đầy nghìn tiếng vì cá Nhân Lăng
 Liền tiền khin mà thàng vòng lục
 Cù pác bạn noong nguộc liễu xam
 "Vì mà tẻ pây tàng rầu lạ?"
 Nhân Lăng cù pác gạ đuổi nằng
 "Nhằng siêu pya hải giang soong pác
 Vì tẻ lo sây khát đâu châu
 Bảy ngò pây au rầu đo đày
 Gùm vắn vì lắc hải vuồn thân"
 Ngư Lân đày nghìn xâm cù pác:
 "Lo rắng pya nậm hát vòng khiêu
 Vì tẻ au mưa rêu rự páy?"
 Nhân Lăng quan gạ bảy đuổi nằng
 "Vì nhằng pây quây tàng đại ngàn
 Nhằng pây xa quang nạn linh căng"
 Ngư Lân sòng vì quan khám pế
 Thàng nằng quá hải tẻ ngân giang
 Quan sáng gạ bạn nằng xa thả
 Giạ ơn nguộc noọng á ngư lân
 Quan sáng nằng bển sông Ngân Hán
 Vì nhằng mưa xa thàng linh căng
 Soong bường nhặng đông dăm moóc tổ
 Vặc viên cấp lý xạ sơn lâm

Đi lọt tới bến sông chốn cũ
Nhân Lăng dạ ủ rũ buồn thân
Lên tiếng gọi Ngư Lân bến dưới
Nghe Nhân Lăng anh gọi đến nàng
Liền biến hiện lên làn sóng biếc
Bấy giờ em bạn ngọc hỏi han:
"- Anh đến định đi đàng nào lại?"
Nhân Lăng lên tiếng trả lời nàng:
"- Bốn trăm cá hải giang còn thiếu
Anh đây đương ruột héo lo sầu
Không biết đi lấy đâu cho được
Ngày đêm anh thầm khóc buồn thân"
Đã trạnh lòng Ngư Lân thừa nhắc:
"- Lo chi cá thác nước sóng xanh?
Định đem về theo anh chưa đấy?"
Quan Nhân Lăng trả lại lời nàng:
"- Anh còn đi dặm trường núi thẳm
Còn đi tìm khỉ vượn hươu nai"
Nàng đưa quan sang nơi sóng bể
Ba giờ rưỡi hải tể Ngân giang
Quan nhún nhủ bạn nàng lấy đợi,
Giã ỡn nàng ngọc nhị Ngư Lân
Quan dặn nàng bến sông Ngân Hán,
Anh còn tìm khỉ vượn xa xăm
Hai bên đường rừng đêm mọc tỏa
Hoa vạc - viền lý xã sơn lâm

色高行栢押枝在增何然沃青律咄是栢何好台皆听章次冲岳生
 五山翌晏床每系依玉省了都沃娘羞下对予台昼庄帝每堯山礼
 羌北樵廣增模都解栢野青下怪翻增何犹野御帝帝產陽許東咱
 卞南樵岸拾云了蛇娘山身味自外越如雄山集拾珠眉山車江凡
 步期及律肩栢希宜啼迷娘歌娘趙奔嗜吻江曾古王堯禹古遠幼
 吹才松涓兎模進咬呀栢兎躬考寔麻凌麻增寫弘兎踏焉吟默堯
 堯罪樵官地眞涓久良娘欺踪女欣堯久堯於百曠姐弘百弘禽杰

Lồm xuôi tiết bioóc phông ngũ sắc
 Sí phương ngòi nam bắc sơn cao
 Mây từng cấp mây rào soong háng
 Quan mưa piôt ngán quảng vườn cam
 Tỉ mìn mí síp tàng mã cáp
 Vườn mây cam vắn mác mọi co
 Mưa tiến vừa liêu đo sửa soại
 Nhân Lăng quan nằng gải hơn tàng
 Khin hênh roọng nằng Cam nguốc á
 Nằng Cam dú sơn dạ đẫy nghìn
 Khi mìn nằng thân xinh liêu oóc
 Kinh đang hom mũi bioóc đũa xinh
 Tú nữ nằng củ tin oóc piôt
 Hăn quan nằng ngoài noóc nằng xam
 "Vi mà tè pây tàng tầu lạ?"
 Nhân Lăng khan noọng á Bioóc Cam
 "Vi mà xo nạn quang duôi á
 Cầm thú chang sơn dạ tênh pù
 Bách điều tăng nóc nu thay thay
 Piom noọng có thấp dẫy rụ dái?"
 Vừa mìn nguốc chua trai dặng gại:
 "Noọng xinh vì mưa sỏa rườn chương
 Bách điều dú sơn dương mọi thứ
 Noọng gòi có xa hấu vì xong
 Cầm thú dú chang đông sơn nhạc
 Mặc vì au kỷ pác lệ sinh"

Tiết gió đưa nở bông ngũ sắc
Nhìn bốn phương nam bắc núi cao
Mộc thung và kim dao từng rặng,
Quan đi lọt ngàn rặng cây cam
Nơi đây có mười đường dòn cả
Vườn cam đã kết quả từng cây
Đem tiến vua đủ đầy thừa thãi
Nhân Lăng quan ngồi nghỉ giữa đàng
Mới kêu gọi nàng Cam ngọc nữ
Nàng Cam ở sơn dã nghe rành
Bấy giờ nàng tươi xinh xuất hiện
Rõ mùi hoa thoảng đến khoe tân
Tú nữ nàng cất chân ra tới
Thấy quan ngồi ngoài ấy nàng rằng:
"- Anh đến sẽ đi đàng nào lạ?"
Nhân Lăng rằng: "Cô ả Hoa Cam
Anh đến để xin nàng hươu hoẵng
Cầm thú trong núi nấp rừng hoang
Hươu hoẵng và chim muông thay thả
Em thương anh giúp được chăng đây?"
Bấy giờ ngọc châu trai thưa gửi:
"- Em mời anh sang nghỉ lầu trang
Bách điều trong sơn gian mọi thứ
Em tìm cho anh đủ bằng xong
Cầm thú ở trong rừng sơn nhạc
Lễ mấy trăm xin mặc lòng anh!"

時娘吟山歎都東娥岸花乃興
 即咁判水禽如許陽江百景云
 書地梯野繞次瀕如車稍蛾近
 山麻玉岸雄每唱伴吟陽陽山
 岸沒娘虫幻添竺吟拾良娘保
 遂神克翁敲馬養凌吟仍落敗
 松山狂吞害百每度出竟竟張
 張眉地宜仙娘秀竟自發烏飛
 宜竟竟

Noọng tôi ngân sơn xinh tức thí"
 Sơn thần oóc mà xam nạng
 Vừa mìn nạng nguốc Cam phán gạ
 "Các ông dụ ngân dạ lâm san
 Hại pây au nạn quang cầm thú
 Bách điều thêm mọi thứ au đo
 Mọi đường soong pác tua hầu việom"
 Nhân Lăng gạ bạn noọng Dương Nga:
 "Noọng gòi thấp gòi xa chang ngân
 Vì nhằng khin mùa tháng bách hoa
 Vì việc nạng Dương Nga giờ nầy"
 Hẹn vắn bầu hầu chấy vắn hâng
 Mùa thâng chôn sơn lâm tưng vác
 Tì mìn mì tàng cấp nga ba
 Quan roọng nạng Dương Nga noọng nhi
 Tiên nữ tình nghìn vì Nhân Lăng
 Nạng liến oóc mà thâng hân cá
 Tú nữ cù pác gạ xam quan
 "Vì mà tè pây tàng tầu lạ?
 Tứ vắn bầu hân nả noọng vuôn
 Một minh dụ đông luông hác sâu
 Ô thước ước cái cầu tương liên
 Gắn thế ngộ gắn tiên vui thú"
 Quan gạ bạn nữ tú dong nhan
 "Vì tè mà duỗi nạng au bioóc
 Vì xam duỗi noọng nguốc khao bang

Nàng gọi ngàn rừng xanh tức khắc
Sơn thần liền ra mắt hỏi nàng,
Bấy giờ nàng Hoa Cam phán dạy:
"- Các ông ở ngàn nội sơn lâm
Lấy hươu hoẵng muông chim mọi thứ
Bách điều và hùm hổ đủ môn
Mọi thứ hai trăm con cho gọn!"
Nhân Lăng bảo cô bạn Dương Nga:
"- Em tìm đọi lo toan trong núi
Anh còn đi tìm mọi thức hoa
Nay tạm biệt Dương Nga anh trở
Kỳ hạn đừng chậm trễ lâu năm!"
Đi đến chốn sơn lâm từng hoác
Chốn ấy có đường gấp ngã ba
Quan gọi nàng Dương Nga yêu quý
Nhân Lăng gọi tiên nữ được nghe
Nàng tức khắc ra ngay gặp gã
Nàng thưa lời đon đả hỏi quan:
"- Anh đến đây đi đường nào lạ?
Từ vắng anh làm dạ em buồn
Một mình luống băng khuâng rừng rậm
Nhưng tưởng như bác cầu ô thước
Trần với tiên gặp nhau vui thú!"
Quan rằng: "- Bạn nữ tú dong nhan
Vì xin hoa nở trăm màu các thứ
Anh hỏi được nàng Quyển con vua

卞尾敦花保吳改娘時丹
 各卞乾百帝保无对脚壯如齊
 茂式惡野畔有東度那重娘
 花几帝岸種啗江漏編姑各
 啗眉狄卞齊白花宜吟叶窠
 新刀帝式奴女听請凌麻事
 幼格庄仍魁仙少娘灰竟万
 暴出期蠟金仙肺叁員宜
 嚶白竟灰娘

Au hấu pác ha phông các bioóc
 Cốc đeo mì kỹ sức bioóc phông
 Giảng đây lúc để quân hát mà
 Nhậm sức bioóc ngàn dạ bách hoa
 Ôn noọng tề hươu rà đây bầu"
 Tiên nự cù pác piầu bầu hâng:
 "Siểu rãng hoa chang đông vô sở"
 Nàng xinh quan mùa tổ đuổi nàng
 Nhân Lăng gạ khao bang tức thì:
 "Vị mà gạ đuổi nhĩ mẩu đơn
 Vạn sự piom các nàng noọng á
 Giờ nầy vì sáng quá tề pây"
 Khau sung ngắt phá mây nghìn dặm
 Cây rúc roọng vẫn gằm tiêng sương
 Mèng nhời roọng xa căn ghé mạy
 Vuồn thân điệp đầu sây si lường
 Tiên Thọ nằng Sơn dương chữ bầu
 Gùm lo là vẫn sấu kéo vuồn
 Sam vẫn quá đông luông mùa piông
 Vườn mạy khoang tím ón phông baur
 Quan roọng nằng khao sâu tức thì
 Khua nhúm nhúm thẳng ti đuổi quan
 Cù pác nằng liễn xam vì cá
 "Vị khin mà luây lọa tàng rãng?"
 Nhân Lăng gạ kinh trâm noọng nguộc
 "Hẹn vẫn Viúc của nốp nà vừa

Lấy hoa nở sắc sỡ các bông
Một cây nở sắc sỡ các bông
Mới được con đề quân làm vợ
Những thức nở ngàn dĩa trăm hoa
Nàng hái giúp cho ta được phỏng?"
Trả lời mồm một thoáng không lầy:
"- Thiếu gì hoa rừng sâu vô kể!"
Liên mời quan về nghỉ nơi nàng
Đổi với nàng quan trình tức khắc:
"- Anh tới nhờ cùng ngọc mẫu đàn
Muôn sự nhờ các nàng thu xếp
Anh dặn rồi lại tiếp đi ngay"
Núi cao ngất làn mây nghìn dặm
Bò cóc kêu tiếng thẳm sớm khuya
Tiếng gọi đàn ong ve dưới cội
Buồn thân ai rười rượi nhớ thương
Tiên nữ nàng sơn lâm có biết?
Ngày đêm buồn da diết sầu riêng
Ba ngày vượt rừng thiêng tới chỗ
Vườn trúc đà mướt lá tươi xanh
Quan gọi nàng ngọc xinh tức khắc
Rón rén nàng ra mắt trình quan
Lên tiếng chào hỏi han mọi nhẽ:
"- Anh tới nơi núi lạ hỏi thăm?"
Nhân Lăng rằng: "- kinh trâm ngọc nữ!
Hẹn ngày mai nộp của mặt vua

法塏条俦吟娘阁款岸塏女
 王祥吟伴庄如室東大欣仙
 机采槐少娥且山岳方万娘
 媛碧样年陽出象山羅云对
 礼伴帝妹娘室渭吹佳麻咩
 媛吟幼渭免宜女令女沃昭
 近竟竟吟娘竟仙翠仙叫白
 得句竟麻掠官会幼仙每排
 每庄
 媛
 吟
 娘
 室
 渭
 吹
 佳
 麻
 咩
 娘
 役
 幼
 仍
 連
 神
 眉
 吟
 吟
 戲
 渭
 了
 宜
 限
 麻
 湘

Thì hoạn lẽ sa cơ vương pháp
 Vì gạ bạn nà miác tăng tăng
 Vì au đây mạy khoang gọi tèo
 Gọi mưa đuổi niên thiếu bạn rả"
 Vừa mìn nạng Dương Nga dâng gạ
 "Vì quan hại dú thả noọng nạng"
 Tiên nữ mưa gia san cung các
 Phát lệnh xoi sơn nhạc đông lương
 Tiên nữ tín sĩ phương đại ngàn
 Kéo oóc mà vắn vắn hơn tăng
 Cù pác xam đuổi nạng tiên nữ
 "Truyền khôi mà mì sậu việc răng"
 Cù pác nạng kinh trâm dâng gạ:
 "Vì mì việc đạo là dương gian
 Mà gậy au mạy khoang si pác
 Lườn an nhụng lằm miác lườn đây"
 Quân tiên liền au đây oóc mà
 Hội dú giữa ngã ba tăng cấp
 Au đo mì pét pác nhằng dư
 Tiên nữ gạ hua thư pây đuổi
 Mọi gằn gạ bồi rồi lo toan
 Pá đây pây dương gian sắc vừa
 "Khôi xa mưa tới sửa tới khôn"
 Mọi gằn lều sậy phong hi hà
 Giảng gạ quân dú thả sắc vắn
 Nầu viuc hẹn mà thàng bầu chầy

Chậm trễ kéo nhờ cơ vương pháp
Anh trình bạn mặt ngọc tiên nương
Lấy được trúc với nàng sẽ liệu
Sẽ đi với niên thiếu bạn ta!"
Bấy giờ nàng Dương Nga liền nói:
"- Quan anh hãy ở đợi em cùng!"
Tiên nữ về nhà sàn cung các
Ra lệnh mời sơn nhạc rừng to
Khắp bốn phương tiên cô rừng lớn
Kéo nhau ra hàng vạn giữa đàn
Lên tiếng hỏi cùng nàng tiên nữ:
"- Truyền tôi ra có sự chi làm?
Ngỏ lời, nàng kinh tâm nói rõ:
"- Chỉ có việc dưới chỗ trần gian
Đến nhờ lấy bốn trăm cây trúc
Chọn những cây trơn mượt tốt tươi"
Bầy tiên liền lấy được đem ra
Góp ở giữa ngã ba đường cái
Đủ tám trăm mà lại còn dư
Tiên nữ sai các cô mang giúp
Mọi người đều cùng sức lo toan
Chưa từng tới dương gian một thuở
"- Tôi xin về sắm sửa áo khăn"
Mọi người đều gắng công phần khởi
Bèn bảo quan ở đợi một ngày
"- Hẹn sáng mai tới đây không chậm

山園憲和章賀歌啼噪猶南渡愴喜復皇明何生世奈何是愁
家眉齊句帝勸交歡呢喃地情信歡方嬌庄玉柔須老吏床如文出
乃官岳根塵醬舍花竹崙雁班疎字乃堆降眼兢細美歎塵泪辱侵
暴竟五味泪珠之香枚彈燕仙慄慄地結咽是走遊左仙謂諸司雀
漏味都共謂戰趣祥仙對排連綢娘出眉白恤眉都吟娘都吟噪如
初女烏似也醜孟吹坐女遊界裏壽星路陵事仍初吟百花哩如眉
外仙金登數如啼花綠仙長下脂仙竟保及不竟竟免自竟也伊竟

Khỏi xa nửa giờ nầy gia san
 Tiên nữ đùa vì quan mưa các
 Kim ô lồng tây nhạc tề đám
 Soong gấn gung đùa căn cũ và
 Khi nâng mưa thẳng súa rườn chương
 Khẩu lầu chèn quỳnh tương khuyên mời
 Tiệc vui thú rộp hội giao ca
 Lồm khẩu tàng hương hoa lom phút
 Duyên trần tiên mai trúc nì non
 Tiên nữ tới đàn son thoang thoang
 Khin tội bài ền nhận bắc nam
 Hạ giới ngộ tiên bản tính cơ
 Lấp lá rừng mờ mờ tín tín
 Tiên Thợ nâng khua hênh hôn hi
 "Vi hại dú ti nầy là thôi
 Bầu lọ mưa kết đôi Quyển vãng"
 Nhân Lãng củ pác chẳng đặng khan
 "Vạn sự nhờ ơn nàng nguốc
 Vi nhằng mì lạo già thân sinh
 Vi xo lồng mừng đin tu thế
 Mền ăn gắm tả nghĩa lạo thân"
 Củ pác nâng tiên bản lại ga:
 "Vi viác lồng mưa súa giường ngân
 Vắn kin gói chữ thẳng noọng á
 Ý như duyên Tư Mã Văn Quân
 Vi mưa noọng hác xâm dú xấu

Bây giờ tôi về thẳng lầu trang"
Tiên nữ đón mười quan về các
Mặt trời lặn tây nhạc nhá nhem
Hai người cùng nhau lần vát vã
Một khi về tới chỗ lầu trang
Cơm rượu chén quỳnh tương mời mọc
Cùng vui vầy mọi khúc vườn hoa
Nhìn thấy giải song sa những cói
Duyên trúc mai liền tới nơi nằm
Tiếng loan phượng bổng trầm giường khảm
Bao nhiêu lời én nhận dịu dàng
Tình cờ bạn tiên trần gặp gỡ
Vàng thái dương vội ló tính sương
Mỉm cười tiên Thọ nàng thổ thổ:
"- Anh ở luôn với chỗ này thôi
Không lọ xuống kết đôi nàng Quyển!"
Dạ mơ màng lên tiếng quan thưa:
"- Muốn sự đều ơn nhờ nàng cả
Anh còn mẹ đẻ đã cao niên
Anh xin được xuống liền cửa thế
Kéo ra người bỏ nghĩa lão thân!"
Cát tiếng nàng thiên tiên lại nói:
"- Anh biệt về cửa đại giường loan
Nên ăn hãy nhớ phần em nhé!
Khác nào duyên Tư Mã Văn Quân
Anh về em băng khuâng buồn bã

渭陽同連浪地車東歌竟東下杉且花吟取踐柳斷木啗芭左光下
 琴烟陽慘渭陽切蟹東条塢尋炊苗百庄送吟仙道山自坎者尾松
 林陸廣雪落棧並娥惜梳里蟪蛄羣野賊呂荒東岸侵岳偶豆山
 蓋草華宮齊落私陽操旗律蝶颺揮山陽道花番世江恩山堅道水
 望渭郎齒下婢吟娘吟音吐省乙下鄰娘新啣吟新曲娘華菱華旁
 鵲落千雀吟歌唳吟仙棧侍嘆充女幼兔幼進咬齊吟女根友渭諸
 鳥竟黜雁嬌祥辰官軍味驛張圩仙害姪双鄰辰竟娘仙吟毋竟吟

Ô thước vọng cái cầu lại lia
 Vì viác mưa cách quê khổ chẳng
 Bời Ngưu lang cách quảng dương gian
 Nhạn hác dú cung loan thăm đất
 Mèng sáng bióoc tẻ viác mưa rã
 Tầng gần rà viác căn mưa tí"
 Nhân Lãng sáng noọng nhi xiết xa
 Quan sáng nàng Dương Nga nả miác
 Quân tiên kéo xao xác đồng lương
 Dừa căn béc mạy khoan rêu vì
 Chẳng toện tò lắt lý tầng đồng
 Nĩ non tiếng điệp ong tím bióoc
 Vũ sung ngắt phả moóc khấn bản
 Tiên nữ bióoc sắp quân đủ thả
 Hại au đo sơn dạ bách hoa
 Vừa mìn nàng Dương Nga dẳng gạ
 "Su au lồng đạo là sống gần
 Lồng tiền pác hoa phông gói ngoác"
 Nhân Lãng sáng nả miác tiên bản
 "Vi tẻ lồng thể đồng đạo làng
 Nàng gói dú chang ngà sơn lâm"
 Tiên nự nàng toọng xâm củ pác:
 "Sắng căn chốn sơn nhạc khâu phía
 Bằng hựu nghĩa soong rà giá tả
 Vì mưa chốn đạo là phong quang
 Gói chứ báng lâm san cốc bióoc"

Ô thước cầu mong bắc lại là
Anh rẽ về các quê khôn nói
Bởi tiên nương cách cõi dương gian
Nhận một ở cung loan thắm thiết
Ong dẫn hoa từ biệt ngược xuôi
Ta là nhau mỗi người mỗi ngả!"
Chào nàng, quan nhẩn nhủ liễn xa
Quan dẫn nàng Dương Nga mặt ngọc
Quân tiên kéo tấp nập rừng hoang
Vác bó trúc theo quan cất bước
Nhìn bốn phương ngang dọc những rừng
Nỉ non tiếng điệp ong tìm nhị
Núi cao ngất mây phủ trời râm
Các tiên nữ sắp quân chờ đợi
Hái nhị bông ngàn nội trăm hoa
Bấy giờ nàng Dương Nga truyền nói:
"- Thu đem đi cõi dưới đưa người
Xuống tiến trăm hoa cười sê lại!"
Quan dẫn tiên thượng giới lời thêm:
"- Anh đi xuống trần gian cõi dưới
Em hãy ở miền núi sơn lâm!"
Tiên nghe lời thương tâm thưa nói:
"- Nhấn nhau nơi rừng núi sơn pha
Nghĩa bạn bè đôi ta không bỏ
Anh ở nơi trần thổ vinh quang
Hãy nhớ gốc hoa thơm rừng núi!"

友 唛 恩 呖 愁 相 恩
 自 咱 听 魁 珠 如 垂
 意 娘 幼 帝 许 百 花
 竟 条 滑 目 家 康 秦
 悲 琴 姜 干 戴 保 林
 枚 竹 姜 一 心 宝 且
 所 根 伴 如 呵 翠 岐
 落 根 地 我 旺 三 咬
 军 仙 叫 踪 灰 但 但
 碧 妙 舞 尖 根 但 棋
 那 泪 准 江 岸 勇 且
 娘 幼 帝 呼 犹 尸 唛
 自 咱 娘 色 奇 灰 落
 出 解 珂 白 故 吟 曙
 者 唛 娘 帝 吟 庄 殊
 郡 冠 玉 年 棋 竟 叶
 噪 射 寻 山 少 湖 野
 终 雌 徇 条 林 岸 东
 習 妙 及 添 各 嶺 搭
 御 猶 却 平 似 嶺 赤
 官 看 是 平 唱 终 柯
 空 千 官 落 玉 杉
 山 神 官 雨 仙 户
 雄 統 終 用 吟 根
 句 咱 娘 吟 对 奇

Nhân Lăng toọng lo xót tương tư
 Cù pác sáng khôi chua noọng nhi
 "On nằng au đây hầu pác hoa
 Vì tèo mùa quốc gia khạng thái
 Sát cảm nghĩa thiên tài bầu lùm
 Mai túc nghĩa nhất tâm thật thà"
 Sáng căn bạn noọng á soong rà
 Viác vãn tỷ nga ba tam ký
 Quân tiên khèo rèo vì Nhân Lăng
 Rập rừu gằm tem căn tàn tận
 Lòng thăng chón chang ngàn vườn cam
 Nằng au dày nạn quang se thà
 Cù pác nằng gạ cá Nhân Lăng
 "Dú giải kha sắc vắn gỏi ngoác"
 Nhân Lăng quan cù pác đẳng han
 "Giạ on nằng nậu Cam vì trò"
 Túc thí nguốc niên thiếu mắng giồm
 Xao xác tím sơn lâm ngàn dạ
 Chung nạn quang rèo các phẩu đông
 Rập rừu cáp them gằm tham tháp
 Sưa mì do há pác chung mà
 Quan giạ on Dương Nga nguốc á
 Soong xiên quan vác tả tiên bán
 Sơn thần quan buồng âm hội roạn
 Nạn quang chung rừng roạng rèo làng
 Cù pác nằng gạ gằm đuổi cá

Lòng quan bèn nghĩ rồi xót xa
"- Tạ lòng nàng Dương Nga tiên nữ
Nàng yêu thương giúp đỡ trăm hoa
Anh được ở quốc gia khang thái
Nghĩa sắt cầm mãi mãi không quên,
Tình mai trúc một niềm ghi dạ!"
Dặn lời bạn ngọc nữ Dương Nga
Chia tay chốn ngã ba đường cái
Quân tiên cùng thắng ruổi theo quan
Cùng nhau trải nhịp nhàn vui thú
Xuống tới nơi rừng rú vườn cam
Được hươu hoẵng cô nàng sắm đợi
Nàng ngỏ lời nhắn với Nhân Lăng"
"- Ở một ngày nghỉ chân sẽ lại!"
Nhân Lăng quan thưa gửi mà rằng:
"- Tạ ơn nàng nọ Cam, anh lại!"
Tức thời ngọc niên thiếu mừng thầm
Tiến rầm rộ sơn lâm ngàn dặm
Dắt hươu nai theo gã phân vân
Thấy rạp riu toàn quân khiêng gánh
Đủ năm trăm hùm mạnh dắt ra.
Quan cảm ơn Dương Nga ngọc nữ
Tám vạn quân diễm dạ tiên nhân
Quân sơn thần bên âm hai vạn
Dắt hươu nai khệnh khạng theo sau
Nàng trò chuyện đôi câu với gã

反竹枚竟但分那輔宜治宜娘帝如莫敢竟莫如帝浮山靠如竟金
 凌落吟吟但拾泪颺仙那嘿浮欣曲麟云害麟齐辛良神也免神莫
 莫那出娘軍步華卡孟淑娘良云止那仍出那丁麻终坎莫那娘
 听阳江冥山分大每喜海海渡免了沧似乃坚沧那批雄游麟道大
 柯河岸班岳终岸坡贺江河渡奇美鞋仙止白范秋彩恍范娘多羅
 仙道東齊仙倍范教魅游莫欣反庄永港渡对渡大云叫渡庄送捌
 娘甄歌落彬横吹横堵范麟蟹凌躡渊尾珠奇淹海过江吟那晒

Nhân Lăng gụng sáng á tiên nương
 "Trúc viác lồng dương gian đạo làng
 Mai gỏi dú chang ngân đông luông
 Vi sảng nạng Ngô Bươn tề viác"
 Tàn tận quân sơn nhạc tiên bản
 Phấn tháp là phấn chung vội vảng
 Lồng thâng chôn đại ngân lôm xuôi
 Mèng tom bióc mọi nơi hom tóa
 Quân tiên vui hí hạ pây tàng
 Tây lồng péc hải giang phảng tả
 Quan roọng nạng hải há Ngư Lân
 Nạng vũ khin bển sông hăn nà
 Đây hăn vắn vi cá Nhân Lăng
 "Noọng dú thả lều hàng dẳng ngoác"
 Ngư Lân lồng nặm hát thủy uyên
 Hăn vắn nhựm gằn tiên muông vạ
 "Vi hại dú nầy thả bển châu"
 Ngư Lân sảng song câu đuổi cá
 "Noọng tề lồng nặm tả bển sông
 Đây há vạn pya luông đại hải
 Cù khin mà xấp xôi vắn tàng
 Sơn thần chung nạn quang kéo quá
 Kháo nạng khâm phảng tả bển giang
 Vừa mìn Ngư Lân nạng dẳng gạ
 "Long thần lồng đạo là sổng pya"
 Kim ngư của đại la pét pác

Nhân Lăng dặn cô ả tiên nương:
"- Trúch biệt về thể dương côi dưới
Mai hãy ở thượng giới mừng to
Xin nhắ nhủ Ngô Ban thân thiết!"
Mười vạn quân sơn nhạc tiên hương
Phản gánh thêm phần khiêng vội vã
Kéo đi đường sơn dã gió xuôi
Ong gọi hoa mọi nơi thơm tỏa,
Quân tiên vui vẻ hể hả lên đường
Trẩy đến gần hải giang bên bến
Quan gọi nàng sông biển Ngư Lân
Nàng nổi lên bến Ngân rõ mặt
Nhìn thấy người chính thật Nhân Lăng
"- Em chờ mãi giờ anh mới đến?"
Lý Ngư xuống thác bên thủy uyên
Thấy vô số quân tiên đầy rẫy
"- Anh hãy ở đây đợi bến châu
Ngư Lân dặn vài câu quan cả:
"- Em đi lần sông lạ bể sâu
Được năm vạn cá to đại hải
Nổi lên sắp thành dãy đường dài?
Sơn thần dắt hươu nai thẳng chạy
Sang sông ba giờ rưỡi lên bờ
Nàng Ngư Lân bấy giờ bảo rõ
"- Long thần xuống đưa cá về trản!"
Kim Ngư có tám trăm to béo

分愛步分搭采官
 灰唛吟玉呵
 堯齊新道呂家
 朋友美堅俾數
 仁姜俾隱干金
 寬落娘真連治
 限收保真云准
 新律洵家京析
 叔咆泣每山方
 灰咬肩仙娘送
 袖揸尖江崗似
 世洵咆了嶙本
 分洵毫分雄夢
 山仙毫分雄寸
 仙眉分搭資崗
 每點幻了帝白
 帝百花江帝赤
 吏咄曾江東無
 仙杉寸本虎鄉
 分終寸本虎鄉
 仍止仙會分世
 各仙敗分食分
 平蠅會低東福
 吏段係署切翠
 希希希希希希

Phấn tham là phấn tháp rêu quan
 Nhân Lăng sáng song gầm ngược á
 "Vĩ tè lòng đạo là quốc gia
 Bằng hựu nghĩa song rà pây nà
 Nhân ngại rà nắc quả xiên kim
 Quan viác nằng Ngư Lân liên tây
 Hẹn vắn bầu hấu chảy vắn nần
 Lòng piót tông gia san kinh ký
 Gắn tồn khóp mọi tỷ sĩ phương
 Nhân Lăng mì tiên nương lòng sống
 Dù sắp tēm chang tông nhặng gằn"
 Thê gian tồn lều rân mọi bản
 Phấn quang là phấn nạn số đa
 Sơn hảo của khau phya đo thuồn
 Tiên bản tông sắp nhộn tông nà
 Mì phấn tháp tham pya béc mạy
 Mọi của au lều đây mà thông
 Đây bách hoa chang đông vô sô
 Lại đây tăng mạnh hô sưa sang
 Gắn tồn thuồn bản mường tứ xứ
 Tiên bản lòng hội ngộ thê gian
 Phấn chung là phấn tham phấn tháp
 Nhặng thả vắn đây miác phúc sinh
 Các tiên hội mường đin nào nức
 Bạng mềng thương tập pích bầu sai
 Lại đoạn vũa dù nơi cung các

Gánh khiêng đi đường cái theo nàng
Dặn cô ả, Nhân Lăng thưa nói:
"- Anh xuống đi cỡi dưới quốc gia
Bè bạn nghĩa đôi ta còn mãi
Nhân nghĩa ta nặng tới ngàn vàng
Anh từ già cô nàng trẩy vôi
Hẹn ngày không trễ nải lâu ra
Xuống lọt tới trong nhà kẻ chợ
Người đồn khắp mọi xứ bốn phương
"- Nhân Lăng có bày tiên đưa xuống
Đầy cánh đồng sắp những người đồng!"
Thế gian đồn đại lan các bản
Phản nai rồi phản hoẵng số đa
Sơn hào của rừng già có hết
Quân tiên đứng đông nghịt ruộng đồng
Quân gánh cá và quân các trúc
Mọi cửa lầy đã được tới kinh
Được bách hoa trong rừng vô số
Lầy được cả mãnh hổ núi non
Người đồn đại bắc nam mọi xứ
Bày tiên xuống hội ở thế gian
Phản vác và phản khiêng ào ạt
Còn đợi đến ngày tốt phúc sinh
Các tiên hội ở miền hạ giới
Nhộn nhịp đường bướm hội tháng ba
Lại nói đoạn nhà vua cung các

通月滿庭都鎮留留後盡要坑馬凌
 亨之定每京各改稟獲益後益各駙
 吉春樂才府冊舞都柯洞吟顏翠缺但
 大臂醫得內具立麻得天魏天安宜款
 或帝許曾曹社竟咩令改統曾会棚殿
 泪光五泣寸能希低沃信根界敢吁生
 且韶十得得浚平嗜希醉味下拾宴吏
 福臂大壽軍安墳彬姊他仙

Thả thăng văn đại cát hanh thông
 Thiều quang tiết bươn xuân nhị ngoại
 Síp há hẩu nả miắc định rườn
 Tuyển khóp tăng tứ phương mọi sú
 Tuyển thuồn tăng nội phủ kinh đô
 Khấp tổng xạ huyện châu các trấn
 Bạng vua Nghiêu rắp Thuấn văn xưa
 Thua chia kéo mà đo vộm nả
 Vua oóc lệnh tuyển khả mò vài
 Giậu tín văn thiên khai ích hậu
 Dừa căn queng nặng khâu bôm bàn
 Hạ giới tăng vườn trúc vui thú
 Síp văn hội nura tàu các nơi
 Yển ảm mắng quan khươi phò mạ
 Lại gạ đoạn lúc vua Nhân Lăng
 Phúc sinh đây thăng văn rắp á
 Bươn nhị văn síp há đại lương
 Đại cát văn giữ bươn thượng khoa
 Vua tuyển thuồn các sỏa lân lương
 Quân quốc tón tung bùng hôn hi
 Nura bản ngòi moóc phủ phả mây
 Tỏa ngát khóp đông tây nam bắc
 Bân đin tè phủ rắp Nhân Lăng
 Sao báo kéo chung queng vậ roạn
 Tha nả ngòi rừng choảng như gương
 Tiên nự kéo soong phương xa xác

Đợi đến ngày đại cát yên an
Hẹn đến lúc trọng xuân nhị nguyệt
Hôm rằm cho mặt ngọc thành song
Truyền khắp cả bốn phương mọi xứ
Truyền thấy cả nội phủ kinh đô
Các tổng xã phủ châu bốn trấn
Khác nào vua Nghiêu Thuấn đời xưa
Các châu phủ về đo hợp mặt
Vua ra lệnh truyền giết trâu bò
Đợi ngày thiên khai và ích hạn
Vào châu đủ văn võ hai phương
Ba ngày yên quỳnh tương vui thú
Lệnh vua mời các xứ bang
Yên ẩm đợi rể quan phò mã.
Đoạn mô côi là gã Nhân Lãng
Ngày phúc sinh cưới nàng đã tới
Rằm tháng hai đại lợi bất tương
Năm tháng ngày cát lương thượng khóa
Vua truyền cho tất cả thân lân
Kéo vôi vàng quân dân toàn quốc
Nhìn lên trời phủ ngất làn mây
Sương móc suốt đông tây nam bắc
Điềm đất trời đón tiếp Nhân Lãng
Khói yên hà xa gần lai láng
Một lúc sau bùng sáng như gương
Tiên nữ kéo hai hàng tấp nập

終折希希部納尖橫前
 分京聖帝以生床余得如散家朝
 搭汨曉呼飭椒高升雄歡淘氣
 分眉奏當各物棚繞御殿跟渭帝
 廿吹吹歲曾禮連反項赤欣
 叠政凌万礼馬雄希真添吹
 分江反万各百統分選奈終天
 各咏内猛軍各方天越開將醜
 碑百

Phần tham là phần tháp phần chung
 Chang văn khâu mùa thăng kinh ký
 Nhân lăng khâu tâu quý nã vừa
 Vạn vạn tuế tung hô thánh đức
 Các lệ tăng các sức đầy đo
 Bách điều tăng nốc nu khâu nốp
 Quang nạn lệ vật sức sinh tēm
 Đức vừa kiến mǎng giồm giường vàng
 Lý ngư cấp quang nạn dư muôn
 Tèo thêm hạng sưa luông sí pác
 Chung khâu mà tiền các như vải
 Thiên hạ gǎn nì thai tan tác
 Các quan nì mùa các gia san
 Vèng se diện đế vương triều đáng
 Nội giám tâu thánh thượng ngài ngǎn
 Mạnh hồ sấp ngoài sân vườn bióc
 Quân dân kéo nì oóc tư lǎng
 Các quan nì mùa rườn thôn thây
 Đức vừa tẻ phán dạy đường rừ"
 Thiên hạ mừng hǎn sưa hốt hoàng
 Việt vương ngự ngai vàng dǎng toan
 Khay pác gạ đuổi quan phỏ mạ
 Sớ pác sưa phỏng xá khâu đông
 Piói sưa mùa đông luông sơn nhạc
 "Rà lêu tiēm sí pác nhǎng lai
 Bách điều sí pác lai nhǎng sưa

Phần gánh chen phần dắt phần khiêng
Hẹn ngày tới trong kinh kẻ chợ
Nhân Lãng vào tàu lệnh mặt vua
Vạn vạn tuế tung hô thánh đức
Các lễ và mọi thức đủ xong
Cả bách điều chim muông vào nộp
Hương nai lễ súc vật sơn lâm
Đức vua cả mừng thăm giường khám
Chim muông và hương hoẵng dư muôn
Hùm lớn bốn trăm con to tát
Dắt vào nơi đền các như trâu
Người trông thấy chạy mau tan tác
Các quan chạy lên các cài then
Bỏ mặc chốn cung đèn triều điện
Nội giám vào bệ kiến tấu trần:
"- Mãnh hổ sắp ngoài sân ngự uyển
Thần dân chạy toán loạn cửa sau
Các quan tự bãi châu tất thầy
Xin đức vua phán dạy thế nào?"
Thiên hạ thấy hùm đều hốt hoảng
Ngự ngại vàng thánh thượng phân vân
Ngỏ lời nói với quan phò mã:
Bốn trăm hùm phóng xá sơn lâm
Tha cho hổ về rừng sơn cước
"- Bốn trăm, ta đếm được còn thừa
Bách điều bốn trăm dư còn số

点令山胎禽淫餉每欺方官每世方涓涓空娘曉囁拾希曉美帕扶
 幼得艾獨猷男粃飭走希民似閭希康房郭樓如富政封拾女傘公
 仍乾海深保旺添餉乾贊跪望台連低礼唯襪仙如醺職叁堅添至
 夙燒柴救戰囚餉肩每仙了盤望判蟻交彈前上卞殿官隨百括眷
 貶憂休模娶都遣都位村侍煖拜寺皇杯性班陶荒池融社似魁王
 以尖休燕几各餉各了哩噯孫仙殿舍会彈鳳港臂廿翻軍送了涓
 汨閣都才来汨餉魁云宴雖芳彬煥堆面寫鶴杉二退焉民何良叙

Tiềm au những khoong của khâu thàng
 Lệnh tuyến hát bầm bản tằm các
 Sơn hào hải vị pát pát do
 Nựa mu thêm vãi mò vô vạn
 Cầm thú bấu chắc án kỷ lai
 Rằm rịch hát đồ đo các món
 Pèng bưạ thêm pèng ớn pèng khô
 Mọi sức pèng mì đo các vè
 Khi nằng hát mọi vị lều vắn
 Đức vua mới tiên bản kim yển
 Quan dân nằng lều toẹt moòng nắn
 Mọi gản kin bản bôm sứa soại
 Thê gian thầy kín bái tiên bản
 Đức vua liên phán tềnh diên vàng
 "Thằng giờ đây Quyển vàng hợp đôi
 Động phòng lệ giao bôi hội diện"
 Soong vạng nắn đàn tính đàn loan
 Nằng nùng sứa phít ban phượng hạc
 Ngòi như tiên thượng các mường bản
 Nả khao như bióc phong bươn nhì
 Síp vắn lầu điện trí là thôi
 Vua phong chức quan khươi phò mạ
 Ngòi sip sam tổng xạ quân dân
 Mị nữ soong pác gản sống á
 Tù tàn thêm quạt vạ liệu lương
 Phù công chúa Quyển Vương mưa má

Đếm lấy các thức của vào trong
Truyền lệnh bày bàn mâm đầy các
Sơn hào hải đới mọi bát đủ đồ..."
Mổ lợn thêm mổ bò vô vạn
Súc vật khôn tính toán, nhiều thay!
Đàn bà làm đồ chay các bánh
Nào bánh trôi, kẹo miếng, bánh khô...
Mọi thức bánh đủ đồ đủ vị
Một khi làm mọi về đã nên,
Đức vua mời thiên tiên tiệc yến
Triều đường vang động chuyển lay trời
Cỗ mâm ăn nơi nơi thừa thãi
Thế gian ăn nhờ với thiên tiên...
Đức vua liền phán trên kim điện
"- Đến giờ cho nàng Quyển hợp đôi
Cùng họ hàng khuyến mời hội diện..."
Nghe hai bên quyến luyến tơ đàn
Nàng mặc áo vóc vàng phượng hạc
Nhìn lên trên thượng các phương trời
Mặt như hoa tháng hai tươi nhị
Mười ngày ăn vui vẻ trong cung
Vua phong rể chức quan phò mã
Ban trao ba tổng xã quân dân
Cắt mỹ nữ hai trăm đưa ả
Dù tàn thêm quạt gió che giường
Gả công chúa Quyển Vương xuất giá

夫送馬先壽哲
榮眉騎祝母生
何希尚花座生
送前笑袍客來
五軍時襪襪父
低万因馬王希
桑九軍騎嬌襪
鞋女吏妹帝
帝我軍如分刀
分刀分刀

Giờ đây rắp sống á rêu phua
Cầu vạn quân rườn vùa mưa sống
Quân quốc kéo tằm tổng noóc nà
Phò mạ nùng bảo hoa khúy mạ
Quyển Vương lạy cung sỏa tổ tiên
Lạy vùa vô thân sinh chúc thật
"Sông hăng bận Bành Tổ vùa xưa
Nự nhi tẻ xo mưa rườn mà"
Lại khẩu lạy thân già mẫu sinh:
"Me gỏi dú khang ninh khoái lạc
Đáy cao niên sỏ hạc xiền xuân
Lúc tẻ mưa rườn gần định sỏa
Quân vùa kéo rà rạ sống nạng
Nhu ong điệp bưon sam tím bióc
Phấn khua thêm phấn khước lao xao
Đao kiếm rừng bận đao nura vạ
Phấn gần phấn dạng mạ nghênh ngang
Chiêng tổng nắn pây táng rổng rổng

富正汨祿
巨羅麻旗
崇章尊良
石帝英旗
殿出欣及
吟去引桃
吏收味旗

Lại gạ đoạn Thạch Sùng cự phú
Vần xuân dú rườn chương thông thả
Rầm rầm hần binh mạ mà thẳng
Cờ đao cấp cờ lương cờ lục

Giờ lành đưa ngọc nữ theo chồng
Chín vạn quân hoàng cung hộ tống
Kéo đầy đồng quân chúng rân ra
Phò mã đồ đẳng khoa chức cả
Quyển Vương lạy miếu tạ tổ tiên
Rồi lạy chúc kiên khôn hoàng phụ:
"Sống lâu như Bành Tổ xưa kia
Con vâng dạy vu qui xuất giá"
Nàng vào cung lạy mẹ thân sinh:
"Chúc mẹ được Khang Ninh khoái lạc
Thêm tuổi già thể hạc nghìn xuân
Con về nhà phụ quân định thất"
Phù nàng quân tấp nập đưa ra
Như ong điệp tháng ba tìm nhị
Những hò reo vui vẻ ồn ào
Gươm giáo sáng như sao trời cả
Phần người thêm phần ngựa nghênh ngang
Chiêng trống giục đi đàng rầm rập...

*

* *

Đoạn Thạch Sùng đang ở lầu trang
Quan ở nhà trên giường thông thả
Dậy sớm thấy binh mã tới nơi
Cờ đào, cờ vàng, rồi cờ lục

方散乳帝方者孤鵲留棋身依索角山舞
 地踞貼幼似段身鵲舞谷單散菱角家銅拾奇天蟠
 律山堂蒙地前化酒祿色已根船根閣盡茲松客娘慢仙下
 渭家蒙約祥蜂張云几養戰奇鵲車泪瘦妻紛漏及藻定味
 似出漆係既变輕变望鵲嘆跟云唏渭彤彬仙叫馬出寶歌
 免媚坏燒媚棠兌各鰲魚敗似变咬戒仙伴仙駢咬王朋
 數夫似恨夫五黠媚車鵲趾叁庄帥及審賢展伴署帥如
 福庄

Khi mìn gần mừa piót địa phương
 Phua mìa dù gia sơn nì sán
 Gân khôì thēm gia dáng của khoong
 Ngần chèn bầu ước mong au đây
 Phua mìa nì táng tì gần phương
 Thạch Sùng piển dựa rườn đoan giá
 Bôi mìn khinh lúc vya thân cồ
 Mìa cóc piển vắn tua nóc nà
 Xa cốp kin ghé luốc nóc nà
 Mìa nhĩ nì khin phya cóc mạy
 Gừn vắn than đặc dầy đàn thân
 Sam gần nì tè căn tan tác
 Giảng piển vắn nóc giác lằng dăm
 Gừn vắn roọng xa căn dác dác
 Nhân Lăng mừa thăng các gia san
 Trai giới hát bầm bàn pềng piải
 Mòi tiên bân yển cải síp vắn
 Thôi bạn tiên phân vắn tẻ ngoác
 Bạn tiên kéo mừa các vườn trúc
 Già phò mạ cấp nằng Quyển vãng
 Gừn vắn dù lăm mần hạp duyên
 Như Vương Chắt ngũ tiên ao ước
 Phúng phúng hom mũi bioóc lan hương
 Pồ tèo vắn du phương hành khát
 Phúc đây dăng ngũ rốp trường ông
 Dăng chắc khúm mường bân tím pòi

Một khi người đến lọt địa phương
Vợ chồng ở lâu son chạy tán
Thầy tớ và gia sản đồ dùng
Tiền bạc chẳng còn hồng chi lấy...
Vợ chồng chạy mỗi kẻ một phương
Thạch Sùng biến bám tường từ đó
Bời khinh người góa bụa mồ côi....
Vợ cả biến thành chim bìm bịp
Tìm tới nơi rậm rạp ngoài đồng...
Vợ hai bèn lên rừng gốc núi
Ngày đêm kêu rười rượi than thân
Vợ chồng cùng kia tan phiêu bạt
Biến thành con chim thước đen lưng
Gọi tìm nhau ngày đêm "thắc mắc"...
Nhân Lãng về đến các lâu trang
Trai giỏi làm mâm bàn các bánh
Mời thân tiên ăn yến mười hôm
Rồi thân tiên phân vân muốn trở
Chốn vườn trúc cùng rủ hồi hương
Bỏ phò mã cùng nàng công chúa
Ngày đêm bên trướng rủ vầy duyên
Như Vương Chất gặp tiên vui vẻ
Thơm nức mùi hoa nhụy xạ hương
Phỉ chí ngày du phương hành khát
Phúc lành được gặp gỡ trưởng ông
Mới biết lên thiên cung tìm bói

商者商討翁討智賀恨吁吁啗人堂商馬民道過貴光岳章產民外
 江長泪泪討抱成喜床作恥句貪上定駙泥抱你富光山海中粵內
 討恩謝取配泪討嘔呵云蘇凌渴彬皇王社翁討莽哇江閣商社親
 出謝泪望啗麻報懶呵催振反善亦襟帝叁許寸榮孟海渭泪各宗
 渭麻幼但自外恨翁嘔云麻主俁職娘職拾恨共帝出如条麻飭曾
 群滅專樂專乃煩者摩官恨特翁庄帝帝該礼翁庄吟壽齊免標寸
 收恨駙推駙收啗長摺命幼鄙恩外庄条令肩冠外翁恒外欺回噴

Vẫn còn mưa dù đuổi chàng rườn
Ngần chèn mà tạ ơn trưởng già
Phò mã au mưa tạ thăng rườn
Xoi sẩy tờ soong gần mưa đuổi
Phò mã củ pác phuôi đuổi ông
"Vẫn nẩy khôì mà thăng pýa tháo
Pác pằng ngần páo tháo vẫn xưa"
Trưởng già ông mắng khua hí hã
Tốp mừng vằng há há giường ngần
Minh quan vẫn hác vẫn rầu gạ
"Au ngần mà báo tạ hất rắng?"
Tức thí chúa Nhân Lăng củ pác
"Ôn ông sương khô khát bần nhân
Khôì đẳng chắc rườn bán thượng đáng
Đẳng đầy nằng Quyển vằng định rườn
Tèo đây chức để vương phò mã
Lệnh cai síp sam xạ mường dân
Mi lễ ngần hầu ông pýa đạo
Ôn ông gụng thuôn tháo sương qua
Khôì đẳng đầy vinh hoa phú quý
Ông gôi đủ mạn khỏe phong quang
Hàng thọ như hải giang sơn nhạc
Khôì tèo tèo mưa các rườn chương"
Khi mìn mà thăng rườn trung tọa
Viết phiếu sức các xạ đẳng dân
Mời thuôn tăng tông thân nội ngoại

Ngày trước về ở với trong nhà
Tiền bạc tạ ơn qua trường giả
Phò mã lấy về tạ đến nhà
Cho hai mươi nô gia đi với
Phò mã đưa lời nói với ông
"- Ngày nay tôi đến cùng trả thảo
Trăm lạng bạc báo đạo ngày xưa..."
Trường giả ông vui cười đơn dã
Vỗ tay cười ha hả giường trên
Trường giả dạy trình quan phò mã
"- Đem bạc đến báo tạ làm chi?"
Chúa Nhân Lăng tức thì thưa nói:
"- Ông thương khó đói bần nhân
Tôi mới biết đi lên miền thượng
Mới được cùng nàng Quyển kết duyên
Mới được chúc ơn trên phò mã
Lệnh coi ba mươi xã quân dân
Đem bạc đến hầu ông trả độ
Ông cũng hết thảo thương qua
Tôi mới được vinh hoa phú quý
Chúc ông được mạnh khỏe phong quang
Trường thọ như hải giang sơn nhạc
Tôi trở lại về các lâu hoa..."
Khi ấy về tới nhà chính tọa
Viết phiếu ra các xã cho dân
Mời hết thầy tông thân nội ngoại

貢北班主親限庶資懷礼恨醫官棠漢多客媚慢啾侵朱歡會
 官南希公老改叫礼分跪分陳新了疎楚回宮夫漂蒼伶係快欣交
 台送色娘妹泪远軍馬該割泪謝盡飲行散前朱縷恒初啼身瑟寫
 樓淪惘結戶遙近叫分官分疎礼浸宴洪滿涓醫房白望吧闲疾鳳
 寸曾仰帝曾齊並社步許步叫以吃望令望叫堅並味改甘帝彈省
 泣寸惘庶寸肉戶隨鎖庶恙社根前改拾拾敗社免時通条尋乃晏爵
 買買官望買任親查分幼分茫味似拾答拾拾倦欺舛香補吧暴月四

Mối khớp thuẫn lâu dài quan viên
 Mối thuẫn tăng nậm muồng nam bắc
 Quan mắng ần mắng sắc vừa ban
 Soong mà dây kết năng Quyên chúa
 Mối thuẫn tăng họ mẹ lão sân
 Nhảm nháy tè vắn thẳng vắn hện
 Thân họ đủ cặn việc kéo mà
 Các tông xạ kéo xa lệ hạ
 Phần mò là phần mạ phần vại
 Au mà hầu quan Cai hất lệ
 Phần lão là phần ché phần ngắn
 Muồng xạ kéo mà thẳng vịch nà
 Dừa cấn hầu lệ tạ tân quan
 Gắn rườn hất bôm bán lều vịch
 Síp vắn kìn yền âm quỳnh tương
 Tốp síp hội Hồng Môn Sờ, Hán
 Síp vắn kìn mạn tán hồi hương
 Tông xạ kéo mùa rườn cung các
 Khi mìn soong nà miác phua mìa
 Gùn vắn dú phồng thê lậm mạn
 Hương xông mũi bạch đán thơm tho
 Pồ tèo vắn kìn xo liêng pác
 Bựa tím là bựa giắc sương xâm
 Giờ nẩy dây nhàn thân khoái lạc
 Gầm nầu dân cấn sắt hom van
 Tứ thi tiếng phượng loan giao hội

Và khắp cả cửa đại quyền môn
Cùng thầy các bản mừng nam bắc
Quan mừng ần mừng sắc vua ban
Hai là mừng kết nạng công chúa
Nhất là mừng chúc thọ mẹ già...
Vừa thắm thoát chốc đà tới hẹn
Khấp gần xa bè bạn kéo về
Tổng xa tìm nọ kia mừng lễ
Phân bò thêm phân ngựa phân trâu
Mừng quan Cai đem hầu làm lệ
Phân đường chè thuốc lá bạc tiền
Các xã đều kéo lên đủ cả
Rủ nhau vào lễ tạ tân quan.
Người nhà sắp mâm bàn đã sẵn
Khao mười ngày yến ẩm quỳnh tương
So tẩy hội Hồng Môn Sở, Hán
Mười ngày ần mâm tán hồi hương
Tổng xã về nhà riêng cung các
Bảy giờ gặp mặt ngọc vợ chồng
Đêm ngày ở khuê phòng bên trướng
Mùi bạch đàn thoang thoảng thơm tho
Bù những ngày đi xin nuôi miệng
Bữa no lòng đói bụng thương tâm
Ngày nay được nhàn thân sung sướng
Gảy tiếng đàn loan phượng hợp ca
Duyên duyên ương mặn mà hợp hội

補每改漏貼師翁

α

α

α

吏 吁 段 宋 來 內 外
 棚 醜 策 麻 會 教 策
 帝 卿 帝 嬌 王 敗 敗
 作 職 身 致 佖 云 忒
 差 渴 蹀 叨 望 每 地
 改 乃 帝 富 貴 尼 光
 吏 添 帝 權 租 職 奇
 令 敦 寸 施 社 傍 矣
 齊 家 帝 星 榮 快 朱
 反 凌 蚩 娘 閣 庄 眉
 敗 群 妹 難 難 次 苦
 漏 吐 娘 我 主 恥 重
 暴 乃 隊 焉 毒 姻 九
 彬 焦 肩 敗 索 數 明
 蕪 似 肩 數 差 魯 食 尋
 飄 看 吱 差 魯 食 尋
 彬 宜 許 帝 望 什 人
 涉 冊 達 肩 排 創 艾
 飄 肩 看 帝 排 創 艾
 咄 帝 嘔 咄 咄 咄 咄

Pổ bại văn mưa pòi sư ông

*

* *

Lại gạ đoạn tông thân nội ngoại
 Mãng lâu già mà hội về vang
 Rầu rà đây Quyền Vương hát mà
 Rầu chắc thân lúc vạ văn gần
 Khô khát luây xo kin mọi tí
 Văn nấy đây phú quý phong quang
 Lại thêm đây quyền sang chức cả
 Lệnh cai thuôn tổng xạ lĩnh binh
 Tề gia đây hiển vinh khoái lạc
 Nhân Lãng dù đâu các đảng khan
 "Văn còn mê gian nan khôm khô
 Mưa xam nạng lúc chúa hát lửa
 Giờ nấy đội ơn vua cứu trùng
 Bân dăm mì văn rừng quang minh
 Tờ gần mì khi vinh khi nhọc
 Giàu giá chê khô dóoc bần nhân"
 Bân vận hầu đây kin là ngãi
 Chang xéc tắt mì báí chép se
 Giàu mì giá đây chê khô khát
 Đin rà mì toẹt xéc Nhân Lãng
 Văn đây vãng dùa căn toẹt tình.

Bỏ cho ngày đi bói sư ông

*

* *

Đoạn sau đi đồng tông tan hội
Quan nghĩ lại trăm mối buồn thương
Nay được cùng Quyển Vương định thất
Ai biết thân côi cút nên người
Xưa ăn xin mọi nơi đây đó
Bây giờ được giàu có vinh quang
Lại được nên quyền sang chức cả
Thêm coi khắp tổng xã lính binh
Tề gia được hiển vinh khoái lạc
Nhân Lãng ở trong các lo toan
Ngày trước mẹ gian nan chịu khó
Đi dạm nằng công chúa làm dâu
Bây giờ đội ơn sâu chín bề
Đêm tối tắm ngày lại quang minh
Đời người có khi vinh bù nhục
Giàu đừng chê khó rách bản nhân
Trời xui cho nên ăn thì dễ...
Truyện xưa có chép để thiên này
Giàu có đừng chê bai khó rách
Đất ta có tuyền sách Nhân Lãng
Ngày rồi đọc ngâm nga giải trí

Chú thích:

- (1) *Hoa mại*: một loài hoa rừng nở vào mùa xuân, hương rất thơm.
- (2) *Quan*: tên thường dùng trong nhiều truyện thơ Tày, Nùng, chỉ một nhân vật trong truyện như tiếng chàng, nàng, bác, anh... Trong ngôi thứ ba.
- (3) *Bảy xuân hoa nở*: là bảy mùa hoa nở, ý nói là bảy năm.
- (4) *Mãn tang*: hết tang, thôi để chớ.
- (5) *Hành khát*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là đi ăn xin
- (6) *Thung*: là một bát voi.
- (7) *Các*: là nhà.
- (8) *Thiên số*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩ là số trời đã định.
- (9) *Thành hoàng*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa đây là miếu thổ công.
- (10) *Trường giả*: là một bậc đàn anh giàu có ở địa phương.
- (11) *Giường ngân*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là giường bạc, ý nói giường của nhà giàu sang quyền quý.
- (12) *Biệt xã du phương*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là ở khác xã đi qua đây.
- (13) *Con*: các bậc đàn anh thường gọi người dân là con, ở đây thấy Nhân Lăng còn trẻ mà lại đáng thương, trưởng giả gọi là *con*, có ý thương mến.
- (14) *Khoan nhân*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là người có lòng khoan hòa rộng lượng.
- (15) *Thư trai*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là quê hương.
- (16) *Cổ hương*: quê hương.
- (17) *Cơ hàn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là đói nghèo.
- (18) *Mãn kiếp*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là trọn đời hết kiếp làm người.

- (19) *Xuống giát*: đây là giát giường, ý nói đặt xuống cái giường không rải chiếu.
- (20) *Từ lầu hồng*: từ biệt lầu hồng. Lầu hồng là lầu của kẻ giàu sang phú quý.
- (21) *Khoái lạc*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là vui mừng.
- (22) *Chim khuyên trả ơn người không có*: dịch từ câu tục ngữ Tày: "Nốc chích qyá ơn bân rầu đây", ý nói: ơn của ông cao như trời tôi không sao trả được.
- (23) *Chim nuốt trắng ơn cao chín trượng*: ý nói là cho ăn uống như thế này là chịu ơn cao lắm.
- (24) *Thượng tọa*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là ở gác trên, ngồi ở trên cao.
- (25) *Cơ hàn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là đói rét.
- (26) *Khóa*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là số mệnh của một người.
- (27) *Cơ khổ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là đói khổ.
- (28) *Thượng phủ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là trên nhà trời.
- (29) *Bảo hữu*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là bảo vệ.
- (30) *Ngân rộng*: ngân là núi đồi.
- (31) *Ong điệp kéo từng xâu, ong bướm kéo từng xâu*: khi đàn bướm bay, con bướm nọ bay nối đuôi con kia, cả đàn bay thành một xâu dài trông rất đẹp.
- (32) *Queng quý*: là một loại chim to bằng con chim cắt, kêu lúc đêm khuya thanh vắng trong mùa xuân đầu mùa hạ, nghe rất buồn bã.
- (33) *Ngân Hán dòng đào*: Sông Ngân Hán có dòng nước đào, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (34) *Bắc đẩu, Ngân hà*: sao bắc đẩu và sông Ngân hà, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (35) *Hải giang*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, hải là biển, giang là sông.
- (36) *Em ngọc*: ngọc ở đây chỉ người đẹp như ngọc.
- (37) *Ngọc đế*: tiếng dùng trong nguyên bản, chỉ Ngọc hoàng Thượng đế tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.

- (38) *Hoa lạp*: là một thứ hoa rừng nở vào mùa thu rất thơm.
- (39) *Thượng giới*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, chỉ nhà trời. Ngày xưa theo dân gian thì có ba giới là thượng giới chỉ nhà trời, hạ giới hay là trần gian, dương gian chỉ trên mặt đất, thủy cung chỉ dưới đáy biển đáy sông. Người ở ba giới này vẫn thường đi lại chơi bời thăm hỏi và nhờ vả lẫn nhau.
- (40) *Sơn cước*: miền rừng núi, hoặc chân núi, tiếng dùng trong nguyên bản.
- (41) *Thượng lộ*: tiếng dùng trong nguyên bản, là đường đi lại ở trên nhà trời.
- (42) *Tác quái*: làm bậy bạ gây ra những điều không hay.
- (43) *Chốn vũ vân*: tiếng dùng trong nguyên bản, là chốn có nhiều mây và mưa, ý nói ở trên trời.
- (44) *Bóng quế*: tiếng dùng trong nguyên bản, chỉ mặt trăng.
- (45) *Áo đàn đàn mạ giáp*: tiếng dùng trong nguyên bản, áo màu đỏ mà là tên cái áo (áo đàn đàn).
- (46) *Dưới cội*: là dưới gốc cây to.
- (47) *Bò cóc*: là một loài chim rừng, kêu "Cóc....cóc..."
- (48) *Duyên trúc mai*: tiếng dùng trong nguyên bản, trúc và mai là hai thứ cây cao quý được dùng nhiều trong truyện thơ Tây, Trúc chỉ người bạn tình con trai, mai chỉ người con gái. Duyên trúc mai chỉ tình yêu trai gái.
- (49) *Kính trâm*: tiếng dùng trong nguyên bản, chỉ người phụ nữ có đức tính tốt, ở đây chỉ nàng tiên xinh đẹp. Kính trâm là trâm cài tóc bằng gai nhọn thay trâm cài tóc, được người khen ngợi là giản dị và đẹp hồn nhiên. Kính trâm về sau được dùng để chỉ và gọi người con gái vừa có đức hạnh nét na, vừa xinh đẹp.
- (50) *Thượng giới*: tiếng dùng trong nguyên bản, chỉ nhà trời. Ngày xưa theo dân gian thì có ba giới là: Thượng giới chỉ nhà trời, Hạ giới chỉ trần gian, Dương gian chỉ mặt đất, Thủy cung chỉ dưới đáy biển đáy sông. Người ở ba giới này thường đi lại chơi bời thăm hỏi và nhờ vả lẫn nhau.
- (51) *Nơi sơn dã*: tiếng dùng trong nguyên bản, là nơi rừng hoang.
- (52) *Mỏ cối*: chỉ Nhân Lãng.

- (53) *Thiên lý*: tiếng dùng trong nguyên bản, là một nghìn dặm đường. Đường trường là đường dài.
- (54) *Chợ Tam Quang*: Chợ ở trên trời.
- (55) *Ngân Sàng*: tiếng dùng trong nguyên bản, ý chỉ người nhà giàu.
- (56) *Thiên đường*: tiếng dùng trong nguyên bản, là nhà trên trời, đây ý nói là nhà của Quỷ Cốc ở trên trời.
- (57) *Bần hàn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là nghèo đói.
- (58) *Vô tài*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là không có tiền của.
- (59) *Dụng lực*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là dùng sức.
- (60) *Khuốp*: tiếng Tây, nghĩa là năm tròn 12 tháng, 3 khuốp là 3 năm tròn.
- (61) *Bán dạ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là nửa đêm.
- (62) *Thái tân*, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, người khách trẻ, ở đây chỉ Nhân Lăng.
- (63) *Bần nhân*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là người nghèo.
- (64) *Ngũ nhạc*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là mặt mũi phương phi, khôi ngô.
- (65) *Hằng hà sa số*: rất nhiều không thể đếm hết được.
- (66) *Hoa khai*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là hoa nở, ở đây chỉ mùa xuân.
- (67) *Điện*: tiếng dùng trong nguyên bản là cung vua.
- (68) *Khôi châu*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, khôi là hoa văn khôi rất đẹp, châu là ngọc châu, có ý nói đẹp như hoa tươi mịn vải trong sáng như ngọc châu, ở đây chỉ nàng tiên vườn trúc.
- (69) *Dương Nga*: tiếng dùng trong nguyên bản, là tên một cô gái đẹp đời xưa, ở đây chỉ ả tiên xinh đẹp.
- (70) *Giờ Dậu*: lúc nhá nhem tối. Đồng bào Tây xưa cũng tính thời gian theo cách tính "can, chi".
- (71) Ngày xưa có nàng Huyền Quang yêu Trạng Ba (ở trong truyện cổ dân gian dân tộc Tày).

- (72) *Cửa đại*: tiếng dùng trong nguyên bản, là cửa lớn, cửa nhà sang trọng, chỉ người giàu sang phú quý.
- (73) *Sơn nhạc*: tiếng dùng trong nguyên bản, là rừng núi.
- (74) *Phòng loan*: tiếng dùng trong nguyên bản, chỉ trong phòng có bức tường thêu chim loan.
- (75) *Chén quỳnh tương*: tiếng dùng trong nguyên bản, là chén nước ngọt, ở đây chỉ chén rượu ngon.
- (76) *Cửu tinh dạ trúc*: tiếng dùng trong nguyên bản, đêm về vườn trúc chốn tiên (nơi có 9 ngôi sao).
- (77) *Nam thanh, nữ tú*: tiếng dùng trong nguyên bản, chỉ con trai thanh lịch, con gái xinh đẹp.
- (78) *Huyền huân*: tiếng dùng trong nguyên bản, là một thứ lụa quý, hiếm, đẹp.
- (79) *Hạt châu*: là nước mắt.
- (80) *Lâm sơn*: tiếng dùng trong nguyên bản, là rừng núi.
- (81) *Hán hải*: tiếng dùng trong nguyên bản, gầy của nàng tiên.
- (82) *Khôi châu*: xem chú thích số 68.
- (83) *Kinh trâm*: xem chú thích số 49.
- (84) *Châu trai*: tiếng dùng trong nguyên bản, ở đây chỉ Nhân Lãng.
- (85) *Lời trúc mai*: tiếng dùng trong nguyên bản, là lời thề thốt tình nghĩa bền chặt thân thiết như cây trúc cây mai thường được trồng gần nhau, ở đây chỉ tình bầu bạn thân thiết, lời thề ước của đôi bạn tình.
- (86) *Tiên nhân*: tiếng dùng trong nguyên bản, là người tiên.
- (87) *Tiên nương*: tiếng dùng trong nguyên bản, là nàng tiên.
- (88) *Sơn dã*: tiếng dùng trong nguyên bản, là rừng hoang.
- (89) *Sơn gia*: tiếng dùng trong nguyên bản, là nhà ở trong rừng.
- (90) *Lan xạ*: tiếng dùng trong nguyên bản, là hoa lan và xạ hương, hai thứ đều có hương thơm.
- (91) *Chức nữ, Ngưu lang*: tiếng dùng trong nguyên bản, xem tích truyện Ngưu lang, Chức nữ. Truyện truyền thuyết Ngưu lang, Chức nữ kể như sau: Chức nữ là nàng tiên dệt vải ở mường trời, Ngưu lang là chàng chăn trâu ở dưới trần. Một hôm Chức nữ cùng bảy tiên xuống

chơi hội mùa xuân ở trần gian. Chức nữ gặp chàng Ngưu lang. Nàng đem lòng yêu Ngưu lang rồi kết nghĩa vợ chồng. Ngọc hoàng biết chuyện cấm Chức nữ lấy Ngưu lang và gọi nàng về trời. Chức nữ nhớ chồng ngày đêm than khóc. Thương tình con gái, Ngọc hoàng cho phép Chức nữ hàng năm gặp Ngưu lang một lần vào ngày 7 tháng 7. Hai vợ chồng gặp nhau khóc thảm thiết, nước mắt đôi vợ chồng tuôn ra thành mưa ngâu.

- (92) *Chén quỳnh*: tiếng dùng trong nguyên bản, là chén rượu ngon.
- (93) *Én nhạn*: là chim én và chim nhạn.
- (94) *Giờ Mão*: là lúc tang tảng sáng. Đồng bào Tây xưa cùng tính thời gian theo cách tính "can chi".
- (95) *Huyền huân long án*: tiếng dùng trong nguyên bản, một thứ lụa đẹp có thêu rồng.
- (96) *Hàn đan*: tiếng dùng trong nguyên bản, là người nghèo khó.
- (97) *Thượng tọa*: tiếng dùng trong nguyên bản, là người tiên.
- (98) *Ngô Ban*: tức là nàng Ban Chiêu đời Đông Hán, trong truyện thơ Nôm Tây thường dùng tên nàng Ban hay Ngô Ban để chỉ người phụ nữ có nhan sắc, có tài đức, ở đây chỉ nàng tiên.
- (99) *Cóc*: chỉ chim bò cóc.
- (100) *Rừng già*: là rừng rậm ở đây có nhiều cây to, có cây to bằng hai ba người ôm.
- (101) *Đại la*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là mệnh mông.
- (102) *Thảo*: tiếng dùng trong nguyên bản, có lòng tốt.
- (103) *Nữ tú*: tiếng dùng trong nguyên bản, là con gái đẹp. Ở đây chỉ nàng tiên Ngư Lân.
- (104) *Cửa chuông*: là cửa quí.
- (106) *Phượng loan*: tiếng dùng trong nguyên bản.
- (107) *Chim khuyên nào làm bạn phượng loan*: trong nguyên bản dùng cả câu tục ngữ Tây: "Nóc chích rầu kết bạn phượng hoàng".
- (108) *Cá bóng nào hóa rồng mây thuở*: cá bóng là một loại cá con to bằng ngón tay út thường sống ở vũng, ở đây ý nói: Thân nghèo hèn sao làm được phò mã.

- (109) *Khẩu năng chiêu hoa*: tiếng dùng trong nguyên bản, mồm nói dễ rước họa vào thân.
- (110) *Thư chiêng*: là thưa trình.
- (111) *Phúc vọng*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là qui xuống và nhìn lên.
- (112) *Đan trì*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là sân châu của triều đình.
- (113) *Giờ Thìn*: khoảng lúc 7 giờ sáng, đây là cách tính thì giờ theo "Can chi" cổ.
- (114) *Đan trì*: tiếng dùng trong nguyên bản, như chú thích (112).
- (115) *Bất dưng*: tiếng dùng trong nguyên bản, có nghĩa là yếu đuối.
- (116) *Phò mã*: là rể vua.
- (117) *Cá hải giang*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là cá biển sông.
- (118) *Sơn lâm*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản nghĩa là núi rừng.
- (119) *Bách diều*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là trăm loài chim. Thú cầm, tiếng dùng trong nguyên bản, là muông thú.
- (120) *Thạch Sùng*: nhân vật giàu có trong truyện cổ.
- (121) *Cười khanh khách gió mây*: cười coi thường, tự cao.
- (122) *Nghèo ngặt cửa nhà*: ý nói chưa có nhà cửa ở.
- (124) *Khánh hạ*: vui vẻ chúc mừng.
- (125) *Chú cóc ước nàng tiên không được*: dịch từ câu ca dao Tây: *Pằng pú ước nàng tiên râu dầy*.
- (126) *Trọng nghĩa*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, ý nói người chú ý đúng lẽ nghĩa, người trung thực.
- (127) *Lãi tráng ấu trung*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là già, trai tráng, trẻ con, người đứng tuổi.
- (128) *Kim ngư đại hải*: cá quý thì ở biển lớn.
- (129) *Tôi mọi*: đầy tớ, nghèo hèn.
- (130) *Chín đụn*: chín đống.

MỤC LỤC

<i>Lý Thế Khanh</i>	5
Người chinh phụ trong truyện Lý Thế Khanh	7
Lý Thế Khanh (nguyên bản, phiên âm, dịch nghĩa)	25
Chú thích	197
 <i>Nhân Lãng</i>	 219
Nhân Lãng - Những tấm lòng vàng	221
Nhân Lãng (nguyên bản, phiên âm, dịch nghĩa)	239
Chú thích	375
Mục lục.....	382

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

LÝ THẾ KHANH - NHÂN LÃNG

Chịu trách nhiệm xuất bản

Vi Quang Thọ

Chịu trách nhiệm bản thảo

Trịnh Khắc Mạnh

Sửa bản in

Hoàng Phương Mai - Trần Thu Hường

Trình bày bìa

Lê Huy

In 500 cuốn tại nhà in:

Công ty Mỹ thuật trung ương - Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch
Số đăng ký kế hoạch xuất bản: 1049 - 2008 / CXB / 15 - 60 / KHXH
Ngày 20 tháng 11 năm 2008.

LÝ THỂ KHANH NHÂN LÃNG

Tổng tập truyện thơ Nôm t4

2304090000072

90,000

Giá: 90.000đ